

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ**

ՈՐՈՇՈՒՄ

... նոյեմբերի 2025 թվականի N.....-Ա

**«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԱԿ ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ
ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԷՆԵՐԳԻԱՅԻ (ՀՁՈՐՈՒԹՅԱՆ) ԲԱՇԽՄԱՆ N0092 ԼԻՑԵՆԶԻԱՆ
ԴԱԴԱՐԵՑՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

2025 թվականի հուլիսի 15-ին Կառավարության լիազոր մարմինը ներկայացրել է հաղորդում՝ համաձայն «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 36-րդ հոդվածի 9-րդ մասի:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքները, որ՝

- լիցենզավորված անձի կողմից ինչպես «Էներգետիկայի մասին» օրենքով սահմանված պահանջը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, այնպես էլ Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (այսուհետ՝ Հանձնաժողով)՝ Էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված իրավական ակտով սահմանված պահանջը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը վտանգում է կամ կարող է վտանգել էլեկտրաէներգետիկական համակարգի անվտանգությունը կամ հուսալիությունը կամ հանգեցնում է կամ կարող է հանգեցնել մի խումբ սպառողների իրավունքների կամ օրինական շահերի խախտման կամ լիցենզիայի պայմանների կոպիտ խախտման,
- հաղորդմամբ ներկայացված հավանական խախտումները կարող են վտանգած լինել կամ վտանգել Էներգետիկայի բնագավառի բաղկացուցիչ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի անվտանգությունը կամ հուսալիությունը, կամ հավանական խախտումները կարող են հանգեցրած լինել կամ կարող են հանգեցնել մի խումբ սպառողների

իրավունքների կամ օրինական շահերի խախտման կամ լիցենզիայի պայմանների կոպիտ խախտման,

- հաղորդումը բավարար է դրանում նշված փաստարկների հաշվառմամբ՝ առանց լրացուցիչ գործողություններ կատարելու գալ եզրահանգման առ այն, որ առկա են Հանձնաժողովի լիազորությունների շրջանակներում պարզման և գնահատման ենթակա հնարավոր հանգամանքներ,
- «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ընկերությունը (այսուհետ՝ Ընկերություն կամ Բաշխոդ)՝ որպես Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքում էլեկտրական էներգիայի բաշխման և երաշխավորված մատակարարման բացառիկ գործառույթներ իրականացնող լիցենզավորված անձ, իրավունք և պարտավորություն ունի անխափան և որակյալ էլեկտրական էներգիա մատակարարել ողջ ազգաբնակչությանը և վերջինիս արդյունավետ և իրավաչափ վարքագծից է մեծապես կախված ոչ միայն Ընկերության բնականոն գործունեության ապահովումը, այլև ողջ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի կայունությունը, հուսալիությունն ու անվտանգությունը, միլիոնավոր սպառողների համար կենսաապահովման առաջնային նշանակության ծառայության՝ անխափան և որակյալ էլեկտրական էներգիայի մատակարարման երաշխավորումը,
- առկա է էներգետիկայի բնագավառի բաղկացուցիչ մաս կազմող էլեկտրաէներգետիկական համակարգի անվտանգությունը և/կամ հուսալիությունը վտանգված լինելու դեպքում դրա շարունակությունը բացառելու, վտանգվելու հավանականությունը չեզոքացնելու, մի խումբ սպառողների իրավունքների կամ օրինական շահերի կամ լիցենզիայի պայմանների կոպիտ խախտման շարունակությունը բացառելու կամ նման բացասական հետևանքի վրա հասնելու հավանականությունը կանխելու անհրաժեշտություն,
- ինչպես հաղորդման բովանդակությունից, այնպես էլ դրանով թվարկված հնարավոր խախտումների քանակից և բովանդակությունից հետևում է, որ թվարկված արարքները հանդիսանում են կամ կարող են հանդիսանալ Ընկերության՝ ողջ ազգաբնակչության անխափան և որակյալ էլեկտրամատակարարումը, էլեկտրաէներգետիկական համակարգի կայունությունը, հուսալիությունն ու անվտանգությունն ապահովելու համար անհրաժեշտ որակին չբավարարող կառավարման հետևանք,
- վերը նշվածի հաշվառմամբ առկա է «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 36-րդ հոդվածի 9-րդ մասով սահմանված վարչական վարույթի

հարուցման, ինչպես նաև «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 52.1-րդ հոդվածով սահմանված կանխարգելիչ միջոցառում կիրառելու բավարար հիմքեր:

Հանձնաժողովի նախագահին իր՝ 2025 թվականի հուլիսի 18-ի «Վարչական վարույթ հարուցելու և կանխարգելիչ միջոցառում կիրառելու մասին» N1-Ա որոշմամբ Կառավարության լիազոր մարմնի կողմից 2025 թվականի հուլիսի 15-ին ներկայացված հաղորդման հիմքով Ընկերության նկատմամբ հարուցել է վարչական վարույթ ինչպես «Էներգետիկայի մասին» օրենքի, այնպես էլ Հանձնաժողովի՝ Էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված իրավական ակտերով սահմանված պահանջների հնարավոր խախտման փաստերի ուսումնասիրության նպատակով, և միաժամանակ Ռոմանոս Վանիշկայի Պետրոսյանին նշանակել է Ընկերության Ժամանակավոր կառավարիչ (այսուհետ՝ Ժամանակավոր կառավարիչ) մինչև նույն որոշմամբ հարուցված վարչական վարույթի արդյունքում ընդունված վարչական ակտի ուժի մեջ մտնելը:

Ընկերությունը Հանձնաժողովի նախագահի 2025 թվականի հուլիսի 18-ի N1-Ա որոշման մասին ծանուցվել է Հանձնաժողովի նախագահի 2025 թվականի հուլիսի 18-ի NՄՄ/ՆՕ/3562-2025 գրությամբ:

Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի հուլիսի 31-ի NԵ-2750-25 գրությամբ խնդրել է վարույթի առնչությամբ գրավոր դիրքորոշում հայտնելու համար օրենքով սահմանված տասնօրյա ժամկետը երկարաձգել ևս 30 օրով՝ հաշվի առնելով, որ Հանձնաժողովի նախագահի 2025 թվականի հուլիսի 18-ի N1-Ա որոշման ընդունման համար հիմք են հանդիսացել Կառավարության լիազոր մարմնի կողմից հաղորդմամբ բարձրացված տարաբնույթ խնդրահարույց հարցեր, ինչը Հանձնաժողովի 2025 թվականի օգոստոսի 5-ի NՄՄ/43-34.4-Մ4-2/4008-2025 գրության համաձայն ընդունվել է ի գիտություն:

Ընկերության բաժնետեր «Տաշիր Կապիտալ» փակ բաժնետիրական ընկերությունը (այսուհետ՝ «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ) 2025 թվականի հուլիսի 28-ի գրությամբ հայտնել է, որ 2025 թվականի հուլիսի 22-ին Ստոկհոլմի առևտրային պալատի արբիտրաժային ինստիտուտի նշանակած հրատապ արբիտրաժը պարտավորեցրել է Հայաստանի Հանրապետությանը ձեռնպահ մնալ «Էներգետիկայի մասին» օրենքում և «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքում կատարված փոփոխությունների կիրառումից, ինչպես նաև Ընկերության պետականացմանն ուղղված հետևյալ քայլերից որևէ մեկը ձեռնարկելուց (Ընկերության կառավարման մարմինների անդամների փոփոխություն, Ընկերության

կանոնադրության փոփոխություն, Ընկերության Ժամանակավոր կառավարչի նշանակում կամ, նշանակման դեպքում որպես Ընկերության գործադիր մարմին հանդես գալու լիազորությամբ օժտում, Ընկերության լիցենզիաները չեղյալ համարելը, Ընկերության բաժնետոմսերի վաճառքի աճուրդներ հայտարարելը և կազմակերպելը, Ընկերության ակտիվները բռնագրավելը կամ օտարելը, Ընկերության բնականոն գործունեությունը այլ կերպ սահմանափակելը):

Տվյալ գրությամբ «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ն խնդրել է կասեցնել Հանձնաժողովի նախագահի 2025 թվականի հուլիսի 18-ի N1-Ա որոշմամբ հարուցված վարչական վարույթը մինչև վարույթի իրականացումն անհնար դարձնող հանգամանքի վերանալը, այն է՝ Ստոկհոլմի առևտրային պալատի արբիտրաժային ինստիտուտի կանոնների Հավելված II-ի 9(4) հոդվածով նախատեսված դեպքերի վրա հասնելը և վերացնել Հանձնաժողովի նախագահի 2025 թվականի հուլիսի 18-ի N1-Ա որոշմամբ կիրառված կանխարգելիչ միջոցառումը, այն է՝ Ժամանակավոր կառավարիչ նշանակելը:

Հանձնաժողովը 2025 թվականի օգոստոսի 6-ի NՄՄ/34.4-Մ2-8/4014-2025 գրությամբ դիմել է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմ՝ հայտնելով «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ի կողմից 2025 թվականի հուլիսի 28-ին Հանձնաժողով ներկայացված գրության մասին: Միաժամանակ, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ արբիտրաժային վեճի կողմ հանդիսանում է Հայաստանի Հանրապետությունը՝ ի դեմս Հայաստանի Հանրապետության կառավարության, խնդրել է հայտնել Կառավարության դիրքորոշումը Ստոկհոլմի առևտրային պալատի արբիտրաժային ինստիտուտի նշանակած հրատապ արբիտրաժի կողմից 2025 թվականի հուլիսի 22-ին կայացված որոշման ճանաչման կամ կատարման ենթակա լինելու վերաբերյալ:

Ի պատասխան նշված գրության, Միջազգային իրավական հարցերով ներկայացուցչի գրասենյակի ղեկավարը 2025 թվականի օգոստոսի 8-ի գրությամբ հայտնել է, որ Արտակարգ Արբիտրն իր 2025 թվականի հուլիսի 22-ի վճռով ուղղակիորեն չի կարգադրել Հանձնաժողովի նախագահի հուլիսի 18-ի որոշմամբ հարուցված վարչական վարույթի կասեցում, այլ իր որոշմամբ կարգադրել է պատասխանողին (Հայաստանի Հանրապետությանը) հրաժարվել բռնագրավման վերաբերյալ օրենքները (այսինքն՝ Հայաստանի Հանրապետության «Էներգետիկայի մասին» օրենքում և «Հանրային ծառայությունների կարգավորման մարմնի մասին» օրենքում փոփոխությունների մասին օրենքները) կիրառելուց և Ընկերության ազգայնացմանն ուղղված հետագա քայլեր ձեռնարկելուց:

Գրությամբ նաև նշվել է, որ վարչական վարույթի կասեցումը, այդ թվում՝ Ժամանակավոր կառավարչի լիազորությունների կասեցումը, կլինի ավելի լայն գործողություն, քան պահանջված է արբիտրաժային վճռով, սակայն չի հակասի վճռին: Ինչ վերաբերում է արբիտրաժային վճռի կատարմանը, ապա որպես կանոն արբիտրաժային վճիռը կողմերի կողմից ենթակա է անհապաղ պարտադիր կատարման:...Արբիտրաժային վճռի ներպետական ճանաչման և հարկադիր կատարման հարց կարող է առաջանալ միայն այն դեպքում, երբ արբիտրաժի մի կողմը չի կատարում վճիռը կամավոր կերպով, և այդ դեպքում մյուս կողմը պետք է դիմի իրավասու ներպետական դատարան՝ վճիռը ճանաչելու և հարկադիր կատարելու պահանջով, որը կարող է մերժվել միայն «Օտարերկրյա արբիտրաժային որոշումների ճանաչման և կատարման մասին» կոնվենցիայով (Նյու Յորքի կոնվենցիա) նախատեսված սահմանափակ հիմքերով:

Հանձնաժողովի նախագահը «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ին ուղղված 2025 թվականի օգոստոսի 18-ի ՈՄՄ/34.4-Մ2-14/4338-2025 գրությամբ հայտնել է, որ Ստոկհոլմի առևտրային պալատի արբիտրաժային ինստիտուտի նշանակած հրատապ արբիտրաժի որոշմամբ վարչական վարույթի կասեցման պահանջ սահմանված չէ: Ինչ վերաբերում է վկայակոչված՝ վարչական վարույթի կասեցման՝ «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 33-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետով սահմանված հիմքին (համաձայն որի՝ Հանձնաժողովի կողմից իրականացվող վարչական վարույթը կասեցվում է, եթե՝ գործում է անհաղթահարելի ուժ կամ վարույթի իրականացումն անհնար դարձնող այլ հանգամանք, որը Ժամանակավորապես խոչընդոտում է վարույթի ընթացքը), Հանձնաժողովը գրությամբ փաստել է, որ նշված հիմքը բացակայում է, քանի որ Ստոկհոլմի առևտրային պալատի արբիտրաժային ինստիտուտի նշանակած հրատապ արբիտրաժի որոշումն ինքնին չի հանդիսանում անհաղթահարելի ուժ կամ վարույթի իրականացումն անհնար դարձնող այլ հանգամանք, ավելին, նշված արբիտրաժային վեճի առարկան անգամ տարբեր է սույն վարույթի շրջանակներում պարզման ենթակա հարցերի շրջանակից:

Անդրադառնալով Հանձնաժողովի նախագահի 2025 թվականի հուլիսի 18-ի N1-Ա որոշմամբ կիրառված կանխարգելիչ միջոցառումը վերացնելու պահանջին, Հանձնաժողովը հայտնել է, որ հրատապ արբիտրաժի 2025 թվականի հուլիսի 22-ի որոշման և դրանով նախատեսված ապահովման միջոցների կիրառելիության հարցի վերաբերյալ Հանձնաժողովի նախագահի

կողմից արդեն իսկ տրվել է պարզաբանում (հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ <https://www.psrc.am/contents/newsPress/clarification>):

Հանձնաժողովը 2025 թվականի օգոստոսի 6-ի NՄՄ/34.4-Մ2-8/4017-2025 գրությամբ «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ի տնօրեն և Ընկերության տնօրենների խորհրդի նախագահ Նարեկ Կարապետյանին հայտնել է, որ ՀՀ Սահմանադրությամբ երաշխավորված պատշաճ վարչարարության, այդ թվում՝ լաված լինելու իրավունքն իրացնելու հնարավորությունն ապահովելու անհրաժեշտությամբ պայմանավորված, կարող է «Հանրային ծառայությունների կարգավորման մարմնի մասին» օրենքի 31-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված ժամկետում ներկայացնել գրավոր դիրքորոշում և այն հիմնավորող փաստաթղթեր, նյութեր կամ այլ տեղեկություններ, ինչպես նաև ծանոթանալ վարչական վարույթի նյութերին և օգտվել վարչական վարույթի մասնակցի բոլոր իրավունքներից:

«Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ի գլխավոր տնօրեն Նարեկ Կարապետյանի ներկայացուցիչ Արթուր Հովհաննիսյանը 2025 թվականի օգոստոսի 18-ի գրությամբ Հանձնաժողով է ներկայացրել նախնական դիրքորոշում և միջնորդություն: Միջնորդությամբ խնդրել է առարկություն (դիրքորոշում) ներկայացնելու համար սահմանված 10-օրյա ժամկետը երկարաձգել և հաշվարկել վարչական վարույթի նյութերն ամբողջությամբ իրենց տրամադրելու օրվանից սկսած: Գրությանը կից ներկայացվել է Հանձնաժողովի նախագահի 2025 թվականի հուլիսի 18-ի N1-Ա որոշմամբ նշված ենթադրյալ խախտումների վերաբերյալ նախնական դիրքորոշում, որով, ի թիվս մի շարք դիտարկումների, հայտնվել է նաև հետևյալը.

➤ 2024 թվականին Հանձնաժողով ներկայացված շուրջ 9800 էլեկտրական ցանցին միացման հայտերից ավելի քան 30%-ի դեպքում միացման պայմանագրային ժամկետների խախտման առնչությամբ հայտնել է, որ այդ վիճակագրությունը ներկայացված է որպես ապացույց, որ Ընկերությունը համակարգվածորեն չի կարողացել պահպանել նոր բաժանորդների միացման հատկացված ժամկետները, մինչդեռ նման եզրակացությունը չի արտացոլում իրական պատկերը և բխում է ներկայացված թվային տվյալների ոչ լիարժեք վերլուծությունից: Մասնավորապես նշվել է, որ որոշման մեջ նշված 9800 հայտ թիվը չի համապատասխանում օբյեկտիվ իրականությանը կամ առնվազն ճիշտ չի մեկնաբանվել: 2024 թ. հունվարի 1-ից մինչև դեկտեմբերի 31-ը Ընկերության կողմից գրանցվել է ընդհանուր 11,816 էլեկտրամիացման հայտ (պատվեր), որոնցից 2372-ը փակվել են առանց միացման՝ հետևյալ պատճառներով՝ սպառողը սահմանված ժամկետում վճարում չի կատարել, հայտին կից չեն

ներկայացվել պահանջվող փաստաթղթերը, կամ հայտի բովանդակությունը հակասել է օրենսդրական և նորմատիվ իրավական ակտերի պահանջներին: Այսինքն՝ 2372 դեպքերում միացումը ընդհանրապես չի իրականացվել ոչ թե Ընկերության պարտավորությունների խախտման, այլ բաժանորդի կողմից պայմանների չկատարման կամ հայտի՝ իրավական անհամապատասխանության պատճառով (օրինաչափ այսպիսի դեպքերն Ընկերությունն օրենսդրությամբ իրավունք ուներ չկատարելու կամ հետաձգելու): Մնացած 9444 հրապարակված հայտերից՝ 6686 դեպքով (կապալային պայմանագրերով) նոր միացումները ապահովվել են սահմանված պայմանագրային ժամկետներում, այսինքն՝ որևէ խախտում չի արձանագրվել, 299 դեպքով միացումները տեղի են ունեցել պայմանագրով նախատեսված ժամկետներից ուշացումով, սակայն այդ ուշացումները պայմանավորված են եղել տեղական ինքնակառավարման մարմիններից և այլ իրավասու կառույցներից անհրաժեշտ թույլտվություններ/համաձայնություններ ստանալու ձգձգումներով, որոնք Ընկերությունից անկախ պատճառներ են և որակվում են որպես ֆորս մաժորային իրավիճակ՝ համաձայն «Էլեկտրամատակարարման և բաշխման կանոնների» IV գլխի կանոնակարգումների: Այսպիսով՝ 9444 ընթացք առած միացման պատվերներից առնվազն 6686-ն իրականացվել են ժամանակին, իսկ 299-ի ուշացումները պայմանավորված են եղել արտաքին (Ընկերությունից անկախ) գործոններով: Արդյունքում, պնդել է, որ Ընկերությունը 2024 թվականի ընթացքում նոր միացումների գերակշիռ մասով կատարել է իր պարտավորությունները սահմանված ժամկետներում: Մնացյալ չպարզաբանված նոր միացման պատվերների մասով, Ընկերությունը կանդրադառնա և վերլուծության արդյունքները կներկայացնի վարչական վարույթի նյութերը ձեռք բերելուց և ծանոթանալուց հետո:

➤ Սպառողների հաշվառքի սարքերի միջամտությունների և հավելագրումների վերաբերյալ դիմումների, 2024 թվականին Ընկերության կողմից սպառողների հաշվարկային հաշվիչ սարքերի նկատմամբ հնարավոր միջամտությունների և հավելագրումների վերաբերյալ մոտ 7000 դիմում-բողոքներ ստացված լինելու վերաբերյալ հայտնել է, որ Հանձնաժողովը դա մատուցում է որպես փաստ, որը ենթադրում է, թե չափիչ սարքերի արատավոր աշխատանքի կամ ընկերության կողմից հաշվարկների խախտումների տարածված պրակտիկա կա, մինչդեռ ներկայացված 7000 դիմումները, ինչպես դիմում-բողոքների պարագայում, կրում են այլ բնույթ և միատեսակ չեն: Հիշյալ 7000 դիմումներից՝ 1387 դիմում առնչվել է վճարումների և հաշվարկների ճշգրտման հարցերին, այդ թվում՝ երբ սպառողը սխալմամբ կամ

թյուրիմացաբար կատարած վճարում է ունեցել և դիմել է այն ուղղելու համար, կամ երբ հաշվարկային փաստաթղթերում (հարկային հաշիվներում) նկատվել են ստանդարտ պայմաններից չբխող սխալ տվյալներ (օրինակ՝ պայմանագրային տվյալների չթարմացման պատճառով), և պահանջվել է համապատասխան ուղղում կատարել, ինչպես նաև դեպքեր, երբ սպառողի անվանափոխությունը ժամանակին չի արտացոլվել հաշիվ-ապրանքագրում և այն դուրս է գրվել հին անվամբ, 843 դիմում ակնհայտորեն առնչություն չունի հաշվառիչ սարքերի միջամտությունների կամ հավելագրումների հետ: Այս վերջին կատեգորիայի դիմումները ներառում են ամենատարբեր հարցեր (օրինակ՝ էլեկտրամոնետաժային աշխատանքների որակի հետ կապված բողոքներ, անձնակազմի վերաբերմունքի վերաբերյալ դժգոհություններ, տեղեկատվական հարցումներ և այլն), որոնք ուղղակիորեն կապ չունեն հաշվիչների ճշգրտության կամ ընկերության կողմից կեղծ հավելագրումների թեմայի հետ, 46 դիմում ուղղված է եղել նյութական պատասխանատու անձանց, այսինքն՝ այս դիմումներում սպառողները որոշակի պահանջներ կամ դժգոհություններ են ներկայացրել Ընկերության աշխատակիցների կողմից կատարված գործողությունների (օրինակ՝ տեղադրման, սպասարկման կամ ստուգումների) վերաբերյալ, 3633 դիմում վերաբերում է էներգամատակարարման որակի հետ կապված խնդիրներին, մասնավորապես դեպքերին, երբ ցածր լարման, լարումի անկման կամ փոխհոսանքների պատճառով սպառողների կենցաղային կամ արտադրական սարքավորումները վնասվել են, և սպառողները դիմել են Ընկերությանը՝ խնդրելով նորոգել կամ փոխհատուցում տրամադրել վնասված սարքավորումների համար, 981 դիմում վերաբերում է սպառողների կողմից նոր տեղադրված դարձափոխիչային հաշվիչների շահագործմանը և հաշվարկված սպառման չափին ունեցած անհամաձայնություններին (այսինքն՝ դեպքեր, երբ սպառողը դժգոհել է տեղադրված նոր հաշվիչի ցուցմունքներից կամ համարում է, որ հաշվարկված էլեկտրաէներգիայի քանակը սխալ է, որը գերակշիռ դեպքերում պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ սպառողները ցուցանիշները նայում են արևային կայանների ինվերտորներից, այլ ոչ հիմնական առևտրային հաշվառքի սարքից): Ներկայացված թվերից պարզ է դառնում, որ հիշատակված «7000 դիմումները» խիստ բազմաբնույթ թեմաներ են ընդգրկում և չեն վերաբերում միայն հաշվիչ սարքերի գործառնության խախտումներին, ներառում են Ընկերության և սպառողների հարաբերությունների աշխատանքային և գործնական բնույթի բազմաթիվ հարցեր, որոնք առաջանում են առօրյա շահագործման

գործընթացում, հետևաբար, չի կարող արդարացի համարվել այն մոտեցումը, թե նշված բոլոր 7000 դիմումները հենց «սպառողների հաշվիչ սարքերի միջամտությունների կամ հավելագրումների» վերաբերյալ բողոքներ են: Այսպիսով՝ թեև կարող է տպավորություն ստեղծվել, որ հազարավոր սպառողներ բողոքել են հաշվիչների կեղծիքներից, սակայն փաստացի այդ թիվը բազամաբնույթ դիմումների հավաքական արտացոլանք է, և միայն չնչին մասն է վերաբերում հաշվառքի սարքերի հնարավոր միջամտություններին, Ընկերությունը վերահաստատում է, որ իր կողմից սպառողների հաշվիչների ճշգրտության և հաշվարկների հավաստիության վերաբերյալ որևէ կազմակերպված խախտում թույլ չի տրվել, և եթե առկա են եղել առանձին տեխնիկական կամ գործառնական խնդիրներ, ապա դրանք լուծվել և շարունակվում են լուծվել սահմանված կարգով՝ յուրաքանչյուր դիմումի մանրամասն ուսումնասիրության միջոցով:

➤ Ընկերության կողմից իրեն ներկայացվող տեղեկատվության ոչ հավաստի լինելու մասով նշել է, որ Ընկերության գնահատմամբ այդ փաստարկն ամբողջությամբ անհիմն է և փաստարկների առումով առարկայազուրկ: Նախ՝ Որոշմամբ ընդգծած «հանրային դժգոհության ցուցանիշի» սահմանումը և հաշվարկման եղանակը լիովին անհստակ են, չի պարզաբանվել, թե ինչ մեթոդաբանությամբ կամ աղբյուրներով է չափվել այդ ցուցանիշը, ինչը այն դարձնում է վերացական և ոչ լրջամիտ փաստարկ, Հանձնաժողովը, որպես էներգետիկ ոլորտում վերահսկողություն իրականացնող սահմանադրական մարմին, ունի լիազորություն և գործիքակազմ պարբերաբար մոնիտորինգի ենթարկել լիցենզավորված կազմակերպությունների գործունեությունը և նրանց ներկայացրած հաշվետվությունները, որպիսին և կատարվել է մշտապես և Ընկերության կողմից շահագործվող բոլոր ծրագրային համակարգերին և փաստաթղթաշրջանառությանը Հանձնաժողովը ունեցել է հասանելիություն և իրականացրել է մշտադիտարկում: Պատահական չէ, որ տարիների ընթացքում հենց Հանձնաժողովն է սահմանել Ընկերության հաշվետվողականության ձևերը, պարբերաբար պահանջել և ստացել է մանրամասն տվյալներ Ընկերության գործողությունների, տեխնիկական և ֆինանսական ցուցանիշների վերաբերյալ: Ավելին, Հանձնաժողովը հրավիրել և իր նախաձեռնությամբ անցկացրել է բազմաթիվ ստուգումներ և աուդիտներ Ընկերության գործունեության տարբեր ուղղություններով: Այդ պայմաններում, «լրացուցիչ ուսումնասիրություններ իրականացնելու անհրաժեշտության» բարձրացումը անուղղակիորեն նշանակում է կասկածի տակ դնել Հանձնաժողովի իսկ իրականացրած մշտադիտարկումների

և ստուգումների արդյունավետությունը, մասնավորապես՝ եթե ենթադրվում է, որ Ընկերությունը ներկայացրել է թերի կամ ոչ հավաստի տվյալներ, ապա տարակուսելի է, թե ինչպես են նախկինում Հանձնաժողովի կողմից այդ բացթողումները վրիպել նրա ուշադրությունից, հատկապես հաշվի առնելով, որ Հանձնաժողովը իր լիազորությունների շրջանակներում ունի դրանց բացահայտման և կանխման բոլոր հնարավորությունները: Ընկերությունը փաստել է, որ իր կողմից Հանձնաժողով ներկայացվող տեղեկատվությունը միշտ տրամադրվում է օրենքով սահմանված կարգով և ճշգրտությամբ, պահպանվում է հաշվետվողականության բոլոր պահանջները, և եթե առաջացել են որևէ շեղումներ կամ վրիպակներ, ապա դրանք երբևէ դիտավորությամբ չեն եղել և ուղղվել են: Հետևաբար, նշված կասկածները թե՛ փաստական, թե՛ իրավական հենքից զուրկ են և չեն կարող ընդունվել որպես Ընկերության նկատմամբ որևէ մեղադրանքի կամ լրացուցիչ վերահսկողական գործողությունների օրինական հիմք, ընդհակառակը, նման ձևակերպումները կարող են բացասաբար ազդել հենց կարգավորող մարմնի՝ ոլորտում տարիներ շարունակ իրականացրած մոնիտորինգի և աուդիտի հեղինակության վրա՝ ստեղծելով տպավորություն, թե նախկինում Հանձնաժողովի սեփական վերահսկողական մեխանիզմները արդյունավետ չեն գործել:

2025 թվականի օգոստոսի 8-ին «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ի ներկայացուցիչ Արթուր Հովհաննիսյանը ներկայացրել է «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ին Հանձնաժողովի նախագահի 2025 թվականի հուլիսի 18-ի N1-Ա որոշմամբ հարուցված վարչական վարույթում որպես երրորդ անձ ներգրավելու վերաբերյալ դիմում:

«Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ի գլխավոր տնօրեն Նարեկ Կարապետյանի ներկայացուցիչ Կարո Խաչմանյանի կողմից 2025 թվականի օգոստոսի 14-ին Հանձնաժողով է ներկայացվել վարչական վարույթի նյութերին ծանոթանալու մասին դիմում:

Հանձնաժողովի 2025 թվականի օգոստոսի 19-ի «Վարչական վարույթում երրորդ անձ ներգրավելու մասին» N290-Ա որոշմամբ «Տաշիր կապիտալ» ՓԲԸ-ն և «Լիորմանդ Հոլդինգս Լիմիթեդ» ընկերությունը Հանձնաժողովի նախագահի 2025 թվականի հուլիսի 18-ի N1-Ա որոշմամբ հարուցված վարչական վարույթում ներգրավվել են որպես երրորդ անձ, որի մասին «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ն ծանուցվել է Հանձնաժողովի 2025 թվականի օգոստոսի 19-ի NԱՍ/43-34.4-Մ4-2/4414-2025, «Լիորմանդ Հոլդինգս Լիմիթեդ» ընկերությունը՝ օգոստոսի 22-ի NԱՍ/43-34.4-Մ4-2/4516-2025, իսկ Ընկերությունը՝ օգոստոսի 21-ի NԱՍ/43-34.4-Մ4-2/4463-2025 գրություններով:

Հանձնաժողովը 2025 թվականի օգոստոսի 19-ի NԱՄ/43-34.4-Մ4-2/4415-2025 գրությամբ «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ի ներկայացուցիչ Կարո Խաչմանյանին հայտնել է, որ հաշվի առնելով Հանձնաժողովի 2025 թվականի օգոստոսի 19-ի «Վարչական վարույթում երրորդ անձ ներգրավելու մասին» N290-Ա որոշումը, ինչպես նաև Կարո Խաչմանյանի կողմից 2025 թվականի օգոստոսի 14-ին Հանձնաժողով ներկայացված՝ վարչական վարույթի նյութերին ծանոթանալու մասին դիմումը, վարչական վարույթի նյութերին ծանոթանալու նպատակով անհրաժեշտ է 2025 թվականի օգոստոսի 21-ին ժամը 11:00-ին ներկայանալ Հանձնաժողով, ինչը նշված ժամկետում իրականացվել է:

Հանձնաժողովը 2025 թվականի օգոստոսի 22-ի NԱՄ/43-34.4-Մ4-2/4501-2025 գրությամբ անդրադառնալով «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ի ներկայացուցիչ Արթուր Հովհաննիսյանի կողմից 2025 թվականի օգոստոսի 18-ի գրությամբ Հանձնաժողով ներկայացված միջնորդությանը՝ հայտնել է, որ հարուցված վարչական վարույթի շրջանակում «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ի լսված լինելու իրավունքը կարող է իրացվել տվյալ գրությունը ստանալուց հետո 10-օրյա ժամկետում:

Ընկերության գլխավոր տնօրենի ժամանակավոր պաշտոնակատար նշված Դավիթ Ղազինյանի (վերջինիս հետ կնքված աշխատանքային պայմանագիրը լուծվել է ժամանակավոր կառավարչի 2025 թվականի հուլիսի 21-ի NԿ-550-Ա հրամանով) ներկայացուցիչ Արթուր Հովհաննիսյանի կողմից 2025 թվականի օգոստոսի 21-ին դիմում է ներկայացվել Հանձնաժողով՝ Դավիթ Ղազինյանին Վարչական վարույթին ներգրավելու և վարույթի ընթացքում սահմանված կարգով իր դիրքորոշումը ներկայացնելու համար վարչական վարույթի ամբողջական նյութերը վերջինիս տրամադրելու, վարչական վարույթի լուծմանը բանավոր իրականացնելու մասին:

Հանձնաժողովը 2025 թվականի օգոստոսի 26-ի NԱՄ/43-34.4-Մ4-2/4573-2025 գրությամբ հայտնել է, որ Վարչական վարույթը հարուցվել է Հանձնաժողովի նախագահի նախաձեռնությամբ, դրա արդյունքում ընդունվելիք վարչական ակտի հասցեատերը Ընկերությունն է, Դավիթ Ղազինյանը չի հանդիսանում ինչպես վարչական ակտի հասցեատեր, այնպես էլ անձ, որի իրավունքները կամ օրինական շահերը կարող են շոշափվել վարույթի արդյունքում ընդունվելիք վարչական ակտով, ուստի ներկայացված դիմումը ենթակա չէ բավարարման:

Ընկերության գլխավոր տնօրեն Կարեն Հարությունյանի ներկայացուցիչ Արթուր Հովհաննիսյանի կողմից 2025 թվականի սեպտեմբերի 8-ին դիմում է ներկայացվել Հանձնաժողով՝ Ընկերության գլխավոր տնօրեն Կ. Հարությունյանին Վարչական վարույթին ներգրավելու և վարույթի ընթացքում սահմանված կարգով իր դիրքորոշումը ներկայացնելու համար վարչական վարույթի ամբողջական նյութերը վերջինիս տրամադրելու, վարչական վարույթի լուսմները բանավոր իրականացնելու մասին:

Հանձնաժողովը 2025 թվականի սեպտեմբերի 24-ի ՈՄՄ/34.4-Մ2-10/5202-2025 գրությամբ հայտնել է, որ Ընկերության գլխավոր տնօրեն Կ. Հարությունյանն ի պաշտոնե հանդիսանում է Ընկերության ներկայացուցիչ, ուստի վերջինս իրավասու է օգտվել վարչական վարույթի մասնակցի (վարչական ակտի հասցեատիրոջ) բոլոր իրավունքներից: Ավելին, Հանձնաժողովը հայտնել է նաև, որ Վարչական վարույթը հարուցվել է Ընկերության նկատմամբ և Կարեն Հարությունյանը, ընկերության գլխավոր տնօրենը հանդիսանալու հանգամանքով պայմանավորված, ծանուցվել է վարչական վարույթի մասնակցի բոլոր իրավունքներից օգտվելու հնարավորության մասին, և համաձայն օրենսդրության այդ իրավունքներից վերջինս կարող է օգտվել ինչպես անձամբ, այնպես էլ ներկայացուցիչների միջոցով:

Ընկերության ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի սեպտեմբերի 22-ի ՌԵ-3294-25 գրությամբ հայտնել է, որ Ընկերության գլխավոր տնօրեն Կարեն Հարությունյանի կողմից 2025 թվականի հունիսի 23-ին արձակված թիվ 20-Գ հրամանի հիման վրա վերջինս մեկնել է անժամկետ գործուղման՝ չհստակեցնելով գործուղման վայրը և նպատակը: Ընկերության ժամանակավոր կառավարչի 2025 թվականի օգոստոսի 19-ի թիվ Կ-666-Ա հրամանով տվյալ հրամանն անվավեր է ճանաչվել, իսկ Կ.Հարությունյանը հետ է կանչվել գործուղումից, մինչդեռ առ այսօր չի ներկայացել աշխատանքի: Վերոգրյալ փաստով պայմանավորված, և հաշվի առնելով Կ.Հարությանյանի կողմից աշխատանքային պայմանագրով սահմանված իր պարտականությունները չիրականացնելու հանգամանքը՝ Ընկերության Տնօրենների խորհրդի նախագահին գրությամբ առաջարկվել է լուծել Կ.Հարությունյանի հետ 2015 թվականի հոկտեմբերի 15-ին կնքված թիվ 958 աշխատանքային պայմանագիրը: Ներկայացված առաջարկի վերաբերյալ Տնօրենների խորհրդի նախագահի կողմից որևէ պատասխան չի ստացվել:

«Տաշիր կապիտալ» ՓԲԸ-ի ներկայացուցիչ Արթուր Հովհաննիսյանը 2025 թվականի սեպտեմբերի 29-ին Հանձնաժողով է ներկայացրել Վարչական վարույթը կասեցնելու մասին միջնորդություն: Մասնավորապես՝ նշվել է, որ հաշվի առնելով սույն գործով վարույթի առկայությունը, վարույթի ընթացքը և դրա կասեցված չլինելը և միաժամանակ Սահմանադրական դատարանում սույն վարույթի, դրա հարուցման, լիազորությունների հետ կապված վեճի առկայությունը, ինչպես նաև Վարչական դատարանում երկու ճանաչման հայցերի և մեկ վիճարկման հայցի առկայության հանգամանքը՝ «Տաշիր կապիտալ» ՓԲԸ-ն միջնորդում է կասեցնել Վարչական վարույթը մինչև ՀՀ սահմանադրական դատարանի վարույթում քննվող՝ «էներգետիկայի մասին» օրենքի 17-րդ հոդվածի 1-ին մասի «գ» ենթակետի, 27-րդ հոդվածի 2.1-ին և 2.2-րդ մասերի, 52-րդ հոդվածի, 52.1-ին հոդվածի և «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 36-րդ հոդվածի 9-րդ մասի սահմանադրականության համապատասխանության հարցի լուծումը:

«Տաշիր կապիտալ» ՓԲԸ-ի ներկայացուցիչ Արթուր Հովհաննիսյանը 2025 թվականի սեպտեմբերի 29-ին Հանձնաժողով է ներկայացրել նաև Հանձնաժողովի նախագահի 2025 թվականի հուլիսի 18-ի N1-Ա որոշման եզրափակիչ մասում առկա՝ Ռոմանոս Վանիչկայի Պետրոսյանին Ընկերության Ժամանակավոր կառավարիչ նշանակելու վերաբերյալ դրույթը, ինչպես նաև վերջինիս համար վարձատրության չափ սահմանելու մասին նույն որոշման 2-րդ կետը կասեցնելու մասին միջնորդություն: Մասնավորապես՝ միջնորդությամբ նշվել է, որ բացառված չէ, որ սույն գործով վարչական վարույթը կարող է կասեցվել, որի պայմաններում անգամ կշարունակի պահպանվել կանխարգելիչ միջոցը, որի կիրառման իրավաչափությունը, ի թիվս այլնի, ևս վիճարկվում է: Մինչդեռ, կիրառված միջոցը՝ Ժամանակավոր կառավարչի նշանակումը և վերջինիս գործունեությունը էական և ծանր վնաս են հասցնում վարույթի մասնակիցներին և այլ շահագրգիռ անձանց, հետևաբար միջնորդությամբ վկայակոչվել է վարույթի մասնակցի ողջամիտ և ակնհայտորեն հիմնավորված կասկածները՝ իրեն հասցվող և հասցվելիք վնասի վերաբերյալ, իր իրավունքների պաշտպանության անհնարինության վտանգի և դրանով պայմանավորված վկայակոչված դրույթի կատարման կասեցման անհրաժեշտության վերաբերյալ հիմնավորումներ: Նշվել է նաև, որ միջնորդությանը կցված 2 փորձագիտական ընկերություններն էլ եզրահանգել են, որ կառավարման մարմնի հարկադիր փոփոխությունը կարող է հանգեցնել պայմանագրային խախտումների, վարկերի վաղաժամկետ մարման պահանջների, տույժերի և վարկատուների ծախսերի փոխհատուցման,

ինչպես նաև Ընկերության միջազգային վարկանիշի անկմամբ՝ մասնագիտական կարծիքում նշված հնարավոր ազդեցությամբ: Ուստի, նշվել, որ կանխարգելիչ միջոցառման կիրառումը Ընկերության վրա կարող է ունենալ հետևյալ բացասական հետևանքները՝ Ընկերությանը միջազգային վարկանիշային գործակալությունների կողմից տրված վարկանիշի իջեցում, որի հետևանքով, միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից ֆինանսական միջոցների ներգրավված սահմանափակում կամ կասեցում, ֆինանսական միջոցների ներգրավված տոկոսադրույքների բարձրացում և, որպես հետևանք, ֆինանսական ծախսերի ավելացում, Ընկերության ղեկավար անձնակազմի փոխարինում ավելի ցածր որակավորում ունեցող մասնագետներով, որի հետևանքով Ընկերության կառավարման որակի վատթարացում, միջազգային վարկային կազմակերպությունների հետ կնքված պայմանագրերի պայմանների խախտում, որի արդյունքում Ընկերությանը կարող է առաջադրվել ընդհուպ մինչև 47494 540 275 ՀՀ դրամի չափով պարտավորությունների վաղաժամկետ մարման պահանջ, ինչն իր հերթին կարող է Ընկերությանը բերել սնանկացման, պարտավորությունների վաղաժամկետ մարման պահանջների առաջադրման դեպքում Ընկերության կողմից իր՝ ՀՀ պետական մարմինների առջև ստանձնած պարտավորությունները կատարելու անկարողություն, որը կարող է առաջացնել Ընկերության նկատմամբ տուգանքների կիրառում մինչև 40 մլն ՀՀ դրամի չափով, կամ լիցենզիայի գործողության դադարեցում կամ կասեցում:

Վերոգրյալով պայմանավորված «Տաշիր կապիտալ» ՓԲԸ-ն միջնորդել է Հանձնաժողովի նախագահի՝ 2025 թվականի հուլիսի 18-ի N1-Ա որոշման եզրափակիչ մասում առկա՝ Ռոմանոս Վանիչկայի Պետրոսյանին Ընկերության Ժամանակավոր կառավարիչ նշանակելու վերաբերյալ դրույթի, ինչպես նաև Ժամանակավոր կառավարչի վարձատրության չափ սահմանելու մասին 2-րդ կետի կատարումը կասեցնել մինչև սույն գործով վարչական վարույթի ավարտը:

Հանձնաժողովի 2025 թվականի հոկտեմբերի 10-ի N352-Ա որոշմամբ մեկ ամսով երկարաձգվել է Վարչական վարույթի ժամկետը:

«Տաշիր կապիտալ» ՓԲԸ-ի ներկայացուցիչ Արթուր Հովհաննիսյանը 2025 թվականի հոկտեմբերի 16-ին Հանձնաժողով ներկայացված գրությամբ խնդրել է հնարավորինս սեղմ ժամկետում տրամադրել Հանձնաժողովի՝ 2025 թվականի հոկտեմբերի 10-ի N352-Ա որոշման «գ» կետում մատնանշված՝ Ժամանակավոր կառավարչի կողմից ներկայացված գրությունները և դրանց կից նյութերը: Բացի այդ, խնդրել է տրամադրել նաև 2025 թվականի սեպտեմբերի 24-ից հետո մինչև տվյալ դիմումին պատասխանելու օրն ընկած ժամանակահատվածը

վարչական վարույթի շրջանակում ստացված՝ այդ թվում վարչական վարույթի մյուս մասնակիցների կողմից տրամադրված նյութերը:

Հանձնաժողովը 2025 թվականի հոկտեմբերի 27-ի NՄՄ/Խ/5958-2025 գրությամբ տրամադրել է Վարչական վարույթի՝ 2025 թվականի սեպտեմբերի 24-ից մինչև հոկտեմբերի 24-ը ընկած ժամանակահատվածի նյութերը՝ թղթային տարբերակով և էլեկտրոնային կրիչներով:

Ընկերության գլխավոր տնօրեն Կ.Հարությունյանի ներկայացուցիչ Արթուր Հովհաննիսյանը 2025 թվականի հոկտեմբերի 20-ին Հանձնաժողով ներկայացված գրությամբ խնդրել է տրամադրել 2025 թվականի սեպտեմբերի 23-ից հետո վարչական վարույթի շրջանակում ստացված, ինչպես նաև Հանձնաժողովի կողմից ինքնուրույն ձեռք բերված բոլոր նյութերը, տվյալ դիմումի հիման վրա տրամադրված նյութերից հետո ստացվող մյուս նյութերը՝ հնգօրյա պարբերականությամբ, Հանձնաժողովի 2025 թվականի հոկտեմբերի 10-ի N352-Ա որոշման ընդունման արձանագրությունը (Հանձնաժողովի յուրաքանչյուր անդամի կողմից քվեարկության մասին տեղեկատվությամբ), ինչպես նաև այդ որոշման ընդունման կապակցությամբ Հանձնաժողովի անդամ(ներ)ի հատուկ կարծիք(ներ)ը՝ առկայության դեպքում:

Հանձնաժողովը 2025 թվականի հոկտեմբերի 23-ի NՄՄ/34.4-Մ2-7/5917-2025 գրությամբ հայտնել է, որ Ընկերության կողմից Հանձնաժողով ներկայացված 2025 թվականի սեպտեմբերի 25-ի NԵ-3326-25 գրության համաձայն՝ Ընկերության ժամանակավոր կառավարչի կողմից 2025 թվականի սեպտեմբերի 24-ին արձակվել է հրաման, որի հիման վրա վերացվել է (ուժը կորցրած է ճանաչվել) Ընկերության գլխավոր տնօրեն Կարեն Սերյոժայի Հարությունյանի կողմից նախորդիվ տրված լիազորագրերի գործողությունը: Հետևաբար՝ գրությամբ հայցվող տեղեկատվությունը կարող է տրամադրվել Ընկերության գլխավոր տնօրեն Կարեն Սերյոժայի Հարությունյանի կողմից դիմում ներկայացվելու դեպքում:

Այնուհետև, Հանձնաժողովը սեփական նախաձեռնությամբ ելնելով Ընկերության գլխավոր տնօրեն Կ. Հարությունյանի՝ պատշաճ վարչարարության իրավունքի իրացման բոլոր հնարավորություններն ապահովելու անհրաժեշտությունից 2025 թվականի նոյեմբերի 6-ի NՄՄ/34.4-Ղ3-1/6160-2025 գրությամբ տրամադրել է հայցված տեղեկատվությունը:

«Տաշիր կապիտալ» ՓԲԸ-ի ներկայացուցիչ Արթուր Հովհաննիսյանը 2025 թվականի հոկտեմբերի 25-ին Հանձնաժողով ներկայացված գրությամբ խնդրել է տրամադրել 2025

թվականի սեպտեմբերի 23-ից հետո վարչական վարույթի շրջանակում ստացված, ինչպես նաև Հանձնաժողովի կողմից ինքնուրույն ձեռք բերված բոլոր նյութերը, տվյալ դիմումի հիման վրա տրամադրված նյութերից հետո ստացվող մյուս նյութերը՝ հնգօրյա պարբերականությամբ, Հանձնաժողովի՝ 2025 թվականի հոկտեմբերի 10-ի N352-Ա որոշման ընդունման արձանագրությունը (Հանձնաժողովի յուրաքանչյուր անդամի կողմից քվեարկության մասին տեղեկատվությամբ), ինչպես նաև այդ որոշման ընդունման կապակցությամբ Հանձնաժողովի անդամ(ներ)ի հատուկ կարծիք(ներ)ը՝ առկայության դեպքում:

Հայցված տեղեկատվությունը Հանձնաժողովը տրամադրվել է 2025 թվականի հոկտեմբերի 25-ի NՄՄ/34.4-Մ2-8/6035-2025, նոյեմբերի 3-ի NՄՄ/34.4-Մ2-8/6089-2025, նոյեմբերի 6-ի NՄՄ/34.4-Ղ3-1/6159-2025 գրություններով:

1-ին կետ. Բաշխողի ավտոմատացված հաշվառման համակարգի (ԲԷԱՀ) խափանում

Ժամանակավոր կառավարիչը Հանձնաժողով մուտքագրված 2025 թվականի հոկտեմբերի 15-ի NԵ-3729-25 գրությամբ հայտնել է, որ իր կողմից ժամանակավոր կառավարումը ստանձնելուց հետո նախաձեռնված գործընթացների, այդ թվում՝ բազմակողմանի ոլորտային ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզ է դարձել, որ 2025 թվականի հունվարի 2-ին Ընկերության սերվերային համակարգում կատարված ծրագրային աշխատանքների ընթացքում ջնջվել են էլեկտրական էներգիայի առևտրային հաշվառման ավտոմատացված համակարգում 2018 թվականից գրանցված՝ էլեկտրաէներգիայի հաշվառքի սարքերի արձանագրված տվյալներն ամբողջությամբ:

Գրությանը կից ներկայացվել է Ընկերության Երևան քաղաքի Ա. Արմենակյան 127 հասցեում գործող կենտրոնական մասնաշենքի սերվերային համակարգում 2025 թվականի հունվարի 2-ին «Կասկադ Էներգո» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության կողմից կատարված ծրագրային աշխատանքների ընթացքում տվյալների կորստի դեպքի մասով ծառայողական պարզաբանում անցկացնելու նպատակով 2025 թվականի հունվարի 8-ին Ընկերության գլխավոր տնօրենի տեղակալ՝ անվտանգության և վերահսկողության տնօրեն Ս. Մեջլումյանի N1 կարգադրությամբ կազմված աշխատանքային խմբի եզրակացությունը (այսուհետ՝ Ծառայողական քննության եզրակացություն), որի համաձայն՝

1. խախտվել է Ընկերության սերվերային համակարգ մուտք գործելու կարգը և դրան հասանելիություն են ստացել շուրջ 40 օգտատերեր, ընդ որում, թե՛ Ընկերության աշխատողներ, թե՛ «Կասկադ Էներգո» ՍՊԸ-ի և «Պիրամիդա» համակարգի աշխատողներ,

մինչդեռ նման հասանելիություն պետք է տրվեր բացառապես անվտանգության և վերահսկողության տնօրինության (ԱՎՏ) կողմից, այն էլ որոշակի սահմանափակումներով (առկա չէ այդ սահմանափակումների հստակ մեխանիզմը):

2. թերություններ են արձանագրվել նաև ծրագրավորման մեջ՝ «Բազայի տվյալների նախապատրաստում» կոճակի փոխարեն պետք է լինի «Ջնջել» հրաման, որն էլ պետք է կատարվի միայն կրկնակի հարցման արդյունքում:

3. առանց միմյանց հետ նախապես համաձայնեցման սերվերային համակարգում միաժամանակ աշխատանքներ են կատարել Ընկերության տարբեր ստորաբաժանումների աշխատողներ, իսկ առաջացած խնդիրների վերաբերյալ ԱՎՏ համապատասխան մասնագետին տեղյակ է պահվել միայն տվյալների ոչնչացումից հետո:

Միաժամանակ, ի լրումն ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի հոկտեմբերի 27-ի ՌԵ-3880-25 գրությամբ ներկայացված տեղեկանքով հայտնել է, որ տվյալների բազան վերջին անգամ արխիվացվել է 2023 թվականի հունվարին, սակայն նշված տվյալները հնարավոր չէ օգտագործել, քանի որ բազայում հաշվիչների պահպանված (չջնջված) որոշ տվյալներ թույլ չեն տվել բացազատել հին պահոցը նոր տվյալների բազայի վրա, քանի որ պահոցում առկա չէին նոր հաշվիչների մասին բազմաթիվ ելակետային տվյալներ, որոնց վերականգնելը հին բազայում պրակտիկորեն անհնար էր: Արդյունքում Ընկերությունում գրանցվել է տվյալների կորուստ՝ 2018 թվականի հունվարից մինչև 2024 թվականի հոկտեմբեր/նոյեմբեր ամիսն ընկած ժամանակահատվածի մասով (2024 թվականի նոյեմբեր և դեկտեմբեր ամիսների տվյալները հավաքագրվել են հաշվիչներում պահվող տվյալների հիման վրա):

Ժամանակավոր կառավարչի 2025 թվականի հոկտեմբերի 27-ի ՌԵ-3880-25 գրությամբ ներկայացվել է նաև Ընկերության գլխավոր տնօրենի 2016 թվականի թիվ 334-Լ հրամանով հաստատված «Տեղեկատվական համակարգերում օգտագործողների գրանցման և կառավարման ընթացակարգը», որը ներառում է Ընկերության կողմից օգտագործվող տեղեկատվական համակարգերում նոր օգտագործողների գրանցման և հին օգտագործողների տվյալների փոփոխման, գաղտնաբառերի, հասանելիությունների, արտոնությունների տրամադրման, արգելափակման, ակտիվացման գործառույթները: Համաձայն տվյալ ընթացակարգի 4.2-րդ ենթակետի՝ նոր օգտագործողի գրանցման կամ հնի տվյալների, արտոնությունների, հասանելիությունների փոփոխման պահանջ կարող է ներկայացվել միայն Ընկերության համապատասխան իրավասություն ունեցող կառուցվածքային

ստորաբաժանումների և (կամ) աշխատակիցների կողմից էլեկտրոնային փոստով, որը հաստատում է կամ մերժում է տեղեկատվական անվտանգության պատասխանատուն:

Ընկերության գլխավոր տնօրենի 2016 թվականի թիվ 334-Լ հրամանի 3-րդ կետի համաձայն՝ ԱՎՏ պահանջով տրամադրվում է տեղեկատվություն կամ արտոնվում է դիտելու հնարավորություն Ընկերությունում օգտագործվող բոլոր SS համակարգերի օգտագործողների գրանցման պարամետրերի և (կամ) հասանելիության մասով և SS համակարգերում գրանցված օգտագործողների մասով՝ տրամադրված փաստացի արտոնություններով և (կամ) հասանելիություններով:

Հանձնաժողովի 2019 թվականի դեկտեմբերի 25-ի N523Ն որոշմամբ հաստատված Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական բաշխման ցանցային կանոնների (այսուհետ՝ ԷԲՑ կանոններ)՝

➤ ***245-րդ կետի համաձայն՝*** բաշխողի էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և վերահսկման ավտոմատացված համակարգը (այսուհետ՝ ԲԷԱՀ) ապահովում է.

- 1) էլեկտրոնային եղանակով տվյալների փոխանցումը հաշվառման տվյալների բազա.
- 2) Հաշվառքի սարքերից ստացվող տվյալների **գրանցումը** և դրանց **պաշտպանվածությունը**,
- 3) Տվյալների բազայում գրանցված և սպառողներին վերաբերող տեղեկատվության գրանցումը և **հասանելիությունը**.
- 4) էլեկտրական էներգիայի քանակի գրանցումը ԷՄԱ յուրաքանչյուր հաշվառման կետում:

➤ ***ԷԲՑ կանոնների 247-րդ կետի 1-ին և 2-րդ ենթակետերի համաձայն՝*** հաշվառման տվյալների բազան պետք է պարունակի՝

- 1) գրանցումներ հաշվառման կետով անցած ակտիվ և ռեակտիվ (բացառությամբ՝ 0,22 կՎ լարման Սպառողների) էներգիայի քանակությունների և լարման մակարդակի մասին՝ ստացված 30 րոպեանոց միջակայքում գումարային (ինտեգրալ) տվյալներից, ինչպես նաև այդ միջակայքում հզորության գործակցի արժեքի մասին,
- 2) տեղեկություն հաշվառման տվյալների բազայի գրանցումներում կատարված փոփոխությունների և դրանք իրականացնողի մասին,

➤ **ԷԲՑ կանոնների 291-րդ կետի համաձայն՝** ռեակտիվ էներգիայի մասով՝ ԷԲՑ կանոնների 73-րդ և 74-րդ կետերի 3-րդ ենթակետերը, 241-րդ, 247-րդ, 279-րդ, 290-րդ կետերն ուժի մեջ են մտնում 2025 թվականի հունվարի 1-ից:

➤ **ԷԲՑ կանոնների 248-րդ կետի համաձայն՝** ԲԷԱՀ-ի կառավարումն իրականացվում է ԲԷԱՀ գլխավոր ադմինիստրատորի կողմից՝ ԲԷԱՀ ադմինիստրատորների միջոցով:

➤ **ԷԲՑ կանոնների 249-րդ կետի համաձայն՝** ԲԷԱՀ գլխավոր ադմինիստրատորը կարող է վերաճրագրավորել էլեկտրական էներգիայի հաշվառքի սարքը, եթե ինքնաախտորոշման արդյունքում հայտնաբերվել է ծրագրային սխալ:

➤ **ԷԲՑ կանոնների 250-րդ կետի համաձայն՝** Բաշխողը և ԷՄԱ մասնակիցները պատասխանատվություն են կրում ԲԷԱՀ-ում մուտքի գաղտնաբառերի գաղտնիության պահպանման համար:

➤ **ԷԲՑ կանոնների 251-րդ կետի համաձայն՝** ԲԷԱՀ գլխավոր ադմինիստրատորը և ԲԷԱՀ ադմինիստրատորները պարտավոր են առնվազն երեք ամիսը մեկ անգամ արխիվացնել սերվերներում եղած հաշվառման տվյալների բազան:

➤ **ԷԲՑ կանոնների 14-րդ կետի համաձայն՝** ԷԲՑ կանոններով նախատեսված **ցանկացած տեղեկություն կամ փաստաթուղթ պետք է պահպանվի առնվազն հինգ տարի ժամկետով**, եթե տվյալ տեսակի տեղեկությունների, փաստաթղթերի պահպանության համար ԷԲՑ կանոններով կամ օրենսդրությամբ ավելի երկար ժամկետ սահմանված չէ:

Հանձնաժողովի 2019 թվականի դեկտեմբերի 25-ի N517Ն որոշմամբ հաստատված Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկայի առևտրային կանոնների (այսուհետ՝ ԷՄԱ կանոններ)

➤ **56-րդ կետի 2-րդ ենթակետի համաձայն՝** սպառողն իրավունք ունի երաշխավորված մատակարարի փոխարեն ընտրել այլ մատակարար կամ փոխել ընտրված մատակարարին՝ նախաձեռնելով մատակարարման պայմանագրի կնքման գործընթաց՝ պայմանով, որ սպառողի հաշվառքի սարքը համապատասխանում է ԷԲՑ կանոններով ու ԷՀՑ կանոններով սահմանված պահանջներին **և ներառված է ԲԷԱՀ-ում՝** բացառությամբ ԷՄԱ կանոնների 56.1-ին կետով նախատեսված դեպքի:

➤ **ԷՄԱ կանոնների 77-րդ կետի համաձայն՝** այն դեպքերում, երբ առևտրային (վերստուգիչ) հաշվառքի սարքը ներառված է ԲԷԱՀ-ում, բաշխողը պարտավոր է առևտրային

հաշվառքի սարքի ցուցմունքները գրանցել ԲԷԱՀ-ի միջոցով՝ հավաքագրելով նաև հաշվառքի սարքի գրանցած ողջ տեղեկությունները:

➤ **ԷՄԱ կանոնների 78-րդ կետի համաձայն՝** եթե սպառողին մատակարարած էլեկտրական էներգիայի հաշվառումը կատարվում է հաշվառքի սարքով, որն իր հերթին ներառված է ԲԷԱՀ-ում, ապա վերջինիս գրավոր դիմումի դեպքում, դիմումն ստանալուց ոչ ուշ, քան 5 աշխատանքային օրվա ընթացքում բաշխողը պարտավոր է տվյալ սպառողին, անհրաժեշտության դեպքում նաև նրա մատակարարին, մշտադիտարկման նպատակով տրամադրել ԲԷԱՀ-ի մուտքի իրավունք՝ սպառողին վերաբերող ողջ տեղեկության մասով:

➤ **ԷՄԱ կանոնների 79-րդ կետի համաձայն՝** մատակարարի սպառողի դեպքում բաշխողն առևտրային հաշվառքի սարքերի գրանցած ողջ տեղեկությունները ներկայացնում է մատակարարին՝ վերջինիս սպառողներին վերաբերող մասով, ոչ ուշ, քան հաշվարկային ամսվան հաջորդող ամսվա 5-ը:

➤ **ԷՄԱ կանոնների 31-րդ կետի 2-րդ ենթակետի համաձայն՝** բաշխողն Օրենքի, լիցենզիայի, ԷՄԱ կանոնների և պայմանագրի համաձայն գրանցում է սպառողների առևտրային հաշվառքի սարքերի տվյալները, խախտման դեպքում՝ իրականացնում է վերահաշվարկ:

➤ **ԷՄԱ կանոնների 94-րդ կետի 3-րդ և 4-րդ ենթակետերի համաձայն՝** առևտրային հաշվառքի սարքի խախտման դեպքում, երբ խախտումը պայմանավորված չէ լարման կամ հոսանքի չափիչ տրանսֆորմատորների խափանմամբ և՝

3) առկա չէ վերստուգիչ հաշվառքի սարք, Առևտրային հաշվառքի սարքի ստուգաչափման արդյունքում հնարավոր չի եղել արտածել էլեկտրոնային հաշվիչի հիշողության տվյալները, սակայն **Սպառողի Առևտրային հաշվառքի սարքը ներառված է ԲԷԱՀ-ում և Սպառողին մշտադիտարկման նպատակով տրվել է ավտոմատացված համակարգի հիշողության մուտքի իրավունք կամ Սպառողն օրենքով սահմանված կարգով իրազեկվել է այդ իրավունքի վերաբերյալ, ապա վերահաշվարկը կատարվում է հետևյալ բանաձևով ...**

4) առկա չէ վերստուգիչ դարձափոխիչային (ռեվերսային) հաշվառքի սարք, առևտրային դարձափոխիչային հաշվառքի սարքի ստուգաչափման արդյունքում հնարավոր չի եղել արտածել էլեկտրոնային հաշվիչի հիշողության տվյալները, սակայն սպառողին ամրակցված **առևտրային հաշվիչը ներառված է էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և վերահսկման ավտոմատացված համակարգում, և սպառողին մշտադիտարկման նպատակով տրվել է ավտոմատացված**

համակարգի հիշողության մուտքի իրավունք կամ սպառողն օրենքով սահմանված կարգով իրազեկվել է այդ իրավունքի վերաբերյալ, ապա ...

➤ **ԷՄԱ կանոնների 95-րդ կետի համաձայն՝** առևտրային հաշվառքի սարքի խախտման դեպքում, երբ խախտումը պայմանավորված է լարման կամ հոսանքի չափիչ տրանսֆորմատորների խափանմամբ, և առկա է վերստուգիչ հաշվառքի սարք, ապա վերահաշվարկն իրականացվում է ԷՄԱ Կանոնների 94-րդ կետի 1-ին ենթակետի համաձայն: Վերստուգիչ հաշվառքի սարքի բացակայության դեպքում, երբ առևտրային հաշվառքի սարքը՝

1) լարման տրանսֆորմատորի խափանման պատճառով սխալ է գրանցել սպառված էլեկտրական էներգիայի քանակը, սակայն Սպառողի Առևտրային հաշվառքի սարքը ներառված է ԲԷԱՀ-ում և Սպառողին մշտադիտարկման նպատակով տրվել է ավտոմատացված համակարգի հիշողության մուտքի իրավունք կամ Սպառողն օրենքով սահմանված կարգով իրազեկվել է այդ իրավունքի վերաբերյալ, ապա վերահաշվարկը կատարվում է ԷՄԱ Կանոնների 94-րդ կետի 3-րդ ենթակետի համաձայն:

➤ **ԷՄԱ կանոնների 14-րդ կետի համաձայն՝** ԷՄԱ կանոններով նախատեսված ցանկացած տեղեկություն կամ փաստաթուղթ պետք է պահպանվի առնվազն հինգ տարի ժամկետով, եթե տվյալ տեսակի տեղեկությունների, փաստաթղթերի պահպանության համար ԷՄԱ կանոններով կամ օրենսդրությամբ ավելի երկար ժամկետ սահմանված չէ, բացառությամբ շուրջօրյա հեռախոսակապի ծայնագրությունների, որոնք պահպանվում են առնվազն մեկ տարի:

Հանձնաժողովի 2019 թվականի դեկտեմբերի 25-ի N516Ն որոշմամբ հաստատված Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային կանոնների (այսուհետ՝ ԷՄՇ կանոններ)

➤ **42-րդ կետի 3-րդ ենթակետի համաձայն՝** բաշխողն օրենքի, լիցենզիայի, ԷՄՇ կանոնների և ԷՄՇ պայմանագրի համաձայն՝ ապահովում է գրանցված տվյալների լիարժեքությունը և հասանելիությունը շուկայի օպերատորի համար՝ իրական ժամանակում էլեկտրական էներգիայի հաշվառման ավտոմատացված համակարգի (ԷՀԱՀ), ՇԿԾ-ի կամ այլ կիրառվող ծրագրային փաթեթների միջոցով:

➤ **ԷՄՇ կանոնների 65.1-ին կետի համաձայն՝** բաշխողը ԷՄՇ կանոնների 65-րդ կետով նախատեսված հայտը ստանալուց հետո 3 աշխատանքային օրվա ընթացքում իր գործառույթներին առնչվող մասով ստուգում է հայտի, ԷՄՇ մասնակցի, մատակարարի դեպքում՝ նաև վերջինիս հաշվեկշռման խմբում ընդգրկվող սպառողների համապատասխանությունը ԷՄՇ

կանոնների, ԷՄԱ կանոնների և ԷԲՑ կանոնների պահանջներին, անհամապատասխանության դեպքում շքաուկայի օպերատորին հայտնում այդ մասին՝ համապատասխան հիմնավորումներով, իսկ համապատասխանության դեպքում՝ վերջինիս տրամադրում է՝ ...3) ԷՄՇ մասնակցի հաշվառման համալիրի (համալիրների)՝ ԷՀԱՀ-ին հասանելիության մասին հաստատում,

➤ **ԷՄՇ կանոնների 222-րդ կետի համաձայն՝** հաշվառքի կետերից տվյալների հավաքագրումն իրականացնում է շուկայի օպերատորը՝ էլեկտրական էներգիայի հաշվառման ավտոմատացված համակարգի (ԷՀԱՀ համակարգի) միջոցով:

Հանձնաժողովի 2019 թվականի դեկտեմբերի 25-ի N522Լ որոշմամբ հաստատված Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական շուկայի հաղորդման ցանցային կանոնների (այսուհետ՝ ԷՀՑ կանոններ)

➤ **260-րդ կետի համաձայն՝** հաշվառման տվյալների հավաքագրումն իրականացնում է շուկայի օպերատորը՝ ԷՀԱՀ-ի և բաշխողի էլեկտրական էներգիայի հաշվառման ավտոմատացված համակարգի միջոցով,

➤ **ԷՀՑ կանոնների 261-րդ կետի համաձայն՝** բաշխողն ապահովում է իր էլեկտրական էներգիայի հաշվառման ավտոմատացված համակարգից ԷՄՇ մասնակիցների հաշվառման տվյալների հասանելիությունը շուկայի օպերատորի համար՝ ԷԲՑ կանոններով սահմանված կարգով:

➤ **ԷՀՑ կանոնների 235-րդ կետի համաձայն՝** ԷՄՇ-ում էլեկտրական էներգիայի հաշվառումն իրականացնում է շուկայի օպերատորը՝ ԷՀԱՀ-ի և Բաշխողի էլեկտրական էներգիայի հաշվառման ավտոմատացված համակարգի միջոցով:

➤ «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմննի մասին» օրենքի 35-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ կարգավորվող անձի աշխատողի աշխատանքային գործունեության ընթացքում դրսևորած վարքագիծը դիտարկվում է որպես կարգավորվող անձի վարքագիծ:

Հանձնաժողովի 2002 թվականի նոյեմբերի 1-ի N79Ա որոշմամբ հաստատված Ընկերության էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման N0092 լիցենզիայի պայմանների (այսուհետ՝ Լիցենզիայի պայմաններ)

➤ 5-րդ կետի 6-րդ ենթակետի համաձայն՝ Բաշխողը պարտավոր է էլեկտրական էներգիայի հաշվառումը և հաշիվների ներկայացումն իրականացնել համաձայն Շուկայի կանոնների,

- 40-րդ կետի համաձայն՝ Լիցենզավորված անձը պարտավոր է Հանձնաժողովին անմիջապես հայտնել այն հանգամանքների մասին, որոնք հանգեցրել են սույն լիցենզիայի պայմանների խախտումների կամ կարող են դառնալ սույն լիցենզիայի պայմանների խախտումների անմիջական պատճառ:

Վերոգրյալ իրավակարգավորումների համակարգային վերլուծությունից ուղղակիորեն բխում է, որ **ԲԷԱՀ-ը Բաշխողին պատկանող միասնական ավտոմատացված համակարգ է, որն իրենից ներկայացնում է սպառողների սպառման/արտադրության հավաստի և ստույգ հաշվառմանն ուղղված տեխնիկական և առևտրային տվյալների և ցուցանիշների համակցություն, որի ամբողջական և ընդգրկուն ներդրումն ու իրագործումն ապահովվել է Հանձնաժողովի կողմից ցանցային և առևտրային կանոններով սահմանված իրավակարգավորումներով: Համաձայն նշված կարգավորումների՝ ԲԷԱՀ-ը պետք է՝**

- ներառի սպառողների սպառման/արտադրության վերաբերյալ ստույգ տեղեկատվություն՝ վերջիններիս սպառման քանակության, լարման մակարդակի և հզորության գործակցի վերաբերյալ 30 րոպեանոց միջակայքում ինտեգրալ (գումարային) տվյալների ստացման միջոցով,

- լինի հուսալի՝ ապահովվելով տվյալների սահմանված պահանջներին համապատասխան պահպանություն: ԲԷԱՀ-ում ներառված տվյալների պահպանումն ապահովվելու նպատակով, այդ թվում՝ հնարավոր օբյեկտիվ կամ սուբյեկտիվ պատճառներով տվյալների հնարավոր կորստի կամ այլ խնդիրների պայմաններում տվյալների պաշտպանվածությունն ապահովվելու նպատակով նախատեսվել է հաշվառման տվյալների բազան **առնվազն երեք ամիսը մեկ անգամ արխիվացնելու և առնվազն հինգ տարի պահպանելու վերաբերյալ** պահանջ,

- ապահովի գրանցված տվյալների սահմանված կարգով հասանելիություն՝ Հանձնաժողովի, սպառողների և էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մյուս մասնակիցների համար երաշխավորելով սպառողների սպառման/արտադրության վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվություն ստանալու հնարավորություն, ինչն իր հերթին նպաստում է հաշվառման գործընթացի նկատմամբ վերահսկելիությանը և արդյունքում նաև վստահության բարձրացմանն ու հնարավոր վեճերի կանխմանը: ԲԷԱՀ-ի կարևորությունն ընդգծվում է հատկապես հաշվի առնելով այն, որ սպառողի հաշվառքի սարքի՝ ԲԷԱՀ-ում ներառված լինելը սահմանված է որպես վերջինիս կողմից էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մրցակցային հատված մուտք գործելու նախապայման: Ավելին, ԲԷԱՀ-ում առկա տեղեկատվությունը հիմք է նաև շուկայի օպերատորի կողմից շուկայի մրցակցային հատվածում էլեկտրական էներգիայի առևտրի հաշվառման համար: ԲԷԱՀ-ը էապես

կարևորվում է նաև սպառողի սպառած էլեկտրական էներգիայի վերահաշվարկ կատարելու դեպքերում:

➤ լինի թվային միջավայր՝ ապահովելով սպառողների սպառման վերաբերյալ ամբողջական տվյալների գրանցման և փոխանցման էլեկտրոնային եղանակ,

➤ լինի պաշտպանված՝ ապահովելով տվյալների գաղտնիության պահանջները: Այդ առումով ԲԷԱՀ-ի կառավարումն արդյունավետ իրականացնելու, այդ թվում՝ տվյալների **հասանելիությունը դրանց ամբողջական պաշտպանվածության պայմաններում իրականացնելու** համար սահմանվել են գաղտնիության, անվտանգության և պատասխանատվության պահանջներ, այդ թվում՝ առանձին սուբյեկտ՝ գլխավոր ադմինիստրատորը, ում կողմից ադմինիստրատորների միջոցով իրականացվում է ԲԷԱՀ-ի կառավարումը,

Այս առումով կարևորելով կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացման համար **անհրաժեշտ, ինչպես նաև սպառողների համար՝ վերջիններիս սպառման/արտադրության վերաբերյալ հավաստի**, հուսալի և անվտանգ էլեկտրոնային հաշվառման **օբյեկտիվ թվային միջավայր ապահովելու անհրաժեշտությունը**, որը պետք է նպաստեր նաև բաշխման ցանցում կորուստների թիրախային բացահայտմանը և նվազեցմանը, Հանձնաժողովի կողմից դեռևս 2016 թվականից համաձայնություն է տրվել այդ ուղղությամբ կատարվող ընդգրկուն և հսկայաձավալ ներդրումային ծրագրին և դրա հետագա փոփոխություններին. **ԲԷԱՀ-ի ներդրման ուղղությամբ Հանձնաժողովի հետ համաձայնեցված աշխատանքների ընդհանուր արժեքը կազմում է շուրջ 113 մլրդ դրամ, որից փաստացի իրականացվել և սպառողների համար սահմանված սակագներում ներառվել է շուրջ 70 մլրդ դրամը:**

Ներկայումս Հանձնաժողովում առկա տեղեկատվության համաձայն ԲԷԱՀ-ին միացած է շուրջ 700 000 սպառող:

Հարուցված վարչական վարույթի շրջանակում կատարված ուսումնասիրություններից պարզվել է, որ՝

➤ **ԲԷԱՀ-ը ներառում է համակարգին միացած շուրջ 700 000 սպառողների՝ սպառման քանակության, լարման մակարդակի և հզորության գործակցի վերաբերյալ տեղեկատվություն միայն սկսած 2024 թվականի հոկտեմբեր/նոյեմբեր ամսվանից, մինչդեռ համակարգը գործարկվել է դեռևս 2018 թվականի հունվարից: Նշվածը փաստվել է նաև Հանձնաժողովի**

աշխատակազմի կողմից ԲԷԱՀ-ի դիտարկման արդյունքում, որին վերջինս ունի մշտադիտարկման հասանելիություն: Արդյունքում, Ընկերությունը չի ապահովել ԲԷԱՀ-ին միացած շուրջ 700 հազար սպառողների սպառման տվյալների ամբողջական գրանցումը և պահպանումը,

➤ ԲԷԱՀ-ում առկա տվյալները ջնջվելու արդյունքում շուրջ 700 հազար սպառողների մասով վերջիններիս և Հանձնաժողովին Բաշխողը գրկել է սպառողների սպառման/արտադրության վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվություն կամ դրա հասանելիություն ստանալու իրավունքի իրացման հնարավորությունից,

➤ Ծառայողական քննության եզրակացության համաձայն՝ ԲԷԱՀ-ին փաստացի հասանելիություն ունեցած շուրջ 40 օգտատեր չեն ունեցել սահմանված կարգով տրամադրված՝ համակարգին հասանելիություն ունենալու համար անհրաժեշտ թույլտվություն: Արդյունքում, շուրջ 700 հազար սպառողների մասով Ընկերությունը չի ապահովել սպառողների սպառման վերաբերյալ տեղեկատվության գաղտնիության պահպանումը:

Ողջ վերոգրյալի արդյունքում փաստվել է, որ Բաշխողի կողմից խախտվել է ԲԷԱՀ-ի բնականոն աշխատանքի ապահովմանն ուղղված՝ ԷԲՑ կանոնների 245-րդ կետով սահմանված՝ հաշվառքի սարքերից ստացվող տվյալների գրանցման, դրանց պաշտպանվածության և հասանելիության ապահովման պահանջը:

2-րդ կետ. Թերգրանցումներ և հավելագրումներ

Ժամանակավոր կառավարչի մի շարք գրություններով Հանձնաժողով է ներկայացվել տեղեկատվություն առ այն, որ Ընկերության մասնաճյուղերում իրականացվել են ստուգայցեր և մշտադիտարկում, որի արդյունքում «Գեղամա», «Արաքս», «Ղարս» և «Դեբեդ» մասնաճյուղերի սպասարկման տարածքներում հայտնաբերվել են սպառողների սպառած կամ արտադրած էլեկտրական էներգիայի քանակի հավելագրումներ և թերգրանցումներ:

Մասնավորապես, 2025 թվականի սեպտեմբերի 25-ի ՌԵ-3321-25 և ՌԵ-3327-25 գրություններով Ժամանակավոր կառավարիչը հայտնել է, որ «Գեղամա», «Արաքս», «Ղարս» և «Դեբեդ» մասնաճյուղերի սպասարկման տարածքներում կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում հայտնաբերվել են ընդհանուր 134803 կՎտ·ժ հավելագրում և 11340 կՎտ·ժ թերգրանցում կատարելու, ինչպես նաև հաշվիչների վրա արտաքին ներգործության դեպքեր: Գրություններին կից ներկայացված՝ Ընկերության գլխավոր տնօրենի տեղակալ, անվտանգության և վերահսկողության տնօրենի տրամադրած տեղեկանքների համաձայն՝ Ընկերության մի շարք

մասնաճյուղերում կատարված ստուգումների արդյունքում հայտնաբերվել են առերևույթ հանրորեն վտանգավոր արարքների հատկանիշներ պարունակող մի շարք դեպքեր, մասնավորապես Ընկերության՝

1. «Գեղամա» մասնաճյուղի «Սևան» էլեկտրական ցանցի սպասարկման տարածքում բյուջետային սպառողների էլեկտրական էներգիայի ծախսը հաշվառող առևտրային հաշվառքի սարքերի ճշտության վերաբերյալ Ընկերության հաշվառման բազա մուտքագրված տվյալների հիման վրա հայտնաբերվել է ընդհանուր թվով 22850 կՎտ·ժ հավելագրում:
2. «Գեղամա» մասնաճյուղի «Մարտունի», «Արաքս» մասնաճյուղի «Արարատ», «Մասիս», «Արտաշատ», «Ղարս» մասնաճյուղի «Գյումրի», «Արթիկ» և «Անի» էլեկտրական ցանցերի սպասարկման տարածքներում 2025 թվականի ապրիլի 17-ից մինչ մայիսի 14-ն ընկած ժամանակահատվածում կատարված ուսումնասիրության արդյունքում հայտնաբերվել են ընդհանուր 84297 կՎտ·ժ հավելագրում և 11160 կՎտ·ժ արևային արտադրանքի թերգրանցում կատարելու դեպքեր:
3. Բացի այդ թվով 7 հաշվիչների ցուցատախտակների վրա չեն արտացոլվել ցուցմունքները, իսկ թվով 2 հաշվիչների մասով սխալ տվյալներ են մուտքագրվել ACBs բազա, ինչպես նաև թվով 4 հաշվիչների վերծանմամբ հայնաբերվել են ընդհանուր 7934 կՎտ·ժ հավելագրում կատարելու դեպքեր:
4. «Դեբեդ» մասնաճյուղում կատարված ստուգումների արդյունքում հայտնաբերվել են հավելագրումներ և թերգրանցումներ կատարելու դեպքեր, մասնավորապես՝ թվով 15 այրված կամ այլ կերպ վնասված հաշվիչների վերծանմամբ հայտնաբերվել են ընդհանուր 180 կՎտ·ժ թերգրանցում և 19722 կՎտ·ժ հավելագրում կատարելու դեպքեր:

Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի նոյեմբերի 6-ի ՌԵ-4074-25 գրությամբ ներկայացրել է «Գեղամա» մասնաճյուղի «Սևան» էլեկտրական ցանցի սպասարկման տարածքում Սևանի համայնքապետարանի աշխատակազմի լուսավորության թվով 3 հասցեներով (հաշվիչներով) էլեկտրական էներգիայի հավելագրումների վերաբերյալ համապատասխան փաստաթղթերը՝ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության «Ստանդարտացման և չափագիտության ազգային մարմին» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից տրված առևտրային հաշվառքի սարքերի փորձաքննության եզրակացությունները, որ հաշվիչները չեն աշխատում և հնարավոր չէ որոշել սխալանքի տոկոսը, և «Կոնցեռն-էներգիա» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից տրված գործարանային վերծանման

եզրակացությունները, ըստ որոնց՝ 2 հաշվիչների մոտ առկա են թթվային հեղուկի հետքեր, ամբողջ տպատախտակը վնասված է, բայց հնարավոր է կարդալ ներքին հիշողությունը: Դրանցով փաստվում է 22850 կՎտ-ժ հավելագրումը, մասնավորապես՝ 0287155 քարտի սպառողի 3 հաշվիչներով՝ 7914 կՎտ-ժ, 4752 կՎտ-ժ, 10184 կՎտ-ժ:

Ընդ որում ներկայացված գրությամբ արձանագրվել է, որ նոր տեղադրված հաշվիչներով էլեկտրական էներգիայի սպառումը զգալիորեն նվազել է նախորդ ամիսների նկատմամբ:

Նույն գրությամբ ժամանակավոր կառավարիչը ներկայացրել է նաև «Արաքս» մասնաճյուղի «Մասիս» էլեկտրական ցանցի թվով 4 սպառողների էլեկտրական էներգիայի հավելագրումների վերաբերյալ համապատասխան փաստաթղթերը՝ ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարության «Ստանդարտացման և չափագիտության ազգային մարմին» ՓԲԸ-ի կողմից տրված առևտրային հաշվառքի սարքերի փորձաքննության եզրակացությունները և համապատասխան գույքագրման՝ ցուցմունքների ֆիքսման բլանկները, որոնցով փաստվում է 8126 կՎտ-ժ հավելագրումը, մասնավորապես՝ 0365633 քարտի սպառող՝ 3639 կՎտ-ժ, 0586695 քարտի սպառող՝ 1191 կՎտ-ժ, 0060201 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ-ժ, 7020351 քարտի սպառող՝ 2296 կՎտ-ժ:

Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի հոկտեմբերի 2-ի ՌԵ-3491-25 գրությամբ ներկայացրել է Ընկերության գլխավոր տնօրենի տեղակալ, անվտանգության և վերահսկողության տնօրեն Դ. Սարգսյանի 2025 թվականի սեպտեմբերի 19-ի N ԱՎՏ-903 տեղեկանքը, որին կից Ընկերության գլխավոր տնօրենի տեղակալ, անվտանգության և վերահսկողության տնօրեն Դ. Սարգսյանի 2025 թվականի սեպտեմբերի 18-ի ՈԱՎՏ-896 տեղեկանքի համաձայն ուսումնասիրվել են այն բաժանորդների հաշվառքի սարքերը, որոնց հունիս ամսվա էլեկտրական էներգիայի ծախսը ավելի կամ պակաս է հուլիս ամսվա ծախսից: Ստուգման են ենթարկվել մասնաճյուղի կողմից ապահովաքակցված և «Ստանդարտացման և չափագիտության ազգային մարմին» ՓԲԸ-ին հանձնված մեծ քանակի հաշվիչներ: Առգրավվել և ստուգաչափման են ենթարկվել, ինչպես նաև համապատասխան գործարաններում վերձանման ենթարկվել թվով 15 հատ այրված կամ լուսատախտակի վրա ցուցմունքները չարտացոլող հաշվիչներ:

2025 թվականի հոկտեմբերի 30-ի ՌԵ-3944-25 գրությամբ ժամանակավոր կառավարիչը ներկայացրել է ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարության «Ստանդարտացման և չափագիտության ազգային մարմին» ՓԲԸ-ի կողմից տրված՝ Ընկերության «Դեբեդ» մասնաճյուղի առևտրային հաշվառքի սարքերի փորձաքննության եզրակացությունները և կից նյութերը, որոնց համաձայն

փաստվել է թվով 5 անհամապատասխանություն՝ 0246930, 0285566, 3017102, 1570008, 4002701 քարտերի սպառողների մոտ հայտնաբերվել է ընդհանուր **168 կՎտ·ժ թերգրանցում և 9979 կՎտ·ժ հավելագրում**: Ընդ որում, հավելագրումն իրականացվել է առնվազն 2025 թվականի հունվար ամսից առաջ, քանի որ փոխադարձ հաշվարկների ստուգման ակտում ներկայացված՝ հունվար ամսին մուտքագրված ցուցմունքները տասնապատիկ անգամ գերազանցում են ստուգաչափմամբ գրանցված ցուցմունքները:

Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի հոկտեմբերի 10-ի ՌԵ-3670-25 գրությամբ հայտնել է, որ Ընկերության «Ղարս» մասնաճյուղում իրականացվել են ապահահավաքակցված հաշվիչների իրական ցուցմունքների համեմատություններ ACBs բազա մուտքագրված ցուցմունքների հետ, ինչի արդյունքում հայտնաբերվել են ընդհանուր՝ 15503 կՎտ·ժ հավելագրում, 10159 կՎտ·ժ՝ թերգրանցում: Բացի այդ, հայտնաբերվել են թվով 14 հաշվիչներ, որոնց ցուցմունքները հնարավոր չի եղել ընթերցել՝ ցուցատախտակների վրա դրանք չարտացոլելու պատճառով, ինչը հավանաբար արտաքին միջամտության արդյունք է:

Կից ներկայացված՝ Ընկերության գլխավոր տնօրենի տեղակալ, անվտանգության և վերահսկողության տնօրեն Դ. Սարգսյանի 2025 թվականի հոկտեմբերի 10-ի N ԱՎՏ-1015 տեղեկանքի համաձայն՝ Ընկերության անվտանգության և վերահսկողության ու իրացման տնօրինությունների աշխատակիցների կողմից 2025 թվականի սեպտեմբերի 22-23-ն իրականացվել են Ընկերության «Ղարս» մասնաճյուղի ապահահավաքակցված հաշվիչների իրական ցուցմունքների համեմատություններ ACBs բազա մուտքագրված ցուցմունքների հետ, ինչի արդյունքում «Ղարս» մասնաճյուղի «Անի» և «Ախուրյան» էլեկտրական ցանցերում հայտնաբերվել են թվով 37 հաշվիչների թերություններ, որոնց արդյունքում փաստվել է ընդհանուր 15503 կՎտ·ժ հավելագրում, 9519 կՎտ·ժ՝ թերգրանցում և 640 կՎտ·ժ թերգրանցում՝ արևային էներգիայի արտադրության մասով, «Գյումրի» և «Ախուրյան» էլեկտրական ցանցերում ևս 3 թերություն՝ համապատասխան հիմնավորումներով:

Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի հոկտեմբերի 30-ի ՌԵ-3943-25 գրությամբ ներկայացրել է ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության «Ստանդարտացման և չափագիտության ազգային մարմին» ՓԲԸ-ի կողմից տրված Ընկերության «Ղարս» մասնաճյուղի առևտրային հաշվառքի սարքերի փորձաքննության եզրակացությունները: Կից ներկայացվել են նաև հաշվիչների համապատասխան լուսապատկերները և ակտերը: Դրանցով փաստվել են՝ **հավելագրման և թերգրանցման հետևյալ դեպքերը՝**

Հավելագրման մասով՝ 5101853 քարտի սպառող՝ 337 կՎտ-ժ, 0451298 քարտի սպառող՝ 173 կՎտ-ժ, 6200287 քարտի սպառող՝ 125 կՎտ-ժ, 6201314 քարտի սպառող՝ 303 կՎտ-ժ, 0547483 քարտի սպառող՝ 312 կՎտ-ժ, 9230065 քարտի սպառող՝ 1772 կՎտ-ժ, 6300981 քարտի սպառող՝ 254 կՎտ-ժ, 6400871 քարտի սպառող՝ 362 կՎտ-ժ, 6201162 քարտի սպառող՝ 45 կՎտ-ժ, 0379544 քարտի սպառող՝ 59 կՎտ-ժ, 7400874 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ-ժ, 7400854 քարտի սպառող՝ 150 կՎտ-ժ, 7401005 քարտի սպառող՝ 20 կՎտ-ժ, 7300311 քարտի սպառող՝ 176 կՎտ-ժ, 7300335 քարտի սպառող՝ 163 կՎտ-ժ, 7300361 քարտի սպառող՝ 280 կՎտ-ժ, 7300362 քարտի սպառող՝ 186 կՎտ-ժ, 7300368 քարտի սպառող՝ 148 կՎտ-ժ, 7200702 քարտի սպառող՝ 74 կՎտ-ժ, 7200720 քարտի սպառող՝ 1366 կՎտ-ժ, 7201805 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ-ժ, 7300371 քարտի սպառող՝ 248 կՎտ-ժ, 7101245 քարտի սպառող՝ 21 կՎտ-ժ, 7200788 քարտի սպառող՝ 81 կՎտ-ժ, 7101876 քարտի սպառող՝ 39 կՎտ-ժ, 6210022 քարտի սպառող՝ 8320 կՎտ-ժ, 4301223 քարտի սպառող՝ 155 կՎտ-ժ,

Թերգրանցումների մասով՝ 6201162 քարտի սպառող՝ 353 կՎտ-ժ, 6300702 քարտի սպառող՝ 309 կՎտ-ժ, 6303037 քարտի սպառող՝ 1792 կՎտ-ժ, 0529859 քարտի սպառող՝ 640 կՎտ-ժ (արև.), 7100213 քարտի սպառող՝ 127 կՎտ-ժ, 6210161 քարտի սպառող՝ 2447 կՎտ-ժ, 0379508 քարտի սպառող՝ 925 կՎտ-ժ, 7101245 քարտի սպառող՝ 81 կՎտ-ժ, 7400716 քարտի սպառող՝ 119 կՎտ-ժ, 7200788 քարտի սպառող՝ 13 կՎտ-ժ, 7101876 քարտի սպառող՝ 528 կՎտ-ժ, 4400613 քարտի սպառող՝ 262 կՎտ-ժ, 4301223 քարտի սպառող՝ 123 կՎտ-ժ, 4400997 քարտի սպառող՝ 441 կՎտ-ժ, 4100183 քարտի սպառող՝ 1999 կՎտ-ժ:

Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի հոկտեմբերի 15-ի ՌԵ-3710-25 գրությամբ հայտնել է, որ «Արաքս» մասնաճյուղի «Արտաշատ» էլեկտրական ցանցի սպասարկման տարածքում կատարվել են անհրաժեշտ ստուգայցներ և բացատրական աշխատանքներ: Արդյունքում 2025 թվականի հոկտեմբերի 1-ի դրությամբ հայտնաբերվել են ինքնավար էներգաարտադրողների հետ մղած էլեկտրական էներգիայի թերգրանցումներ, ինչպես նաև մի շարք սպառողների ծախսած էլեկտրական էներգիայի քանակների անհամապատասխանություն փաստացի ծախսված քանակների հետ: Արդյունքում, «Արտաշատ» էլեկտրական ցանցի կորուստների ցուցանիշները նախորդ ամսվա համեմատ կտրուկ աճել է 11.14 %-ով, որը պայմանավորված է նախորդ ամիսներից կուտակված ինքնավար էներգաարտադրողների բաշխիչ ցանց հետ մղած էլեկտրական էներգիայի թերգրանցումներով: Ընդ որում, հարկ է արձանագրել, որ 2025 թվականի սեպտեմբեր

հաշվետու ամսին թվով 765 սպառողների մասով աճողական կարգով համակարգ է մուտքագրվել է 817181 կՎտ·ժ արևային արտադրանքի թերգրանցում: Միաժամանակ տեղեկացրել է, որ կորուստների ցուցանիշների աճ է գրանցվել հիմնականում այն էլեկտրական ցանցերում, որոնցում ղեկավարների փոփոխություն է տեղի ունեցել:

Համաձայն նշյալ գրությանը կցված «Արտաշատ» էլեկտրական ցանցի տնօրեն Ս. Վարդապետյանի 2025 թվականի հոկտեմբերի 8-ի N01/SՎ-919 գրության՝ «Արաքս» մասնաճյուղի «Արտաշատ» էլեկտրական ցանցի տարածքում կատարված ստուգայցերի արդյունքում հայտնաբերվել է **թվով 57** սպառողների փաստացի ծախսված և հաշվառման տվյալների բազա մուտքագրված էլեկտրաէներգիայի քանակի **54643 կՎտ·ժ** տարբերություն և **թվով 765** ինքնավար էներգաարտադրող սպառողների արտադրած էլեկտրաէներգիայի քանակի **817181 կՎտ·ժ** թերգրանցում, որոնք ըստ սպառողների քարտերի տվյալների բերված են ստորև.

- **Հավելագրումների մասով՝** 0310477 քարտի սպառող՝ 1131 կՎտ·ժ, 0118231 քարտի սպառող՝ 906 կՎտ·ժ, 0336783 քարտի սպառող՝ 653 կՎտ·ժ, 0118066 քարտի սպառող՝ 190 կՎտ·ժ, 0117880 քարտի սպառող՝ 176 կՎտ·ժ, 0482822 քարտի սպառող՝ 47 կՎտ·ժ, 0259724 քարտի սպառող՝ 4070 կՎտ·ժ, 0259716 քարտի սպառող՝ 2424 կՎտ·ժ, 9020750 քարտի սպառող՝ 134 կՎտ·ժ, 9020257 քարտի սպառող՝ 2038 կՎտ·ժ, 1002602 քարտի սպառող՝ 2948 կՎտ·ժ, 0553499 քարտի սպառող՝ 590 կՎտ·ժ, 1002602 քարտի սպառող՝ 769 կՎտ·ժ, 7091109 քարտի սպառող՝ 803 կՎտ·ժ, 7090863 քարտի սպառող՝ 498 կՎտ·ժ, 7110043 քարտի սպառող՝ 114 կՎտ·ժ, 7110347 քարտի սպառող՝ 391 կՎտ·ժ, 7090641 քարտի սպառող՝ 790 կՎտ·ժ, 0365396 քարտի սպառող՝ 623 կՎտ·ժ, 3002322 քարտի սպառող՝ 1240 կՎտ·ժ, 7180157 քարտի սպառող՝ 370 կՎտ·ժ, 0336843 քարտի սպառող՝ 487 կՎտ·ժ, 9010228 քարտի սպառող՝ 454 կՎտ·ժ, 9010252 քարտի սպառող՝ 2199 կՎտ·ժ, 9010345 քարտի սպառող՝ 1706 կՎտ·ժ, 7091125 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 7091026 քարտի սպառող՝ 99 կՎտ·ժ, 7140151 քարտի սպառող՝ 80 կՎտ·ժ, 0424485 քարտի սպառող՝ 91 կՎտ·ժ, 7170028 քարտի սպառող՝ 770 կՎտ·ժ, 0942603 քարտի սպառող՝ 315 կՎտ·ժ, 9080033 քարտի սպառող՝ 90 կՎտ·ժ, 0365543 քարտի սպառող՝ 4708 կՎտ·ժ, 0626859 քարտի սպառող՝ 301 կՎտ·ժ, 9080017 քարտի սպառող՝ 1117 կՎտ·ժ, 0542880 քարտի սպառող՝ 565 կՎտ·ժ, 0266058 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0266193 քարտի սպառող՝ 926 կՎտ·ժ, 0092072 քարտի սպառող՝ 435 կՎտ·ժ, 0266221 քարտի սպառող՝ 459 կՎտ·ժ, 0323352 քարտի սպառող՝ 5545 կՎտ·ժ, 7190173 քարտի սպառող՝ 122 կՎտ·ժ, 7190158 քարտի սպառող՝ 135 կՎտ·ժ, 7190205 քարտի սպառող՝ 106 կՎտ·ժ, 0572989 քարտի սպառող՝ 70 կՎտ·ժ, 7190172 քարտի սպառող՝ 101 կՎտ·ժ, 0608897 քարտի սպառող՝ 70 կՎտ·ժ, 0360574 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0124109 քարտի սպառող՝ 608 կՎտ·ժ, 0123706 քարտի սպառող՝ 293 կՎտ·ժ, 1031866

քարտի սպառող՝ 150 կՎտ·ժ, 0327577 քարտի սպառող՝ 4596 կՎտ·ժ, 0327577 քարտի սպառող՝ 2946 կՎտ·ժ, 0260082 քարտի սպառող՝ 672 կՎտ·ժ, 0260370 քարտի սպառող՝ 598 կՎտ·ժ, 0260633 քարտի սպառող՝ 203 կՎտ·ժ, 9005107 քարտի սպառող՝ 823 կՎտ·ժ,

- **թերգրանցումների մասով՝** 0042916 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0336462 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0038632 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0038645 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0038369 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0424819 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0616640 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0593469 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0004760 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0045243 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0047993 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0004250 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0004248 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0048444 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0038669 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ·ժ, 0044896 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0044828 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0045261 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ·ժ, 0618864 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0044855 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0044874 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0048905 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ·ժ, 0427504 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ·ժ, 0043875 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ·ժ, 0048394 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0048304 քարտի սպառող՝ 1600 կՎտ·ժ, 0049204 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0048592 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ·ժ, 0048767 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0048263 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0006310 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0001871 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0048274 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0040466 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0040475 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0040897 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ·ժ, 0043349 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0043076 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0040278 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0040413 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0045663 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0044771 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0043598 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0039978 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0039647 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0039675 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0001603 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0001532 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0286006 քարտի սպառող՝ 3000 կՎտ·ժ, 0002908 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0336023 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0039939 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0042801 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0048366 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0041032 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0336548 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0615875 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0001531 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ·ժ, 0336579 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0046362 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0046393 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0046342 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0046326 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 2006057 քարտի սպառող՝ 4000 կՎտ·ժ, 0046001 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ·ժ, 0319231 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ·ժ, 0041857 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0045794 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0045880 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0039296 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0045825 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0048581 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0045965 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0625197 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0045844 քարտի

սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0046149 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0045877 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0004961 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0046004 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0046204 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0046067 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0618568 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0046066 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0046283 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0046142 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0336514 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0045962 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0280527 քարտի սպառող՝ 1800 կՎտ·ժ, 0336761 քարտի սպառող՝ 1830 կՎտ·ժ, 0280748 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0985500 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0280570 քարտի սպառող՝ 7580 կՎտ·ժ, 0280508 քարտի սպառող՝ 4760 կՎտ·ժ, 0336504 քարտի սպառող՝ 1300 կՎտ·ժ, 0280610 քարտի սպառող՝ 5580 կՎտ·ժ, 7220179 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0266221 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 7230053 քարտի սպառող՝ 850 կՎտ·ժ, 0266038 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 7190338 քարտի սպառող՝ 203 կՎտ·ժ, 7190244 քարտի սպառող՝ 50 կՎտ·ժ, 7190104 քարտի սպառող՝ 7 կՎտ·ժ, 0588731 քարտի սպառող՝ 80 կՎտ·ժ, 7190295 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 7150237 քարտի սպառող՝ 1020 կՎտ·ժ, 7190239 քարտի սպառող՝ 310 կՎտ·ժ, 0336007 քարտի սպառող՝ 170 կՎտ·ժ, 7190042 քարտի սպառող՝ 375 կՎտ·ժ, 0365369 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ·ժ, 7150203 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ·ժ, 7190194 քարտի սպառող՝ 1070 կՎտ·ժ, 7190071 քարտի սպառող՝ 2460 կՎտ·ժ, 7190070 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 7190127 քարտի սպառող՝ 202 կՎտ·ժ, 7190158 քարտի սպառող՝ 170 կՎտ·ժ, 0572989 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0336455 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9330936 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9330059 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9330061 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 9330868 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9331034 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 9330163 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0322375 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 9330024 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0618315 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9330877 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 0335485 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 9331052 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 9330003 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0336358 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0365151 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0280204 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0280212 քարտի սպառող՝ 7100 կՎտ·ժ, 0280061 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0280367 քարտի սպառող՝ 3600 կՎտ·ժ, 0280536 քարտի սպառող՝ 3200 կՎտ·ժ, 0363878 քարտի սպառող՝ 1300 կՎտ·ժ, 0280277 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0280045 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0280279 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0280692 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0280401 քարտի սպառող՝ 6100 կՎտ·ժ, 0280105 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0280117 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0328521 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0280176 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 0280703 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0077026 քարտի սպառող՝ 2600 կՎտ·ժ, 0336409 քարտի սպառող՝ 2200 կՎտ·ժ, 0280077 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0280154 քարտի սպառող՝ 4000 կՎտ·ժ, 0280095 քարտի սպառող՝ 1700 կՎտ·ժ, 0280211 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0280081 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0280012 քարտի սպառող՝ 3900 կՎտ·ժ, 0280093 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0280237

քարտի սպառող՝ 5300 կՎտ·ժ, 0280245 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0280080 քարտի սպառող՝ 2900 կՎտ·ժ, 0615882 քարտի սպառող՝ 7200 կՎտ·ժ, 0618448 քարտի սպառող՝ 5100 կՎտ·ժ, 0280339 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0280166 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0280413 քարտի սպառող՝ 3100 կՎտ·ժ, 0280621 քարտի սպառող՝ 3000 կՎտ·ժ, 0250054 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0250085 քարտի սպառող՝ 1800 կՎտ·ժ, 0250257 քարտի սպառող՝ 2400 կՎտ·ժ, 0250005 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0250322 քարտի սպառող՝ 2300 կՎտ·ժ, 0250254 քարտի սպառող՝ 2600 կՎտ·ժ, 0250544 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0250100 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0250117 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0250229 քարտի սպառող՝ 1800 կՎտ·ժ, 0250565 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0250525 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 0250493 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0250157 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0250106 քարտի սպառող՝ 1800 կՎտ·ժ, 0250473 քարտի սպառող՝ 1100 կՎտ·ժ, 0327406 քարտի սպառող՝ 2200 կՎտ·ժ, 0250498 քարտի սպառող՝ 2700 կՎտ·ժ, 0250691 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0250141 քարտի սպառող՝ 1800 կՎտ·ժ, 0250480 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0616544 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0250495 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0619923 քարտի սպառող՝ 3000 կՎտ·ժ, 0250136 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0250538 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 8001629 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0250105 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 1001623 քարտի սպառող՝ 2500 կՎտ·ժ, 0250074 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0250195 քարտի սպառող՝ 2200 կՎտ·ժ, 0327406 քարտի սպառող՝ 2500 կՎտ·ժ, 0629128 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0112926 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 6001643 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0250426 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0250752 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0250422 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0364186 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0250424 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0260451 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0451883 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0250772 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0250283 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0112874 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0250600 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0625593 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0250288 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0250427 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0112787 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0121715 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 3001682 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0350190 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0350485 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0350249 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 0336378 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0340095 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 0340230 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0121868 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0350512 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0350508 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 9330483 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 9330186 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 9330804 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9330683 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9330869 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9330213 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 9331043 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9330858 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9330216 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ·ժ, 9331044 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9330460 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 9331033 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9330479 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9330174 քարտի

սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9331004 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 9330444 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9330077 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0326742 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0326534 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 9330367 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 9330226 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0627871 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 9330269 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9330049 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7150298 քարտի սպառող՝ 3200 կՎտ·ժ, 7210252 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 7150140 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 7150210 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 7210288 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 7150160 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 7210215 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 7160096 քարտի սպառող՝ 2200 կՎտ·ժ, 7150190 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 7210314 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0601949 քարտի սպառող՝ 2500 կՎտ·ժ, 0616658 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0628382 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 7210290 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 7210216 քարտի սպառող՝ 2600 կՎտ·ժ, 7210190 քարտի սպառող՝ 2500 կՎտ·ժ, 7210267 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 7210055 քարտի սպառող՝ 1300 կՎտ·ժ, 0336481 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 7150151 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 7210157 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 7210263 քարտի սպառող՝ 2500 կՎտ·ժ, 7210016 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 7210269 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 7210008 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0123736 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0123822 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 3002598 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0336773 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0123693 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0123528 քարտի սպառող՝ 1300 կՎտ·ժ, 0123876 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0123715 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0123874 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0370135 քարտի սպառող՝ 3000 կՎտ·ժ, 0370193 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0370227 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0124266 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0336123 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0124263 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0336403 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0124141 քարտի սպառող՝ 1300 կՎտ·ժ, 0124153 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0123909 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0124217 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0124194 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0360497 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0124223 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0124271 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0123913 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0124201 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0615987 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0124144 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0360574 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0370194 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0124062 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0124166 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0617601 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0370170 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0124191 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0124277 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0350065 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0335438 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0350615 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0350731 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0350428 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0350071 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0350368 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0365552 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0350469 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0350516 քարտի սպառող՝ 3000 կՎտ·ժ, 0363888 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7160214 քարտի

սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 7160199 քարտի սպառող՝ 1400 կՎտ·ժ, 7160174 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 7160240 քարտի սպառող՝ 2200 կՎտ·ժ, 7160449 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 7160302 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 7160376 քարտի սպառող՝ 1800 կՎտ·ժ, 7160226 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 7160525 քարտի սպառող՝ 2200 կՎտ·ժ, 7160127 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0625748 քարտի սպառող՝ 1800 կՎտ·ժ, 0336605 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0290074 քարտի սպառող՝ 2400 կՎտ·ժ, 0290037 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0290095 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0290029 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0290126 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0290018 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0290054 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0290041 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0250318 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0290138 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0290141 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0260570 քարտի սպառող՝ 3000 կՎտ·ժ, 0260587 քարտի սպառող՝ 1100 կՎտ·ժ, 0112967 քարտի սպառող՝ 7000 կՎտ·ժ, 0363877 քարտի սպառող՝ 1300 կՎտ·ժ, 0112984 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 0260491 քարտի սպառող՝ 2500 կՎտ·ժ, 0113035 քարտի սպառող՝ 6800 կՎտ·ժ, 0260097 քարտի սպառող՝ 1100 կՎտ·ժ, 0112833 քարտի սպառող՝ 1300 կՎտ·ժ, 0113008 քարտի սպառող՝ 3500 կՎտ·ժ, 0260493 քարտի սպառող՝ 4000 կՎտ·ժ, 0112931 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0336384 քարտի սպառող՝ 4200 կՎտ·ժ, 0606774 քարտի սպառող՝ 3200 կՎտ·ժ, 0112724 քարտի սպառող՝ 5000 կՎտ·ժ, 0112834 քարտի սպառող՝ 3000 կՎտ·ժ, 0260187 քարտի սպառող՝ 3000 կՎտ·ժ, 0112725 քարտի սպառող՝ 5200 կՎտ·ժ, 0112753 քարտի սպառող՝ 2400 կՎտ·ժ, 0112958 քարտի սպառող՝ 4500 կՎտ·ժ, 0112738 քարտի սպառող՝ 5400 կՎտ·ժ, 0625213 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0112731 քարտի սպառող՝ 4800 կՎտ·ժ, 0260652 քարտի սպառող՝ 3000 կՎտ·ժ, 0260581 քարտի սպառող՝ 4800 կՎտ·ժ, 0634877 քարտի սպառող՝ 1400 կՎտ·ժ, 0260134 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0250790 քարտի սպառող՝ 3200 կՎտ·ժ, 0260654 քարտի սպառող՝ 4300 կՎտ·ժ, 0633754 քարտի սպառող՝ 3200 կՎտ·ժ, 0260640 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0260053 քարտի սպառող՝ 3200 կՎտ·ժ, 0260176 քարտի սպառող՝ 4200 կՎտ·ժ, 0112854 քարտի սպառող՝ 1300 կՎտ·ժ, 0336096 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 0417852 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 9080286 քարտի սպառող՝ 1432 կՎտ·ժ, 9080380 քարտի սպառող՝ 2500 կՎտ·ժ, 9080132 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 9080084 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9080077 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 9080142 քարտի սպառող՝ 501 կՎտ·ժ, 9080385 քարտի սպառող՝ 2053 կՎտ·ժ, 9080131 քարտի սպառող՝ 3100 կՎտ·ժ, 9080191 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 9080003 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 9080629 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 9080241 քարտի սպառող՝ 561 կՎտ·ժ, 9080119 քարտի սպառող՝ 2992 կՎտ·ժ, 9080405 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9080288 քարտի սպառող՝ 3800 կՎտ·ժ, 9080082 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 9080127 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 9080368 քարտի սպառող՝ 3516 կՎտ·ժ, 9080343 քարտի սպառող՝ 4087 կՎտ·ժ, 0602495 քարտի սպառող՝ 3000 կՎտ·ժ, 9080322 քարտի սպառող՝ 1296 կՎտ·ժ, 9080366 քարտի սպառող՝ 3539 կՎտ·ժ, 0489340 քարտի սպառող՝ 185 կՎտ·ժ, 9080228

քարտի սպառող՝ 476 կՎտ·ժ, 9080355 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0117786 քարտի սպառող՝ 350 կՎտ·ժ, 0119642 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ·ժ, 0320162 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0320184 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0118099 քարտի սպառող՝ 650 կՎտ·ժ, 9030201 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0320272 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0117942 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ·ժ, 9030197 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0117982 քարտի սպառող՝ 2000 կՎտ·ժ, 0336207 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0119516 քարտի սպառող՝ 250 կՎտ·ժ, 0608862 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0320091 քարտի սպառող՝ 250 կՎտ·ժ, 0310472 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0119684 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0117833 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0336722 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0539003 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0327515 քարտի սպառող՝ 1545 կՎտ·ժ, 0119671 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0335509 քարտի սպառող՝ 350 կՎտ·ժ, 0320090 քարտի սպառող՝ 150 կՎտ·ժ, 0320078 քարտի սպառող՝ 550 կՎտ·ժ, 0259737 քարտի սպառող՝ 1100 կՎտ·ժ, 0543057 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0259502 քարտի սպառող՝ 5044 կՎտ·ժ, 0259449 քարտի սպառող՝ 3000 կՎտ·ժ, 9050565 քարտի սպառող՝ 428 կՎտ·ժ, 0335507 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 9050551 քարտի սպառող՝ 90 կՎտ·ժ, 9050224 քարտի սպառող՝ 324 կՎտ·ժ, 9050344 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9050451 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0429596 քարտի սպառող՝ 13440 կՎտ·ժ, 9050530 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0365207 քարտի սպառող՝ 3000 կՎտ·ժ, 9050125 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 9050060 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 9050421 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9050465 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9050258 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0335766 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 9050393 քարտի սպառող՝ 202 կՎտ·ժ, 9050667 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9050722 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 9050026 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9050268 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 9050684 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9050476 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ·ժ, 9050468 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9050464 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9050058 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0336266 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9040643 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 9050045 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 9050444 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0626614 քարտի սպառող՝ 146 կՎտ·ժ, 9050172 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 7090431 քարտի սպառող՝ 205 կՎտ·ժ, 7090331 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7090093 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 7090501 քարտի սպառող՝ 1600 կՎտ·ժ, 7090128 քարտի սպառող՝ 1280 կՎտ·ժ, 7090769 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 7091131 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0473861 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 7090120 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7091156 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 7090555 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 7090285 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 7090098 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 7090503 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0628590 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 7092008 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 7090173 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7090755 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 7090346 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0618541 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 7090023 քարտի սպառող՝ 440 կՎտ·ժ, 7090345 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7090163 քարտի

սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7091103 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7090676 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 7090545 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 7090921 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 7090879 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0629301 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 7090139 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7090493 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7090564 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ·ժ, 7090162 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 7090111 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 7090097 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ·ժ, 9060626 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 9060273 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9060206 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 9060293 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0540304 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9060263 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9060227 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 9060114 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0488858 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 9060444 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 9060124 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 9060455 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 9060045 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 9060065 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 9060621 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 9060458 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9060081 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9060394 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9060606 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0294433 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 9060128 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0629608 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 9060152 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 9060290 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 7180068 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7180121 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7180071 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ·ժ, 7180155 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ·ժ, 7100495 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ·ժ, 0259376 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 7180095 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7180197 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0336304 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7180078 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 7180058 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0259427 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ·ժ, 7180107 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ·ժ, 0619536 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7180162 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0119433 քարտի սպառող՝ 150 կՎտ·ժ, 0119694 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0118407 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0118215 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0118754 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0118772 քարտի սպառող՝ 146 կՎտ·ժ, 0118766 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0118504 քարտի սպառող՝ 460 կՎտ·ժ, 0113401 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0118222 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0119416 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0118115 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0615914 քարտի սպառող՝ 950 կՎտ·ժ, 0119801 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0118771 քարտի սպառող՝ 850 կՎտ·ժ, 0118405 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0429266 քարտի սպառող՝ 850 կՎտ·ժ, 0118761 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ·ժ, 0119352 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0118795 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0496366 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0119349 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0637598 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0118786 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 1035506 քարտի սպառող՝ 1100 կՎտ·ժ, 0118449 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0119328 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0119488 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0118309 քարտի սպառող՝ 460 կՎտ·ժ, 7090929 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0259295 քարտի սպառող՝ 2100 կՎտ·ժ, 7100532 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ,

7090648 քարտի սպառող՝ 510 կՎտ·ժ, 0433494 քարտի սպառող՝ 1670 կՎտ·ժ, 7130218 քարտի սպառող՝ 830 կՎտ·ժ, 7130156 քարտի սպառող՝ 430 կՎտ·ժ, 0259472 քարտի սպառող՝ 2590 կՎտ·ժ, 7130246 քարտի սպառող՝ 4000 կՎտ·ժ, 7090576 քարտի սպառող՝ 840 կՎտ·ժ, 0259224 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 0259300 քարտի սպառող՝ 1775 կՎտ·ժ, 7130215 քարտի սպառող՝ 863 կՎտ·ժ, 0259730 քարտի սպառող՝ 320 կՎտ·ժ, 0259484 քարտի սպառող՝ 1707 կՎտ·ժ, 0259297 քարտի սպառող՝ 1240 կՎտ·ժ, 7130038 քարտի սպառող՝ 890 կՎտ·ժ, 7130239 քարտի սպառող՝ 1290 կՎտ·ժ, 7090979 քարտի սպառող՝ 1330 կՎտ·ժ, 0531049 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 7130058 քարտի սպառող՝ 803 կՎտ·ժ, 7130213 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 7130227 քարտի սպառող՝ 620 կՎտ·ժ, 7130075 քարտի սպառող՝ 1672 կՎտ·ժ, 0259286 քարտի սպառող՝ 1500 կՎտ·ժ, 0259948 քարտի սպառող՝ 666 կՎտ·ժ, 7130115 քարտի սպառող՝ 830 կՎտ·ժ, 7090594 քարտի սպառող՝ 1220 կՎտ·ժ, 7130137 քարտի սպառող՝ 620 կՎտ·ժ, 7130034 քարտի սպառող՝ 450 կՎտ·ժ, 9010137 քարտի սպառող՝ 150 կՎտ·ժ, 9010244 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 9010334 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9010050 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 9010063 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 9010262 քարտի սպառող՝ 885 կՎտ·ժ, 9010196 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0481469 քարտի սպառող՝ 1200 կՎտ·ժ, 0467497 քարտի սպառող՝ 290 կՎտ·ժ, 0335812 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0336727 քարտի սպառող՝ 800 կՎտ·ժ, 9010395 քարտի սպառող՝ 290 կՎտ·ժ, 0335802 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 9010229 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 9010083 քարտի սպառող՝ 636 կՎտ·ժ, 9010216 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 9010213 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 9010101 քարտի սպառող՝ 570 կՎտ·ժ, 9010289 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0335728 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 9010251 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 9010099 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 0297926 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0628477 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 9010311 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 0448340 քարտի սպառող՝ 505 կՎտ·ժ, 0308552 քարտի սպառող՝ 1000 կՎտ·ժ, 0924754 քարտի սպառող՝ 1600 կՎտ·ժ, 0917686 քարտի սպառող՝ 700 կՎտ·ժ, 9010218 քարտի սպառող՝ 1506 կՎտ·ժ, 9010217 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0487740 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 9010103 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9040121 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9040172 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9050003 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0336223 քարտի սպառող՝ 8960 կՎտ·ժ, 9030128 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0473598 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 9030311 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 9050205 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 9040174 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0488315 քարտի սպառող՝ 2850 կՎտ·ժ, 7170246 քարտի սպառող՝ 600 կՎտ·ժ, 7170262 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0487675 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 7170443 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7170116 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 7170142 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0614537 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7170078 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7170296 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0602491 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ·ժ, 7170391 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 7170228 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 7170297 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ·ժ, 7170234 քարտի սպառող՝ 200

կվտ·ժ, 7170244 քարտի սպառող՝ 200 կվտ·ժ, 0596671 քարտի սպառող՝ 100 կվտ·ժ, 7170249 քարտի սպառող՝ 200 կվտ·ժ, 9070260 քարտի սպառող՝ 800 կվտ·ժ, 0048216 քարտի սպառող՝ 400 կվտ·ժ, 9070393 քարտի սպառող՝ 600 կվտ·ժ, 9070034 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 9050632 քարտի սպառող՝ 400 կվտ·ժ, 0336138 քարտի սպառող՝ 100 կվտ·ժ, 9070261 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 9070022 քարտի սպառող՝ 200 կվտ·ժ, 9050793 քարտի սպառող՝ 890 կվտ·ժ, 9050769 քարտի սպառող՝ 1000 կվտ·ժ, 9070349 քարտի սպառող՝ 300 կվտ·ժ, 9070074 քարտի սպառող՝ 550 կվտ·ժ, 9050555 քարտի սպառող՝ 620 կվտ·ժ, 9070308 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 9070229 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 0336051 քարտի սպառող՝ 400 կվտ·ժ, 9050598 քարտի սպառող՝ 550 կվտ·ժ, 0335473 քարտի սպառող՝ 1000 կվտ·ժ, 9050636 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 0513904 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 0619570 քարտի սպառող՝ 30 կվտ·ժ, 9070070 քարտի սպառող՝ 1360 կվտ·ժ, 9070106 քարտի սպառող՝ 1000 կվտ·ժ, 0295698 քարտի սպառող՝ 600 կվտ·ժ, 9070329 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 9070332 քարտի սպառող՝ 300 կվտ·ժ, 9070153 քարտի սպառող՝ 300 կվտ·ժ, 0639665 քարտի սպառող՝ 200 կվտ·ժ, 9070383 քարտի սպառող՝ 400 կվտ·ժ, 9070246 քարտի սպառող՝ 300 կվտ·ժ, 9070096 քարտի սպառող՝ 300 կվտ·ժ, 9070325 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 9070397 քարտի սպառող՝ 600 կվտ·ժ, 9070077 քարտի սպառող՝ 700 կվտ·ժ, 0293263 քարտի սպառող՝ 2600 կվտ·ժ, 9070316 քարտի սպառող՝ 800 կվտ·ժ, 9070312 քարտի սպառող՝ 820 կվտ·ժ, 9070326 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 7120090 քարտի սպառող՝ 437 կվտ·ժ, 7120147 քարտի սպառող՝ 264 կվտ·ժ, 7110007 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 7120003 քարտի սպառող՝ 590 կվտ·ժ, 7120001 քարտի սպառող՝ 433 կվտ·ժ, 7110209 քարտի սպառող՝ 1015 կվտ·ժ, 7140028 քարտի սպառող՝ 1303 կվտ·ժ, 7140030 քարտի սպառող՝ 110 կվտ·ժ, 7140154 քարտի սպառող՝ 3710 կվտ·ժ, 7140126 քարտի սպառող՝ 5333 կվտ·ժ, 7090983 քարտի սպառող՝ 2080 կվտ·ժ, 3002496 քարտի սպառող՝ 380 կվտ·ժ, 7090270 քարտի սպառող՝ 1716 կվտ·ժ, 7090831 քարտի սպառող՝ 504 կվտ·ժ, 0259620 քարտի սպառող՝ 2159 կվտ·ժ, 7090017 քարտի սպառող՝ 240 կվտ·ժ, 7090273 քարտի սպառող՝ 513 կվտ·ժ, 7090355 քարտի սպառող՝ 731 կվտ·ժ, 7140122 քարտի սպառող՝ 422 կվտ·ժ, 0336551 քարտի սպառող՝ 481 կվտ·ժ, 7140001 քարտի սպառող՝ 310 կվտ·ժ, 7140043 քարտի սպառող՝ 1177 կվտ·ժ, 7091125 քարտի սպառող՝ 468 կվտ·ժ, 7130252 քարտի սպառող՝ 314 կվտ·ժ, 7140035 քարտի սպառող՝ 952 կվտ·ժ, 7140084 քարտի սպառող՝ 230 կվտ·ժ, 7090777 քարտի սպառող՝ 1057 կվտ·ժ, 7091031 քարտի սպառող՝ 1320 կվտ·ժ, 7140062 քարտի սպառող՝ 965 կվտ·ժ, 8002640 քարտի սպառող՝ 2200 կվտ·ժ, 7140020 քարտի սպառող՝ 100 կվտ·ժ, 7090907 քարտի սպառող՝ 533 կվտ·ժ, 7090188 քարտի սպառող՝ 199 կվտ·ժ, 7090875 քարտի սպառող՝ 2008 կվտ·ժ, 7140108 քարտի սպառող՝ 217 կվտ·ժ, 0625931 քարտի սպառող՝ 324 կվտ·ժ, 7140132 քարտի սպառող՝ 338 կվտ·ժ, 7140040 քարտի սպառող՝ 250 կվտ·ժ, 9020758 քարտի սպառող՝ 300 կվտ·ժ, 0335928 քարտի սպառող՝ 180 կվտ·ժ, 9020275 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 9020170 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 9020254 քարտի սպառող՝ 400

կվտ·ժ, 9020734 քարտի սպառող՝ 700 կվտ·ժ, 9020522 քարտի սպառող՝ 400 կվտ·ժ, 9020130 քարտի սպառող՝ 671 կվտ·ժ, 9020019 քարտի սպառող՝ 600 կվտ·ժ, 9020294 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 0365402 քարտի սպառող՝ 2100 կվտ·ժ, 9020229 քարտի սպառող՝ 1394 կվտ·ժ, 9020375 քարտի սպառող՝ 1200 կվտ·ժ, 9020441 քարտի սպառող՝ 800 կվտ·ժ, 9020356 քարտի սպառող՝ 150 կվտ·ժ, 9020525 քարտի սպառող՝ 700 կվտ·ժ, 9020580 քարտի սպառող՝ 200 կվտ·ժ, 9020131 քարտի սպառող՝ 1450 կվտ·ժ, 9020561 քարտի սպառող՝ 150 կվտ·ժ, 0336847 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 9020127 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 6006064 քարտի սպառող՝ 250 կվտ·ժ, 0619075 քարտի սպառող՝ 200 կվտ·ժ, 9020652 քարտի սպառող՝ 1720 կվտ·ժ, 9020562 քարտի սպառող՝ 600 կվտ·ժ, 1000313 քարտի սպառող՝ 4560 կվտ·ժ, 9020343 քարտի սպառող՝ 500 կվտ·ժ, 0538022 քարտի սպառող՝ 1580 կվտ·ժ, 9020481 քարտի սպառող՝ 250 կվտ·ժ, 0489545 քարտի սպառող՝ 600 կվտ·ժ:

Թերգրանցումների վերաբերյալ ներկայացված տեղեկատվությունը փաստվում է ժամանակավոր կառավարչի գրությանը կից ներկայացված «Վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսներ օգտագործող ինքնավար էներգաարտադրողի և էլեկտրական էներգիայի բաշխման լիցենզիա ունեցող անձի մատակարարած էլեկտրական էներգիայի վերաբերյալ» տեղեկատվությամբ և ժամանակավոր կառավարչի 2025 թվականի հոկտեմբերի 23-ի ՌԵ-3835-25 գրությամբ ներկայացված ինքնավար էներգաարտադրող սպառողների գույքագրման՝ ցուցմունքների ֆիքսման բլանկներով:

Միևնույն ժամանակ, ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի նոյեմբերի 6-ի ՌԵ-4074-25 գրությամբ արձանագրել է, որ Ընկերության և ՀՀ «Ստանդարտացման և չափագիտության ազգային մարմին» ՓԲԸ-ում առկա ռեսուրսները թույլ չեն տալիս ներկայացված տիպի հաշվիչների ներքին հիշողությունից կարդալ տվյալներ «Արտաշատ» էլեկտրական ցանցում արձանագրված 54643 կվտ·ժ հավելագրման վերաբերյալ, որը փաստվել է գրությանը կից ներկայացված ՀՀ «Ստանդարտացման և չափագիտության ազգային մարմին» ՓԲԸ-ի տնօրենի ժամանակավոր պաշտոնակատար Հայկ Զեյնալյանի 2025 թվականի նոյեմբերի 6-ի ՈՍԶԱՄ-1708 գրությամբ:

Ընկերության ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի հոկտեմբերի 27-ի ՌԵ-3879-25 գրությամբ ներկայացրել է «Արաքս» մասնաճյուղի «Արտաշատ» էլեկտրական ցանցի էներգաիրացման տեղամասերի պետեր Հրաչիկ Մկրտչյանի, Սիսակ Գեղամյանի և նույն տեղամասերի մոնիթոր-տեսուչներ Օնիկ Գրիգորյանի, Արտակ Քալաշյանի, Նարեկ Հովսեփյանի, Ռազմիկ Մկրտչյանի, Գեղամ Ենոքյանի և Կամո Ավագյանի բացատրությունները և աշխատանքային պայմանագրերի պատճենները, ինչպես նաև Ընկերության անձնակազմի

կառավարման դեպարտամենտի պետ Լ. Ասատրյանի 2025 թվականի հոկտեմբերի 27-ի N539 տեղեկանքն առ այն, որ նշված աշխատակիցները աշխատում են Ընկերությունում:

«Արաքս» մասնաճյուղի «Արտաշատ» էլեկտրական ցանցի էներգաիրացման **«Մասիս» տեղամասի պետ Հրաչիկ Մկրտչյանը** 2025 թվականի հոկտեմբերի 1-ին տված իր բացատրությունում հայտնել է, որ «Արտաշատ» էլեկտրական ցանցի **նախկին պետ Յուրա Սողոմոնյանը**, սկսած մոտավորապես մեկ տարի առաջվանից, խորհրդակցությունների ժամանակ հրահանգել է ապահովել 5,2% կորուստ, որ այդ հրահանգը տրվել է Ընկերության ղեկավարության կողմից, ամեն տարածքին հանձնարարվել է առանձին չափով կորուստը ապահովել, այսինքն ամեն տեղամաս ունեցել է իր կորստաչափը:

«Արաքս» մասնաճյուղի «Արտաշատ» էլեկտրական ցանցի էներգաիրացման «Քաղցրաշեն» տեղամասի պետ Սիսակ Գեղամյանը 2025 թվականի հոկտեմբերի 2-ին տված իր բացատրությունում հայտնել է, որ **նախկին տնօրենը**, սկսած մոտ 6-7 ամիս ժամանակահատվածից, հրահանգել է ապահովել 5,4% կորուստ, որը ապահովելու հրահանգն էլ իր հերթին նա տվել է տեղամասի տեսուչներին: Հայտնել է նաև, որ 5,4% կորուստը ապահովել են «արևային հաշվիչների հետադարձ ցուցմունքներով»:

«Արտաշատ» էլեկտրական ցանցի մոնիթոր-տեսուչ Օնիկ Գրիգորյանը 2025 թվականի հոկտեմբերի 2-ին տված իր բացատրությունում հայտնել է, որ իր սպասարկման տարածք հանդիսացող **Շահումյան գյուղի թվով 34 արևային հաշվիչների ցուցմունքները գրանցել է թերգրանցմամբ**: Մատնանշված հաշվիչները գույքագրվել են և կազմվել է արձանագրություն, որը հաստատել է իր ստորագրությամբ: Նա հայտնել է նաև, որ արձանագրությունում բերված խախտումները կատարել է ցանցի նախկին պետ Յուրա Սողոմոնյանի անմիջական ցուցումով՝ կորուստը իջեցնելու նպատակով:

Համանման բացատրագրեր են ներկայացրել նաև «Արտաշատ» էլեկտրական ցանցի մոնիթոր-տեսուչներ **Արտակ Քալաշյանը, Նարեկ Հովսեփյանը, Ռազմիկ Մկրտչյանը, Գեղամ Ենոքյանը և Կամո Ավագյանը**, ովքեր նշում են, որ հայտնել են իրենց դժգոհությունը խախտումներ կատարելու հրահանգի վերաբերյալ, սակայն կատարել են խախտումները պարզապահարներից չգրկվելու համար:

Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի հոկտեմբերի 20-ի ՌԵ-3794-25 գրությամբ հայտնել է, որ «Արաքս» մասնաճյուղի «Մասիս» էլեկտրական ցանցի սպասարկման տարածքում կատարվել են անհրաժեշտ ստուգայցեր և բացատրական աշխատանքներ:

Արդյունքում 2025 թվականի հոկտեմբերի 1-ի դրությամբ հայտնաբերվել են ինքնավար էներգաարտադրողների հետ մղած էլեկտրական էներգիայի քանակի թերգրանցումներ, ինչպես նաև մի շարք սպառողների ծախսած էլեկտրական էներգիայի քանակների անհամապատասխանություն փաստացի ծախսված քանակների հետ: Արդյունքում, «Մասիս» էլեկտրական ցանցի կորուստների ցուցանիշը նախորդ ամսվա համեմատ կտրուկ աճել է 1.35 %-ով, որը պայմանավորված է նախորդ ամիսներից կուտակված ինքնավար էներգաարտադրողների բաշխիչ ցանց հետ մղած էլեկտրական էներգիայի թերգրանցումներով: Միաժամանակ տեղեկացրել է, որ կորուստների ցուցանիշների աճ է գրանցվել հիմնականում այն էլեկտրական ցանցերում, որոնցում ղեկավարների փոփոխություն է տեղի ունեցել:

Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի հոկտեմբերի 28-ի ՌԵ-3917-25 գրությամբ ներկայացրել է **«Արաքս» մասնաճյուղի «Մասիս»** էլեկտրական ցանցի թվով **262** ինքնավար էներգաարտադրող սպառողների արտադրած էլեկտրաէներգիայի թերգրանցումների վերաբերյալ համապատասխան փաստաթղթերը՝ յուրաքանչյուր սպառողի համար «Վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսներ օգտագործող ինքնավար էներգաարտադրողի և էլեկտրական էներգիայի բաշխման լիցենզիա ունեցող անձի մատակարարած էլեկտրական էներգիայի վերաբերյալ» ամփոփ տեղեկատվությունը և համապատասխան գույքագրման՝ ցուցմունքների ֆիքսման բլանկները, որոնցով փաստվում է **175307 կՎտ·ժ թերգրանցումը, մասնավորապես՝**

թերգրանցումներ՝ 7070397 քարտի սպառող՝ 194 կՎտ·ժ, 0265796 քարտի սպառող՝ 1796 կՎտ·ժ, 1003308 քարտի սպառող՝ 160 կՎտ·ժ, 0062396 քարտի սպառող՝ 372 կՎտ·ժ, 0050465 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0325975 քարտի սպառող՝ 80 կՎտ·ժ, 0063483 քարտի սպառող՝ 281 կՎտ·ժ, 0586965 քարտի սպառող՝ 833 կՎտ·ժ, 7070706 քարտի սպառող՝ 334 կՎտ·ժ, 7020489 քարտի սպառող՝ 110 կՎտ·ժ, 0365724 քարտի սպառող՝ 295 կՎտ·ժ, 7060553 քարտի սպառող՝ 316 կՎտ·ժ, 7030011 քարտի սպառող՝ 230 կՎտ·ժ, 0617385 քարտի սպառող՝ 69 կՎտ·ժ, 0528525 քարտի սպառող՝ 10 կՎտ·ժ, 7070773 քարտի սպառող՝ 238 կՎտ·ժ, 7070206 քարտի սպառող՝ 284 կՎտ·ժ, 0264662 քարտի սպառող՝ 279 կՎտ·ժ, 0469753 քարտի սպառող՝ 198 կՎտ·ժ, 0062944 քարտի սպառող՝ 368 կՎտ·ժ, 0473777 քարտի սպառող՝ 436 կՎտ·ժ, 7020163 քարտի սպառող՝ 120 կՎտ·ժ, 0060687 քարտի սպառող՝ 301 կՎտ·ժ, 0062144 քարտի սպառող՝ 292 կՎտ·ժ, 0062514 քարտի սպառող՝ 359 կՎտ·ժ, 0564199 քարտի սպառող՝ 310 կՎտ·ժ, 7020661 քարտի սպառող՝ 372 կՎտ·ժ, 0061667 քարտի սպառող՝ 1001 կՎտ·ժ, 0060271 քարտի սպառող՝ 295 կՎտ·ժ, 0640084 քարտի սպառող՝ 132 կՎտ·ժ, 7020273 քարտի սպառող՝ 40 կՎտ·ժ, 0264653 քարտի սպառող՝ 368 կՎտ·ժ,

0470482 քարտի սպառող՝ 319 կՎտ·ժ, 0365905 քարտի սպառող՝ 16 կՎտ·ժ, 0608428 քարտի սպառող՝ 235 կՎտ·ժ, 0063478 քարտի սպառող՝ 373 կՎտ·ժ, 0062146 քարտի սպառող՝ 285 կՎտ·ժ, 7070599 քարտի սպառող՝ 233 կՎտ·ժ, 0063456 քարտի սպառող՝ 276 կՎտ·ժ, 0061126 քարտի սպառող՝ 266 կՎտ·ժ, 7080321 քարտի սպառող՝ 120 կՎտ·ժ, 7040103 քարտի սպառող՝ 30 կՎտ·ժ, 7020126 քարտի սպառող՝ 88 կՎտ·ժ, 0073376 քարտի սպառող՝ 372 կՎտ·ժ, 0071402 քարտի սպառող՝ 615 կՎտ·ժ, 7070446 քարտի սպառող՝ 58 կՎտ·ժ, 0073549 քարտի սպառող՝ 223 կՎտ·ժ, 7070264 քարտի սպառող՝ 162 կՎտ·ժ, 0432642 քարտի սպառող՝ 490 կՎտ·ժ, 0050749 քարտի սպառող՝ 344 կՎտ·ժ, 0061122 քարտի սպառող՝ 432 կՎտ·ժ, 0545253 քարտի սպառող՝ 27 կՎտ·ժ, 0339089 քարտի սպառող՝ 461 կՎտ·ժ, 0050267 քարտի սպառող՝ 380 կՎտ·ժ, 0469819 քարտի սպառող՝ 342 կՎտ·ժ, 0530893 քարտի սպառող՝ 405 կՎտ·ժ, 0061431 քարտի սպառող՝ 409 կՎտ·ժ, 0265940 քարտի սպառող՝ 487 կՎտ·ժ, 0495739 քարտի սպառող՝ 1080 կՎտ·ժ, 0562585 քարտի սպառող՝ 306 կՎտ·ժ, 7070649 քարտի սպառող՝ 373 կՎտ·ժ, 0470089 քարտի սպառող՝ 490 կՎտ·ժ, 0050555 քարտի սպառող՝ 300 կՎտ·ժ, 0068839 քարտի սպառող՝ 314 կՎտ·ժ, 0609076 քարտի սպառող՝ 153 կՎտ·ժ, 0258512 քարտի սպառող՝ 445 կՎտ·ժ, 7020309 քարտի սպառող՝ 477 կՎտ·ժ, 7020277 քարտի սպառող՝ 110 կՎտ·ժ, 0063431 քարտի սպառող՝ 460 կՎտ·ժ, 7070342 քարտի սպառող՝ 424 կՎտ·ժ, 0586973 քարտի սպառող՝ 489 կՎտ·ժ, 0050388 քարտի սպառող՝ 378 կՎտ·ժ, 0469068 քարտի սպառող՝ 764 կՎտ·ժ, 0050035 քարտի սպառող՝ 380 կՎտ·ժ, 0050310 քարտի սպառող՝ 283 կՎտ·ժ, 0632666 քարտի սպառող՝ 246 կՎտ·ժ, 7070509 քարտի սպառող՝ 253 կՎտ·ժ, 0265836 քարտի սպառող՝ 459 կՎտ·ժ, 0637464 քարտի սպառող՝ 1165 կՎտ·ժ, 0063546 քարտի սպառող՝ 368 կՎտ·ժ, 0595511 քարտի սպառող՝ 479 կՎտ·ժ, 0063615 քարտի սպառող՝ 446 կՎտ·ժ, 0634532 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 0466393 քարտի սպառող՝ 90 կՎտ·ժ, 0040158 քարտի սպառող՝ 464 կՎտ·ժ, 0542123 քարտի սպառող՝ 40 կՎտ·ժ, 0390632 քարտի սպառող՝ 388 կՎտ·ժ, 0020172 քարտի սպառող՝ 410 կՎտ·ժ, 0071904 քարտի սպառող՝ 368 կՎտ·ժ, 0602239 քարտի սպառող՝ 464 կՎտ·ժ, 9005270 քարտի սպառող՝ 440 կՎտ·ժ, 0423463 քարտի սպառող՝ 462 կՎտ·ժ, 7070298 քարտի սպառող՝ 445 կՎտ·ժ, 0050479 քարտի սպառող՝ 310 կՎտ·ժ, 0432635 քարտի սպառող՝ 810 կՎտ·ժ, 0339079 քարտի սպառող՝ 414 կՎտ·ժ, 0424963 քարտի սպառող՝ 448 կՎտ·ժ, 0061399 քարտի սպառող՝ 517 կՎտ·ժ, 0617464 քարտի սպառող՝ 522 կՎտ·ժ, 0338066 քարտի սպառող՝ 440 կՎտ·ժ, 0068493 քարտի սպառող՝ 371 կՎտ·ժ, 0073389 քարտի սպառող՝ 363 կՎտ·ժ, 0060353 քարտի սպառող՝ 462 կՎտ·ժ, 0070083 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ·ժ, 7070343 քարտի սպառող՝ 341 կՎտ·ժ, 0264497 քարտի սպառող՝ 475 կՎտ·ժ, 7060305 քարտի սպառող՝ 412 կՎտ·ժ, 0529271 քարտի սպառող՝ 322 կՎտ·ժ, 0536014 քարտի սպառող՝ 480 կՎտ·ժ, 0050553 քարտի սպառող՝ 390 կՎտ·ժ, 7030003 քարտի սպառող՝ 336 կՎտ·ժ, 0262546 քարտի սպառող՝ 490 կՎտ·ժ, 0075462 քարտի սպառող՝ 887 կՎտ·ժ, 7020049 քարտի սպառող՝ 446 կՎտ·ժ, 0864096 քարտի

սպառող՝ 490 կՎտ-ժ, 0065164 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ-ժ, 7060164 քարտի սպառող՝ 481 կՎտ-ժ, 0337904 քարտի սպառող՝ 439 կՎտ-ժ, 0468552 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ-ժ, 0452191 քարտի սպառող՝ 522 կՎտ-ժ, 0040070 քարտի սպառող՝ 511 կՎտ-ժ, 0032083 քարտի սպառող՝ 445 կՎտ-ժ, 8070387 քարտի սպառող՝ 391 կՎտ-ժ, 0338346 քարտի սպառող՝ 346 կՎտ-ժ, 0338393 քարտի սպառող՝ 18 կՎտ-ժ, 7060403 քարտի սպառող՝ 508 կՎտ-ժ, 0063625 քարտի սպառող՝ 475 կՎտ-ժ, 0061427 քարտի սպառող՝ 509 կՎտ-ժ, 7080294 քարտի սպառող՝ 1001 կՎտ-ժ, 0050520 քարտի սպառող՝ 400 կՎտ-ժ, 0470386 քարտի սպառող՝ 457 կՎտ-ժ, 0073273 քարտի սպառող՝ 366 կՎտ-ժ, 7030410 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ-ժ, 0062597 քարտի սպառող՝ 470 կՎտ-ժ, 0585152 քարտի սպառող՝ 460 կՎտ-ժ, 0548531 քարտի սպառող՝ 466 կՎտ-ժ, 0060518 քարտի սպառող՝ 469 կՎտ-ժ, 0561450 քարտի սպառող՝ 140 կՎտ-ժ, 7060651 քարտի սպառող՝ 495 կՎտ-ժ, 0338449 քարտի սպառող՝ 422 կՎտ-ժ, 0070159 քարտի սպառող՝ 399 կՎտ-ժ, 7060608 քարտի սպառող՝ 593 կՎտ-ժ, 0073394 քարտի սպառող՝ 410 կՎտ-ժ, 7140366 քարտի սպառող՝ 429 կՎտ-ժ, 7070638 քարտի սպառող՝ 531 կՎտ-ժ, 0555561 քարտի սպառող՝ 522 կՎտ-ժ, 0060698 քարտի սպառող՝ 446 կՎտ-ժ, 7050233 քարտի սպառող՝ 513 կՎտ-ժ, 0070308 քարտի սպառող՝ 10 կՎտ-ժ, 0050735 քարտի սպառող՝ 471 կՎտ-ժ, 0339309 քարտի սպառող՝ 480 կՎտ-ժ, 7080027 քարտի սպառող՝ 428 կՎտ-ժ, 7020385 քարտի սպառող՝ 511 կՎտ-ժ, 0266010 քարտի սպառող՝ 509 կՎտ-ժ, 0060805 քարտի սպառող՝ 550 կՎտ-ժ, 0050752 քարտի սպառող՝ 460 կՎտ-ժ, 0265743 քարտի սպառող՝ 526 կՎտ-ժ, 0265841 քարտի սպառող՝ 1303 կՎտ-ժ, 0032598 քարտի սպառող՝ 513 կՎտ-ժ, 0339643 քարտի սպառող՝ 525 կՎտ-ժ, 0469978 քարտի սպառող՝ 498 կՎտ-ժ, 0625454 քարտի սպառող՝ 666 կՎտ-ժ, 1031892 քարտի սպառող՝ 489 կՎտ-ժ, 0021180 քարտի սպառող՝ 571 կՎտ-ժ, 0499278 քարտի սպառող՝ 469 կՎտ-ժ, 0064464 քարտի սպառող՝ 585 կՎտ-ժ, 7030179 քարտի սպառող՝ 527 կՎտ-ժ, 0596566 քարտի սպառող՝ 522 կՎտ-ժ, 0050640 քարտի սպառող՝ 413 կՎտ-ժ, 7030002 քարտի սպառող՝ 602 կՎտ-ժ, 7020413 քարտի սպառող՝ 488 կՎտ-ժ, 7030379 քարտի սպառող՝ 531 կՎտ-ժ, 0315499 քարտի սպառող՝ 853 կՎտ-ժ, 0059731 քարտի սպառող՝ 553 կՎտ-ժ, 0063598 քարտի սպառող՝ 468 կՎտ-ժ, 7060405 քարտի սպառող՝ 522 կՎտ-ժ, 0050289 քարտի սպառող՝ 383 կՎտ-ժ, 0917638 քարտի սպառող՝ 524 կՎտ-ժ, 0338638 քարտի սպառող՝ 140 կՎտ-ժ, 7060561 քարտի սպառող՝ 617 կՎտ-ժ, 7070520 քարտի սպառող՝ 373 կՎտ-ժ, 7080218 քարտի սպառող՝ 489 կՎտ-ժ, 0339863 քարտի սպառող՝ 333 կՎտ-ժ, 0338573 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ-ժ, 0366083 քարտի սպառող՝ 30 կՎտ-ժ, 0064165 քարտի սպառող՝ 168 կՎտ-ժ, 0061751 քարտի սպառող՝ 607 կՎտ-ժ, 0537368 քարտի սպառող՝ 944 կՎտ-ժ, 0846273 քարտի սպառող՝ 220 կՎտ-ժ, 0021669 քարտի սպառող՝ 654 կՎտ-ժ, 0069166 քարտի սպառող՝ 460 կՎտ-ժ, 0065457 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ-ժ, 0634398 քարտի սպառող՝ 562 կՎտ-ժ, 0032555 քարտի սպառող՝ 548 կՎտ-ժ, 0560275 քարտի սպառող՝ 773 կՎտ-ժ, 0620600 քարտի սպառող՝ 54 կՎտ-ժ, 0429015 քարտի սպառող՝ 561 կՎտ-ժ,

7050103 քարտի սպառող՝ 708 կՎտ-ժ, 0568765 քարտի սպառող՝ 829 կՎտ-ժ, 9005321 քարտի սպառող՝ 780 կՎտ-ժ, 0072363 քարտի սպառող՝ 843 կՎտ-ժ, 0050182 քարտի սպառող՝ 1792 կՎտ-ժ, 0338444 քարտի սպառող՝ 551 կՎտ-ժ, 0339477 քարտի սպառող՝ 847 կՎտ-ժ, 0072364 քարտի սպառող՝ 854 կՎտ-ժ, 6003404 քարտի սպառող՝ 1410 կՎտ-ժ, 7020151 քարտի սպառող՝ 938 կՎտ-ժ, 0634990 քարտի սպառող՝ 841 կՎտ-ժ, 0030511 քարտի սպառող՝ 856 կՎտ-ժ, 0020161 քարտի սպառող՝ 896 կՎտ-ժ, 0338487 քարտի սպառող՝ 825 կՎտ-ժ, 7130333 քարտի սպառող՝ 989 կՎտ-ժ, 0032912 քարտի սպառող՝ 843 կՎտ-ժ, 6003399 քարտի սպառող՝ 460 կՎտ-ժ, 0032881 քարտի սպառող՝ 870 կՎտ-ժ, 0073330 քարտի սպառող՝ 870 կՎտ-ժ, 7010490 քարտի սպառող՝ 990 կՎտ-ժ, 0467589 քարտի սպառող՝ 970 կՎտ-ժ, 7050599 քարտի սպառող՝ 919 կՎտ-ժ, 0072671 քարտի սպառող՝ 862 կՎտ-ժ, 0584480 քարտի սպառող՝ 130 կՎտ-ժ, 0032289 քարտի սպառող՝ 847 կՎտ-ժ, 7070596 քարտի սպառող՝ 865 կՎտ-ժ, 0068597 քարտի սպառող՝ 946 կՎտ-ժ, 0021183 քարտի սպառող՝ 511 կՎտ-ժ, 0072281 քարտի սպառող՝ 863 կՎտ-ժ, 0071867 քարտի սպառող՝ 866 կՎտ-ժ, 0021028 քարտի սպառող՝ 1005 կՎտ-ժ, 0030669 քարտի սպառող՝ 866 կՎտ-ժ, 0567133 քարտի սպառող՝ 1395 կՎտ-ժ, 0071317 քարտի սպառող՝ 1033 կՎտ-ժ, 0060161 քարտի սպառող՝ 896 կՎտ-ժ, 0596909 քարտի սպառող՝ 854 կՎտ-ժ, 7050647 քարտի սպառող՝ 1015 կՎտ-ժ, 0030960 քարտի սպառող՝ 1028 կՎտ-ժ, 0623510 քարտի սպառող՝ 939 կՎտ-ժ, 0050724 քարտի սպառող՝ 900 կՎտ-ժ, 7060389 քարտի սպառող՝ 1021 կՎտ-ժ, 0545958 քարտի սպառող՝ 1026 կՎտ-ժ, 6003292 քարտի սպառող՝ 970 կՎտ-ժ, 0618675 քարտի սպառող՝ 1078 կՎտ-ժ, 0366020 քարտի սպառող՝ 1070 կՎտ-ժ, 0534694 քարտի սպառող՝ 1032 կՎտ-ժ, 7030184 քարտի սպառող՝ 1031 կՎտ-ժ, 0319978 քարտի սպառող՝ 1210 կՎտ-ժ, 0537984 քարտի սպառող՝ 1449 կՎտ-ժ, 0061747 քարտի սպառող՝ 1317 կՎտ-ժ, 0071314 քարտի սպառող՝ 1098 կՎտ-ժ, 0601692 քարտի սպառող՝ 980 կՎտ-ժ, 0589261 քարտի սպառող՝ 1406 կՎտ-ժ, 7030068 քարտի սպառող՝ 2706 կՎտ-ժ, 0566904 քարտի սպառող՝ 1431 կՎտ-ժ, 0264780 քարտի սպառող՝ 2373 կՎտ-ժ, 0710657 քարտի սպառող՝ 1510 կՎտ-ժ, 0050501 քարտի սպառող՝ 1470 կՎտ-ժ, 0469934 քարտի սպառող՝ 2040 կՎտ-ժ, 7010613 քարտի սպառող՝ 2020 կՎտ-ժ, 0589255 քարտի սպառող՝ 3040 կՎտ-ժ, 0807042 քարտի սպառող՝ 6621 կՎտ-ժ, 0337671 քարտի սպառող՝ 4860 կՎտ-ժ, 4005150 քարտի սպառող՝ 5860 կՎտ-ժ, 0324535 քարտի սպառող՝ 9210 կՎտ-ժ:

Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի հոկտեմբերի 29-ի ՌԵ-3929-25 գրությամբ ներկայացրել է **«Արաքս» մասնաճյուղի «Մասիս»** էլեկտրական ցանցի թվով 22 ինքնավար էներգաարտադրող սպառողների արտադրած էլեկտրական էներգիայի թերգրացումների վերաբերյալ համապատասխան փաստաթղթերը՝ յուրաքանչյուր սպառողի համար «Վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսներ օգտագործող ինքնավար էներգաարտադրողի և էլեկտրական էներգիայի բաշխման լիցենզիա ունեցող անձի մատակարարած էլեկտրական էներգիայի վերաբերյալ» ամփոփ

տեղեկատվությունը և համապատասխան գույքագրման՝ ցուցմունքների ֆիքսման բլանկները, որոնցով փաստվում է **125892 կՎտ·ժ թերգրանցումը, մասնավորապես՝**

թերգրանցումներ՝ 6000546 քարտի սպառող՝ 25 կՎտ·ժ, 0481749 քարտի սպառող՝ 13 կՎտ·ժ, 1091769 քարտի սպառող՝ 29 կՎտ·ժ, 0326434 քարտի սպառող՝ 3623 կՎտ·ժ, 0390590 քարտի սպառող՝ 14 կՎտ·ժ, 7091805 քարտի սպառող՝ 6 կՎտ·ժ, 0291149 քարտի սպառող՝ 1 կՎտ·ժ, 0366144 քարտի սպառող՝ 42 կՎտ·ժ, 0390643 քարտի սպառող՝ 16 կՎտ·ժ, 0390659 քարտի սպառող՝ 172 կՎտ·ժ, 6003451 քարտի սպառող՝ 35 կՎտ·ժ, 0499296 քարտի սպառող՝ 6903 կՎտ·ժ, 0321071 քարտի սպառող՝ 7 կՎտ·ժ, 0496964 քարտի սպառող՝ 23127 կՎտ·ժ, 0496994 քարտի սպառող՝ 21 կՎտ·ժ, 0390617 քարտի սպառող՝ 22 կՎտ·ժ, 0496982 քարտի սպառող՝ 4020 կՎտ·ժ, 7091748 քարտի սպառող՝ 59 կՎտ·ժ, 7091748 քարտի սպառող՝ 50436 կՎտ·ժ, 0365642 քարտի սպառող՝ 5160 կՎտ·ժ, 0366041 քարտի սպառող՝ 12000 կՎտ·ժ, 0496985 քարտի սպառող՝ 20160 կՎտ·ժ:

Ի պատասխան Հանձնաժողովի 2025 թվականի նոյեմբերի 3-ի ՈՍՄ/34.4-Ղ3-1/6075-2025 գրությամբ հարցման՝ Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի նոյեմբերի 04-ի ՌԵ-4030-25 գրությամբ ներկայացրել է «Արաքս» մասնաճյուղի «Մասիս» էլեկտրական ցանցի ևս թվով 51 ինքնավար էներգաարտադրող սպառողների արտադրած էլեկտրաէներգիայի թերգրացումների վերաբերյալ համապատասխան փատաթղթերը՝ յուրաքանչյուր սպառողի համար «Վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսներ օգտագործող ինքնավար էներգաարտադրողի և էլեկտրական էներգիայի բաշխման լիցենզիա ունեցող անձի մատակարարած էլեկտրական էներգիայի վերաբերյալ» ամփոփ տեղեկատվությունը և համապատասխան գույքագրման՝ ցուցմունքների ֆիքսման բլանկները, որոնցով փաստվել է **թվով 51** ինքնավար էներգաարտադրող սպառողների արտադրած էլեկտրաէներգիայի քանակի ընդհանուր **79003 կՎտ·ժ թերգրանցում, մասնավորապես՝**

- **թերգրանցումներ՝** 0261293 քարտի սպառող՝ 323 կՎտ·ժ, 0060271 քարտի սպառող՝ 295 կՎտ·ժ, 0477287 քարտի սպառող՝ 940 կՎտ·ժ, 0261152 քարտի սպառող՝ 169 կՎտ·ժ, 0062512 քարտի սպառող՝ 366 կՎտ·ժ, 0031704 քարտի սպառող՝ 941 կՎտ·ժ, 0261553 քարտի սպառող՝ 165 կՎտ·ժ, 0060481 քարտի սպառող՝ 459 կՎտ·ժ, 7060079 քարտի սպառող՝ 120 կՎտ·ժ, 0050289 քարտի սպառող՝ 383 կՎտ·ժ, 0261352 քարտի սպառող՝ 478 կՎտ·ժ, 0021974 քարտի սպառող՝ 946 կՎտ·ժ, 0390659 քարտի սպառող՝ 172 կՎտ·ժ, 0390615 քարտի սպառող՝ 10000 կՎտ·ժ, 0390691 քարտի սպառող՝ 10200 կՎտ·ժ, 0326571 քարտի սպառող՝ 32040 կՎտ·ժ, 7020190 քարտի սպառող՝ 467 կՎտ·ժ, 0619197 քարտի սպառող՝ 801 կՎտ·ժ, 0261965 քարտի սպառող՝ 1015 կՎտ·ժ, 7020065 քարտի սպառող՝ 100 կՎտ·ժ, 8130209 քարտի սպառող՝ 958 կՎտ·ժ, 0339723 քարտի սպառող՝ 1613 կՎտ·ժ, 7020063 քարտի սպառող՝ 953 կՎտ·ժ, 7050384 քարտի սպառող՝ 399 կՎտ·ժ, 0261978

քարտի սպառող՝ 1987 կՎտ·ժ, 0261889 քարտի սպառող՝ 1034 կՎտ·ժ, 7020615 քարտի սպառող՝ 388 կՎտ·ժ, 7020167 քարտի սպառող՝ 2 կՎտ·ժ, 7030163 քարտի սպառող՝ 710 կՎտ·ժ, 7020149 քարտի սպառող՝ 60 կՎտ·ժ, 0831955 քարտի սպառող՝ 530 կՎտ·ժ, 7020115 քարտի սպառող՝ 507 կՎտ·ժ, 7020050 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 0429012 քարտի սպառող՝ 160 կՎտ·ժ, 7020621 քարտի սպառող՝ 502 կՎտ·ժ, 7030125 քարտի սպառող՝ 1450 կՎտ·ժ, 0439336 քարտի սպառող՝ 60 կՎտ·ժ, 7030175 քարտի սպառող՝ 1090 կՎտ·ժ, 0539232 քարտի սպառող՝ 180 կՎտ·ժ, 7020172 քարտի սպառող՝ 40 կՎտ·ժ, 0338323 քարտի սպառող՝ 530 կՎտ·ժ, 0567644 քարտի սպառող՝ 515 կՎտ·ժ, 0468152 քարտի սպառող՝ 497 կՎտ·ժ, 7020608 քարտի սպառող՝ 385 կՎտ·ժ, 0450237 քարտի սպառող՝ 204 կՎտ·ժ, 0532085 քարտի սպառող՝ 200 կՎտ·ժ, 0473984 քարտի սպառող՝ 180 կՎտ·ժ, 0338548 քարտի սպառող՝ 500 կՎտ·ժ, 7020617 քարտի սպառող՝ 539 կՎտ·ժ, 0365750 քարտի սպառող՝ 260 կՎտ·ժ, 0467672 քարտի սպառող՝ 1690 կՎտ·ժ:

Կից ներկայացվել է նաև «Արաքս» մասնաճյուղի «Մասիս» էլեկտրական ցանցի «Իգդիր» տեղամասի պետ Մկրտիչ Անդրեասյանի, նրա տեղակալ Հակոբ Սարգսյանի և նույն տեղամասի մոնիթոր-տեսուչներ Արթուր Սիմոնյանի, Արտակ Խաչատրյանի և Գարեգին Գարեգինյանի բացատրությունները և նրանց աշխատանքային պայմանագրերի պատճենները:

«Իգդիր» տեղամասի պետ Մկրտիչ Անդրեասյանը իր բացատրությունում հայտնել է, որ **յուրաքանչյուր ամիս կորստի տոկոսի չափը տեղամասի պետերին հայտնում է ցանցի պետը կամ իրացման գծով տեղակալը, որը միջինում կազմում է 7%: Նշված թիվը գերազանցելու դեպքում պարգևավճարները կրճատվում են:** Նա հայտնել է, որ եթե որևէ տեսուչ իր տարածքում ունենում է կորուստ, հանձնարարում է կրկնակի ստուգում անել և կատարել ուղղումներ: Նրան տրված հարցին, թե ինչպես կարող է բացատրել, որ արևային կայաններ ունեցող սպառողների հաշվիչների ցուցմունքները ուղղվել են նվազեցման ուղղությամբ, այսինքն, կատարել են թերգրանցում, նա պատասխանել է, **որ կարծում է՝ տեսուչները դա արել են կորստի տոկոսը ցածր ցույց տալու և պարգևավճար ստանալու համար:** Տեսուչների կողմից գույքագրման թերթիկում (ռեեստրում) կատարված ուղղումների օրինակները կցված են բացատրագրին:

«Իգդիր» տեղամասի **պետի տեղակալ Հակոբ Սարգսյանը** 2025 թվականի հոկտեմբերի 16-ին տված իր բացատրությունում հայտնել է, որ օգոստոս ամսվա գույքագրումը կատարելիս իր տեսամասի տեսուչները տեղամասի տարածքում տեղակայված արևային կայանների արտադրած էլեկտրաէներգիայի ցուցմունքները թերի են գրանցել կորստի տոկոսը ցածր ցույց տալու և ամսական պարգևավճար ստանալու համար: Նա հայտնել է, որ **տեսուչներին նման**

հրահանգ չի տվել, իրեն իր ղեկավարներից որևէ մեկը նման հանձնարարական չի տվել, տեսուչների կողմից գույքագրման թերթիկներում կատարած փոփոխությունների մասին իմանալուց հետո ոչ մեկին չի տեղեկացրել և թաքցրել է կատարված խախտումները:

«Մասիս» էլեկտրական ցանցի «Իգդիր» տեղամասի մոնիթոր-տեսուչներ Արթուր Սիմոնյանը, Արտակ Խաչատրյանը և Գարեգին Գարեգինյանը 2025 թվականի հոկտեմբերի 17-ին տված իրենց բացատրություններում հայտնել են, որ օգոստոս ամսվա գույքագրումը կատարելիս իրենց սպասարկման տարածքում տեղակայված արևային կայանների արտադրած էլեկտրաէներգիայի ցուցմունքները թերի են գրանցել կորստի տոկոսը ցածր ցույց տալու և ամսական պարգևավճար ստանալու համար: Նրանք հայտնել են նաև, որ ղեկավարությունից նման հանձնարարական չեն ստացել:

Այսպիսով, «Արաքս» մասնաճյուղի «Արտաշատ» և «Մասիս» էլեկտրական ցանցերում ընդհանուր բացահայտվել է սպառողների հաշվիչների ցուցմունքների 54645 կՎտ·ժ հավելագրում և արևային էներգիայի արտադրության 1197383 կՎտ·ժ թերգրանցում:

Կից ներկայացվել է նաև «Արտաշատ» և «Մասիս» էլեկտրական ցանցերում արձանագրված թերգրանցումների տևական բնույթ ունենալու փաստը հավաստող լրացուցիչ տեղեկատվություն՝ ընտրողական կարգով համապատասխանաբար 10 և 9 սպառողների վերաբերյալ: Մասնավորապես յուրաքանչյուր սպառողի համար ներկայացվել է Ընկերության իրացման տնօրեն Լ. Օհանիսյանի կողմից ստորագրված հաշվիչների ներքին հիշողություններից վերծանված տվյալները, ACBs համակարգից դուրս բերած «Ծախսերի, վճարումների և պարտավորությունների վերաբերյալ» տեղեկանքը և «Վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսներ օգտագործող ինքնավար էներգաարտադրողի և էլեկտրական էներգիայի բաշխման լիցենզիա ունեցող անձի մատակարարած էլեկտրական էներգիայի վերաբերյալ» տեղեկատվությունը:

Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի հոկտեմբերի 28-ի ՌԵ-3917-25 գրությամբ ներկայացրել է նաև «Մասիս» էլեկտրական ցանցի վարչական շենքի սեփական կարիքների համար էլեկտրական էներգիայի 727000 կՎտ·ժ հավելյալ ծախս: 2025 թվականի նոյեմբերի 5-ի ՌԵ-4043-25 գրությամբ Ընկերության Ժամանակավոր կառավարիչը ներկայացրել է նաև թվով 6 վարչական այլ շենքերի սեփական կարիքների համար էլեկտրական էներգիայի հավելյալ ծախս, մասնավորապես՝ «Մաշտոց» էլեկտրական ցանցում՝ 953876 կՎտ·ժ, «Եղեգնաձոր»

Էլեկտրական ցանցում՝ 711624 կՎտ·ժ, «Աբովյան» էլեկտրական ցանցի 2 վարչական շենքերում՝ 227365 կՎտ·ժ, «Սևան» էլեկտրական ցանցում՝ 328107 կՎտ·ժ, «Արարատ» էլեկտրական ցանցում՝ 911347 կՎտ·ժ:

Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի նոյեմբերի 4-ի ՌԵ-4030-25 գրությամբ ներկայացրել է «Արաքս» մասնաճյուղի «Մասիս» էլեկտրական ցանցի իրացման գծով պետի տեղակալ- Գրիգոր Մալաքյանի, մոնիթոր-տեսուչ Անդրանիկ Դանիելյանի և ավագ օպերատոր Նունե Մարգարյանի բացատրությունները և նրանց աշխատանքային պայմանագրերի պատճենները:

«Մասիս» էլեկտրական ցանցի պետի տեղակալ Գրիգոր Մալաքյանը 2025 թվականի հոկտեմբերի 22-ի իր բացատրությունում հայտնել է, որ վարչական շենքի սեփական կարիքների համար տեղադրված հաշվիչը իր պատասխանատվության գոտում չի գտնվում և, իր իմանալով, սեփական կարիքների նշված հաշվիչի ծախսը ստացել է «Արաքս» մասնաճյուղի սեփական կարիքների լիմիտից: Նա հայտնել է, որ տեղյակ չի նշված հաշվիչի ցուցմունքների հավելագրումից և այդ հաշվիչը գտնվում է գլխավոր ճարտարագետի գոտում, Շահբազյան Արտակի պատասխանատվության գոտում:

«Մասիս» էլեկտրական ցանցի մոնիթոր-տեսուչ Անդրանիկ Դանիելյանը 2025 թվականի հոկտեմբերի 22-ի իր բացատրությունում հայտնել է, որ վարչական շենքի սպասարկումը իր տարածքում է, նա է յուրաքանչյուր ամսվա մեկին գույքագրում հաշվիչի ցուցմունքները, գրում ռեեստրի մեջ և հանձնում համակարգչային բաժնի աշխատակից Նունե Մարգարյանին՝ բազա մուտք անելու նպատակով: Նա հայտնել է, որ գույքագրել է փաստացի թվերը կապույտ գրիչով և ռեեստրում դրանց դիմաց կատարված այլ նշումները իր կողմից չեն արվել:

«Մասիս» էլեկտրական ցանցի ավագ օպերատոր Նունե Մարգարյանը 2025 թվականի հոկտեմբերի 16-ի և հոկտեմբերի 22-ի իր լրացուցիչ բացատրություններում հայտնել է, որ տեսուչի կողմից գույքագրման թերթիկում ֆիքսված սեփական կարիքների համար տեղադրված հաշվիչի ցուցմունքները ավել են մուտքագրվել «Մասիս» էլեկտրական ցանցի պետ Զորիկ Թադևոսյանի հանձնարարությամբ: Նա նշել է, որ այդ մասին տեղյակ է եղել ցանցի իրացման գծով պետի տեղակալ Գրիգոր Մալաքյանը և դա չի վերաբերում միայն այս տարվա օգոստոս ամսին, այլ պարբերաբար է արվել, գրեթե ամեն ամիս:

«Մասիս» էլեկտրական ցանցի ավագ օպերատոր Նունե Մարգարյանը 2025 թվականի հոկտեմբերի 16-ի և հոկտեմբերի 22-ի իր լրացուցիչ բացատրություններում հայտնել է, որ

տեսուչի կողմից գույքագրման թերթիկում ֆիքսված սեփական կարիքների համար տեղադրված հաշվիչի ցուցմունքները ավել են մուտքագրվել «Մասիս» էլեկտրական ցանցի պետ Զորիկ Թադևոսյանի հանձնարարությամբ: Նա նշել է, որ այդ մասին տեղյակ է եղել ցանցի իրացման գծով պետի տեղակալ Գրիգոր Մալաքյանը և դա չի վերաբերում միայն այս տարվա օգոստոս ամսին, այլ պարբերաբար է արվել, գրեթե ամեն ամիս:

Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի նոյեմբերի 5-ի ՌԵ-4043-25 գրությամբ ներկայացրել է, որ իր տված հանձնարարականով իրականացվել են սեփական կարիքների հաշվիչների համալիր ստուգումներ, որի արդյունքում գրանցվել են բազմաթիվ խախտումներ՝ նախորդ ամիսների նկատմամբ անհամաչափ ծախսեր:

Ընդ որում, նա նշել է, որ 2023, 2024 և 2025 թվականներին Ընկերության մասնաճյուղերի սեփական կարիքների համար, յուրաքանչյուր տարի նախատեսվել են 20 731 000 կՎտ.ժ պլանային ծախսեր, որոնք ձևավորվել են ոչ իրատեսական և ոչ հավաստի գույքագրման ցուցանիշների հիման վրա:

Արդյունքում, 2023-2025 թվականներին սեփական կարիքների համար սպառված էլեկտրական էներգիայի փաստացի քանակները գրանցվել են ոչ իրատեսական պլանային ծախսերին համապատասխան՝ խիստ նախնական հաշվարկների համաձայն, միայն 6 վարչական շենքերում արձանագրվել է 3 132 319 կՎտ.ժ հավելյալ ծախս:

Միաժամանակ, տեղեկացրել է, որ նշյալ խախտումների ուղղությամբ Ընկերության համապատասխան ստորաբաժանումների կողմից իրականացվող ուսումնասիրությունները շարունակվում են, որոնց արդյունքերի վերաբերյալ առաջիկայում կներկայացվի հավելյալ տեղեկատվություն:

Վերոգրյալ տեղեկությունները հավաստող փաստաթղթերը և համապատասխան բացատրագրերի պատճենները կցվել են 6 փաթեթով, որոնցից յուրաքանչյուրում առկա է փոխադարձ հաշվարկի ստուգման ակտը:

Կից ներկայացրել է «Գեղամա» մասնաճյուղի տնօրենի իրացման գծով տեղակալ, տնօրենի պաշտոնակատար Կարեն Ղուկասյանի, «Սևան» էլեկտրական ցանցի «Լճաշեն» տեղամասի պետ Մարատ Մանուկյանի և էլեկտրական ցանցի գլխավոր օպերատոր Խաչիկ Մանուկյանի բացատրությունները:

«Գեղամա» մասնաճյուղի տնօրենի իրացման գծով տեղակալ Կարեն Ղուկասյանը 2025 թվականի նոյեմբերի 4-ի իր բացատրությունում հայտնել է, որ վարչական շենքի սեփական

կարիքների ծախսերին առանձնակի ուշադրություն չի դարձրել, կորստի տոկոսը պահպանելու համար սեփական կարիքների ծախսերը փոփոխությունների ենթարկելու, ինչպես նա թերգրանցումների կամ հավելագրումների հանձնարարական չի տվել իր ենթականերին: Ունեցել են Ընկերության ղեկավարության կողմից տարեկան և ամսական առաջադրանք՝ կորստի տոկոսի չափը ապահովելու համար:

«Լճաշեն» տեղամասի պետ Մարատ Մանուկյանը 2025 թվականի նոյեմբերի 4-ի իր բացատրությունում հայտնել է, որ սեփական կարիքների համար տեղադրված հաշվիչի՝ իր կողմից տրված ցուցմունքները չեն համապատասխանում գլխավոր օպերատոր Խաչիկ Մանուկյանի կողմից «Սևան» էլեկտրական ցանցի իրացման գծով տեղակալ Վախթանգ Խաչատրյանի ցուցումով բազա մուտք արված թվերին, ինչի մասին տեղյակ է եղել ցանցի նախկին պետ Կարեն Սարկիսյանը: Նա հայտնում է, որ այդ ապօրինի գործողությունները տեղի են ունեցել տարիներ շարունակ, քանի որ 2021 թվականին տվյալ պաշտոնում իր աշխատելու առաջին ամսին տվյալ իրավիճակի մասին տեղեկացրել է Վախթանգ Խաչատրյանին, ով պատասխանել է, որ ամեն ինչ նորմալ է, հանգիստ եղիր:

«Սևան» էլեկտրական ցանցի գլխավոր օպերատոր Խաչիկ Մանուկյանը իր բացատրությունում հայտնել է, որ սեփական կարիքների համար տեղադրված հաշվիչի՝ Մարատ Մանուկյանի կողմից գույքագրված ցուցմունքները մուտքագրել է բազա, որոնք մի քանի օր անց փոխել է «Սևան» էլեկտրական ցանցի ավագ ճարտարագետ Տիգրան Սարգսյանի կողմից տրված ավելի մեծ թվերով: Նա հայտնում է նաև, որ շուրջ 4-5 տարի նշված ցուցմունքները բազա է մուտք արել Տիգրան Սարգսյանի կողմից հանձնարարված ցուցումով: Նա նաև նշել է, որ դա իրականացրել է աշխատանքից չազատվելու համար և չի ունեցել որևէ նյութական շահագրգռվածություն:

Կցված փաթեթով ներկայացրել է «Արաքս» մասնաճյուղի «Արարատ» էլեկտրական ցանցի տնօրենի իրացման գծով տեղակալ Արամ Գալստյանի բացատրությունը, որում նա հայտնում է, որ էլեկտրական էներգիայի կորուստների մեծությունը 0,1-0,3%-ով նվազեցնելու նպատակով ժամանակ առ ժամանակ, տարբեր ամիսների սեփական կարիքների քարտի վրա գրանցել է էլեկտրական էներգիայի հավելյալ ծախս:

Կցված փաթեթով ներկայացրել է «Գեղամա» մասնաճյուղի «Աբովյան» էլեկտրական ցանցի իրացման բաժնի պետ Տիգրան Գրիգորյանի բացատրությունից արձանագրություն, որում արձանագրված է, որ Տիգրան Գրիգորյանի ենթադրությամբ՝ «Աբովյան» էլեկտրական

ցանցի թիվ 1 տեղամասի սեփական կարիքների հաշվիչի ռեեստրը և էպիկրիզը տարբերվում է կորստի տոկոսի ապահովման համար: Նա նաև հայտնել է, որ տարբերությունը ակնառու է և տվյալ հաշվիչը ընթերցվող է:

Կցված փաթեթով ներկայացրել է «Գեղամա» մասնաճյուղի «Աբովյան» էլեկտրական ցանցի ավագ օպերատոր Էլլա Մինասյանի բացատրությունը, որում նա հայտնում է, որ նա է «Ջրվեժ» տեղամասի սեփական կարիքների հաշվիչի ցուցմունքները մուտքագրում Ընկերության համակարգչային բազա և շուրջ մեկ տարի է պատասխանատու տեսուչը գույքագրման թերթիկում չի նշում սեփական կարիքների համար տեղադրված հաշվիչի ցուցմունքները: Գույքագրման թերթիկները ստանալուց հետո տեղամասի պետ Վահան Գրիգորյանը զանգով, բանավոր կարգով է ասում բազա մուտքագրվող ցուցմունքները:

Կցված փաթեթով ներկայացրել է «Մաշտոցի» էլեկտրական ցանցի սեփական կարիքների համար տեղադրված նոր հաշվիչի հիշողությունից ընթերցված 2025 թվականի սեպտեմբերի 17-ից մինչև նոյեմբերի 4-ը ժամանակահատվածի ցուցմունքները և ծախսերի տեղականքը, որում ներառված են նաև սեփական կարիքների համար տեղադրված նախկին (ապահովաքակցված) հաշվիչի ծախսերը, որոնք ակնհայտ փաստում են ծախսերի տասնապատիկ տարբերությունը:

«Էներգետիկայի մասին» օրենքի 56.2-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ ինքնավար էներգաարտադրության շրջանակում ամսական կտրվածքով երաշխավորված մատակարարին մատակարարված էլեկտրական էներգիայի և ինքնավար էներգաարտադրողի սպառած էլեկտրական էներգիայի քանակությունների դրական տարբերության դեպքում այդ էլեկտրական էներգիան գումարվում է հաջորդող ամսում ինքնավար էներգաարտադրողի մատակարարած էլեկտրական էներգիայի քանակին, իսկ հաշվարկային տարվա վերջին ամսվա արդյունքներով առաջացած (ներառյալ՝ նախորդող ամիսներից կուտակված) դրական տարբերության համար երաշխավորված մատակարարը ինքնավար էներգաարտադրողին վճարում է էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի մասնակիցների կողմից հաշվեկշռման շուկայում անհաշվեկշռույթների արդյունքով առաջացած էլեկտրական էներգիայի վաճառքի տարեկան նվազագույն գնով: Նույն կետի իմաստով՝ հաշվարկային տարի է համարվում յուրաքանչյուր օրացուցային տարվա մայիսի 1-ից մինչև հաջորդող օրացուցային տարվա ապրիլի 30-ը ներառյալ ժամանակահատվածը:

ԷՄԱ կանոնների 73-րդ կետի համաձայն՝ մատակարարված էլեկտրական էներգիայի քանակությունը որոշվում է Հաշվարկային ամսում սպառողի Առևտրային հաշվառման սարքի գրանցած ցուցմունքների տարբերությամբ կամ այդ տարբերությունը հոսանքի և լարման չափիչ տրանսֆորմատորների տրանսֆորմացիայի գործակիցների արտադրյալով բազմապատկելու միջոցով: Եթե Առևտրային հաշվառքի սարքն անմիջապես գրանցում է էլեկտրական էներգիայի քանակը որպես Հաշվարկային ամսվա ընթացքում մատակարարված՝ ընդունվում է էլեկտրական էներգիայի այդ քանակը: Եթե Առևտրային հաշվառքի սարքը տեղադրված է Սահմանազատման կետից դուրս, ապա Առևտրային հաշվառքի սարքով հաշվառված էլեկտրական էներգիայի քանակին գումարվում կամ այդ քանակից հանվում է Առևտրային հաշվառքի սարքի տեղադրման և Սահմանազատման կետերի միջև էլեկտրատեղակայանքներում առաջացած էլեկտրական էներգիայի տեխնոլոգիական կորուստների մեծությունը, որի հաշվարկման եղանակն ամրագրվում է Հաշվառման քարտում: Եթե Սպառողի էլեկտրատեղակայանքներին միացված են Ենթասպառողներ կամ Բաշխողի այլ ցանցեր, ապա հաշվարկվում է միայն Սպառողի բեռին համապատասխանող տեխնիկական կորուստը: Առևտրային հաշվառքի սարքի խախտման դեպքում սպառված էլեկտրական էներգիայի քանակությունը որոշվում է համաձայն ԷՄԱ կանոնների 17-րդ գլխի պահանջների:

ԷՄԱ կանոնների 75-րդ կետի համաձայն՝ առևտրային (Վերստուգիչ) հաշվառքի սարքի ցուցմունքը գրանցում է Բաշխողը՝ տվյալ Հաշվարկային ամսվան հաջորդող ամսվա առաջին երեք օրերի ընթացքում: Մատակարարված էլեկտրական էներգիան բազմասակագնային էլեկտրոնային հաշվիչով (այսուհետ՝ էլեկտրոնային հաշվիչ) հաշվառելու դեպքում Բաշխողն Առևտրային (Վերստուգիչ) հաշվիչի ցուցմունքի փոխարեն գրանցում է ավտոմատացված ռեժիմում Առևտրային հաշվառքի սարքի լուսատախտակի վրա արտածվող՝ Սպառողի նախորդ Հաշվարկային ամսվա ծախսը (ըստ ժամային տիրույթների):

ԷՄԱ կանոնների 88.22-րդ կետի համաձայն՝ երաշխավորված մատակարարն ամսական կտրվածքով հաշվարկում է ԻԷԱ-ի, իսկ Ինքնավար խմբի դեպքում՝ խմբի ԻԷԱ հանդիսացող մասնակցի (մասնակիցների) մատակարարած (ներառյալ՝ նախորդող ամիսներից կուտակված և խումբը ստեղծող ԻԷԱ-ի Հաշվառման քարտին հաշվեգրվող դրական փոխհոսքը) և սպառած (Ինքնավար խմբի դեպքում՝ խմբի բոլոր մասնակիցների սպառած) էլեկտրական էներգիայի քանակությունները, ինչպես նաև դրանց տարբերությունները Հանձնաժողովի սահմանած ցերեկային (այսուհետ՝ ցերեկային փոխհոսք) և գիշերային (այսուհետ՝ գիշերային փոխհոսք)

սակագնի ժամանակահատվածների համար և վերջիններիս հանրագումարը (այսուհետ՝ փոխհոսք): ԷԲՑ կանոնների համաձայն՝ դարձափոխիչային (ռեվերսային) բազմասակագնային հաշվիչի տեղակայվելու օրվանից մինչև ԷՄԱ կանոնների համաձայն՝ Փոխհոսքերի պայմանագրի կնքման օրն ընկած ժամանակահատվածում Սպառողի կողմից Երաշխավորված մատակարարին առաքված էլեկտրական էներգիայի քանակությունը գումարվում է Փոխհոսքերի պայմանագրի կնքման օրվանից սկսած առաջին Հաշվարկային ամսվա արդյունքով սույն կետում նշված՝ ԻԷԱ-ի մատակարարած էլեկտրական էներգիայի քանակությանը:

ԷՄԱ կանոնների 84-րդ կետի համաձայն՝ հաշվարկային ամսվա համար մատակարարված էլեկտրական էներգիայի քանակի և արժեքի, իսկ Մատակարարի սպառողի դեպքում՝ մատուցված բաշխման ծառայության քանակի և արժեքի դիմաց Բաշխողը (Երաշխավորված մատակարարը) Սպառողին ներկայացվող հաշվարկային փաստաթղթում ապահովում է հետևյալ տեղեկությունների առկայությունը.

1) Սպառողի անունը, ազգանունը (անվանումը), գտնվելու (բնակության) վայրը, Հաշվառման քարտի համարը, Հաշվարկային ամիսը, Առևտրային հաշվառքի սարքի նախորդ և վերջին ցուցմունքները (իսկ էլեկտրոնային հաշվիչի առկայության դեպքում՝ նաև էլեկտրական էներգիայի մատակարարման ցուցմունքը՝ ըստ ժամային տիրույթների), Առևտրային հաշվառքի սարքի նախորդ և վերջին ցուցմունքների գրանցման օրը, Հաշվարկային ամսում մատակարարված էլեկտրական էներգիայի քանակը (արտահայտված կիլովատտ ժամերով, իսկ էլեկտրոնային հաշվիչի առկայության դեպքում՝ նաև մատակարարված էլեկտրական էներգիայի քանակը՝ ըստ ժամային տիրույթների) և արժեքը (արտահայտված Հայաստանի Հանրապետության դրամով՝ ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը), նախորդ տարվա նույն ամսում մատակարարված էլեկտրական էներգիայի քանակը (արտահայտված կիլովատտ ժամերով, իսկ էլեկտրոնային հաշվիչի առկայության դեպքում՝ նաև մատակարարված էլեկտրական էներգիայի քանակը՝ ըստ ժամային տիրույթների), պարտքի մնացորդը Հաշվարկային ամսվա սկզբին և վերջին (արտահայտված Հայաստանի Հանրապետության դրամով՝ ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը) և վճարման ամսաթիվը.

2) ԻԷԱ-ի դեպքում՝ նաև ինքնավար էներգաարտադրության շրջանակում Հաշվարկային ամսվա արդյունքով Երաշխավորված մատակարարին մատակարարված, ինչպես նաև Հաշվարկային ամսվա վերջի դրությամբ փոխհոսքերի շրջանակում կուտակված էլեկտրական

էներգիայի քանակները (արտահայտված կիլովատտ ժամերով՝ ըստ ցերեկային և գիշերային սակագնի համար սահմանված ժամանակահատվածների), մատուցված բաշխման ծառայության քանակը և արժեքը (արտահայտված Հայաստանի Հանրապետության դրամով՝ ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը)։

3) իսկ Մատակարարի սպառողի դեպքում՝ Սպառողի անունը, ազգանունը (անվանումը), գտնվելու (բնակության) վայրը, Հաշվառման քարտի համարը, Հաշվարկային ամիսը, Առևտրային հաշվառքի սարքի նախորդ և վերջին ցուցմունքները, Առևտրային հաշվառքի սարքի նախորդ և վերջին ցուցմունքների գրանցման օրը, մատուցված բաշխման ծառայության քանակը և արժեքը, պարտքի մնացորդը Հաշվարկային ամսվա սկզբին և վերջին (արտահայտված Հայաստանի Հանրապետության դրամով՝ ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը) և վճարման ամսաթիվը։

ԷՄԱ կանոնների 91-րդ կետի համաձայն՝ եթե Բաշխողը հաստատում է հաշվարկային փաստաթղթում սխալի փաստը կամ սխալը հայտնաբերվում է իր կողմից, ապա ուղղումը հաշվի է առնվում ընթացիկ ամսվա համար ներկայացվելիք հաշվարկային փաստաթղթում։

Հանձնաժողովի 2023 թվականի դեկտեմբերի 27-ի «Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի սակագները սահմանելու, Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2022 թվականի դեկտեմբերի 28-ի N564-Ա և 2023 թվականի հունիսի 30-ի N211-Ա որոշումներն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N464-Ա որոշման 3-րդ կետի 2-րդ ենթակետի համաձայն՝ էլեկտրաէներգետիկական շուկայում հաշվեկշռման ծառայության մատուցման նվազագույն սակագինը 2024 թվականի փետրվարի 1-ից մինչև 2025 թվականի հունվարի 31-ը ժամանակահատվածի համար սահմանվել է 15.138 դրամ/կՎտ·ժ (առանց ավելացված արժեքի հարկի)։

Հանձնաժողովի 2024 թվականի դեկտեմբերի 30-ի «Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի սակագները սահմանելու, Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2023 թվականի դեկտեմբերի 27-ի N464-Ա, N467-Ա և 2024 թվականի հուլիսի 1-ի N215-Ա որոշումներն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N447-Ա որոշման 3-րդ կետի 2-րդ ենթակետի համաձայն՝ էլեկտրաէներգետիկական շուկայում հաշվեկշռման ծառայության մատուցման նվազագույն սակագինը սահմանվել է 2025 թվականի մարտ, ապրիլ, մայիս, հունիս, սեպտեմբեր, հոկտեմբեր ամիսների համար՝ 10.974 դրամ/կՎտ·ժ (առանց ավելացված արժեքի հարկի), իսկ 2025 թվականի փետրվար, հուլիս, օգոստոս, նոյեմբեր,

դեկտեմբեր և 2026 թվականի հունվար ամիսների համար՝ 13.717 դրամ/կՎտ·ժ (առանց ավելացված արժեքի հարկի):

Վարչական վարույթի շրջանակում վկայակոչված փաստերի, դրանք հավաստող հիմնավորումների համադրությամբ հաստատվել է, որ Ընկերության՝

- «Գեղամա» մասնաճյուղի «Սևան» էլեկտրական ցանցում կատարվել է 22850 կՎտ·ժ հավելագրում,
- «Ղարս» մասնաճյուղի «Անի», «Ախուրյան» և «Գյումրի» էլեկտրական ցանցերում կատարվել է 15369 կՎտ·ժ հավելագրում և 10159 կՎտ·ժ թերգրանցում, որից 640 կՎտ·ժ թերգրանցումը՝ արևային էներգիայի արտադրության մասով,
- «Արաքս» մասնաճյուղի «Արտաշատ» էլեկտրական ցանցում կատարվել է 54645 կՎտ·ժ հավելագրում և 817181 կՎտ·ժ թերգրանցում (արևային էներգիայի արտադրության մասով), «Մասիս» էլեկտրական ցանցում՝ 8126 կՎտ·ժ հավելագրում և 380202 կՎտ·ժ թերգրանցում (արևային էներգիայի արտադրության մասով):

Արդյունքում, ընդհանուր առմամբ արձանագրվել է 110969 կՎտ·ժ հավելագրում և 1207710 կՎտ·ժ թերգրանցում, ինչպես նաև Ընկերության էլեկտրական ցանցերի թվով 7 վարչական շենքերի սեփական կարիքների համար էլեկտրական էներգիայի փաստված 727000 կՎտ·ժ և գնահատված 3132319 կՎտ·ժ հավելյալ ծախսերը:

Արդյունքում, Ընկերությունը սխալ է հաշվառել սպառողի փաստացի սպառած և արտադրած էլեկտրական էներգիայի իրական քանակը՝ առևտրային հաշվառման սարքի գրանցած ցուցմունքների փոխարեն այլ ցուցմունքներ կամ հաշվարկային ամսվա ընթացքում մատակարարված էլեկտրական էներգիայի քանակության փոխարեն այլ քանակություն գրանցելու միջոցով իրականացնելով հավելագրում և թերգրանցում: Նշված ոչ իրավաչափ վարքագծով Ընկերությունը **խախտել է սպառողի սպառած և արտադրած էլեկտրական էներգիայի իրական քանակի ճշգրիտ գրանցման պահանջը:**

Ընկերությունը, սպառողների սպառած և ինքնավար էներգաարտադրողի՝ էլեկտրական ցանց առաքած էլեկտրական էներգիայի քանակների հավելագրմամբ և թերգրանցմամբ, ըստ էության, արհեստականորեն նվազեցրել է իր կորուստների ցուցանիշները՝ թաքցնելով բաշխման ցանցի իրական տեխնիկական վիճակը՝ թերևս նպատակ ունենալով և՛ վարկատուների, և՛ կարգավորողի համար ստեղծել իր արդյունավետ կառավարման և նպատակային ներդրումների իրականացման «շղարշ»: Ընդ որում, ինքնավար

Էներգաարտադրողի դեպքում՝ անգամ Ընկերության կողմից հետագա հաշվարկային տարում ինքնավար Էներգաարտադրողի նկատմամբ թերգրանցված էլեկտրական էներգիայի հնարավոր վերականգնման պայմաններում վերջինս «վերականգնված» էլեկտրական էներգիայի մասով Ընկերությանը չէր վճարի իրեն փաստացի մատակարարված էլեկտրական էներգիայի դիմաց՝ լրացուցիչ չհիմնավորված բեռ հանդիսանալով մյուս սպառողների համար: Մասնավորապես, հաշվի առնելով, որ էլեկտրաէներգետիկական համակարգում սակագները հաշվարկվում են անհրաժեշտ հասույթի ապահովման սկզբունքից ելնելով, այն է՝ եթե ինչ-որ մեկը չի վճարում մատուցված ծառայության դիմաց, ապա դա անում է մեկ ուրիշը, կստացվեր մի իրավիճակ, երբ ինքնավար Էներգաարտադրողը իրեն հասանելիք հատուցումը՝ 1 կՎտ·ժ-ը 10.974 դրամ (առանց ավելացված արժեքի հարկի) արժեքով չստանալով հետագայում «թերգրանցված» արտադրանքը Ընկերության կողմից փաստացի մատակարարված էլեկտրական էներգիայով փոխարինման արդյունքում չհիմնավորված բեռ է առաջացնում մնացած սպառողների համար:

Այսպիսով, Ընկերության տարբեր էլեկտրական ցանցերում իրականացված ուսումնասիրությունների արդյունքում ձեռք բերված տվյալների, դրանց վերաբերյալ տրված բացատրությունների, ինչպես նաև սեփական կարիքների համար համար կատարված հավելագրումները հիմնավորող փաստական տվյալների համադրումից ակներև է, որ հավելագրումների և թերգրանցումների մասով Ընկերության դրսևորած ոչ իրավաչափ վարքագիծը եղել է համակարգված և համատարած: Մասնավորապես, Ընկերության բնականոն գործունեությունն ապահովող և տարբեր աստիճանի պատասխանատվություն կրող անձինք տարբեր մասնաճյուղերում իրականացրել են թերգրանցումներ և հավելագրումներ, այդ թվում՝ հավելագրումների զգալի մասը իրականացնելով Ընկերության սեփական կարիքի համար սպառվող էլեկտրական էներգիան գրանցող հաշվառքի սարքերի նկատմամբ: Համակարգվածության և համատարած բնույթի վերաբերյալ եզրահանգումը բխում է մի քանի առանձին հանգամանքների՝ ինչպես առանձին, այնպես էլ համակցության մեջ տրվող ողջամիտ գնահատականից: Ինչպես հետևում է սույն վարույթում առկա ապացույցներից, Ընկերության ոչ իրավաչափ վարքագիծն ունեցել է Ընկերության անմիջական շահերից բխող՝ կորուստների ցուցանիշները նվազեցնելու նպատակ: Բացի այդ, առկա են եղել դժգոհություններ տրված ոչ իրավաչափ հանձնարարականների վերաբերյալ, սակայն չնայած դրանց առկայությանը, վարքագծի դրսևորումները շարունակվել են: Հատկանշական է, որ

սպառողների նկատմամբ հավելագրումներն իրականացվել են առավելապես հաշվիչների այնպիսի տիպերով, որոնց դեպքում ներքին հիշողությունը հնարավոր չէ ընթերցել համակարգչի միջոցով: Ավելին, արարքի համատարած և համակարգված բնույթի մասին են վկայում նաև ինչպես դրա տևական ժամանակագրությունը, այնպես էլ՝ Վարչական վարույթի շրջանակում ներկայացված բացատրություններով փաստվող՝ ղեկավար անձնակազմի կողմից տրված նպատակային ոչ իրավաչափ հանձնարարականները:

Հետևաբար, համակարգվածության վերաբերյալ եզրահանգումը ողջամտորեն կարող է և պետք է բխեցվի ինչպես համատարած լինելու, և բացատրություններով հաստատվող՝ ղեկավար կազմի կողմից ցուցում տրված լինելու հանգամանքից, այնպես էլ Ընկերության հնարավոր ողջամիտ շահագրգռվածության կամ շահի առկայության հանգամանքից: Այսինքն՝ նշված արարքների՝ համակարգված լինելու դեպքում միայն կարող էր Ընկերության կողմից կանխատեսվել որոշակի քանակ, այն ներկայացվել Հանձնաժողով՝ սակագնում ներառելու նպատակով, ապա սպառել բոլորովին այլ՝ առավել նվազ քանակ, և այդ քանակի վերաբերյալ ներկայացնել ոչ հավաստի տեղեկատվություն՝ ըստ էության ստեղծելով օբյեկտիվ իրականությունից տարբերվող այլ պատկեր:

Հետևաբար, վերը նշված ոչ իրավաչափ վարքագիծը համադրելով ղեկավար կազմի կողմից տրված ցուցումներից ելնելով իրականացված լինելու, այդ ցուցումը կոնկրետ՝ կորուստների ցուցանիշը նվազեցնելու նպատակով իրականացված լինելու և վարքագծի շարունակական բնույթ ունենալու հանգամանքի հետ, Հանձնաժողովը եզրահանգում է, որ այն կրել է համակարգված բնույթ, նպատակ է հետապնդել թաքցնել օբյեկտիվ իրականությունը, դրանով Հանձնաժողովին՝ որպես կարգավորողի գրկել համակարգի վիճակը ճիշտ գնահատելու և օբյեկտիվ իրականությունից բխող միջամտություն իրականացնելու հնարավորությունից:

Այլ կերպ, վերը նշված՝ մեկ ընդհանրական նպատակին ուղղված ոչ իրավաչափ վարքագիծը ողջամտորեն կարող է վկայել կամ Ընկերության ղեկավար կազմի կողմից համակարգված լինելու, կամ նրանց կողմից ոչ բավարար ջանք գործադրած լինելու ուղղակի հետևանք լինելու մասին:

Արդյունքում՝ Ընկերությունը խախտել է սպառողի սպառած և ինքնավար էներգաարտադրողի արտադրած էլեկտրական էներգիայի իրական քանակի ճշգրիտ գրանցումն ապահովելուն ուղղված՝ ԷՄԱ կանոնների 75-րդ կետի պահանջը:

3-րդ կետ. Միացումներ

2025 թվականի առաջին եռամսյակի դրությամբ նոր միացման գործընթացների ուսումնասիրության արդյունքում վեր էր հանվել սպառման համակարգերն էլեկտրական ցանցին միացման ժամկետների խախտման 2187 դեպք, որոնցից 1864-ի պարագայում 2025 թվականի մարտի 31-ի դրությամբ սպառման համակարգն ընդհանրապես չէր միացվել էլեկտրական ցանցին, իսկ 323 դեպքում՝ միացվել էր ժամկետի խախտմամբ: Նշված 1864 չմիացված դեպքերից՝ 1641-ը, իսկ 323 ժամկետի խախտմամբ միացված դեպքերից՝ 178-ը, Ընկերությունը պայմանավորել էր պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործողություններով կամ անգործությամբ:

Հաշվի առնելով, որ Կառավարության լիազոր մարմնի կողմից ներկայացված հաղորդման շրջանակում նշվել է էլեկտրական ցանցին միացման ժամկետների համատարած խախտումների մասին՝ Հանձնաժողովի աշխատակազմը իրականացրել է Հանձնաժողովի 2020 թվականի օգոստոսի 19-ի N274Ա որոշման համաձայն Ընկերության կողմից Հանձնաժողով ներկայացված՝ նոր սպառողի կամ սպառողի վերակառուցվող սպառման համակարգն էլեկտրական ցանցին միացման վերաբերյալ տեղեկատվության ուսումնասիրության արդյունքում վերհանված՝ 2025 թվականի 1-ին եռամսյակի (մարտի 31) դրությամբ չմիացված կամ ժամկետի խախտմամբ միացված սպառման համակարգերի ժամկետների խախտման պատճառների վերաբերյալ Հանձնաժողով ներկայացված տեղեկատվության հավաստիության մոնիթորինգ (Մոնիթորինգ 1): Մոնիթորինգ 1-ի շրջանակում ուսումնասիրվել են այն միացման ժամկետների խախտումների դեպքերը, որոնք Ընկերությունը պայմանավորել էր պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործողություններով կամ անգործությամբ, ինչը ներառում է տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից հետազիծ-նախագծային փաստաթղթերի հաստատում, շինարարության թույլտվության տրամադրում, տեսչական մարմնի կողմից էլեկտրատեղակայանքների գործարկման եզրակացության տրամադրում և այլն:

Մասնավորապես, չմիացված կամ ժամկետի խախտմամբ միացված 1819 դեպքերից, համակարգված ընտրանքի միջոցով, ընտրվել է 609 դեպք, և 2025 թվականի սեպտեմբերի 11-ի ՄՄՄ/34.3-Մ2-13/4968-2025 գրությամբ ներկայացվել ժամանակավոր կառավարչին՝ առավել մանրամասն տեղեկատվություն տրամադրելու համար:

Հանձնաժողովի կողմից նշված 609 դեպքով պահանջված տեղեկատվությունը ներկայացվել է Հանձնաժողովի invest.report@psrc.am էլեկտրոնային հասցեին, որի մասին Հանձնաժողովը ծանուցվել է Ժամանակավոր կառավարչի 2025 թվականի հոկտեմբերի 16-ի ՌԵ-3754-25 գրությամբ:

«Էներգետիկայի մասին» օրենքի 51-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ ցանկացած անձ իրավունք ունի իր նոր կամ վերակառուցված սպառման համակարգը կամ կայանը ոչ խտրական պայմաններով միացնել էլեկտրական կամ բնական գազի հաղորդման կամ բաշխման ցանցերին՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետությունում ընդունված տեխնիկական կանոնակարգերի և նորմատիվ իրավական այլ ակտերի և հանձնաժողովի սահմանած միացման կանոնների:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ անձն իր սպառման համակարգը կամ կայանն էլեկտրական, ջերմային կամ բնական գազի հաղորդման կամ բաշխման ցանցերին միացնելու համար հանձնաժողովի սահմանած դեպքերում և կարգով վճարում է միացման վճար: Միացման վճարը կարող է արտահայտել ինչպես որոշակի թվային արժեք, այնպես էլ որոշակի մեծություններից կախված հաշվարկային բանաձև կամ որոշվել անհատական կարգով՝ յուրաքանչյուր նոր միացվող սպառման համակարգի կամ կայանի համար:

Լիցենզիայի պայմանների 5-րդ կետի 4-րդ մասի համաձայն՝ լիցենզավորված գործունեության էությունը կազմող գործառույթներից է անձի նոր կամ վերակառուցված սպառման համակարգը կամ կայանը ոչ խտրական պայմաններով բաշխման ցանցին միացումը,

Լիցենզիայի պայմանների 11-րդ կետի համաձայն՝ Լիցենզավորված անձը պարտավոր է ապահովել ցանկացած անձի նոր կամ վերակառուցված սպառման համակարգի կամ կայանի ոչ խտրական պայմաններով միացումը Բաշխման ցանցին՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետությունում ընդունված տեխնիկական կանոնակարգերի և Հանձնաժողովի սահմանած միացման կանոնների:

ԷԲՑ կանոնների 157-րդ կետի համաձայն՝ սպառման համակարգի միացումն իրականացվում է պայմանագրի հիման վրա՝ բացառությամբ ԷԲՑ կանոնների 160-րդ կետով և 27-րդ գլխով նախատեսված դեպքերի:

ԷԲՑ կանոնների 159-րդ կետի համաձայն՝ պայմանագրի կնքման համար դիմող անձը ներկայացնում է հայտ, որը պետք է պարունակի նույն կետի 1-8-րդ ենթակետերով պահանջվող տեղեկությունները և փաստաթղթերը:

ԷԲՑ կանոնների 160.1-րդ կետի համաձայն՝ հայտն առձեռն ներկայացված լինելու դեպքում՝ անմիջապես, իսկ փոստային կապի կամ էլեկտրոնային փոստի միջոցով ներկայացված լինելու դեպքում՝ ստանալուց հետո մեկ աշխատանքային օրվա ընթացքում բաշխողը դիմող անձին է ներկայացնում նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի նախապատրաստման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների հետ համաձայնեցման և շինարարության թույլտվության վճարի որոշման նպատակով՝ ԷԲՑ կանոնների N4 հավելվածի N3 աղյուսակով սահմանված վճարի փոխանցման համար նախատեսված վավերապայմանները, որը ստանալուց հետո երեք աշխատանքային օրվա ընթացքում Դիմող անձը վճարում է այդ վճարը: Սույն կետով նախատեսված ժամկետում վճարի չկատարումը համարվում է Հայտից Դիմող անձի հրաժարում:

ԷԲՑ կանոնների 162-րդ կետի համաձայն՝ հայտի վերադարձման՝ ԷԲՑ կանոնների 161-րդ կետում նախատեսված հիմքերի բացակայության դեպքում, ԷԲՑ կանոնների 160.1-ին կետի համաձայն գումարը վճարելուց հետո բաշխողը քսանօրյա ժամկետում մշակում է տեխնիկական պայմանները, հետագիծ-նախագծային փաստաթղթերը, դրանք ներկայացնում է պետական, տեղական ինքնակառավարման և այլ իրավասու մարմինների համաձայնեցմանը և դիմող անձին է ներկայացնում պայմանագիր կնքելու առաջարկ՝ իր կողմից ստորագրված պայմանագրի օրինակի (թղթային կամ էլեկտրոնային) հետ միասին: ԷԲՑ կանոնների 159.1-ին կետով նախատեսված դեպքում բաշխողը պայմանագիր կնքելու առաջարկ է ներկայացնում նաև վճարում կատարողին:

ԷԲՑ կանոնների 163-րդ կետի համաձայն՝ ԷԲՑ կանոնների 162-րդ կետում նշված Պայմանագիրը կնքված է համարվում Բաշխողի կողմից Դիմող անձին Պայմանագիր կնքելու առաջարկը պատշաճ ներկայացնելու պահից 15 աշխատանքային օրվա ընթացքում Պայմանագրով սահմանված Միացման վճարը կամ կանխավճարը վճարելու պահից: Նշված ժամկետում վճարման չկատարումը համարվում է Հայտից Դիմող անձի հրաժարում, ինչի պարագայում ԷԲՑ կանոնների 160.1-ին կետի համաձայն վճարված գումարը հետ չի վերադարձվում: ԷԲՑ կանոնների 159.1-ին կետով նախատեսված դեպքում 15 աշխատանքային

օրվա ժամկետի հաշվարկի սկիզբ է համարվում Պայմանագիր կնքելու առաջարկը Դիմող անձին և վճարում կատարողին ներկայացնելու պահը:

ԷԲՑ կանոնների 169-րդ կետի 3-րդ և 4-րդ ենթակետերի համաձայն՝ Բաշխողը ԷԲՑ կանոնների 170-րդ կետում սահմանված ժամկետներում՝

3) իրականացնում է սպառման համակարգը Բաշխման ցանցին միացման շինարարական աշխատանքները, տեղադրում հաշվառքի սարքը՝ ԻԷԱ-ի դեպքում դարձափոխիչային (ռեվերսային) բազմասակագնային հաշվիչով, և այդ մասին ծանուցում դիմող անձին,

4) անհրաժեշտության դեպքում ստանում է պետական տեխնիկական վերահսկողություն իրականացնող լիազորված մարմնի կողմից տրված էլեկտրատեղակայանքների գործարկման եզրակացությունը (թույլտվությունը):

ԷԲՑ կանոնների 170-րդ կետի համաձայն՝ ԷԲՑ կանոնների 162-րդ կետում նշված պայմանագրով նախատեսված կանխավճարի (կառուցապատողի դեպքում՝ միացման վճարի) վճարման օրվանից, բացառությամբ ԷԲՑ կանոնների 164-րդ կետում նշված դեպքերի, մինչև Դիմող անձին էլեկտրամատակարարման (դրա հնարավորության) ապահովման առավելագույն ժամկետը չի կարող գերազանցել՝

1) Բաշխման ցանցին 0,22 կՎ լարմամբ պարզեցված միացման դեպքում՝ 15 աշխատանքային օրը, Բաշխման ցանցին 0,22 կՎ լարմամբ միացման մնացած բոլոր դեպքերում՝ 50 օրը,

2) Բաշխման ցանցին 0,4 կՎ լարմամբ պարզեցված միացման դեպքում՝ 15 աշխատանքային օրը, Բաշխման ցանցին 0,4 կՎ լարմամբ միացման մնացած բոլոր դեպքերում՝ 55 օրը,

3) Բաշխման ցանցին 6(10) կՎ լարմամբ միացման դեպքում՝ 90 օրը,

4) Բաշխման ցանցին 35կՎ լարմամբ կամ կառուցվող բազմաբնակարան շենքի կամ կառուցապատվող թաղամասի միացման դեպքում՝ 290 օրը:

Իսկ մինչև 2024 թվականի հուլիսի 23-ը գործած խմբագրությամբ ԷԲՑ կանոններով սահմանված կարգավորումների համաձայն՝

ԷԲՑ կանոնների 162-րդ կետի համաձայն՝ Հայտի վերադարձման՝ ԷԲՑ կանոնների 161-րդ կետում նախատեսված հիմքերի բացակայության դեպքում, Հայտն ստանալուց հետո Բաշխողը՝

1) Հայտն առձեռն ներկայացված լինելու դեպքում՝ անմիջապես, իսկ փոստային կապի միջոցով ներկայացված լինելու դեպքում՝ ստանալուց հետո մեկ աշխատանքային օրվա

ընթացքում, բացառությամբ սույն կետի 2-րդ ենթակետով նախատեսված դեպքերի, Դիմող անձին է ներկայացնում Պայմանագիր կնքելու առաջարկ՝ իր կողմից ստորագրված Պայմանագրի 2 օրինակի հետ միասին:

2) համայնքի վարչական տարածքի բնակավայրի սահմանից դուրս 0,22 և 0,4 կՎ լարմամբ սպառման համակարգի կամ 6 կՎ և բարձր լարմամբ, կամ կառուցվող բազմաբնակարան շենքի, կամ կառուցապատվող թաղամասի Սպառման համակարգի միացման Հայտ ներկայացվելու դեպքում, կամ եթե ներկայացված Հայտը վերաբերում է սպառման համակարգի պահուստային սնուցման ապահովմանը (այսուհետ՝ բարդ ընթացակարգով Միացման դեպքեր), 5 աշխատանքային օրվա ընթացքում մշակում է Տեխնիկական պայմաններն ու (կամ) էլեկտրամատակարարման ուղեգիծը և ներկայացնում է Դիմող անձին Պայմանագիր կնքելու առաջարկ՝ իր կողմից ստորագրված Պայմանագրի 2 օրինակի հետ միասին: Միացվող Սպառման համակարգի տեղակայման տարածքի՝ բնակավայրում գտնվելու հարցի պարզման անհրաժեշտությամբ պայմանավորված Բաշխողի կողմից իրավասու մարմնին դիմելու դեպքում սույն ենթակետում նշված ժամկետը կասեցվում է դիմելու պահից մինչև իրավասու մարմնի կողմից պատասխանի ստացումը, ինչի մասին Բաշխողը ծանուցում է Դիմող անձին:

ԷԲՑ կանոնների 163-րդ կետի համաձայն՝ Դիմող անձն ԷԲՑ կանոնների 162-րդ կետում նշված Պայմանագիրը սահմանված կարգով ստանալու պահից՝ եռօրյա ժամկետում, դրան համաձայն լինելու դեպքում իր կողմից ստորագրված մեկ օրինակը ներկայացնում է Բաշխողին, որի կողմից այն ստանալու պահից Պայմանագիրը համարվում է կնքված: Պայմանագիրն ստանալու պահից՝ 10 օրվա ընթացքում, Դիմող անձի ստորագրած Պայմանագրի օրինակը Բաշխողի կողմից փաստացի չստանալը համարվում է Հայտից Դիմող անձի հրաժարում:

ԷԲՑ կանոնների 166-րդ կետի համաձայն՝ Դիմող անձը ԷԲՑ կանոնների 165-րդ կետում նշված առաջարկը սահմանված կարգով ստանալու պահից՝ եռօրյա ժամկետում, դրան համաձայն լինելու դեպքում իր կողմից ստորագրված Համաձայնագրի մեկ օրինակը ներկայացնում է Բաշխողին: Առաջարկն ստանալու պահից՝ 10 օրվա ընթացքում, Դիմող անձի ստորագրած Համաձայնագրի օրինակը Բաշխողի կողմից փաստացի չստանալու դեպքում վերջինս լուծում է Պայմանագիրը՝ այդ մասին տեղեկացնելով Դիմող անձին, որի պարագայում Դիմող անձի կողմից Բաշխման ցանցին Միացման վճարը վճարված լինելու դեպքում

Պայմանագիրը լուծվելու պահից 5 աշխատանքային օրվա ընթացքում այն ենթակա է վերադարձման:

ԷԲՑ կանոնների 169-րդ կետի համաձայն՝ Բաշխողը ԷԲՑ կանոնների 170-րդ կետում սահմանված ժամկետներում՝

1) մշակում է անհրաժեշտ նախագծային և նախահաշվային փաստաթղթերը, իսկ պարզեցված միացման դեպքում՝ միացման տեխնիկական նկարագիրը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Դիմող անձը իր կողմից կառուցապատվող օբյեկտի նախագծման փուլում Բաշխողի տրամադրած Տեխնիկական պայմանների հիման վրա իրականացրել է նաև Բաշխման ցանցին միացման աշխատանքային նախագիծը.

2) կատարում է բոլոր անհրաժեշտ համաձայնեցումները պետական, տեղական ինքնակառավարման մարմինների և այլ անձանց հետ.

3) իրականացնում է սպառման համակարգը Բաշխման ցանցին Միացման շինարարական աշխատանքները, տեղադրում Հաշվառքի սարքը՝ ԻԷԱ-ի դեպքում դարձափոխիչային (ռեվերսային) բազմասակագնային հաշվիչով, և այդ մասին ծանուցում Դիմող անձին.

4) անհրաժեշտության դեպքում ստանում է պետական տեխնիկական վերահսկողություն իրականացնող լիազորված մարմնի կողմից տրված էլեկտրատեղակայանքների գործարկման եզրակացությունը (թույլտվությունը):

ԷԲՑ կանոնների 170-րդ կետի համաձայն՝ ԷԲՑ կանոնների 162-րդ կետում նշված պայմանագրով, իսկ ԷԲՑ կանոնների 166-րդ կետով նախատեսված դեպքում՝ Համաձայնագրով նախատեսված կանխավճարի (կառուցապատողի դեպքում՝ Միացման վճարի) վճարման օրվանից, բացառությամբ ԷԲՑ կանոնների 164-րդ կետում նշված դեպքերի, մինչև Դիմող անձին էլեկտրամատակարարման (դրա հնարավորության) ապահովման առավելագույն ժամկետը չի կարող գերազանցել՝

1) Բաշխման ցանցին 0,22 կՎ լարմամբ պարզեցված միացման դեպքում՝ 15 աշխատանքային օրը, Բաշխման ցանցին 0,22 կՎ լարմամբ միացման մնացած բոլոր դեպքերում՝ 50 օրը,

2) Բաշխման ցանցին 0,4 կՎ լարմամբ պարզեցված միացման դեպքում՝ 15 աշխատանքային օրը, Բաշխման ցանցին 0,4 կՎ լարմամբ միացման մնացած բոլոր դեպքերում՝ 55 օրը,

3) Բաշխման ցանցին 6(10) կՎ լարմամբ միացման դեպքում՝ 90 օրը,

4) Բաշխման ցանցին 35կՎ լարմամբ կամ կառուցվող բազմաբնակարան շենքի կամ կառուցապատվող թաղամասի միացման դեպքում՝ 290 օրը:

ԷԲՑ կանոնների 293-րդ կետի համաձայն՝ 2023 թվականի նոյեմբերի 1-ից մինչև 2026 թվականի նոյեմբերի 1-ը ներառյալ ժամանակահատվածում Սպառման համակարգի միացման համար ներկայացված հայտերի դեպքում ԷԲՑ կանոնների 170-րդ կետով սահմանված Միացման ժամկետների փոխարեն գործում են հետևյալ ժամկետները.

1) Բաշխման ցանցին 0,22 կՎ լարմամբ պարզեցված միացման դեպքում՝ 40 աշխատանքային օրը, Բաշխման ցանցին 0,22 կՎ լարմամբ միացման մնացած բոլոր դեպքերում՝ 85 աշխատանքային օրը,

2) Բաշխման ցանցին 0,4 կՎ լարմամբ պարզեցված միացման դեպքում՝ 45 աշխատանքային օրը, Բաշխման ցանցին 0,4 կՎ լարմամբ միացման մնացած բոլոր դեպքերում՝ 95 աշխատանքային օրը,

3) Բաշխման ցանցին 6(10) կՎ լարմամբ միացման դեպքում՝ 130 աշխատանքային օրը,

4) Բաշխման ցանցին 35կՎ լարմամբ կամ կառուցվող բազմաբնակարան շենքի կամ կառուցապատվող թաղամասի միացման դեպքում՝ 360 աշխատանքային օրը, իսկ եթե բազմաբնակարան շենքի կամ կառուցապատվող թաղամասի կառուցման համար տրամադրված շինարարության թույլտվության ժամկետը գերազանցում է 360 աշխատանքային օրը, ապա՝ շինարարության թույլտվությամբ նշված ժամկետը:

Վերոնշյալ իրավակարգավորումներից բխում է, որ Դիմող անձանց կողմից դիմումների ներկայացման, միացման վճարների վճարման, Ընկերության կողմից պայմանագիր կնքելու առաջարկի ներկայացման, էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքների իրականացման մասով գործընթացները կարգավորվում են ԷԲՑ կանոններով: Միաժամանակ, խնդրո առարկա գործընթացի կազմակերպման համար Ընկերությունը կիրառում է Ընկերության ներքին ընթացակարգեր և օգտագործում է ACBs համակարգը, որը թույլ է տալիս Ընկերության ներկայացուցիչներին, այդ թվում, հետևել փաստաթղթաշրջանառությանը, Ընկերության տարբեր ստորաբաժանումների, նախագծողների և շինարարական կազմակերպությունների կողմից իրականացվող գործընթացներին:

ԷԲՑ կանոնների 17-րդ կետի համաձայն՝ շուկայի մասնակիցներն ԷԲՑ կանոններով սահմանված պարտավորությունների խախտման համար պատասխանատվություն չեն կրում, եթե այն հետևանք է ֆորս մաժորի:

ԷԲՑ կանոնների 18-րդ կետի համաձայն՝ ԷԲՑ կանոնների իմաստով ֆորս մաժոր է համարվում ցանկացած հանգամանք կամ դեպք (դրա հետևանք), որը հանգեցրել է (հանգեցնում է) ԷԲՑ կանոններով սահմանված պարտավորությունների չկատարման կամ ոչ պատշաճ կատարման և միաժամանակ բավարարում է հետևյալ պայմաններին.

1) չի գտնվում ֆորս մաժորի ազդեցության ներքո գործող կողմի վերահսկողության ներքո,

2) ֆորս մաժորի ազդեցության ներքո գործող կողմը ձեռնարկել է բոլոր անհրաժեշտ միջոցները և ջանքերը (այդ թվում՝ նախազգուշական, այլընտրանքային, օրենսդրությամբ նախատեսված) նշված հանգամանքները (հետևանքները) կանխելու, վերացնելու, մեղմելու կամ դրանցից խուսափելու համար:

ԷԲՑ կանոնների 19-րդ կետի 3-րդ ենթակետի՝ ֆորս մաժորային դեպքեր են պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմնի կամ այլ իրավասու կազմակերպության ակտը, գործողությունը կամ անգործությունն այն դեպքում, երբ դրա արդյունքում չի տրամադրվել, երկարաձգվել պարտավորության կատարման համար անհրաժեշտ որևէ թույլտվություն կամ իրավունք կամ խոչընդոտվել է այդ պարտավորության կատարումը՝ պայմանով, որ ֆորս մաժորի ազդեցության ներքո գործող կողմը գործել է համաձայն օրենսդրության:

Սպառման համակարգը օրենսդրության պահանջներին համապատասխան էլեկտրական ցանցին միացումը սպառողների հիմնական իրավունքներից է և հանդիսանում է կարևոր երաշխիք պետության կողմից սպառողների հուսալի և անխափան էլեկտրական էներգիա ստանալու իրավունքի իրացման համար: Այդ առումով միացման ժամկետները կարևոր ցուցիչ են ոչ միայն սպառողների կողմից հուսալի և անխափան էլեկտրական էներգիա ստանալու իրավունքի իրացման, այլև տարբեր ժամանակներում միջազգային վարկանիշային աղյուսակներում Հայաստանի Հանրապետության դիրքի ամրագրման համատեքստում: Ավելին, միացման ժամկետների չպահպանումը որպես կանոն ուղեկցվում է պատճառովող նյութական վնասով:

Վերը նշված փաստական տվյալների և իրավական կարգավորումների համակողմանի վերլուծությամբ պարզվել է, որ՝

1. Ժամկետների խախտմամբ միացած 57 դեպքում միացմանն ուղղված աշխատանքների փաստացի տևողությունից՝ համապատասխան հայտերի՝ պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմիններում գտնվելու ժամանակահատվածները նույնիսկ

ամբողջությամբ հանելու պարագայում, միևնույն է, ներքոնշյալ 28-ի դեպքում միացման ժամկետները խախտված են՝

h/h	Պատվերի համարը	Քանի օր պետք է տևեր միացումը	Քանի օր է ուշացել	Պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմիններում հայտերի գտնվելու տևողությունը	Տարբերությունը (4-3)
	1	2	3	4	5
1.	85289111	55	717	43	-674
2.	88584111	90	630	10	-620
3.	92385111	21	692	82	-610
4.	100670111	55	512	308	-204
5.	102289111	50	441	19	-422
6.	60705111	90	409	401	-8
7.	108060111	141	231	228	-3
8.	113098111	133	94	43	-51
9.	74538111	55	886	191	-695
10.	83116111	90	641	452	-189
11.	89830111	55	683	645	-38
12.	92227111	55	645	245	-400
13.	96899111	55	661	75	-586
14.	100201111	367	291	279	-12
15.	102683111	55	430	19	-411
16.	104789111	196	243	75	-168
17.	105422111	196	237	70	-167
18.	108314111	190	167	96	-71
19.	108778111	140	166	126	-40
20.	109166111	186	108	20	-88
21.	109520111	189	114	20	-94
22.	111122111	135	175	16	-159
23.	111581111	137	170	67	-103
24.	112924111	134	129	127	-2

25.	92303111	90	622	102	-520
26.	107097111	204	192	176	-16
27.	66963111	290	384	218	-166
28.	77919111	290	542	9	-533

2. Չմիացված 534 դեպքում միացմանն ուղղված աշխատանքների փաստացի տևողությունից՝ համապատասխան հայտերի՝ պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմիններում գտնվելու ժամանակահատվածները նույնիսկ ամբողջությամբ հանելու պարագայում ներքոնշյալ 246 դեպքով առաջին եռամսյակին հաջորդող օրվա դրությամբ արդեն իսկ ժամկետները խախտված են:

h/h	Պատվերի համարը	Քանի օր պետք է տևեր միացումը	Քանի օր էր ուշացել առաջին եռամսյակի վերջի դրությամբ	Պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմիններում հայտերի գտնվելու տևողությունը	Տարբերությունը (4-3)
	1	2	3	4	5
1.	57503111	90	1513	98	-1415
2.	68726111	49	1245	1242	-3
3.	74515111	90	1006	357	-649
4.	77255111	90	866	533	-333
5.	82683111	90	823	413	-410
6.	83547111	21	860	15	-845
7.	84875111	90	756	155	-601
8.	85011111	90	594	119	-475
9.	85019111	90	594	119	-475
10.	85027111	90	594	119	-475
11.	85029111	90	594	119	-475
12.	85839111	90	746	410	-639
13.	86755111	55	715	6	-709
14.	86813111	90	698	28	-670
15.	86823111	90	698	28	-670
16.	87055111	90	719	138	-581
17.	87400111	90	683	28	-655

18.	88063111	55	587	8	-579
19.	88431111	55	728	706	-22
20.	89244111	90	370	59	-311
21.	89248111	90	370	59	-311
22.	90375111	55	713	694	-19
23.	91122111	55	635	17	-618
24.	91420111	55	677	13	-664
25.	92044111	90	635	49	-586
26.	92448111	55	685	473	-212
27.	92811111	50	689	687	-2
28.	93214111	50	691	446	-245
29.	93530111	28	432	9	-423
30.	93862111	50	664	439	-225
31.	94214111	54	666	538	-128
32.	94357111	55	655	478	-340
33.	94487111	55	672	425	-247
34.	94791111	50	681	82	-599
35.	94862111	614	120	7	-113
36.	95890111	90	631	434	-197
37.	96487111	55	677	161	-579
38.	96673111	25	699	8	-691
39.	96862111	55	655	7	-648
40.	97292111	55	676	161	-515
41.	97438111	90	627	537	-90
42.	98113111	50	671	474	-197
43.	98579111	50	664	656	-8
44.	99051111	90	636	29	-607
45.	99363111	55	659	643	-16
46.	99770111	90	578	168	-410
47.	101070111	55	573	512	-61
48.	101190111	55	572	167	-405
49.	102181111	90	491	131	-360
50.	102432111	21	558	15	-543

51.	102548111	90	476	453	-23
52.	102551111	90	476	453	-23
53.	102554111	90	476	453	-23
54.	103924111	90	441	365	-76
55.	105530111	196	286	70	-216
56.	105570111	196	292	168	-124
57.	105964111	146	320	305	-15
58.	106225111	197	263	78	-185
59.	106834111	192	238	54	-184
60.	107747111	190	220	16	-204
61.	107776111	192	210	105	-105
62.	107837111	141	249	227	-22
63.	108036111	141	251	227	-24
64.	108043111	141	251	227	-24
65.	108050111	141	251	227	-24
66.	108134111	190	206	82	-124
67.	108161111	143	252	248	-4
68.	108173111	141	249	227	-22
69.	108448111	189	195	31	-164
70.	109118111	140	231	11	-220
71.	109127111	140	231	11	-220
72.	109133111	140	231	11	-220
73.	110086111	189	161	111	-50
74.	110547111	125	214	82	-132
75.	110552111	125	214	82	-132
76.	110612111	185	144	38	-106
77.	110791111	140	182	158	-24
78.	110831111	138	189	184	-5
79.	111024111	137	188	72	-116
80.	111217111	137	175	100	-75
81.	111526111	136	161	113	-48
82.	111623111	134	167	20	-147
83.	112125111	134	139	106	-33

84.	112426111	133	98	84	-14
85.	113108111	134	139	138	-1
86.	113803111	188	63	5	-58
87.	113822111	189	56	19	-37
88.	114023111	132	118	14	-104
89.	91866111	53	650	9	-641
90.	37638111	60	2340	42	-2298
91.	48215111	60	1889	1397	-492
92.	54200111	1564	136	29	-107
93.	56632111	55	690	143	-547
94.	57628111	90	1299	1196	-103
95.	58683111	90	1447	466	-981
96.	61566111	90	1295	704	-591
97.	62593111	90	1323	1203	-120
98.	64720111	55	1316	1188	-128
99.	71156111	55	1160	192	-968
100.	74964111	55	1055	544	-511
101.	76153111	90	971	406	-565
102.	78219111	415	486	359	-127
103.	80931111	16	537	438	-99
104.	83458111	55	820	101	-719
105.	84021111	90	746	17	-729
106.	84283111	55	692	20	-672
107.	85039111	55	669	119	-550
108.	85227111	90	712	323	-389
109.	85455111	55	788	723	-65
110.	85733111	55	785	784	-1
111.	85854111	55	763	557	-206
112.	86697111	55	686	35	-651
113.	87294111	286	456	47	-409
114.	88159111	55	740	687	-53
115.	89006111	55	581	547	-34
116.	89198111	391	351	342	-9

117.	89854111	90	687	126	-561
118.	90327111	90	678	474	-197
119.	90475111	55	705	697	-8
120.	90620111	55	671	283	-388
121.	90803111	55	687	683	-4
122.	91135111	55	659	134	-428
123.	91441111	55	708	621	-87
124.	91748111	55	684	299	-385
125.	91803111	55	684	234	-450
126.	92359111	55	685	615	-70
127.	92511111	292	439	285	-154
128.	92769111	55	676	614	-62
129.	93118111	55	684	14	-670
130.	93226111	55	684	680	-4
131.	93332111	55	686	685	-1
132.	94088111	55	676	659	-17
133.	94143111	55	683	510	-173
134.	95170111	90	628	615	-13
135.	95372111	55	679	637	-42
136.	95640111	55	677	330	-347
137.	96032111	55	673	662	-11
138.	96147111	55	655	538	-117
139.	96269111	55	616	613	-3
140.	96467111	90	631	543	-88
141.	96970111	55	431	70	-361
142.	97076111	55	664	537	-127
143.	97243111	396	335	29	-306
144.	97413111	55	669	28	-641
145.	97509111	55	482	96	-386
146.	97662111	55	670	6	-664
147.	97753111	90	641	232	-409
148.	98085111	609	118	51	-67
149.	98197111	55	666	645	-21

150.	99049111	90	637	24	-592
151.	99172111	90	620	56	-564
152.	9929111	90	608	116	-492
	131161111				
153.	99508111	55	641	170	-471
154.	99819111	55	608	69	-539
155.	100156111	55	610	6	-604
156.	100835111	55	578	272	-306
157.	101076111	55	571	554	-17
158.	101121111	55	572	477	-95
159.	101946111	55	533	26	-507
160.	102120111	55	536	516	-20
161.	102279111	55	519	503	-16
162.	102368111	90	484	8	-476
163.	102467111	55	517	141	-376
164.	102985111	55	503	306	-197
165.	103433111	55	376	22	-354
166.	103750111	55	476	278	-198
167.	106177111	197	262	42	-220
168.	106513111	190	244	208	-36
169.	106798111	142	294	17	-277
170.	107112111	190	234	173	-61
171.	107365111	190	227	55	-172
172.	107751111	190	209	11	-198
173.	107796111	141	250	148	-102
174.	108168111	192	202	1	-201
175.	108680111	190	229	1	-228
176.	108997111	142	231	188	-43
177.	109113111	140	224	150	-74
178.	109578111	186	139	32	-107
179.	109986111	140	209	43	-166
180.	110120111	189	159	23	-136
181.	110245111	139	200	69	-131

182.	110475111	143	168	37	-131
183.	110486111	143	168	40	-128
184.	110673111	138	194	64	-130
185.	110769111	138	194	55	-139
186.	110839111	184	138	34	-104
187.	110928111	135	186	121	-65
188.	111081111	135	178	19	-159
189.	111168111	198	122	21	-101
190.	111582111	183	122	59	-63
191.	112313111	183	102	28	-74
192.	112414111	136	140	92	-48
193.	112914111	134	137	14	-123
194.	113433111	188	74	Դիմել է միացման ժամկետի ավարտից հետո	
195.	113844111	133	116	110	-6
196.	72882111	90	354	71	-283
197.	76835111	90	889	782	-107
198.	79211111	832	120	19	-101
199.	82470111	90	782	667	-115
200.	85038111	90	733	581	-152
201.	85718111	90	649	135	-514
202.	87086111	680	58	9	-49
203.	87451111	90	678	316	-362
204.	88596111	90	651	419	-232
205.	90848111	90	658	385	-273
206.	92573111	90	624	9	-615
207.	93483111	90	642	115	-527
208.	93942111	90	638	599	-39
209.	94493111	90	634	617	-17
210.	95562111	90	642	25	-617
211.	96056111	90	622	103	-519
212.	96833111	90	620	586	-34
213.	97090111	90	636	394	-242

214.	98422111	90	634	7	-627
215.	99399111	55	657	504	-153
216.	101167111	90	517	35	-482
217.	102961111	90	383	374	-9
218.	103181111	90	424	142	-282
219.	103939111	90	424	Դիմել է միացման ժամկետի ավարտից հետո	
220.	105778111	196	270	Դիմել է միացման ժամկետի ավարտից հետո	
221.	107148111	192	217	16	-201
222.	107509111	183	102	15	-87
223.	109545111	189	154	130	-24
224.	110306111	188	152	24	-128
225.	112020111	183	103	99	-4
226.	63277111	290	493	349	-122
227.	70579111	290	458	249	-209
228.	71153111	12	811	443	-368
229.	75953111	561	94	10	-84
230.	88921111	290	485	301	-184
231.	91388111	290	452	55	-397
232.	93031111	290	415	165	-250
233.	95228111	290	429	261	-168
234.	96656111	290	427	10	-417
235.	97790111	290	436	69	-367
236.	98168111	290	416	87	-329
237.	101930111	290	291	151	-140
238.	103417111	290	232	20	-212
239.	94224111	290	431	307	-124
240.	48636111	60	1784	71	-1713
241.	92574111	90	624	95	-529
242.	101504111	90	517	7	-510
243.	104400111	90	410	66	-344
244.	107443111	192	217	16	-201
245.	109162111	189	166	103	-63

Ընդ որում, հատկանշական է, որ վերլուծության շրջանակում հաշվարկված ժամկետների մեջ հաշվի չեն առնվել ոչ միայն պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմիններում համապատասխան հայտերի գտնվելու ժամանակահատվածներն ընդհանրապես՝ անգամ չհաշվելով օրենսդրությամբ դրանց քննության համար նախատեսված ժամկետները, այլ նաև միացման ժամկետների ուշացման կամ խախտման համար Ընկերության ներկայացրած մնացած բոլոր խոչընդոտների վերաբերյալ հիմնավորումները համարվել են հավաստի՝ նույնիսկ քննության առարկա չդարձվելով:

Ավելին, ժամկետները հաշվարկելիս Հանձնաժողովի կողմից հաշվի է առնվել նաև այն հանգամանքը, որ որոշ դեպքերում շինարարության թույլտվությամբ ամրագրվում է շինմոնտաժային աշխատանքները սկսելու կոնկրետ ժամանակ, որը կարող է սկսվել շինարարության թույլտվություն տրամադրելու պահից ընդհուպ մինչև մի քանի ամիս հետո: Նշված ժամկետային միջակայքը ևս հաշվարկվել է հոգուտ Ընկերության՝ այն չներառելով ԷԲՑ կանոններով սահմանված՝ սպառման համակարգի միացման առավելագույն ժամկետների հաշվարկում:

Այսպիսով՝ անգամ նշված հանգամանքների հաշվառմամբ, Ընկերության կողմից պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործողություններով կամ անգործությամբ պայմանավորված էլեկտրական ցանցին միացման ժամկետների խախտման դեպքերից Մոնիթորինգ 1-ի շրջանակում ընտրված թվով 609 դեպքից 274 դեպքով խախտվել էԷԲՑ կանոնների 170-րդ կետի պահանջը:

4-րդ կետ. Ոչ հավաստի տեղեկատվության տրամադրում

Հանձնաժողովի 2022 թվականի նոյեմբերի 16-ի N441-Ա որոշման

- 1-ին կետի 1-ին ենթակետով սահմանվել է Ընկերության կողմից սպառողների սպասարկման որակի վերաբերյալ տեղեկատվության ներկայացման կարգը՝ համաձայն N1 հավելվածի,
- 1-ին կետի 2-րդ ենթակետով սահմանվել են Ընկերության կողմից սպառողների սպասարկման որակի վերաբերյալ տեղեկատվության ձևերը՝ համաձայն NN2-10 հավելվածների (Հավելված 2՝ Սպառողների էլեկտրամատակարարման ընդհատումների մասին, Հավելված 3՝ Սպառողների մոտ թույլատրելի սահմաններից էլեկտրական էներգիայի լարման շեղման դեպքերի քանակի և տևողության հաշվարկային ցուցանիշների

մասին, Հավելված 4՝ ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային և էլեկտրաէներգետիկական մանրաձախ շուկայի առևտրային կանոնների պահանջները խախտելու համար սպառողներին վճարված տույժերի վերաբերյալ, Հավելված 5՝ Բաշխողի կողմից սպառողի սպառման համակարգի էլեկտրամատակարարման պլանային և վթարային ընդհատումների տարեկան գումարային տևողության գերազանցման մասին, Հավելված 6՝ Առևտրային հաշվառքի սարքերի խախտման դեպքում «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից կատարված վերահաշվարկների և հաշվարկված տույժերի վերաբերյալ, Հավելված 7՝ Տեղեկատվություն բաժանորդների միջին քանակի վերաբերյալ, Հավելված 8՝ Բաշխման ցանցի էլեկտրակայանքների հուսալիության փաստացի ցուցանիշների մասին, Հավելված 9՝ Սպառողների հոսանքագրկումների քանակի և տևողության SAIDI, SAIFI և CAIDI ցուցանիշներ, Հավելված 10՝ Սպառողների մոտ թույլատրելի սահմաններից լարման շեղման դեպքերի քանակի և տևողության մասին (աճողական՝ ըստ եռամսյակների)),

- N1 հավելվածի 11-րդ կետի համաձայն՝ նույն որոշման NN2-4, N6 և N7 հավելվածներով սահմանված ձևերով տեղեկատվությունը ներկայացվում է եռամսյակային կարգով՝ մինչև հաշվետու եռամսյակին հաջորդող ամսվա ավարտը, N5 հավելվածով սահմանված ձևով տեղեկատվությունը՝ տարեկան կարգով՝ մինչև հաշվետու տարվան հաջորդող ամսվա ավարտը, NN8-10 հավելվածներով սահմանված ձևերով տեղեկատվությունը՝ եռամսյակային և աճողական կարգով՝ (եռամսյակ, կիսամյակ, ինը ամիս և տարեկան կտրվածքներով) մինչև համապատասխան հաշվետու եռամսյակին հաջորդող ամսվա ավարտը, N9 և N10 հավելվածներով սահմանված ձևերով տեղեկատվության հիմքով մշակվում և ներկայացվում է ըստ տարիների աճողական գրաֆիկ:

2025 թվականի 1-ին և 2-րդ եռամսյակների՝ N2, N3, N8, N9 հավելվածներով պահանջվող տեղեկատվությունները Հանձնաժողով են ներկայացվել համապատասխանաբար Ընկերության 2025 թվականի ապրիլի 30-ի NԴԳ3742 և Ժամանակավոր կառավարչի հուլիսի 31-ի NԵ-2736-25 գրություններով:

Հաշվի առնելով, որ Կառավարության լիազոր մարմնի կողմից ներկայացված հաղորդման շրջանակում նշվել է նաև Ընկերության կողմից Հանձնաժողով ներկայացվող տեղեկատվության հավաստիության հավանական խախտումների մասին՝ Հանձնաժողով ներկայացված տեղեկատվությունների հավաստիությունը ուսումնասիրելու նպատակով

վարչական վարույթի շրջանակում Հանձնաժողովի աշխատակազմը 2025 թվականի օգոստոսի 20-ից մինչև սեպտեմբերի 2-ն ընկած ժամանակահատվածում Ընկերության գլխամասում, «Գեղամա» և «Մուսալեռ» մասնաճյուղերում իրականացրել է Ընկերության կողմից սպառողների էլեկտրամատակարարման ընդհատումների քանակի և տևողության ցուցանիշների վերաբերյալ Հանձնաժողով ներկայացված տեղեկատվության հավաստիության կարճաժամկետ մոնիթորինգ (այսուհետև՝ նաև Մոնիթորինգ N2): Մոնիթորինգի N2-ի շրջանակում իրականացվել է Ընկերության բաժանորդական բազայում առկա՝ սպառողների հաշվառման քարտերում նշված էլեկտրամատակարարման ընդհատումների մասին տվյալների (ընտրանքային կարգով) համեմատություն և Ընկերության բաժանորդների (սպառողների) սպասարկման տեղեկատվական զանգերի կենտրոնի (1-80) ձայնագրությունների ուսումնասիրությամբ դուրս բերված՝ սպառողների բաժանորդային քարտի տվյալներով էլեկտրամատակարարման ընդհատումների վերաբերյալ տեղեկատվության համադրում Ընկերության կարգավարական ծառայությունների օպերատիվ մատյաններում գրանցված տվյալների և Հանձնաժողով ներկայացված՝ սպառողների էլեկտրամատակարարման ընդհատումների մասին 2024 թվականի 1-ին, 2-րդ, 3-րդ, 4-րդ, 2025 թվականի 1-ին և 2-րդ եռամսյակների տեղեկատվությունում նշված տվյալների հետ: Ընդհանուր առմամբ իրականացվել է ընտրանքային կարգով 1450 ընդհատման դեպքերի ուսումնասիրություն:

Մոնիթորինգ N2-ի արդյունքում արձանագրվել է, որ՝

1) էլեկտրամատակարարման փաստացի՝ հաշվառման քարտերից դուրս բերված 207 ընդհատման դեպք բացակայում է Հանձնաժողով ներկայացված տեղեկատվությունից,

2) էլեկտրամատակարարման փաստացի՝ հաշվառման քարտերից դուրս բերված 40 դեպքում՝ ընդհատումների տևողությունները չեն համապատասխանում Հանձնաժողով ներկայացված տեղեկատվության մեջ նշված ընդհատումների տևողություններին,

3) 0,4 կՎ լարման էլեկտրակայանքների հոսանքազրկման 25 դեպքում սպառողների էլեկտրամատակարարման ընդհատումների մասին տեղեկատվության մեջ նշված է բարձր՝ (6(10) կՎ) լարման հոսանքազրկված սպառողներ, ինչի արդյունքում տեղեկատվության մեջ նշված՝ հոսանքազրկված սպառողների տվյալը ճշգրիտ չէ:

Մոնիթորինգ N2-ի արդյունքների վերաբերյալ արձանագրությունը (Արձանագրություն 1) Ընկերությանը ուղարկվել է 2025 թվականի սեպտեմբերի 15-ի ՄՄ/Խ/5034-2025 գրությամբ, Ընկերության գլխավոր տնօրեն Կարեն Հարությունյանի լիազորված անձ Արթուր

Հովհաննիսյանին՝ սեպտեմբերի 18-ի ՄՄ/43-34.4-Մ2-9/5175-2025 գրությամբ, «Տաշիր կապիտալ» ՓԲԸ լիազորված անձ Արթուր Հովհաննիսյանին՝ սեպտեմբերի 18-ի ՄՄ/43-34.4-Մ2-9/5174-2025 գրությամբ և «Լիորմանդ Հոլդինգ Լիմիթեդ» ընկերության տնօրեն Ադամոս Արիստիդեսին՝ սեպտեմբերի 18-ի ՄՄ/43-34.4-Մ2-9/5171-2025 գրությամբ:

Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի սեպտեմբերի 25-ի ՌԵ-3324-25 գրությամբ հայտնել է Մոնիթորինգ 2-ի արդյունքների վերաբերյալ առարկություններ և դիտողություններ չունենալու և արձանագրված խնդիրների լուծման ու բացառման ուղղությամբ անհրաժեշտ քայլեր իրականացնելու վերաբերյալ հստակ հանձնարարականներ տալու մասին:

Վերոնշյալի հիմքով Հանձնաժողովի 2025 թվականի սեպտեմբերի 22-ի ՌՍԱ/43-34.4-Մ2-9/5240-2025 գրությամբ Ընկերությանը հանձնարարվել է վերանայել Ժամանակավոր կառավարչի 2025 թվականի հուլիսի 31-ի ՌԵ-2736-25 գրությամբ Հանձնաժողով ներկայացված՝ 2025 թվականի 1-ին և 2-րդ եռամսյակների՝ սպառողների էլեկտրամատակարարման ընդհատումների մասին և սպառողների հոսանքազրկումների քանակի և տևողության SAIDI, SAIFI և CAIDI ցուցանիշների մասին տեղեկատվությունը: Ներկայացված տեղեկատվության և 2025 թվականի 1-ին և 2-րդ եռամսյակների համար Ընկերության կողմից նախկինում ներկայացված տարբերակների համեմատությունից պարզվել է, որ՝

1) սպառողների էլեկտրամատակարարման ընդհատումների դեպքերի քանակը ավելացել է 550-ով, իսկ հոսանքազրկված էլեկտրակայանքից սնվող սպառողների քանակը՝ 220264-ով,

2) սպառողների հոսանքազրկումների միջին տևողությունը (SAIDI) աճել է 4,2 %-ով,

3) սպառողների հոսանքազրկումների միջին հաճախությունն (SAIFI) աճել է 8,15 %-ով:

Ընկերությունը 2025 թվականի հոկտեմբերի 31-ի ՌԵ-3992-25 գրությամբ ներկայացրել է 2025 թվականի 1-ին եռամսյակի ճշտված տեղեկատվությունը: 2025 թվականի հուլիսի 31-ին և 2025 թվականի հոկտեմբերի 31-ին ներկայացված տարբերակների համեմատությունից պարզվել է, որ՝

1) սպառողների էլեկտրամատակարարման ընդհատումների դեպքերի քանակը ավելացել է 67-ով, իսկ հոսանքազրկված էլեկտրակայանքից սնվող սպառողների քանակը՝ 77493-ով,

2) սպառողների հոսանքազրկումների միջին տևողությունը (SAIDI) աճել է 3,14 %-ով,

3) սպառողների հոսանքազրկումների միջին հաճախությունն (SAIFI) աճել է 3,6 %-ով:

Ընկերության գլխավոր տնօրեն Կարեն Հարությունյանի լիազորված անձ Արթուր Հովհաննիսյանը 2025 թվականի հոկտեմբերի 3-ի N1659286 դիմումով ներկայացրել է արձանագրության վերաբերյալ դիրքորոշումներ, մասնավորապես նշել է, որ՝

- մշտադիտարկման համար ընտրվել են Ընկերության այն մասնաճյուղերը և տեղամասերը, որտեղից առավել շատ զանգեր են գրանցվել՝ կապված հոսանքազրկման հետ և, համապատասխանաբար, անկախ արձանագրության մեջ նշված տվյալների հավաստիությունից կամ հակառակը, այդ տեղամասերում գրանցված խնդիրների ամփոփմամբ ստացված տվյալները ամենևին չեն կարող հանդիսանալ Ընկերության կողմից սպասարկվող ողջ տարածքներում առաջ եկող խնդիրների միջին վիճակագրական տվյալ: Նաև ընդգծվել է, որ ներկայացված 207 անջատումները դիտարկվել են 60 սպառողների մոտ, իսկ 207 անջատումից՝ 113-ը, կապված են եղել նույն՝ թվով ընդհանուր 44 տարբեր անջատումների հետ,
- 1450 ընդհատման դեպքից 40 տողում հայտնաբերված ժամային անճշտությունները պայմանավորված են համակարգչային (ACBs) ծրագրի ոչ ամբողջական հագեցվածությամբ (թերությամբ). ծրագիրը չի գրանցում փոխհոսքերի միջոցով էլեկտրամատակարարման վերականգնման դեպքերը, ինչի հետևանքով էլեկտրամատակարարման ընդհատման դեպքը շարունակում է մնալ համակարգում գրանցված (ընթացիկ), այնինչ հոսքի փոփոխության արդյունքում պայմանական սպառողի ընդհատված էլեկտրամատակարարումը վերականգնում է չափազանց կարճ (մի քանի րոպե, եթե ոչ՝ վայրկյան) ժամանակահատվածում,
- Ընկերության ներկայացուցիչները կամ համապատասխան մասնագետները աշխատանքային խմբի կողմից իրականացված մշտադիտարկման աշխատանքներին երբևէ մասնակից չեն դարձվել, պարզ չէ աշխատանքների կատարման ընթացքը, ընտրված մեթոդները և այլ ելակետային տվյալների հավաստիությունը, ուստի աշխատանքային խմբի կողմից կատարված հետևությունների հիմնավորվածությունը կամ ողջամտությունը մնում է կասկածի տակ՝ նկատի ունենալով նաև այն, որ կից ներկայացված հավելվածի՝ օրինակ 216-րդ տողում էլեկտրամատակարարման անջատման տևությունը սահմանվել է 27725 րոպե (այսինքն՝ շուրջ 20 օր), ինչն ակնհայտորեն համարում ենք անիրատեսական:

Ի պատասխան Ընկերության գլխավոր տնօրեն Կարեն Հարությունյանի լիազորված անձ Արթուր Հովհաննիսյանի ներկայացրած դիրքորոշումների՝ հարկ է նշել, որ Մոնիթորինգ N2-ի աշխատանքային խմբի կողմից առաջին հերթին ընտրանքային կարգով դիտարկվել են Ընկերության տվյալների բազայում առկա՝ սպառողների հաշվառման քարտերում նշված էլեկտրամատակարարման ընդհատումների մասին տվյալները, ապա նաև Ընկերության բաժանորդների (սպառողների) սպասարկման տեղեկատվական զանգերի կենտրոնի (1-80) ձայնագրությունների ուսումնասիրությամբ դուրս բերված՝ սպառողների հաշվառման քարտի տվյալներով էլեկտրամատակարարման ընդհատումների վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Ընդ որում, համաձայն Ընկերության գլխավոր տնօրեն Կ. Հարությունյանի 2016 թվականի դեկտեմբերի 26-ի N362-Լ հրամանով հաստատված կարգի՝ այդ սկզբունքով պետք է իրականացվեր նաև Հանձնաժողով ներկայացվող տեղեկատվության հավաքագրումը: Ընկերության կողմից սպասարկվող այլ մասնաճյուղերի համար Մոնիթորինգ N2-ի արդյունքների ընդհանրական լինելը փաստվում է Ընկերության կողմից 2025 թվականի 1-ին և 2-րդ եռամսյակների համար Հանձնաժողով ներկայացված տեղեկատվությունների ճշտված տարբերակների արդյունքում ընդհանուր ցուցանիշների փոփոխությամբ: Ընդ որում, տեղեկատվությունը ճշգրտվել է հաշվի առնելով միայն Ընկերության գլխամասում առկա տվյալները, որոնք, ինչպես փաստվել է Մոնիթորինգ 2-ի ընթացքում, ինքնին ամբողջական չեն՝ մասնավորապես չեն ներառում բոլոր ընդհատումները կամ ընդհատումների տևողությունը: Տեղեկատվության ճշգրտման ընթացքում հաշվի չեն առնվել Ընկերության գլխավոր տնօրենի 2016 թվականի դեկտեմբերի 26-ի 362-Լ հրամանով նախատեսված բոլոր գործիքները՝ մասնավորապես բաժանորդների սպասարկման տեղեկատվական կենտրոնի (1-80), ԲԷԱՀ-ի, Ընկերության կարգագրերի և կարգադրությունների հաշվառման մատյանների տվյալները, ինչպես նաև չի իրականացվել համադրում Ընկերության բաժանորդական բազայի հետ, որպիսի պայմաններում ընդհատումների քանակի և տևողության վերաբերյալ տեղեկատվությունը կունենար ավելի վատ պատկեր: Այսինքն ներկայացված տեղեկատվությունն ամբողջությամբ չի արտացոլում ընդհատումների քանակի և տևողության վերաբերյալ իրական պատկերը: Էլեկտրամատակարարման փաստացի ընդհատման 207 դեպքը դուրս է բերվել Ընկերության կողմից լրացվող հաշվառման քարտերից, այսինքն՝ դիտարկվել են սպառողին տեսանելի էլեկտրամատակարարման փաստացի ընդհատման տվյալները, որոնք բացակայում են Հանձնաժողով ներկայացված տեղեկատվությունից: Ինչ վերաբերում է սպառողի ընդհատված էլեկտրամատակարարումը չափազանց կարճ (մի քանի րոպե, եթե ոչ՝

վայրկյան) ժամանակահատվածում վերականգնելու վերաբերյալ դիտարկմանը, ապա հարկ է նշել, որ արձանագրված տվյալները ամենևին չափազանց կարճ ժամանակահատվածի մասին չեն, ավելին ստացվում է, որ սպառողի հաշվառման քարտում նշված տվյալները ևս հավաստի չեն: Ընկերության աշխատակիցների մասնակցությունը փաստված է արձանագրությանը կից ամփոփ տեղեկանքի տակ Ընկերության ներկայացուցիչների (Տեխնիկական տնօրեն Դավիթ Գրիգորյան և Տեխնիկական անվտանգության և հուսալիության բաժնի պետ Կարապետ Ազարյան) ստորագրություններով: Մյուս կողմից առանց Ընկերության աշխատակիցների մասնակցության աշխատանքային խումբը չէր կարող ինքնուրույն մուտք գործել ընկերության համակարգչային բազա և այդտեղից դուրս բերել սպառողների քարտերի տվյալները, իսկ նշված «ակնհայտ անիրատեսական» տվյալը դուրս է բերվել սպառողի քարտից և աշխատանքային խումբը այն պարզապես արձանագրել է, իսկ կատարված հետևությունների հիմնավորվածությունը և ողջամտությունը միանիշ կերպով փաստվում է նաև Ընկերության կողմից հանձնաժողով ներկայացված 2025 թվականի 1-ին և 2-րդ եռամսյակի ճշտված տեղեկատվության մեջ առկա վերոնշյալ տարբերություններով:

Վերոգրյալի ուժով, փաստորեն, Մոնիթորինգ 2-ի շրջանակում արձանագրված՝ վերը նշված 207, 40 և 25 դեպքերով հաստատվել է Ընկերության կողմից 2024 թվականի 4 եռամսյակների և 2025 թվականի 2 եռամսյակների՝ իր գործունեության մասով հանձնաժողով ներկայացրած տեղեկատվության անհամապատասխանությունը:

Արդյունքում, Ընկերությունը խախտել է սպառողների սպասարկման որակի վերաբերյալ Հանձնաժողով ներկայացված տեղեկատվությունները հավաստի լինելու պահանջը:

Մոնիթորինգ N3-ի մասով՝

Հանձնաժողովի 2021 թվականի մայիսի 19-ի N180-Ն որոշման՝

- 1-ին կետով հաստատված՝ էներգետիկայի բնագավառում ներդրումային ծրագրերի համաձայնեցման կարգի՝ (այսուհետ նաև՝ Կարգ) 2-րդ կետի համաձայն՝ կարգի իմաստով ներդրումներ են համարվում լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ օգտակար և օգտագործվող ակտիվների ավելացմանը, փոխարինմանը, արդիականացմանը կամ վերականգնմանն ուղղված ներդրումները,
- 2-րդ կետով հաստատված՝ լիցենզավորված անձանց ներդրումների մասին հաշվետվության ներկայացման կարգի՝ (այսուհետ նաև՝ Կարգ 2) 2-րդ կետի համաձայն՝ հաշվետվությունը ներկայացվում է աճողական կարգով՝ տարեսկզբից, տվյալ կարգի

հավելվածով հաստատված Ն-1 և Ն-2 ձևերով: Հաշվետվությունում ներկայացվում են Հանձնաժողովի հետ համաձայնեցված ներդրումային ծրագրերի կանխատեսվող և փաստացի իրականացված ծավալները, ինչպես նաև անհետաձգելի աշխատանքների իրականացման նպատակով կատարված ներդրումների ծավալները և դրանց իրականացման անհրաժեշտության վերաբերյալ հիմնավորումները,

- Կարգ 2-ի Ն-1 ձևում «Ավարտված՝ շահագործման հանձնված հիմնական միջոցներ» սյունակը լրացվում է այն պարագայում, երբ ներդրումային ծրագրով նախատեսված աշխատանքը իրականացված է, ավարտված է և շահագործվում է,
- Կարգ 2-ի 3-րդ կետի համաձայն՝ հաշվետվությունը ներկայացվում է եռամսյակային կարգով՝ մինչև հաշվետու եռամսյակին հաջորդող երկրորդ ամսվա 10-ը, իսկ 4-րդ եռամսյակի և տարեկան հաշվետվությունը մինչև հաջորդ տարվա մայիսի 10-ը:

Էներգետիկայի բնագավառում իրականացվող ներդրումները համակարգի կայունության, հուսալիության և անվտանգության ապահովման առանցքային գործոն են: «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասի «գ» կետի համաձայն՝ պետական քաղաքականության հիմնական սկզբունքներից է ներդրումների խրախուսումը: Նշվածը պայմանավորված է նրանով, որ էներգետիկ համակարգերում ներդրումները ոչ միայն ապահովում են ենթակառուցվածքների արդիականացումը, այլև ուղղակիորեն ազդում են սպառողների սպասարկման որակի, կորուստների նվազեցման և էներգետիկ անվտանգության մակարդակի վրա: Հանձնաժողովի կողմից իրականացվող կարգավորման արդյունավետությունը կախված է նաև նրանից, թե որքան հիմնավորված են ներդրումային ծրագրերը, որքանով են դրանք ուղղված իրական տեխնիկական խնդիրների լուծմանը և որքանով է ապահովվում դրանց փաստացի իրականացումը: Հետևաբար, Հանձնաժողովին վերապահված ներդրումային ծրագրերին համաձայնություն տալու իրավասությունն ուղղված է ոլորտում նպատակային, հասցեական և արդյունավետ ներդրումների իրականացմանը:

Նշվածի համատեքստում կարևոր է ընդգծել, որ Հանձնաժողովի կողմից իրականացվող մոնիթորինգը ներդրումային ծրագրերի իրականացման մասով կարևոր է ոչ միայն ֆինանսական տեսանկյունից, այլև սպառողների իրավունքների և շահերի պաշտպանության, ինչպես նաև էլեկտրաէներգետիկական համակարգի հուսալիության և անվտանգության ապահովման տեսանկյունից:

Միաժամանակ, հաշվի առնելով, որ Կառավարության լիազոր մարմնի կողմից ներկայացված հաղորդման շրջանակում նշվել է նաև Ընկերության կողմից Հանձնաժողով ներկայացվող տեղեկատվության հավաստիության հավանական խախտումների մասին՝ Հանձնաժողովի աշխատակազմը 2025 թվականի սեպտեմբերի 16-29-ն ընկած ժամանակահատվածում Երևան քաղաքում, ՀՀ Կոտայքի, Արագածոտնի և Արմավիրի մարզերում իրականացրել է Ընկերության 2021, 2023 և 2024 թվականներին փաստացի կատարված կապիտալացվող ծախսերով ձևակերպված ներդրումների մասին հաշվետվություններով (այսուհետ՝ Հաշվետվություն) ներկայացված աշխատանքների մոնիթորինգ (այսուհետև՝ նաև Մոնիթորինգ N3),

Մոնիթորինգ N3-ի շրջանակում՝

1. 2021 թվականի Հաշվետվությունից առանձնացվել են 110 կՎ լարման ենթակայաններում իրականացված վերազինման աշխատանքները և համադրվել են Հանձնաժողով ներկայացված՝ 2024 և 2025 թվականների սպառողների էլեկտրամատակարարման ընդհատումների վերաբերյալ տեղեկատվությունների հետ: Արդյունքում, մոնիթորինգի նպատակով ընտրվել են թվով երեք 110 կՎ լարման ենթակայաններ, որտեղ վերազինումից հետո տեղի են ունեցել վթարային անջատումներ,

2. 2023 և 2024 թվականների ներդրումային գործունեության Հաշվետվություններում ներառված, դրամական արտահայտությամբ համեմատաբար մեծ արժեք ունեցող աշխատանքներից պատահական ընտրանքի միջոցով ընտրվել են թվով 28-ը,

Այցելություններ են կատարվել Երևան քաղաքում, Կոտայքի, Արագածոտնի և Արմավիրի մարզերում գտնվող տարբեր էլեկտրատեղակայանքներ, ակնադիտական զննությամբ ուսումնասիրվել են կատարված աշխատանքները, տեղակայված սարքավորումները համադրվել են ներդրումների մասին 2022 թվականի մայիսի 10-ի ՌԵ-327-22, 2024 թվականի մայիսի 10-ի ՌԵ-1509-24, 2025 թվականի ապրիլի 23-ի ՌԵ-1289-25 գրություններով Հանձնաժողով ներկայացված հաշվետվությունների մեջ առկա տվյալների հետ, ստուգվել են նաև դրանց մակնշումները և գույքահամարները, ուսումնասիրվել են ընտրված աշխատանքների՝ Ընկերության կողմից տրամադրված նախագծանախահաշվային, կատարողական և այլ փաստաթղթերը և համադրվել են փաստացի առկա իրավիճակի հետ:

Մոնիթորինգ N3-ի շրջանակում, ի թիվս այլնի, արձանագրվել է, որ՝

1. Կենտրոնական 110/35/6 կՎ ենթակայանում լարման հանումով հողանցման թվով երեք ռեակտորները՝ 73,5 մլն դրամ ծավալով, հաշվետվությունով ներկայացված են որպես շահագործման մեջ գտնվող հիմնական միջոցներ, սակայն չէին գտնվում լարման տակ և փաստացի չէին շահագործվում:

2. Երևան քաղաքի Ադոնց 19/8 հասցեում կառուցված ենթակայանում տեղակայված երկու տրանսֆորմատորներից մեկը ևս լարման տակ չէր, թեև Հաշվետվությունով ենթակայանն ամբողջությամբ ներկայացված է որպես շահագործման հանձնված:

3. ՀՀ Կոտայքի մարզի Ծաղկաձոր քաղաքում նոր կառուցված 35/10 կՎ լարման ենթակայանում տեղակայված 2 հատ SU7-4000/35 կՎ տրանսֆորմատորներից մեկը՝ 35 կՎ սարքավորումների հետ միասին դեռևս չէր շահագործվում, մինչդեռ Հաշվետվությամբ ենթակայանն ամբողջությամբ ներկայացված է որպես շահագործման հանձնված: Ավելին, Ընկերության կողմից հետագայում աշխատանքային կարգով տրված պարզաբանման համաձայն՝ ենթակայանը շահագործվում էր առանց ՀՀ քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային անվտանգության տեսչական մարմնի դրական եզրակացության:

4. Ծաղկաձոր քաղաքում նոր կառուցված 35/10 կՎ լարման ենթակայանը սնուցելու նպատակով 2024 թվականին շահագործման հանձնված Մարմարիկ և Մեղրաձոր 35 կՎ երկշղթա օդային գծի բոլոր երկաթյա հենասյուները գտնվում էին կիսաժանգոտած վիճակում, ներկման աշխատանքներն իրականացված են անորակ: Գրեթե բոլոր հենասյուների երկաթետոնե հիմքերը արտաքինից քայքայված են և գտնվում են անմխիթար վիճակում: Շատ դեպքերում հենասյուների երկաթետոնե հիմքերի և հենասյան ոտքերի միջև առկա են բացվածքներ, ինչի հետևանքով հենասյուները համաչափ նստած չեն երկաթետոնե հիմքերի վրա: Թվով 3 հենասյուների երկաթետոնե հիմքերը արտաքին զննությամբ մյուս հենասյուների հիմքերի համեմատ գտնվում էին հողի մակերեսից բարձր վիճակում: Որոշ տեղերում հեղուակները և մանեկները գտնվում են թուլացած վիճակում, որոշ տեղերում դրանք բացակայում են և ամրացումները իրականացված են զոդման միջոցով կամ ընդհանրապես ամրացում իրականացված չէ, առկա են նաև հենասյան մասերի կցոնումներ: Մեկ հենասյան մեկուսիչները գտնվում են ծռված վիճակում: Ավելին, Ընկերության կողմից հետագայում աշխատանքային կարգով տրված պարզաբանման համաձայն՝ օդային գիծը շահագործվում է առանց ՀՀ քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային անվտանգության տեսչական մարմնի դրական եզրակացության:

Մոնիթորինգ N3-ի արդյունքների վերաբերյալ արձանագրությունը ժամանակավոր կառավարչին ուղարկվել է 2025 թվականի հոկտեմբերի 13-ի ՄՄ/43-34.3-Մ2-10/5683-2025 գրությամբ, Ընկերության գլխավոր տնօրեն Կարեն Հարությունյանին հոկտեմբերի 13-ի ՄՄ/43-34.3-Մ2-10/5684-2025 և ՄՄ/43-34.3-Մ2-10/5685-2025 գրություններով, «Տաշիր կապիտալ» ՓԲԸ լիազորված անձ Արթուր Հովհաննիսյանին՝ հոկտեմբերի 13-ի ՄՄ/43-34.3-Մ2-10/5687-2025 գրությամբ և «Լիորմանդ Հոլդինգ Լիմիթեդ» ընկերության տնօրեն Ադամոս Արիստիդեսսին՝ հոկտեմբերի 13-ի ՄՄ/43-34.3-Մ2-10/5686-2025 գրությամբ:

Արձանագրության առնչությամբ ժամանակավոր կառավարիչը հայտնել է, որ Ընկերությունը սկզբունքային առարկություններ չունի, և որ իր կողմից տրվել են հանձնարարականներ իրավիճակը շտկելու և հետագայում նմանատիպ երևույթները բացառելու ուղղությամբ:

«Տաշիր կապիտալ» ՓԲԸ-ի ներկայացուցիչը հայտնել է, որ մոնիթորինգի գործընթացին որևէ կերպ մասնակից չեն դարձվել Ընկերության բաժնետերերը և վերջինիս կողմից նշանակված Ընկերության կառավարիչները: Մոնիթորինգի ընթացքում ներգրավված է եղել հենց Հանձնաժողովի նախագահի կողմից նշանակված անձն իր թիմով, որոնք որևէ կերպ չեն ներկայացնում Ընկերությունը և որոնց գործողությունները որևէ կերպ չի բխում Ընկերության շահերից: Ավելին, վերջիններս որոշակի իմաստով հանդիսանում են Հանձնաժողովի նախագահի ներկայացուցիչները: Հետևաբար, նրանց կողմից հայտնած որևէ տեղեկություն կամ տրամադրված որևէ փաստաթուղթ չի կարող արտահայտել օբյեկտիվ իրականությունը: Վերը նշված արձանագրումների վերաբերյալ ներկայացուցիչը հայտնել է հետևյալը.

- Կենտրոնական 110/35/6 ենթակայանի 3-րդ տրանսֆորմատորը տեղակայվել է կենտրոն համայնքում բուռն կառուցապատումով պայմանավորված: Գործող 2 տրանսֆորմատորների օգտագործվող գումարային հզորությունը գերազանցում է 1 տրանսֆորմատորի հզորությանը և տրանսֆորմատորներից մեկի վթարի դեպքում մյուս տրանսֆորմատորը չէր կարողանա ապահովել այդ հզորությունը: Տրանսֆորմատորը և ռեակտորները փորձարկվել են և պատրաստ են գործարկման: Քանի որ նորակառույց շենքերը դեռևս ամբողջությամբ չեն շահագործվում, տրանսֆորմատորը կբեռնավորվի ըստ նոր շենքերի միացության աստիճանի:
- Ադոնց 19/8 բազմաբնակարան շենքերի համալիրի համար կառուցվել է երկտրանսֆորմատորային ենթակայան, հաշվի առնելով, որ շենքերը ամբողջությամբ

կառուցված չեն, 2-րդ տրանսֆորմատորը լարման տակ չէ պարապ ընթացքի կորուստներից խուսափելու համար, ինչպես նաև այդ կիսակառույց շենքերը սնող մալուխները նույնպես մոնտաժվել են, և անվտանգության համար մալուխները չեն միացվել դժբախտ պատահարներից խուսափելու համար:

- Ծաղկաձոր 35/10 կՎ ենթակայանը կառուցվել է Ծաղկաձոր քաղաքի առաջացող բեռի դեֆիցիտը փակելու համար: Ներկա պահին լարման տակ է միայն մեկ տրանսֆորմատորը, քանի որ նորակառույց շենքերը դեռ ամբողջությամբ բնակեցված չեն, հետագայում նախատեսվում է կառուցել նաև բաշխիչ կետ և ստեղծել օղակաձև սխեմա:
- Ծաղկաձոր 35/10 կՎ ենթակայանի համար կառուցված 35 կՎ օդային գծերում նշված թերությունները համապատասխանում են իրականությանը և կվերացվեն կապալառու կազմակերպության կողմից սահմանված երաշխիքային ժամկետներում:

Ներկայացված պարզաբառումներով ներկայացուցիչը, ըստ էության, չի ժխտել այն փաստը, որ ակնհայտ անորակ կառուցված կամ շահագործման մեջ չգտնվող էներգատեղակայանքները Հանձնաժողով են ներկայացվել որպես շահագործման հանձնված հիմնական միջոցներ, որոնք համաձայն գործող կարգավորումների՝ ենթակա են ներառման Ընկերությանը սակագնի միջոցով փոխհատուցվող ներդրումների ծավալում: Ներկայացուցիչը դրանց շահագործման մեջ չգտնվելը պայմանավորել է մի շարք հանգամանքներով, որոնք տեխնիկապես թեև կարող են օբյեկտիվ լինել, այդուհանդերձ, որևէ կերպ չեն հիմնավորում դրանք որպես ավարտված և շահագործման հանձնված հիմնական միջոցներ ներկայացնելը և սակագնի միջոցով դրանց դիմաց փոխհատուցում ստանալը:

Ինչ վերաբերում է ներկայացուցչի այն փաստարկներին, որ Ընկերության բաժնետերերը և վերջինիս կողմից նշանակված ընկերության կառավարիչները մասնակից չեն դարձվել մոնիթորինգի աշխատանքներին, ապա հարկ է արձանագրել, որ մոնիթորինգի հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են Հանձնաժողովի 2022 թվականի մայիսի 25-ի N234Ն որոշմամբ, որով նման ընթացակարգ նախատեսված չէ, իսկ Մոնիթորինգ N3-ի արդյունքներով շահագրգիռ անձնաց իրավունքների պատշաճ իրացումը ապահովվել է մոնիթորինգի արդյունքներով կազմված արձանագրությունը վերջիններիս ուղարկելով և դրա վերաբերյալ նրանց դիրքորոշումը ներկայացնելու ու դրան անդրադառնալու հնարավորություն նախատեսելով: Ավելին, Մոնիթորինգ N3-ի ընթացքում Հանձնաժողովի ներկայացուցիչներին ուղեկցել են Ընկերության տեխնիկական և իրացման գծով պատասխանատուները:

Վերոգրյալի հաշվառմամբ, փաստորեն, Մոնիթորինգ N3-ի շրջանակում արձանագրված վերը նշված բոլոր 4 դեպքերով հաստատվել է խնդրո առարկա էներգատեղակայանքների շահագործման հանձնված չլինելու փաստը, միջոց դրանք Ընկերության կողմից ներառվել են սակագնով փոխհատուցման ենթակա ներդրումների ծավալներում:

Արդյունքում, Ընկերությունը խախտել է ներդրումների մասով Հանձնաժողով ներկայացված հաշվետվություններում արտացոլված տեղեկատվության հավաստի լինելու պահանջը:

Մոնիթորինգ N1-ի մասով

Հանձնաժողովի 2020 թվականի օգոստոսի 19-ի N274Ա որոշման՝

- 1-ին կետի 1-ին ենթակետի համաձայն՝ սահմանվել է Ընկերության կողմից Հանձնաժողով ներկայացվող՝ նոր սպառողի կամ սպառողի վերակառուցվող սպառման համակարգն էլեկտրական ցանցին միացման վերաբերյալ տեղեկատվության ներկայացման կարգը՝ համաձայն N1 հավելվածի.
- 1-ին կետի 2-րդ ենթակետի համաձայն՝ հաստատվել են Ընկերության կողմից Հանձնաժողով ներկայացվող՝ նոր սպառողի կամ սպառողի վերակառուցվող սպառման համակարգն էլեկտրական ցանցին միացման վերաբերյալ տեղեկատվության ձևերը՝ համաձայն N2 հավելվածի.
- N1 հավելվածով սահմանված կարգի 2-րդ կետի համաձայն՝ տեղեկատվությունը ներկայացվում է եռամսյակային և տարեկան կարգով: 1-3-րդ եռամսյակների տեղեկատվությունը ներկայացվում է մինչև հաշվետու եռամսյակին հաջորդող ամսվա 15-ը, իսկ 4-րդ եռամսյակի և տարեկան տեղեկատվությունը՝ մինչև հաջորդ տարվա փետրվարի 15-ը:

Սույն որոշման պատճառաբանական մասի 3-րդ կետի համաձայն՝ Վարչական վարույթի շրջանակում փաստվել է Ընկերության կողմից ժամկետի խախտմամբ միացված 28 սպառման համակարգերի և դեռևս չմիացված 246 սպառման համակարգերի մասով Հանձնաժողով ոչ հավաստի տեղեկություններ ներկայացնելը:

Ընկերության կորուստների, սեփական կարիքների համար էլեկտրական էներգիայի ծախսի, ինքնավար էներգաարտադրողների կողմից արտադրված էլեկտրական էներգիայի թերգրանցումների մասով՝

Հանձնաժողովի՝

1) 2008 թվականի հունիսի 6-ի N308-Ն որոշման 1-ին կետով սահմանվել է էլեկտրաէներգետիկական և ջերմամատակարարման համակարգերի լիցենզավորված անձանց կողմից Հանձնաժողով լիցենզավորված գործունեության վերաբերյալ տեխնիկատնտեսական տեղեկատվության ներկայացման կարգը՝ համաձայն հավելվածի, իսկ հավելվածի 1-ին կետով սահմանվել է N2-6 ձևը,

2) 2023 թվականի նոյեմբերի 8-ի N379-Ն որոշման՝

➤ 1-ին կետի 1-ին ենթակետով սահմանվել է էլեկտրաէներգետիկական և ջերմամատակարարման համակարգերի լիցենզավորված անձանց կողմից Հանձնաժողով լիցենզավորված գործունեության վերաբերյալ տեխնիկատնտեսական տեղեկատվության ներկայացման կարգը՝ համաձայն որոշման N1 հավելվածի,

➤ 1-ին կետի 2-րդ ենթակետով սահմանվել են էլեկտրաէներգետիկական և ջերմամատակարարման համակարգերի լիցենզավորված անձանց կողմից Հանձնաժողով լիցենզավորված գործունեության վերաբերյալ ներկայացվող տեխնիկատնտեսական տեղեկատվության N 2-1, N 2-2, N 2-3, N 2-4, N 2-5, N 2-6, N 2-7, N 2-8, N2-9, N2-10, N2-11, N 2-12, N 2-13, N 2-14, N 2-15, N 2-16, N 2-17, N 2-18, N 2-19, N2-20, N2-21 և N2-22 ձևերը՝ համաձայն որոշման N2 հավելվածի,

➤ 2-րդ կետի 5-րդ ենթակետի համաձայն՝ էլեկտրական էներգիայի բաշխման (երաշխավորված մատակարարման) լիցենզիա ունեցող անձը ներկայացնում է նույն որոշման N 2 հավելվածի N 2-5, N 2-9, N 2-14, N 2-16 և N 2-20 ձևերով նախատեսված տեղեկատվությունը:

Մասնավորապես՝ Բաշխողը պարտավոր էր ներկայացնել՝

✓ բաշխման ցանց մուտք գործող և առաքվող էլեկտրական էներգիայի վերաբերյալ տեղեկատվությունը՝ ամսական կտրվածքով՝ մինչև հաշվետու ամսվան հաջորդող ամսվա 25-ը (մինչև 2024 թվականի հունվարի 1-ը N308Ն որոշման 1-ին կետով սահմանված Ձև 2-6, իսկ 2024 թվականի հունվարի 1-ից հետո՝ N379Ն որոշման Ձև 2-5),

✓ էլեկտրական էներգիայի երաշխավորված մատակարարման (բաշխման) լիցենզիա ունեցող անձի կողմից գնված էլեկտրական էներգիայի (հզորության), ստացված ծառայությունների և դրանց դիմաց վճարումների վերաբերյալ տեղեկատվությունը՝ ամսական և ընթացիկ տարվա սկզբից աճողական արդյունքներով՝ մինչև հաշվետու ամսվան հաջորդող ամսվա 25-ը (N2-9 ձև),

✓ ինքնավար էներգաարտադրողի (ինքնավար խմբի) և էլեկտրական էներգիայի երաշխավորված մատակարարի լիցենզիա ունեցող անձի միջև իրականացվող էլեկտրական էներգիայի փոխհոսքերի վերաբերյալ տեղեկատվությունը՝ ամսական կտրվածքով՝ մինչև հաշվետու ամսվան հաջորդող ամսվա 25-ը (N2-16 ձև):

Ընկերությունը, ղեկավարվելով վերը նշված կարգավորումներով, 2025 թվականի յուրաքանչյուր ամսվա համար Հանձնաժողովին ներկայացրել է բաշխիչ ցանց մուտք գործող և առաքվող էլեկտրական էներգիայի վերաբերյալ տեղեկատվություն, որով ներկայացվել է նաև էլեկտրական էներգիայի բաշխիչ ցանցում փաստացի կորուստների վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Մասնավորապես, 2025 թվականի հունվար ամսվա համար ներկայացվել է 50.28 միլիոն կՎտ·ժ կորուստ (*բաշխիչ ցանց մուտք գործած էլեկտրական էներգիայի քանակի նկատմամբ կազմում է 6.79 տոկոս*), 2025 թվականի փետրվար ամսվա համար՝ 44.96 միլիոն կՎտ·ժ (*բաշխիչ ցանց մուտք գործած էլեկտրական էներգիայի քանակի նկատմամբ կազմում է 6.65 տոկոս*), 2025 թվականի մարտ ամսվա համար՝ 39.62 միլիոն կՎտ·ժ (*բաշխիչ ցանց մուտք գործած էլեկտրական էներգիայի քանակի նկատմամբ կազմում է 6.48 տոկոս*), 2025 թվականի ապրիլ ամսվա համար՝ 35 միլիոն կՎտ·ժ (*բաշխիչ ցանց մուտք գործած էլեկտրական էներգիայի քանակի նկատմամբ կազմում է 6.46 տոկոս*), 2025 թվականի մայիս ամսվա համար՝ 35.61 միլիոն կՎտ·ժ (*բաշխիչ ցանց մուտք գործած էլեկտրական էներգիայի քանակի նկատմամբ կազմում է 6.48 տոկոս*), 2025 թվականի հունիս ամսվա համար՝ 34.93 միլիոն կՎտ·ժ (*բաշխիչ ցանց մուտք գործած էլեկտրական էներգիայի քանակի նկատմամբ կազմում է 6.1 տոկոս*), 2025 թվականի հուլիս ամսվա համար՝ 41.35 միլիոն կՎտ·ժ (*բաշխիչ ցանց մուտք գործած էլեկտրական էներգիայի քանակի նկատմամբ կազմում է 6.1 տոկոս*), 2025 թվականի օգոստոս ամսվա համար՝ 42.87 միլիոն կՎտ·ժ (*բաշխիչ ցանց մուտք գործած էլեկտրական էներգիայի քանակի նկատմամբ կազմում է 5.99 տոկոս*) և 2025 թվականի սեպտեմբեր ամսվա համար՝ 42.45 միլիոն կՎտ·ժ (*բաշխիչ ցանց մուտք գործած էլեկտրական էներգիայի քանակի նկատմամբ կազմում է 6.98 տոկոս*):

Միաժամանակ, Ընկերությունը 2023 թվականի համար բաշխիչ ցանցում էլեկտրական էներգիայի սեփական և տնտեսական կարիքների փաստացի ծախսը ներկայացրել է 21.035 միլիոն կՎտ·ժ, 2024 թվականի համար՝ 20.939 միլիոն կՎտ·ժ և 2025 թվականի առաջին ինը ամիսների համար՝ 14.366 միլիոն կՎտ·ժ: Միևնույն ժամանակ, համաձայն Լիցենզիայի պայմանների N1 հավելվածի պահանջների, Ընկերության կողմից էլեկտրական էներգիայի

բաշխման ծառայության մատուցման և սպառողներին վաճառվող էլեկտրական էներգիայի սակագների հաշվարկներում հաշվի են առնվել Ընկերության ներկայացրած՝ բաշխիչ ցանցում էլեկտրական էներգիայի սեփական և տնտեսական կարիքների մասով կանխատեսվող ծախսերը՝ նշված տարիների համար տարեկան 20.57-21.62 միլիոն կՎտ·ժ-ի սահմաններում, որոնք սակագների հաշվարկներում մինչև 2024 թվականի հոկտեմբեր ամիսը ներառյալ ժամանակահատվածների համար արդեն իսկ ճշգրտվել են փաստացի ծախսի հիման վրա:

Ընկերությունը յուրաքանչյուր ամսվա համար Հանձնաժողով է ներկայացրել Հանձնաժողովի 2023 թվականի նոյեմբերի 10-ի №379-Ն որոշմամբ սահմանված էլեկտրաէներգետիկական և ջերմամատակարարման համակարգերի լիցենզավորված անձանց կողմից Հանձնաժողով լիցենզավորված գործունեության վերաբերյալ տեխնիկատնտեսական տեղեկատվության ներկայացման կարգի համաձայն՝ Ձև2-9-ով նախատեսված էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման լիցենզիա ունեցող անձի կողմից գնված էլեկտրական էներգիայի (հզորության), ստացված ծառայությունների և դրանց դիմաց վճարումների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որով ներկայացվել է նաև ինքնավար էներգաարտադրողների կողմից բաշխիչ ցանց առաքված էլեկտրական էներգիայի վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Մասնավորապես, 2025 թվականի հունվար ամսվա համար ինքնավար էներգաարտադրողների կողմից բաշխիչ ցանց առաքված էլեկտրական էներգիան ներկայացվել է 17.52 միլիոն կՎտ·ժ, 2025 թվականի փետրվար ամսվա համար՝ 18.86 միլիոն կՎտ·ժ, 2025 թվականի մարտ ամսվա համար՝ 41.08 միլիոն կՎտ·ժ, 2025 թվականի ապրիլ ամսվա համար՝ 37.92 միլիոն կՎտ·ժ, 2025 թվականի մայիս ամսվա համար՝ 57.94 միլիոն կՎտ·ժ, 2025 թվականի հունիս ամսվա համար՝ 63.05 միլիոն կՎտ·ժ, 2025 թվականի հուլիս ամսվա համար՝ 61.88 միլիոն կՎտ·ժ, 2025 թվականի օգոստոս ամսվա համար՝ 62.42 միլիոն կՎտ·ժ և 2025 թվականի սեպտեմբեր ամսվա համար՝ 59.74 միլիոն կՎտ·ժ:

Սույն որոշման պատճառաբանական մասի 2-րդ կետի համաձայն՝ Վարչական վարույթի շրջանակում փաստվել է Ընկերության կողմից ընդհանուր առմամբ 1207710 կՎտ·ժ թերգրանցման, 110969 կՎտ·ժ հավելագրման, ինչպես նաև Ընկերության էլեկտրական ցանցերի թվով 7 վարչական շենքերի սեփական կարիքների համար էլեկտրական էներգիայի փաստված 727000 կՎտ·ժ և գնահատված 3132319 կՎտ·ժ հավելյալ ծախսերը:

Հանձնաժողովի կողմից կարգավորման քաղաքականության իրականացման արդյունավետության համար առանցքային նշանակություն ունի լիցենզավորված

գործունեության վերաբերյալ կարգավորվող անձանց կողմից Հանձնաժողով ներկայացվող տեղեկատվությունը: Մասնավորապես, Հանձնաժողով ներկայացվող հավաստի և ամբողջական տեղեկատվությունն այն հիմնարար կարգավորման գործիքն է, որի հենքի վրա Հանձնաժողովը ձևավորում է կարգավորվող ոլորտի վերաբերյալ ամբողջական օբյեկտիվ պատկեր, վեր է հանում ոլորտային խնդիրները, գնահատում է կարիքները և դրանց թիրախային ու հասցեական լուծման նպատակով ներդնում կարգավորումներ, լավարկում դրանք, կիրառում խթանիչ կամ ինտենսիվ միջամտության գործիքներ և այլն: Այլ կերպ, լիցենզավորված անձանց կողմից իրենց գործունեության վերաբերյալ հավաստի տեղեկատվության ներկայացումը առանցքային և որոշիչ նշանակություն ունի Հանձնաժողովի կարգավորման քաղաքականության արդյունավետ իրականացման համար:

Մինչդեռ, սույն կետում նշված հիմնավորումների ուժով փաստվում է, որ Ընկերությունը Հանձնաժողովի կարգավորման գործառույթների առանցքային մի շարք ուղղություններով, այն է՝ սպառողների ընդհատումների հաճախականության և տևողության ցուցանիշների, ներդրումների, նոր սպառողների միացումների, բաշխման ցանցում կորուստների, սեփական կարիքի համար էլեկտրական էներգիայի ծախսի, ինքնավար էներգաարտադրության վերաբերյալ Հանձնաժողով է ներկայացրել ոչ հավաստի տեղեկատվություն:

Նման ծավալով զանգվածային ոչ հավաստի տեղեկատվության ներկայացման արդյունքում Հանձնաժողովի կողմից սխալ են գնահատվել բաշխման ցանցի ընթացիկ վիճակը, ընդհատումների իրական քանակը, կորուստների մեծությունները, ներդրումների փոխհատուցման ենթակա ծավալը, նոր սպառողների էլեկտրական ցանցին միացման խնդիրները, ինքնավար էներգաարտադրողների կողմից առաքված էլեկտրաէներգիայի քանակը, սակագների հաշվարկի հիմքում դրվող ցուցանիշները և այլն, ինչի արդյունքում աներկբայորեն խոչընդոտվել է կարգավորող մարմնի՝ կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացումը:

Ավելին, դրանք Ընկերության գլխավոր տնօրենի կողմից ներկայացված լինելու, ինչպես նաև նախկինում արդեն իսկ ոչ հավաստի տեղեկատվություն ևս ներկայացված լինելու, դրա համար Հանձնաժողովի որոշմամբ արդեն իսկ պատասխանատվության ենթարկված լինելու և դրա հաշվառմամբ ոչ իրավաչափ վարքագծի շարունակության համադրումից հետևում է, որ Ընկերության ոչ իրավաչափ վարքագիծը ողջամտորեն կարող է վկայել կամ Ընկերության կողմից համակարգված լինելու կամ, որ ոչ պակաս «ծանրության» խնդիր է, Ընկերության

առանցքային գործառույթների ուղղությամբ իրավիճակին չտիրապետման և կառավարման ամբողջական ձախողման մասին:

Հանձնաժողովի գնահատմամբ ոչ իրավաչափ վարքագծի համակարգվածության մասին է վկայում նաև այն հանգամանքը, որ Ընկերության ոչ իրավաչափ վարքագիծը բոլոր դեպքերում բխել է կամ կարող էր բխել «Ընկերության շահերից»: Մասնավորապես, Ընկերության կողմից փաստացի կարգավորողից թաքցված և սույն վարույթով հայտնի դարձած հանգամանքների՝ կարգավորողին հայտնի դառնալու դեպքում, այսինքն՝ Հանձնաժողովին օբյեկտիվ իրականությունը ներկայացված լինելու դեպքում, առկա կլիներ Ընկերության նկատմամբ նյութական կամ վարչական հետևանքներ կիրառելու իրավական և փաստական հիմքեր:

Այսպիսով, Ընկերության տարբեր էլեկտրական ցանցերում իրականացված ուսումնասիրությունների արդյունքում ձեռք բերված տվյալների, դրանց վերաբերյալ տրված բացատրությունների, ինչպես նաև ինքնավար էներգաարտադրողների արտադրած էլեկտրական էներգիայի թերգրանցումներն ու Ընկերության սեփական կարիքների համար ծախսված էլեկտրական էներգիայի հավելագրումները հիմնավորող փաստական տվյալների համադրումից ակներև է, որ հավելագրումների և թերգրանցումների մասով Ընկերության դրսևորած ոչ իրավաչափ վարքագիծը եղել է համակարգված և համատարած: Մասնավորապես, Ընկերության բնականոն գործունեությունն ապահովող և տարբեր աստիճանի պատասխանատվություն կրող անձինք տարբեր մասնաճյուղերում իրականացրել են թերգրանցումներ և հավելագրումներ, այդ թվում՝ հավելագրումների զգալի մասը իրականացնելով Ընկերության սեփական կարիքի համար սպառվող էլեկտրական էներգիայի ծախսի նկատմամբ: Համակարգվածության և համատարած բնույթի վերաբերյալ եզրահանգումը բխում է մի քանի առանձին հանգամանքների՝ ինչպես առանձին, այնպես էլ համակցության մեջ տրվող ողջամիտ գնահատականից: Ինչպես հետևում է սույն վարույթում առկա ապացույցներից, Ընկերության ոչ իրավաչափ վարքագիծն ունեցել է Ընկերության անմիջական շահերից բխող՝ կորուստների ցուցանիշները նվազեցնելու նպատակ: Բացի այդ, առկա են եղել դժգոհություններ՝ տրված ոչ իրավաչափ հանձնարարականների վերաբերյալ, սակայն չնայած դրանց առկայությանը, վարքագծի դրսևորումները շարունակվել են: Հատկանշական է, որ սպառողների նկատմամբ հավելագրումներն իրականացվել են առավելապես հաշվիչների այնպիսի տիպերով, որոնց դեպքում ներքին հիշողությունը հնարավոր չէ ընթերցել համակարգչի միջոցով: Ավելին, արարքի համատարած և

համակարգված բնույթի մասին են վկայում նաև ինչպես դրա տևական ժամանակագրությունը, այնպես էլ՝ վարչական վարույթի շրջանակում ներկայացված բացատրություններով փաստվող՝ ղեկավար անձնակազմի կողմից տրված նպատակային ոչ իրավաչափ հանձնարարականները:

Հետևաբար, համակարգվածության վերաբերյալ եզրահանգումը ողջամտորեն կարող է և պետք է բխեցվի ինչպես համատարած լինելու, և բացատրություններով հաստատվող՝ ղեկավար կազմի կողմից ցուցում տրված լինելու հանգամանքից, այնպես էլ Ընկերության հնարավոր ողջամիտ շահագրգռվածության կամ շահի առկայության հանգամանքից:

Վերը նշված ոչ իրավաչափ վարքագիծը համադրելով ղեկավար կազմի կողմից տրված ցուցումներից ելնելով իրականացված լինելու, այդ ցուցումը կոնկրետ՝ կորուստների ցուցանիշը նվազեցնելու նպատակով իրականացված լինելու և վարքագծի շարունակական բնույթ ունենալու հանգամանքի հետ, Հանձնաժողովը եզրահանգում է, որ այն կրել է համակարգված բնույթ, նպատակ է հետապնդել թաքցնել օբյեկտիվ իրականությունը, դրանով Հանձնաժողովին՝ որպես կարգավորողի գրկել համակարգի վիճակը ճիշտ գնահատելու և օբյեկտիվ իրականությունից բխող միջամտություն իրականացնելու հնարավորությունից:

Արդյունքում, Ընկերության կողմից Հանձնաժողով ոչ հավաստի տեղեկատվություն է ներկայացվել N2-5 ձևով նախատեսված՝ բաշխիչ ցանցում սեփական և տնտեսական կարիքների համար սպառված էլեկտրական էներգիայի փաստացի ծախսերի քանակությունների և N2-9 ձևով նախատեսված՝ ինքնավար էներգաարտադրողների կողմից երաշխավորված մատակարարին առաքված էլեկտրական էներգիայի քանակությունների վերաբերյալ՝ սխալ պատկեր ձևավորելով բաշխիչ ցանց մուտք գործած էլեկտրական էներգիայի ընդհանուր քանակության և կորուստների վերաբերյալ: Նշվածն իր հերթին հանգեցրել է Հանձնաժողովի կողմից սակագների հաշվարկի հիմքում դրվող մեծությունների ոչ ճիշտ կանխատեսմանը, ինչպես նաև փաստացի մեծություններով կատարվող ճշգրտումների արդյունքում իր բացասական ազդեցությունն է թողել Ընկերության կողմից էլեկտրական էներգիայի բաշխման ծառայության մատուցման և էլեկտրական էներգիայի վաճառքի սակագների վրա՝ խախտելով բոլոր սպառողների օրինական շահերը:

5-րդ կետ. Երաշխավորություններ

Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի սեպտեմբերի 26-ի N04-ՌՊ-03/1017, 2025 թվականի հոկտեմբերի 2-ի ՆԵ-3462-25, 2025 թվականի հոկտեմբերի 9-ի ՆԵ-3645-25, 2025 թվականի հոկտեմբերի 15-ի ՆԵ-3730-25, 2025 թվականի հոկտեմբերի 17-ի ՆԵ-3772-25

գործունեությունը հայտնել է, որ ժամանակավոր կառավարումն ստանձնելու հաջորդիվ, ի թիվս այլ գործընթացների, նախաձեռնվել է Ընկերության ֆինանսատնտեսական փաստաթղթերի, այդ թվում՝ աուդիտորական եզրակացությունների, Հանձնաժողով ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունների, միջազգային և հայաստանյան մասնավոր բանկերի հետ կնքված վարկային պայմանագրերի բազմակողմանի ոլորտային ուսումնասիրություն:

Ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզ է դարձել, որ Ընկերության կողմից տրամադրվել են երաշխավորություններ/երաշխիքներ մի շարք կազմակերպությունների, որոնք ընդգրկված են (կամ փոխկապակցված են) «Տաշիր» ընկերությունների խմբում: Միաժամանակ, արձանագրվել է, որ ուսումնասիրության սկզբնական փուլում բոլոր տեղական բանկերին կատարվել են համապատասխան հարցումներ՝ խնդրելով տրամադրել Ընկերության և բանկերի միջև առկա ամբողջ ֆինանսական փաստաթղթերը: Ընդ որում, «Ամերիաբանկ» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից տրամադրվել են առկա փաստաթղթերը, որոնք Ընկերության գնահատմամբ ամբողջական չեն, իսկ «Արդշինբանկ» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից որևէ պատասխան չի ներկայացվել: Մասնավորապես, Ընկերության կարծիքով, «Ամերիաբանկ» և «Արդշինբանկ» փակ բաժնետիրական ընկերությունների կողմից չեն տրամադրվել Ընկերության կողմից ստանձնած վերոնշյալ երաշխավորությունների գործարքներին վերաբերող փաստաթղթերը:

Ավելին, ըստ նախնական ուսումնասիրությունների, Ընկերության կողմից այլ ընկերությունների վարկային պարտավորությունների դիմաց ստանձնած երաշխավորությունները, ըստ էության, կարող են գերազանցել միջազգային բանկերից ստացված Ընկերության վարկային միջոցները: Նշված երաշխավորությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը որևէ կերպ չի արտացոլվել Հանձնաժողով ներկայացվող ֆինանսական հաշվետվություններում, Ընկերության տարեկան աուդիտորական եզրակացություններում և միջազգային բանկերին ներկայացվող հաշվետվություններում: Ժամանակավոր կառավարչի գնահատմամբ, նշված գործողությունները հանգեցրել են Ընկերության կողմից ՀՀ օրենսդրությամբ միջազգային վարկային պայմանագրերով ստանձնած պարտավորությունների խախտմանը: Հիմք ընդունելով վերոգրյալը՝ վերջինս հայցել է նախաձեռնել Հանձնաժողովի լիազորություններից բխող համապատասխան գործընթաց:

Ժամանակավոր կառավարիչը ներկայացրել է Ընկերության կողմից տրամադրված երաշխավորությունների վերաբերյալ համապատասխան հիմնավորող փաստաթղթերը: Մասնավորապես՝

1. Պարտատեր «Արինս Մենեջմենթ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության «Արինս Կապիտալ» պայմանագրային ոչ հրապարակային միջակայքային ներդրումային ֆոնդի, Երաշխավոր «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ-ի և Պարտապան «ՏԱՇԻՐ ԿԱՊԻՏԱԼ» ՓԲԸ-ի միջև, ի ապահովումն Պարտատիրոջ և Պարտապանի միջև 31.10.2022 թվականին կնքված թիվ 01 փոխառության պայմանագրի (7.000.000 ԱՄՆ դոլարի չափով փոխառության գումար), 31.10.2022 թվականին կնքված երաշխավորության թիվ 01 պայմանագիրը,
2. Պարտատեր «ԱՄԻՕ ԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ի, Երաշխավոր «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ-ի և Պարտապան «ԱՐՄՀՈԼԴԻՆԳ» ՓԲԸ-ի միջև, ի ապահովումն Պարտատիրոջ և Պարտապանի միջև 23.12.2022 թվականին կնքված թիվ V22-058744 վարկային պայմանագրի (17,407,745.00 (տասնյոթ միլիոն չորս հարյուր յոթ հազար յոթ հարյուր քառասունհինգ) ԱՄՆ դոլար գումարի չափով վարկային գործիքի տրամադրում), 25.12.2024 թվականին կնքված երաշխավորության պայմանագիրը,
3. Պարտատեր «ԱՄԻՕ ԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ի, Երաշխավոր «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ-ի և Պարտապան «ԱՐՄՀՈԼԴԻՆԳ» ՓԲԸ-ի միջև, ի ապահովումն Պարտատիրոջ և Պարտապանի միջև 23.12.2022 թվականին կնքված թիվ V22-058734 վարկային պայմանագրի (17,001,650.00 (տասնյոթ միլիոն մեկ հազար վեց հարյուր հիսուն) ԱՄՆ դոլար գումարի չափով վարկային գործիքի տրամադրում), 25.12.2024 թվականին կնքված երաշխավորության պայմանագիրը,
4. Պարտատեր «ԱՄԻՕ ԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ի, Երաշխավոր «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ-ի և Պարտապան «ԱՐՄՀՈԼԴԻՆԳ» ՓԲԸ-ի միջև, ի ապահովումն Պարտատիրոջ և Պարտապանի միջև 24.12.2024 թվականին կնքված թիվ V21-059961 վարկային պայմանագրի (70,000,000.00 (յոթանասուն միլիոն) ՌԴ ռուբլի գումարի չափով վարկային գործիքի տրամադրում), 25.12.2024 թվականին կնքված երաշխավորության պայմանագիրը,
5. Պարտատեր «ԱՄԻՕ ԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ի, Երաշխավոր «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ-ի և Պարտապան «ԱՐՄՀՈԼԴԻՆԳ» ՓԲԸ-ի միջև, ի ապահովումն Պարտատիրոջ և Պարտապանի միջև 24.12.2024 թվականին կնքված թիվ V21-059671 վարկային

- պայմանագրի (50,000,000.00 (հիսուն միլիոն) ՌԴ ռուբլի գումարի չափով վարկային գործիքի տրամադրում), 25.12.2024 թվականին կնքված երաշխավորության պայմանագիրը,
6. Պարտատեր «ԱՄԻՕ ԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ի, Երաշխավոր «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ-ի և Պարտապան «ԱՐՄՀՈԼԴԻՆԳ» ՓԲԸ-ի միջև, ի ապահովումն Պարտատիրոջ և Պարտապանի միջև 17.04.2018 թվականին կնքված թիվ V18-017401 վարկային պայմանագրի (300,000,000.00 (երեք հարյուր միլիոն) ՌԴ ռուբլի գումարի չափով վարկային գործիքի տրամադրում), 25.12.2024 թվականին կնքված երաշխավորության պայմանագիրը,
7. Պարտատեր «ԱՄԻՕ ԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ի, Երաշխավոր «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ-ի և Պարտապան «ԱՐՄԻՆՎԵՍ» ՓԲԸ-ի միջև, ի ապահովումն Պարտատիրոջ և Պարտապանի միջև 23.12.2022 թվականին կնքված թիվ V22-058753 վարկային պայմանագրի (5,313,016.00 (հինգ միլիոն երեք հարյուր տասներեք հազար տասնվեց) ԱՄՆ դոլար գումարի չափով վարկային գործիքի տրամադրում), 25.12.2024 թվականին կնքված երաշխավորության պայմանագիրը,
8. Պարտատեր «ԱՄԻՕ ԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ի, Երաշխավոր «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ-ի և Պարտապան «ՎՈԼԻՈՍ ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ» ՓԲԸ-ի միջև, ի ապահովումն Պարտատիրոջ և Պարտապանի միջև 25.02.2019 թվականին կնքված թիվ V19-010477 վարկային պայմանագրի (14,000,000.00 (տասնչորս միլիոն) ԱՄՆ դոլար գումարի չափով վարկային գործիքի տրամադրում) 25.12.2024 թվականին կնքված երաշխավորության պայմանագիրը,
9. Պարտատեր «Ամերիաբանկ» ՓԲԸ-ի, Երաշխավոր «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ-ի և Պարտապան «ԱՐՄՀՈԼԴԻՆԳ» ՓԲԸ-ի միջև, ի ապահովումն Պարտատիրոջ և Պարտապանի միջև 30.09.2022 թվականին կնքված թիվ VP457873 վարկային պայմանագրի (10,000,000/տասը միլիոն/ ԱՄՆ դոլար գումարի չափով պարտավորության գումար) 30.09.2022 թվականին կնքված թիվ N457873/2 երաշխավորության պայմանագիրը,
10. Պարտատեր «Ամերիաբանկ» ՓԲԸ-ի, Երաշխավոր «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ-ի և Պարտապան «ԱՐՄԻՆՎԵՍ» ՓԲԸ-ի միջև, ի ապահովումն Պարտատիրոջ և Պարտապանի միջև 07.10.2022 թվականին կնքված թիվ VP459200 վարկային պայմանագրի (7,000,000/յոթ միլիոն/ ԱՄՆ դոլար գումարի չափով պարտավորության գումար) 07.10.2022 թվականին կնքված թիվ N459200/3 երաշխավորության պայմանագիրը,

11. Պարտատեր «Ամերիաբանկ» ՓԲԸ-ի, Երաշխավոր «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ-ի և Պարտապան «ԱՐՄՀՈԼԴԻՆԳ» ՓԲԸ-ի միջև, ի ապահովումն Պարտատիրոջ և Պարտապանի միջև 10.02.2025 թվականին կնքված թիվ VP00150950 վարկային պայմանագրի (9,600,000/ ինը միլիոն վեց հարյուր հազար/ ԱՄՆ դոլար գումարի չափով պարտավորության գումար) 10.02.2025 թվականին կնքված թիվ N00150950/2 երաշխավորության պայմանագիրը,
12. Պարտատեր «Ամերիաբանկ» ՓԲԸ-ի, Երաշխավոր «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ-ի և Պարտապան «ԼԱՅՆԵՐ ԱՐՄ» ՍՊԸ-ի միջև, ի ապահովումն Պարտատիրոջ և Պարտապանի միջև 22.10.2024 թվականին կնքված թիվ VP00105250 վարկային պայմանագրի (30,000,000/ երեսուն միլիոն/ եվրո գումարի չափով պարտավորության մայր գումար) 22.10.2024 թվականին կնքված թիվ N00105250 երաշխավորության պայմանագիրը,
13. Պարտատեր «Ամերիաբանկ» ՓԲԸ-ի, Երաշխավոր «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ-ի և Պարտապան «ԱՐՄՀՈԼԴԻՆԳ» ՓԲԸ-ի միջև, ի ապահովումն Պարտատիրոջ և Պարտապանի միջև 02.09.2024 թվականին կնքված թիվ VP00094567 վարկային պայմանագրի (30,000,000/ երեսուն միլիոն/ ԱՄՆ դոլար գումարի չափով պարտավորության գումար) 02.09.2024 թվականին կնքված N00094567/2 երաշխավորության պայմանագիրը,
14. Պարտատեր «Արդշինբանկ» ՓԲԸ-ի, Երաշխավոր «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ» ՓԲԸ-ի և Պարտապան «ԱՐՄՀՈԼԴԻՆԳ» ՓԲԸ-ի միջև, ի ապահովումն Պարտատիրոջ և Պարտապանի միջև 18.03.2025 թվականին կնքված թիվ PՎՊ25/29-01 վարկային պայմանագրի (42.309.000.00 ԱՄՆ դոլար գումարի չափով վարկային գործիքի տրամադրում) 18.03.2025 թվականին կնքված թիվ PՍԵՊ25/04-01 երաշխավորության պայմանագիրը,
15. Ընկերության տնօրենների խորհրդի 2021 թվականի հոկտեմբերի 13-ի որոշման քաղվածքը, որով միաձայն (8 կողմ) ընդունվել է Ընկերության կողմից երաշխավորության տրամադրման պայմանագրի կնքման հետ կապված գործարքին հավանություն տալու վերաբերյալ որոշում: Նույն քաղվածքի համաձայն՝ պայմանագրի կողմեր են հանդիսանում՝ Վարկատու «ԷՎՈԿԱԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ն, Վարկառու «Նորտեքս Էնջինիրինգ» ՓԲԸ-ն, Երաշխավոր «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն, իսկ վարկի գումարը հիմնական պայմանագրով կազմում է 5,000,000 (հինգ միլիոն) ԱՄՆ դոլար,
16. Ընկերության տնօրենների խորհրդի 2022 թվականի օգոստոսի 19-ի որոշման քաղվածքը, որով միաձայն (8 կողմ) ընդունվել է Ընկերության կողմից համապարտ երաշխավորության

տրամադրման պայմանագրի կնքման հետ կապված գործարքին հավանություն տալու վերաբերյալ որոշումը: Նույն քաղվածքի համաձայն՝ պայմանագրի կողմեր են հանդիսանում՝ Վարկատու «ԷՎՈԿԱԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ն, Վարկառու «Նորտեքս Էնջինիրինգ» ՓԲԸ-ն, Երաշխավոր «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն, իսկ Վարկի գումարը հիմնական պայմանագրով կազմում է 2,000,000 (երկու միլիոն) ԱՄՆ դոլար,

17. Ընկերության տնօրենների խորհրդի 2023 թվականի հունվարի 30-ի որոշման քաղվածքը, որով միաձայն (8 կողմ) ընդունվել են Ընկերության կողմից երաշխավորություն թվով 2 (երկու) գործարքներին հավանություն տալու, ինչպես նաև Ընկերության կողմից երաշխավորությամբ ապահովված պարտավորության ծավալների փոփոխության հետ կապված երաշխավորության պայմանագրում փոփոխություններ կատարելու գործարքին հավանություն տալու վերաբերյալ որոշումներ: Նույն քաղվածքի համաձայն (1-ին որոշման մասով)՝ երաշխավորության գործարքի կողմերն են՝ Փոխատու «Արինս Մենեջմենթ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության «Արինս Կապիտալ» պայմանագրային ոչ հրապարակային միջակայքային ներդրումային ֆոնդը, Երաշխավոր «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն, Փոխառու «ԱՐՄՀՈԼԴԻՆԳ» ՓԲԸ-ն, իսկ վարկի գումարը հիմնական պայմանագրով կազմում է 3,000,000 (երեք միլիոն) ԱՄՆ դոլար, Նույն քաղվածքի համաձայն (2-րդ որոշման մասով)՝ երաշխավորության գործարքի կողմերն են՝ Պարտատեր «Արդշինբանկ» ՓԲԸ-ն, Երաշխավոր «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն, Պարտապան «ԱՐՄՀՈԼԴԻՆԳ» ՓԲԸ-ն, իսկ վարկի գումարը հիմնական պայմանագրով կազմում է 7,000,000 (յոթ միլիոն) ԱՄՆ դոլար,

Նույն քաղվածքի համաձայն (3-րդ որոշման մասով)՝ երաշխավորության պայմանագրում փոփոխություններ կատարելու գործարքի կողմերն են՝ Պարտատեր «Արդշինբանկ» ՓԲԸ-ն, Երաշխավոր «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն, Պարտապան «ԱՐՄՀՈԼԴԻՆԳ» ՓԲԸ-ն, իսկ վարկի գումարը հիմնական պայմանագրով կազմում է 5,000,000 (հինգ միլիոն) ԱՄՆ դոլար,

18. Ընկերության տնօրենների խորհրդի 2023 թվականի հուլիսի 24-ի որոշման քաղվածքը, որով միաձայն (8 կողմ) ընդունվել է Ընկերության կողմից երաշխավորության գործարքին հավանություն տալու վերաբերյալ որոշումը: Նույն քաղվածքի համաձայն՝ գործարքի կողմերն են՝ Պարտատեր «Արդշինբանկ» ՓԲԸ-ն, Երաշխավոր «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր»

- ՓԲԸ-ն, Պարտապան «Էներջի Սփիլայ» ՍՊԸ-ն, իսկ վարկի գումարը հիմնական պայմանագրով կազմում է 400.000.000 (չորս հարյուր միլիոն) ՀՀ դրամ,
19. Ընկերության տնօրենների խորհրդի 2023 թվականի նոյեմբերի 17-ի որոշման քաղվածքը, որով միաձայն (8 կողմ) ընդունվել է Ընկերության կողմից տրամադրված երաշխավորություններով ապահովված պարտավորությունների ծավալների փոփոխման հետ կապված կնքված երաշխավորության պայմանագրերում փոփոխություններ կատարելու գործարքներին հավանություն տալու վերաբերյալ որոշումը: Նույն քաղվածքի համաձայն՝ Պայմանագրի կողմերն են՝ Պարտատեր «Արդշինբանկ» ՓԲԸ-ն, Պարտապան «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ն, Երաշխավոր «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն, իսկ վարկի գումարը հիմնական պայմանագրով կազմում է 12,550,000 (տասներկու միլիոն հինգ հարյուր հիսուն հազար) ԱՄՆ դոլար,
20. Ընկերության տնօրենների խորհրդի 2023 թվականի դեկտեմբերի 25-ի որոշման քաղվածքը, որով միաձայն (8 կողմ) ընդունվել են Ընկերության կողմից տրամադրված երաշխավորությամբ ապահովված պարտավորությունների ծավալների փոփոխման հետ կապված կնքված երաշխավորության պայմանագրերում փոփոխություններ կատարելու թվով 2 (երկու) գործարքներին հավանություն տալու վերաբերյալ որոշումներ:
- Նույն քաղվածքի համաձայն (1-ին որոշման մասով)՝ գործարքի կողմերն են՝ Վարկատու «ԱՄԻՕ ԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ն, Վարկառու «Արմհոլդինգ» ՓԲԸ-ն, Երաշխավոր «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն, հիմնական պայմանագրի համարը և ամսաթիվն են՝ № V22-058734 առ «23» դեկտեմբերի 2022թ., վարկի գումարը հիմնական պայմանագրով կազմում է՝ 17,001,650,00 (տասնյոթ միլիոն հազար վեց հարյուր հիսուն) ԱՄՆ դոլար:
- Նույն քաղվածքի համաձայն (2-րդ որոշման մասով)՝ գործարքի կողմերն են՝ Վարկատու «ԱՄԻՕ ԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ն, Վարկառու «Արմինվեստ» ՓԲԸ-ն, Երաշխավոր «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն, Հիմնական պայմանագրի համարը և ամսաթիվն են՝ № V22-058753 առ «23» դեկտեմբերի 2022թ.: Վարկի գումարը Հիմնական պայմանագրով կազմում է՝ 5,313,016.00 (հինգ միլիոն երեք հարյուր տասներեք հազար տասնվեց) ԱՄՆ դոլար,
21. Ընկերության տնօրենների խորհրդի 2023 թվականի դեկտեմբերի 26-ի որոշման քաղվածքը, որով միաձայն (8 կողմ) ընդունվել է Ընկերության կողմից տրամադրված երաշխավորությամբ ապահովված պարտավորությունների ծավալների փոփոխման հետ կապված կնքված երաշխավորության պայմանագրերում փոփոխություններ կատարելու գործարքին

հավանություն տալու վերաբերյալ որոշումը: Նույն քաղվածքի համաձայն՝ պայմանագրի կողմեր են հանդիսանում՝ Պարտատեր «ԷՎՈԿԱԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ն, Երաշխավոր «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն, Պարտապան «Էներջի Սփիլայ» ՍՊԸ-ն, Հիմնական պարտավորության գումարը կազմում է 1,000,000,000 (մեկ միլիարդ) ՀՀ դրամ:

Համաձայն նշված պայմանագրերի և քաղվածքների՝ Ընկերությունը, հանդես գալով որպես երաշխավոր՝

- Պարտատիրոջն իրավունք է փոխանցել, իսկ վերջինս, համապատասխանաբար, իրավունք է ձեռք բերել դատական կարգով բռնագանձում տարածել Երաշխավորի դրամական միջոցների և վերջինիս սեփականության իրավունքով պատկանող գույքի վրա, եթե Պարտապանը և/կամ Երաշխավորը չի կատարում կամ ոչ պատշաճ է կատարում Հիմնական պարտավորությունը, ընդ որում, սեփականության իրավունքի փոխանցումը իրականացվելու է առանց նոր գործարքի կնքման,
- պարտավորվել է իր հաշիվներին առկա դրամական միջոցներով, **ինչպես նաև սեփականության իրավունքով իրեն պատկանող ամբողջ գույքով /շարժական և անշարժ/** լրիվ համապարփ պատասխանատվություն կրել Պարտատիրոջ առջև՝ Հիմնական պայմանագրով Պարտապանի կողմից Պարտատիրոջ հանդեպ ստանձնած պարտավորությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու արդյունքում առաջացած ժամկետանց պարտավորությունների համար,
- պարտավորվել է Պարտատիրոջ առջև պատասխանատվություն կրել նույն ծավալով, ինչ Պարտապանը՝ ներառյալ պարտավորության գումարը, հաշվեգրված տոկոսները, տուժանքները, Հիմնական պայմանագրով նախատեսված մյուս բոլոր վճարները, ինչպես նաև պարտքը բռնագանձելու հետ կապված դատական ծախսերը և Պարտապանի կողմից պարտավորությունը չկատարելու կամ անպատշաճ կատարելու հետևանքով առաջացած Պարտատիրոջ այլ վնասները,
- հավաստիացրել է, որ գործարքի իրականացման համար առկա են իր բոլոր իրավասու մարմինների՝ օրենսդրությամբ պահանջվող թույլտվությունները, համաձայնությունները և որոշումները,
- հավաստիացրել է, որ Երաշխավորությունը ապահովում է նաև Հիմնական պայմանագրով սահմանված կարգով Պարտապանի փոփոխված պարտավորությունների կատարումը, այդ թվում, բայց չսահմանափակվելով՝ Հիմնական պայմանագրով սահմանված կարգով

տրկոսադրույքի փոփոխության դեպքում Պարտապանի պարտավորությունների ծավալի ավելացման դեպքով: Տվյալ դեպքում Պարտապանը իրավունք ունի առանց լրացուցիչ համաձայնագիր կնքելու, Երաշխավորին ծանուցելով, փոփոխել տրամադրված փոխառության (պարտավորության) գումարի տրկոսադրույքը և այլ պայմանները,

- պարտավորվել է Պայմանագիրն ուժի մեջ մնալու ընթացքում առանց Պարտատիրոջ գրավոր համաձայնության չօտարել Պայմանագրի կնքման պահին առկա սեփականության իրավունքով իրեն պատկանող ակտիվները (անշարժ և շարժական գույք, գույքային իրավունքներ, պահանջներ և այլն):
- պարտավորվել է Պարտապանի պարտքն այլ անձի փոխանցելիս կամ Պարտապանի վերակազմակերպման դեպքում Պայմանագրով նախատեսված պայմաններով պատասխանատվություն կրել Պարտապանի իրավահաջորդի (նոր պարտապանի) համար:
- պարտավորվել է օրենքով սահմանված և/կամ Պայմանագրով ստանձնած պարտավորությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու համար պատասխանատվություն կրել անկախ մեղքի բացակայությունից, ինչպես նաև անհաղթահարելի ուժի (արտակարգ և անկանխելի հանգամանքների) ազդեցությունից:

Վիճելի իրավահարաբերության ժամանակահատվածում գործող խմբագրությամբ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 27-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ լիցենզիա ունեցող անձի 25 և ավելի տոկոս բաժնեմասի (բաժնետոմսի, փայի) կամ դրա նկատմամբ իրավունքի օտարման, այլ կերպ փոխանցման, գրավադրման, ինչպես նաև լիցենզիա ունեցող անձի որոշումները կանխորոշելու հնարավորություն տվող բաժնեմասի (բաժնետոմսի, փայի)՝ անկախ քանակից, օտարման, այլ կերպ փոխանցման կամ գրավադրման դեպքում լիցենզիա ունեցող անձը պարտավոր է նախապես ստանալ հանձնաժողովի համաձայնությունը:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ հիմնական գույքի կամ դրա նկատմամբ իրավունքի օտարման, այլ կերպ փոխանցման կամ գրավադրման համար լիցենզավորված անձը պարտավոր է նախապես ստանալ հանձնաժողովի համաձայնությունը:

Նույն հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ սույն հոդվածի 1-2-րդ կետերում նշված գործարքի համաձայնեցումը կարող է մերժվել, եթե այն խախտում է կամ կարող է խախտել Էներգետիկ

համակարգի հուսալիությունը կամ անվտանգությունը կամ ներքին շուկայի սպառողների շահերը, կամ ձեռքբերողը չունի անհրաժեշտ փորձ, ինչպես նաև համաձայնություն ստանալու համար ներկայացված փաստաթղթերը և (կամ) տեղեկատվությունը չեն համապատասխանում հանձնաժողովի սահմանած կարգի պահանջներին, իսկ սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված գործարքների դեպքում նաև, եթե դրանք Հայաստանի Հանրապետության կառավարության գնահատմամբ վնասում են կամ կարող են վնասել ազգային անվտանգությունը կամ պետական շահերը:

Նույն հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ սույն հոդվածի 1-2-րդ կետերի դրույթները չեն տարածվում մինչև 30 ՄՎտ հզորությամբ կայանում էլեկտրական էներգիայի (հզորության) արտադրության լիցենզիա ունեցող անձանց, ինչպես նաև մինչև 30 ՄՎտ գումարային հզորությամբ մեկից ավելի կայաններում էլեկտրական էներգիայի (հզորության) արտադրության լիցենզիաներ ունեցող անձանց վրա, եթե նրանք չունեն այլ լիցենզիաներ, որոնց դեպքում պահանջվում է սույն հոդվածի 1-2-րդ կետերով նախատեսված համաձայնեցում:

Նույն հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ առանց սույն հոդվածում նշված համաձայնության կնքված կամ դրա կնքմանը համաձայնություն տալու մասին հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված պայմաններին չհամապատասխանող գործարքն առ ոչինչ է:

Հանձնաժողովի 2019 թվականի փետրվարի 27-ի N39-Ն որոշմամբ հաստատված՝ էներգետիկայի բնագավառում լիցենզիա ունեցող անձի բաժնեմասի (բաժնետոմսի, փայի) կամ դրա նկատմամբ իրավունքի օտարման, այլ կերպ փոխանցման կամ գրավադրման, ինչպես նաև լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ գույքի կամ դրա նկատմամբ իրավունքի օտարման, այլ կերպ փոխանցման կամ գրավադրման համաձայնեցման կարգի՝ (այսուհետ՝ Համաձայնեցման կարգ)՝ վիճելի իրավահարաբերության ժամանակահատվածում գործող խմբագրությամբ 3-րդ կետի համաձայն՝ լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ հիմնական գույքի կամ դրա նկատմամբ իրավունքի օտարման, այլ կերպ փոխանցման կամ գրավադրման համար լիցենզավորված անձը պարտավոր է նախապես ստանալ հանձնաժողովի համաձայնությունը:

Համաձայնեցման կարգի մինչև 2023 թվականի հունվարի 16-ը գործող խմբագրությամբ 5-րդ կետի համաձայն՝ լիցենզավորված անձի բաժնեմասը (լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ հիմնական գույքը) կամ դրա նկատմամբ իրավունքը ժառանգման կարգով փոխանցելու, վերակազմավորման արդյունքում իրավահաջորդության

կարգով անցնելու, գրավադրելու արդյունքում փոխանցելու, սերվիտուտ սահմանելու լիցենզավորված անձի բանկային հաշիվների, դրամական միջոցների վերաբերյալ գործարքները չեն համարվում սույն կարգի 2-րդ և 3-րդ կետերով նախատեսված իմաստով գործարք և համաձայնեցման ենթակա չեն,

իսկ 2023 թվականի հունվարի 16-ից հետո գործող խմբագրության համաձայն՝ լիցենզավորված անձի բաժնեմասը (լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ հիմնական գույքը) կամ դրա նկատմամբ իրավունքը ժառանգման կարգով փոխանցելու, վերակազմավորման արդյունքում իրավահաջորդության կարգով անցնելու, գրավադրելու արդյունքում փոխանցելու, սերվիտուտ սահմանելու լիցենզավորված անձի բանկային հաշիվների, դրամական միջոցների վերաբերյալ գործարքները չեն համարվում սույն կարգի 2-րդ և 3-րդ կետերով նախատեսված իմաստով գործարք և համաձայնեցման ենթակա չեն:

Համաձայնեցման կարգի 7-րդ կետի համաձայն՝ սույն կարգի 3-րդ կետի իմաստով լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ հիմնական գույք (այսուհետ՝ գույք) է համարվում էներգետիկայի բնագավառում լիցենզավորված (կարգավորվող) գործունեությանը մասնակցող կամ երբևէ մասնակցած՝

1) 5 կմ-ից ավելի երկարություն ունեցող 35 Կվ լարման էլեկտրահաղորդման գծերը.

2) 110 Կվ և բարձր լարման էլեկտրահաղորդման գծերը.

3) 35 Կվ և ավելի լարման տրանսֆորմատորները.

4) բարձր ճնշման գազատարները (բացառությամբ դրանց փոխարինման կամ ապամոնտաժման արդյունքում առաջացած խողովակների), գազաբաշխիչ կայանները կամ գազի ստորգետնյա պահեստ-կայանների ճնշակները.

5) շենքերը, շինությունները կամ հողատարածքները, որոնց մակերեսը գերազանցում է 20 քառակուսի մետրը.

6) լիցենզիայով ամրագրված սարքավորումները.

7) սույն կետի 1-6-րդ ենթակետերով չնախատեսված՝ 50 միլիոն և ավելի սկզբնական, իսկ դրա որոշման անհնարինության դեպքում, համապատասխան հիմնավորմամբ՝ շուկայական արժեքով այլ գույքը:

Վերոգրյալ իրավանորմերի բովանդակությունից հետևում է, որ՝

- Լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ հիմնական գույքի կամ դրա նկատմամբ իրավունքի օտարման, այլ կերպ փոխանցման կամ գրավադրման դեպքում լիցենզիա ունեցող անձը պարտավոր է նախապես ստանալ Հանձնաժողովի համաձայնությունը,
- Հանձնաժողովին վերապահված է գործարքների համաձայնեցումը բավարարելու կամ մերժելու բացառիկ իրավասությունը, այսինքն՝ միայն Հանձնաժողովն է իրավասու գնահատելու գործարքից բխող՝ էներգետիկ համակարգի հուսալիությունը կամ անվտանգությունը կամ ներքին շուկայի սպառողների շահերը վրանգելու հնարավոր ռիսկերը,
- Գույքի կամ դրա նկատմամբ իրավունքի օտարման, այլ կերպ փոխանցման կամ գրավադրման գործարքների համաձայնեցումը, ի թիվս համաձայնեցման հայտի ներկայացման ընթացակարգային պահանջների խախտման, Հանձնաժողովի կողմից կարող է մերժվել, եթե այն խախտում է կամ կարող է խախտել էներգետիկ համակարգի հուսալիությունը կամ անվտանգությունը կամ ներքին շուկայի սպառողների շահերը, կամ ձեռքբերողը չունի անհրաժեշտ փորձ,
- Նշված կարգավորումները չեն տարածվում մինչև 30 ՄՎտ հզորությամբ կայանում էլեկտրական էներգիայի (հզորության) արտադրության լիցենզիա ունեցող անձանց, ինչպես նաև մինչև 30 ՄՎտ գումարային հզորությամբ մեկից ավելի կայաններում էլեկտրական էներգիայի (հզորության) արտադրության լիցենզիաներ ունեցող անձանց վրա, եթե նրանք չունեն այլ լիցենզիաներ, որոնց դեպքում պահանջվում է վերը նշված համաձայնեցումը:
- Առանց վերը նշված համաձայնության կնքված կամ դրա կնքմանը համաձայնություն տալու մասին Հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված պայմաններին չհամապատասխանող գործարքն առ ոչինչ է:

Վերը նշված կարգավորումների համակարգային վերլուծությունից ուղղակիորեն բխում է, որ, որ օրենսդիրը չի սահմանել գործարքների կոնկրետ տեսակներ, փոխարենը՝ «գույքի կամ դրա նկատմամբ իրավունքի օտարման, այլ կերպ փոխանցման համար» եզրույթների կիրառմամբ վերջինս լիցենզավորված անձին պարտավորեցրել է **անկախ կնքվող գործարքի տեսակից և անվանումից Հանձնաժողովի նախնական համաձայնությունը ստանալ բոլոր այն դեպքերում, երբ նախատեսվում է լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ հիմնական գույքի կամ դրա նկատմամբ իրավունքի**

օտարում կամ այլ կերպ փոխանցում: Ինչու՞: Քանի որ նշված կարգավորումներով հետապնդվող համակարգային իրավաչափ նպատակը հետևյալն է՝ բացառել էներգետիկայի բնագավառում բնական մենաշնորհային, համակարգային նշանակության կամ բացառիկ գործառույթներով օժտված լիցենզավորված կազմակերպությունների կողմից ցանկացած այնպիսի գործարքի կնքում, որը խախտում կամ կարող է խախտել էներգետիկ համակարգի հուսալիությունը կամ անվտանգությունը, ներքին շուկայի սպառողների շահերը:

Մինչդեռ, կնքված երաշխավորությունների պայմանագրերով Ընկերությունը վարկատու կազմակերպություններին է փոխանցել իր գույքի հետագա ճակատագրի կանխորոշման հնարավորություն վերապահող իրավունքներ, այդ թվում՝ պարտապանի ստանձնած պարտավորությունների խախտման դեպքում տվյալ վարկատու կազմակերպությունում առկա դրամական միջոցների մասով ուղղակիորեն՝ նույնիսկ առանց Ընկերությանը տեղեկացնելու, դրանց տնօրինման, իսկ դրամական այլ միջոցների և Ընկերությանը պատկանող մնացած ողջ գույքի մասով՝ դատական կարգով բռնագանձում տարածելու վերաբերյալ պայմանագրային իրավունքներ:

Այդպիսով, Ընկերությունը ամբողջությամբ խաթարել է օրենսդրի՝ վերը նշված կարգավորմամբ հետապնդվող իրավաչափ նպատակը, քանի որ այդ կերպ վերջինս իրեն իրավունք է վերապահել ցանկացած խնդրահարույց գործարքի դեպքում, օգտագործելով իր բացառիկ գործառույթներով պայմանավորված հսկայածավալ ֆինանսական, տնտեսական և այլ հնարավորությունները, կասկածի տակ դնելով իր ողջ գույքի հետագա ճակատագիրը, ընդհանրապես չըջանցել Հանձնաժողովի հետ համաձայնեցման ցանկացած գործընթաց՝ վրանգի տակ դնելով ողջ համակարգի հուսալիությունն ու անվտանգությունը:

Ընդ որում, հաշվի առնելով, որ նշված փուլում գույքի նկատմամբ իրավունքի փոխանցման գործարք չի կնքվում, մինչդեռ տեղի է ունենում գույքի նկատմամբ իրավունքի փաստացի փոխանցում, Ընկերության կողմից խախտվում է «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 27-րդ հոդվածով սահմանված՝ գույքի նկատմամբ իրավունքի փոխանցումից առաջ Հանձնաժողովի նախնական համաձայնությունը ստանալու իմպերատիվ պահանջը՝ նշված կարգավորումը դարձնելով ինքնանպատակ:

Ավելին, Համաձայնեցման կարգի 5-րդ կետով ուղղակիորեն նախատեսված է, որ երաշխավորության արդյունքում համապատասխան գույքի փոխանցումը Համաձայնեցման

կարգի իմաստով գործարք չի համարվում և համաձայնեցման ենթակա չէ, ճիշտ նույն կերպ, ինչպես ժառանգման կարգով փոխանցելու, վերակազմավորման արդյունքում իրավահաջորդության կարգով անցնելու, գրավադրման արդյունքում փոխանցելու, հարկադիր կարգով իրացման (վաճառքի), սերվիտուտ սահմանելու, լիցենզավորված անձի բանկային հաշիվների, դրամական միջոցների վերաբերյալ գործարքները: Կարգավորման նպատակն այն է, որ երաշխավորության գործարքի արդյունքում լիցենզավորված անձի գույքի (բաժնետոմսի) հնարավոր փոխանցման դեպքում Հանձնաժողովը ևս մեկ անգամ չգնահատի ռիսկերը և կրկնակի համաձայնություն չտրամադրի նախապես արդեն իսկ համաձայնեցված գործարքին, առավել ևս հաշվի առնելով, որ նշված փուլում գույքի նկատմամբ իրավունքի փոխանցման գործարք չի կնքվում, մինչդեռ տեղի է ունենում գույքի նկատմամբ իրավունքի փաստացի փոխանցում, ինչը իր հերթին «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 27-րդ հոդվածով սահմանված՝ գործարքի համաձայնեցման պահանջի խախտում է:

Ավելին, ուշագրավ է, որ Ընկերությունը երաշխավորության գործարքները կնքել է գաղտնի ռեժիմով (նշված հանգամանքը փաստվում է Ժամանակավոր կառավարչի ներկայացրած՝ Ընկերության և համապատասխան բանկերի պատասխանատու անձանց պաշտոնական էլեկտրոնային հասցեներով կատարված գրագրությամբ), ինչը ևս վկայում է այն մասին, որ Ընկերությունը մտադրված շրջանցել է օրենքով նախատեսված Հանձնաժողովի հետ նախապես համաձայնեցման գործընթացը:

Նշվածն առավել խնդրահարույց է դառնում՝ հաշվի առնելով, որ գաղտնի ռեժիմով երաշխավորությունների ստանձնման արդյունքում Ընկերությունը շրջանցել է նաև միջազգային ֆինանսական այն կառույցների (ԱԶԲ, ՎԶԵԲ, ՄՖԿ) կողմից սահմանված արգելքը, որոնց օգտին գրավադրված են Ընկերության ողջ բաժնետոմսերը: Նշվածով ևս փաստվում է այն հանգամանքը, որ իրեն պատկանող ողջ գույքով երաշխավորությունների ստանձնմամբ Ընկերությունը իր հետագա գործունեության համար առաջացրել է այնպիսի ռիսկեր, որոնցով կարող էր վտանգվել ողջ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի հուսալի և անվտանգ գործունեությունը:

Ավելին, հատկանշական է այն, որ Ընկերության կողմից պարտատոմսերի թողարկումը նախկինում մշտապես համաձայնեցվել է Հանձնաժողովի հետ: **Միաժամանակ, Հանձնաժողովի 2022 թվականի դեկտեմբերի 21-ի N554Ա որոշմամբ երաշխավորության համար համաձայնություն է տրվել Էներգետիկայի բնագավառում գործունեություն**

իրականացնող՝ Ընկերության հիմնական բաժնետեր հանդիսացող «Տաշիր կապիտալ» ՓԲԸ-ին պատկանող կազմակերպությանը՝ «ՀրազՋէկ» բաց բաժնետիրական ընկերությանը:

Ընկերությունը, հանդիսանալով էլեկտրաէներգետիկական համակարգում բացառիկ և եզակի դեր ունեցող սուբյեկտ, որն ունի հենց իրեն սեփականության իրավունքով պատկանող գույքի միջոցով Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքում սպառողներին էլեկտրական էներգիայի բաշխելու բացառիկ պարտականություն, դրսևորել է վարքագիծ, որով կարող էր վտանգվել ոչ միայն Հայաստանի Հանրապետության բոլոր սպառողների էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը, այլև Հայաստանի Հանրապետության տարածքում առհասարակ էլեկտրական էներգիայի բաշխման համար նախատեսված միակ և մեկ ամբողջություն կազմող՝ իրեն սեփականության իրավունքով պատկանող բացառիկ նշանակության գույքը, որը կարող էր հայտնվել այդ պայմանագրերի կողմ հանդիսացող բանկերի կամ ֆինանսական կազմակերպությունների տնօրինման ներքո՝ դառնալով Հայաստանի Հանրապետության առջև հանրապետության ողջ տարածքում սպառողներին էլեկտրական էներգիայի բաշխելու պարտականություն և անհրաժեշտ փորձ չունեցող անձանց սեփականությունը:

Ավելին, նման ոչ իրավաչափ վարքագծով, Բաշխողը զրկել է Հանձնաժողովին այդ գործարքներից բխող վերը նշված ռիսկերի հաշվառմամբ դրանց համաձայնություն չտալու այն բացառիկ իրավասության իրականացնելու հնարավորությունից, դրանով իսկ խոչընդոտելով Հանձնաժողովի՝ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի անվտանգությունը ապահովելու գործառույթի պատշաճ իրականացմանը:

Ողջ վերոգրյալի հաշվառմամբ Հանձնաժողովը գտնում է, որ Ընկերությունը չի կատարել «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 27-րդ հոդվածով սահմանված՝ Հանձնաժողովի նախնական համաձայնությունը ստանալու պահանջը, ինչը կարող էր վտանգել էներգետիկ համակարգի անվտանգությունը, խոչընդոտել է կարգավորող մարմնի՝ կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացմանը:

6-րդ կետ. Բաշխման ցանցի շահագործում ու կառավարում՝ արդյունավետ, տնտեսապես հիմնավորված և համակարգված եղանակով

1) Ժամանակավոր կառավարիչը սույն որոշման պատճառաբանական մասի 5-րդ կետում նշված համապատասխան գրություններով հայտնել է, որ Ընկերությունը տրամադրել է

Երաշխավորություններ մի շարք կազմակերպությունների, որոնք ընդգրկված են (կամ փոխկապակցված են) Տաշիր ընկերությունների խմբում՝ ներկայացնելով համապատասխան պայմանագրեր և այլ հիմնավորումներ: Սույն կետի իմաստով կիրառելի է սույն որոշման պատճառաբանական մասի 5-րդ կետով նախատեսված՝ երաշխավորությունների տրամադրմանը վերաբերող ողջ փաստակազմը:

«Էներգետիկայի մասին» օրենքի՝

- 23-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ լիցենզիայի գործողության ժամկետը և գործունեության իրականացման աշխարհագրական տարածքը սահմանվում է Հանձնաժողովի որոշմամբ և ամրագրվում լիցենզիայում:
- 25-րդ հոդվածի համաձայն՝ գործունեության լիցենզիայի պայմանները սահմանում է Հանձնաժողովը:
- 33-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ էլեկտրական էներգիայի մեծածախ առևտրի լիցենզիա չի կարող տրվել երաշխավորված մատակարարին, էլեկտրական էներգիայի արտադրության, էլեկտրաէներգետիկական շուկայի օպերատորի, էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատորի, ինչպես նաև էլեկտրական էներգիայի հաղորդման ու էլեկտրական էներգիայի **բաշխման լիցենզիա ունեցող** անձանց:
- 38-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ էլեկտրական էներգիայի բաշխման լիցենզիա ունեցող անձին արգելվում է զբաղվել էլեկտրական էներգիայի արտադրության, ինչպես նաև մատակարարման լիցենզավորվող գործունեությամբ (բացառությամբ էլեկտրաէներգիայի երաշխավորված մատակարարման):

Լիցենզիայի պայմանների՝

- 2-րդ կետի համաձայն՝ լիցենզիան գործում է անժամկետ:
- 3-րդ կետի համաձայն՝ լիցենզավորված գործունեության աշխարհագրական տարածքը (գործունեության վայրը) Հայաստանի Հանրապետության տարածքն է:
- «Լիցենզավորման գործունեության էությունը կազմող գործառույթներ» վերտառությամբ 3-րդ գլխի 5-րդ կետի համաձայն՝ Լիցենզիան ուժի մեջ մտնելու պահից Լիցենզավորված անձին իրավունք է տրվում և պարտավորեցվում է Լիցենզավորված գործունեության աշխարհագրական տարածքում իրականացնել էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման գործունեություն՝ հետևյալ գործառույթներով.

1) էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխում մեծածախ և մանրածախ շուկայի մասնակիցներին, այդ թվում՝ խոցելի սպառողներին,

2) Բաշխման ցանցի կարգավարում,

3) Բաշխման ցանցի կառուցում (վերակառուցում), բաշխման ցանցի սպասարկում, շահագործում, կառավարում, պահպանում, բարելավում՝ արդյունավետ, տնտեսապես հիմանվորված և համակարգված եղանակով՝ ապահովելու սպառողների անխափան էլեկտրամատակարարումը նվազագույն ծախսումներով երկարաժամկետ կտրվածքում...

- 6-րդ կետի համաձայն՝ 5-րդ կետի 1-ին, 2-րդ, 4-րդ և 5-րդ ենթակետերով ամրագրված գործառույթները Լիցենզավորված անձն **իրականացնում է բացառիկ իրավունքով**:
- 7-րդ կետի համաձայն՝ **լիցենզավորված անձին արգելվում է զբաղվել** էլեկտրական էներգիայի արտադրության, ինչպես նաև մատակարարման լիցենզավորվող գործունեությամբ (բացառությամբ էլեկտրաէներգիայի երաշխավորված մատակարարման):
- 8-րդ կետի համաձայն՝ **լիցենզավորված անձին չի կարող տրվել** էլեկտրական էներգիայի մեծածախ առևտրի լիցենզիա,
- 40-րդ կետի համաձայն՝ Լիցենզավորված անձը պարտավոր է Հանձնաժողովին անմիջապես հայտնել այն հանգամանքների մասին, որոնք հանգեցրել են սույն լիցենզիայի պայմանների խախտումների կամ կարող են դառնալ սույն լիցենզիայի պայմանների խախտումների անմիջական պատճառ:

ՀՀ կառավարության և «Միդլենդ ռեսուրսիս հոլդինգ» ընկերության միջև 2002 թվականի օգոստոսի 26-ին կնքված՝ «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնեպիրական ընկերության բաժնեգրման վաճառքի պայմանագրի՝

- «Ապագա Կորպորատիվ Փոփոխությունների բացառում» վերտառությամբ 6.6 բաժնի համաձայն՝ փակման օրը և դրանից հետո, Գնորդը չպետք է թույլ տա, որպեսզի Ընկերությունն իրականացնի կամ ընդգրկվի ցանկացած այլ գործունեության մեջ, բացի իր Բիզնեսից,
- «Սահմանումներ» վերտառությամբ 1-ին հոդվածի համաձայն՝ Բիզնեսը՝ նշանակում է Հայաստանում էլեկտրաէներգիայի բաշխման ձեռնարկության շահագործման գործունեությունը, ներառյալ՝ արտադրողներից էլեկտրաէներգիայի գնումը և

Էլեկտրական էներգիայի ու հզորության բաշխումը, փոխադրումը, մատակարարումը և վաճառքը, ինչպես նաև դրա հետ կապված Ընկերության բոլոր ձեռներեցական գործողությունները և այլ գործունեություններն ու գործառնությունները, որոնք ողջամիտ կերպով առնչվում են վերոհիշյալ գործունեությունների հետ, իսկ Գնորդ՝ ունի սույն Պայմանագրի Նախաբանում սահմանված նշանակությունը:

Վերոնշյալ իրավակարգավորումների համակարգային վերլուծությունից բխում է, որ՝

- Ընկերությանը օրենքով վերապահված է **Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքով էլեկտրական էներգիայի բաշխման բացառիկ իրավունք,**
- Բաշխողը բացի իր տնտեսական գործունեությանը առնչվող գործունեությունից **չի կարող զբաղվել այլ տնտեսական գործունեությամբ,**
- Բաշխողը պարտավոր է Բաշխման ցանցի կառուցումը (վերակառուցումը), բաշխման ցանցի սպասարկումը, շահագործումը, կառավարումը, պահպանումը, բարելավումը իրականացնել **արդյունավետ, տնտեսապես հիմնավորված և համակարգված եղանակով՝ ապահովելու սպառողների անխափան էլեկտրամատակարարումը նվազագույն ծախսումներով երկարաժամկետ կտրվածքում,**
- Բաշխողը պարտավոր է Հանձնաժողովին անմիջապես հայտնել այն հանգամանքների մասին, որոնք հանգեցրել են Լիցենզիայի պայմանների խախտումների կամ կարող են դառնալ Լիցենզիայի պայմանների խախտումների անմիջական պատճառ:

Ընկերությունը՝ որպես Հայաստանի Հանրապետությունով ողջ տարածքում էլեկտրական էներգիայի բաշխման բացառիկ գործառույթ իրականացնող լիցենզավորված անձ, իրավունք և պարտավորություն ունի անխափան և որակյալ էլեկտրաէներգիա մատակարարել ողջ ազգաբնակչությանը և վերջինիս արդյունավետ, տնտեսապես հիմնավորված և համակարգված իրավաչափ վարքագծից է մեծապես կախված ոչ միայն Ընկերության բնականոն գործունեության ապահովումը, այլև ողջ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի կայունությունը, հուսալիությունն ու անվտանգությունը, միլիոնավոր սպառողների համար կենսապահովման առաջնային նշանակության ծառայության՝ անխափան և որակյալ էլեկտրական էներգիայի մատակարարման երաշխավորումը:

Նշվածի հաշվառմամբ Բաշխողի կողմից մատուցվող բնական մենաշնորհային բացառիկ գործառույթների պատշաճ իրականացումն ապահովելու նպատակով նշված գործունեությունը օրենսդրությամբ սահմանվել է որպես կարգավորման ենթակա գործունեություն և նախատեսվել

Բաշխողի արդյունավետ, տնտեսապես հիմնավորված և համակարգված տնտեսական գործունեության ապահովմանն ուղղված կարգավորումների շրջանակ: Միաժամանակ, էլեկտրոլ ողջ էլեկտրաէներգետիկական համակարգում Բաշխողի բացառիկ դերով պայմանավորված՝ Ընկերության, սպառողների և պետության համար բոլոր հնարավոր, այդ թվում՝ առավելապես ֆինանսական և անվտանգային ռիսկերի կանխարգելման նպատակից՝ վերը նշված կարգավորումներով սահմանվել են նաև Ընկերության գործունեությանն առնչվող համապատասխան օրենսդրական արգելքներ ու սահմանափակումներ, ի մասնավորի՝ պահանջ առ այն, որ Ընկերությունն իրավունք չունի իրականացնելու իր հիմնական տնտեսական գործունեությանը, այն է՝ էլեկտրական էներգիայի բաշխմանը չառնչվող ցանկացած այլ գործունեություն: Նման պայմաններում, երբ Ընկերությունը որևէ կերպ չի կարող անգամ սեփական տնտեսական շահի համար ծառայեցնել բաշխման գործունեությունն ապահովող հիմնական գույքը՝ այդ գործունեությանը չառնչվող նպատակներով, այլ ընկերությունների համար դրա ծառայեցման արգելքն առավել քան ակնհայտ է դառնում:

Ի հակառակ վերը նշվածի, Վարչական վարույթի շրջանակում արձանագրվել է, որ Ընկերությունն իրեն պատկանող դրամական միջոցներով և ողջ շարժական և անշարժ գույքով ստանձնել է բազմաթիվ երաշխավորություններ՝ իր հետ ենթադրյալ ընդհանուր տնտեսական շահ ունեցող ընկերությունների՝ տարբեր ժամանակահատվածներում շուրջ 700 մլն դոլարը գերազանցող վարկային պարտավորությունների դիմաց: Նշվածի շրջանակում Ընկերությունն ամբողջությամբ համապարտ պատասխանատվություն է ստանձնել այլ տնտեսվարող անձանց վարկային պարտավորությունների լրիվ և պատշաճ կատարման համար՝ որպես ապահովում նախատեսելով բնական մենաշնորհի հանդիսացող և Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքում սպառողներին էլեկտրական էներգիայի բաշխման համար նախատեսված ամբողջ բաշխման ցանցը:

Արդյունքում, Ընկերությունը անտեսելով օրենսդրությամբ իր համար սահմանված օրենսդրական սահմանափակումները, գաղտնի ռեժիմով իր ունեցած ողջ գույքով երաշխավորություն ստանձնելով այլ անձանց վարկային պարտավորությունների համար՝ ամբողջությամբ անտեսել է իր դերից բխող կարևորագույն պատասխանատվությունը: Մասնավորապես, **Բաշխողը իրեն սեփականության իրավունքով պատկանող՝ Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքում սպառողներին էլեկտրական էներգիայի բաշխման համար նախատեսված ամբողջ բաշխման ցանցը**, այն է՝ էլեկտրական էներգիայի բաշխման

գծերի, ենթակայանների և այլ սարքավորումների միասնական միակ համակարգը, **ծառայեցրել է իր գործունեությանն ընդհանրապես չառնչվող անձանց ֆինանսավորմանը՝** **Ընկերության հետագա գործունեության համար ստեղծելով լրջագույն ֆինանսական ռիսկեր,** ինչն էլ իր հերթին կարող էր վտանգել ողջ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի անվտանգությունն ու հուսալիությունը՝ դրանից բխող անդառնալի հետևանքներով:

Ավելին, ուշագրավ է, որ Ընկերությունը երաշխավորության գործարքները կնքել է գաղտնի ռեժիմով (նշված հանգամանքը փաստվում է Ժամանակավոր կառավարչի ներկայացրած՝ Ընկերության և համապատասխան բանկերի պատասխանատու անձանց պաշտոնական էլեկտրոնային հասցեներով կատարված գրագրությամբ), ինչը ևս վկայում է այն մասին, որ Ընկերությունը մտադրված և գիտակցված շրջանցել է իրավասու կառույցների համաձայնեցման և տեղեկացման պահանջները՝ վստահ լինելով իր կողմից իրականացվող գործողությունների ոչ իրավաչափության մեջ:

Խնդրահարույց է հատկապես այն, որ Ընկերությունն իր բնական մենաշնորհային դիրքից և վերապահված բացառիկ իրավունքներից բխող հսկայածավալ ռեսուրսներն օգտագործել է իր հետ ենթադրյալ ընդհանուր տնտեսական շահ ունեցող այն անձանց տնտեսական բնականոն գործունեության ապահովման համար, որոնք հանդիսացել են կամ իր կապալառու ընկերությունները, կամ էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մրցակցային հատվածում գերիշխող դիրք («Էներջի Սփվլայ» ՍՊԸ-ն էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մրցակցային հատվածում սպառման շուրջ 70%-ի մատակարարն է) ունեցող առևտրի մասնակիցը: Արդյունքում, նշված ընկերությունների համար ստեղծվել է տնտեսապես չհիմնավորված արտոնյալ պայմաններ՝ արհեստականորեն բարելավելով վերջիններիս շուկայական դիրքը և դրա արդյունքում ստեղծելով նպաստավոր պայմաններ Ընկերության կարիքների համար հայտարարված գնման գործընթացներում հաղթող ճանաչվելու և տնտեսական փակ շղթա ստեղծելու համար՝ իր հետ բերելով նաև Ընկերությունից դրամական միջոցների արտահոսքին:

Նշվածն առավել խնդրահարույց է դառնում՝ հաշվի առնելով, որ գաղտնի ռեժիմով երաշխավորությունների ստանձնման արդյունքում Ընկերությունը շրջանցել է նաև միջազգային ֆինանսական այն կառույցների (ԱԶԲ, ՎԶԵԲ, ՄՖԿ) կողմից սահմանված արգելքը, որոնց օգտին գրավադրված են Ընկերության ողջ բաժնետոմսերը: Նշվածով ևս փաստվում է այն հանգամանքը, որ իրեն պատկանող ողջ գույքով երաշխավորությունների ստանձնմամբ Ընկերությունը իր հետագա գործունեության համար առաջացրել է այնպիսի ռիսկեր, որոնցով

կարող էր վտանգվել ողջ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի հուսալի և անվտանգ գործունեությունը:

Ողջ վերոգրյալի հաշվառմամբ՝ Վարչական վարույթի շրջանակում փաստվել է, որ **Բաշխողը իրեն սեփականության իրավունքով պատկանող՝ Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքում սպառողներին էլեկտրական էներգիայի բաշխման համար նախատեսված ամբողջ ցանցը դարձնելով ստանձնած երաշխավորությունների առարկա և ուղղակիորեն ծառայեցնելով իր գործունեությանն ընդհանրապես չառնչվող անձանց ֆինանսավորմանը՝ Ընկերության հետագա գործունեության համար ստեղծել է լրջագույն ֆինասական և դրանից բխող անվտանգային ռիսկեր:** Ավելին, նշված գործողությունների կատարման արդյունքում լիցենզիայի պայմանների հնարավոր խախտումների անմիջական պատճառ լինելու մասին ոչ միայն չի տեղեկացրել Հանձնաժողովին, այլ բոլոր գործընթացներն իրականացրել է գաղտնի ռեժիմով՝ անտեսելով Լիցենզիայի պայմանների 40-րդ կետի պահանջը: Արդյունքում, Բաշխողը, անտեսելով իրեն վերապահված բացառիկ դերից բխող կարևորագույն պատասխանատվությունը, իրականացրել է բնական մենաշնորհային համարվող բաշխման ցանցի բացարձակապես ոչ արդյունավետ, տնտեսապես չհիմնավորված կառավարում և շահագործում՝ վտանգելով նվազագույն ծախսումներով երկարաժամկետ կտրվածքում սպառողների անխափան էլեկտրամատակարարման ապահովումը, ինչն իրականացվել է համակարգված կերպով:

2) Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի սեպտեմբերի 26-ի ՆԵ-3362-25, հոկտեմբերի 14-ի ՆԵ-3691-25, հոկտեմբերի 29-ի Ն3919-25 գրություններով հայտնել է, որ Ընկերության համար նախագծեր և նախահաշիվներ կազմող կազմակերպության՝ «Վոլիոս նախագծային ինստիտուտ» փակ բաժնետիրական ընկերության (այսուհետ՝ «Վոլիոս նախագծային ինստիտուտ» ՓԲԸ) գործունեության ուսումնասիրության արդյունքում պարզվել է, որ վերջինիս կազմած նախահաշիվները որոշ դեպքերում ուռճացված են: Մասնավորապես, Երևան քաղաքի Լենինգրադյան փողոցի 21/13 հասցեում կառուցվող բազմաբնակարան շենքը էլեկտրամատակարարմամբ ապահովելու նպատակով «Վոլիոս նախագծային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ն կազմել է նախահաշիվ, որով շինարարության նախահաշվային արժեքը կազմել է 69 168 957.89 դրամ: Երևան քաղաքում նոր միացումների աշխատանքների կատարումը, համաձայն կնքված պայմանագրի, դեռևս 2017 թվականից

վերապահված է «Կասկադ-Էներգո» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությանը: Գրությանը կից ներկայացվել է «Սարգիս Շին» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությանը և «Տ-Քնսթրաքշն» փակ բաժնետիրական ընկերության միջև 2021 թվականի մարտի 22-ին կնքված N22/03/21 պայմանագիրը և «Սարգիս Շին» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության տնօրեն Ս.Մանուկյանի կողմից 2025 թվականի հոկտեմբերի 6-ին տրված բացատրության արձանագրությունը: Պայմանագրի առարկան է Երևան քաղաքի Լենինգրադյան փողոցի 21/13 հասցեում «Նոյ ինվեստ Գրուպ» ընկերությանը պատկանող կառուցվող բազմաբնակարան 5 մասնաշենքերի համար 2x1600 կՎա հզորությամբ տրամաֆորմատորային ենթակայանի կառուցման աշխատանքների կատարումը՝ համաձայն պատվիրատուի կողմից իրեն տրամադրվող 4294-ԷՄ-Հ1 նախագծային փաստաթղթերի, որը ներառում է նաև 6 կՎ լարման մալուխի անցկացման աշխատանքները: Նշված աշխատանքները փաստացի իրականացրել է «Սարգիս Շին» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը, աշխատանքների արժեքը, պայմանագրի համաձայն, կազմել է 4 368 000 ՀՀ դրամ, որից 2 880 000 ՀՀ դրամը՝ որպես աշխատանքի և մեքենա մեխանիզմների արժեք, իսկ 1 488 000 ՀՀ դրամը՝ որպես նյութերի արժեք: Ընդ որում, այդ աշխատանքի համար «Կասկադ-Էներգո» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը Ընկերություն է ներկայացրել կատարված աշխատանքների ակտը՝ 15 823 386.9 ՀՀ դրամ արժեքով, որից 12 533 211.5 ՀՀ դրամը՝ աշխատանքների և մեքենա մեխանիզմների արժեք: Այսինքն, նույն աշխատանքը ենթադրաբար ենթակապալի պայմանագրի շրջանակում «Սարգիս Շին» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունն իրականացրել է 2 880 000 ՀՀ դրամով, իսկ Ընկերությանը կատարված աշխատանքների ակտով ներկայացվել է 12 533 211.5 ՀՀ դրամի կատարված աշխատանք: Ավելին, կատարողական ակտի մեջ 12 533 211.5 ՀՀ դրամից 10 248 225.57 ՀՀ դրամի աշխատանքները, ըստ «Սարգիս Շին» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության տնօրենի բացատրության, փաստացի չեն իրականացվել: Դրանք վերաբերում են «Ժայռագրունտի մշակում հետահար մուրճով շարժական կոմպրեսորից խրամուղիներում 1մ-ից ավել լայնությամբ և մինչև 2մ խորությամբ, գրունտ 5-րդ կարգ» և «Գրունտի տեղափոխում մինչև 12կմ» վերտառությամբ աշխատանքներին, որոնք, ըստ ընկերության տնօրենի, փաստացի կատարվել են

տարածքում շինարարական աշխատանքներ կատարող այլ կազմակերպության կողմից: Ավելին, Ժամակավոր կառավարչի կողմից ներկայացվել է նաև ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2025 թվականի հոկտեմբերի 28-ի 01/18/17453-2025 գրությամբ ներկայացված դիրքորոշումը, որով ևս փաստվել է, որ նշված նախահաշվում առկա՝ գրունտի մշակման աշխատանքները հետադարձ մուրճով իրականացնելու փոխարեն կարելի էր նախատեսել հիդրոմուրճով, ինչն ավելի մատչելի կլիներ:

Ներկայացված հիմնավորումներով պարզվել է, որ Երևան քաղաքի Լենինգրադյան փողոցի 21/13 հասցեում կառուցվող բազմաբնակարան շենքն էլեկտրամատակարարմամբ ապահովելու նպատակով «Վոլիոս նախագծային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի կազմած նախահաշիվը կազմվել է ավելի բարձր գնով, քան կլիներ, եթե գրունտի մշակման աշխատանքները հետադարձ մուրճով նախատեսելու փոխարեն նախատեսվեր հիդրոմուրճով, ավելին ըստ «Սարգիս Շին» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության տնօրեն Ս.Մանուկյանի տված բացատրության՝ փաստացի նման աշխատանք ընդհանրապես չի կատարվել: Արդյունքում, Ընկերության հետ ենթադրյալ ընդհանուր տնտեսական շահ ունեցող «Վոլիոս նախագծային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ն ավելի է վճարվել նախահաշվի կազմման համար, հաշվի առնելով, որ իրեն վճարման ենթակա գումարը կախված է կազմված նախահաշվի արժեքից, իսկ Ընկերության հետ ենթադրյալ ընդհանուր տնտեսական շահ ունեցող «Կասկադ-Էներգո» և «Տ-Քնսթրաքշն» փակ բաժնետիրական ընկերությունները վճարվել են մի աշխատանքի դիմաց, որը չի կատարվել:

Վերոգրյալից հետևում է, որ բաշխման ցանցի կառուցման ժամանակ հաշվարկվել է ավելի թանկ նախահաշվային արժեք և վճարվել է մի աշխատանքի դիմաց, որը նույնիսկ չի էլ կատարվել: Այսինքն, նախահաշվի կազմմամբ հաշվարկված բարձր արժեքը և, առավել ևս, դրանով նախատեսված և չկատարված աշխատանքի դիմաց վճարումը եղել է և՛ տնտեսապես ոչ հիմնավորված (այդ տեսակի գրունտի համար կարող էր հաշվարկվել ավելի ցածր արժեք ունեցող աշխատանք), և՛ անարդյունավետ (վճարվել և կապիտալացվել է մի աշխատանք, որը փաստացի գոյություն չունի):

- 3) Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի սեպտեմբերի 25-ի ՌԵ-3900-25 գրությամբ հայտնել է, որ 2025 թվականի հոկտեմբերի 10-ին ամփոփվել են Ընկերության կարիքների ապահովման նպատակով հայտարարված բարձր և ցածր լարման 7 տեսակ կցորդիչների խմբաքանակի (շուրջ 2500 հատ) ձեռքբերման մրցույթի արդյունքները: Մրցույթի արդյունքում

ամենացածր գինը ներկայացրել է «Մետադոր» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը՝ 76 012 000 ՀՀ դրամ գումարի չափով: Հայտ են ներկայացրել նաև «Կոնեկտոր» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը՝ 79 650 970 ՀՀ դրամ առաջարկով, «Սոլանում» փակ բաժնետիրական ընկերությունը՝ 109 898 000 ՀՀ դրամ առաջարկով: Իրականացված վերասակարկության արդյունքում «Մետադոր» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը ներկայացրել է վերջնական գնառաջարկ 58 500 000 ՀՀ դրամ գումարի չափով: Ընդ որում, Ընկերության գնումների պլանով նշված ձեռքբերման համար նախատեսված էր 128 877 000 ՀՀ դրամ: Բոլոր գումարները ներկայացված են առանց ավելացված արժեքի հարկի: Այսինքն, մրցույթի արդյունքում խնայվել է շուրջ 70 000 000 ՀՀ դրամ գումար: Ընդ որում, դեռևս մրցույթի փուլին նախորդող՝ շուկայի ուսումնասիրության փուլում Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի սեպտեմբերի 25-ի ՌԵ-3328-25 և հոկտեմբերի 3-ի ՌԵ-3494 գրություններով տեղեկացրել էր, որ նախնական գնառաջարկ ներկայացրած «Կոնեկտոր» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության առաջարկած գները զգալիորեն նվազ են, քան նախկինում Ընկերության հետ պայմանագիր կնքած «Սոլանում» փակ բաժնետիրական ընկերության առաջարկած գները:

Բարձր և ցածր լարման 7 տեսակ կցորդիչների ձեռքբերման մրցույթի արդյունքների ուսումնասիրության արդյունքում պարզվել է, որ թեև Ընկերությունը ձևական առումով պահպանել է Հանձնաժողովի 2020 թվականի օգոստոսի 19-ի Ռ273Ա որոշմամբ հաստատված՝ հանրային կազմակերպությունների գնումների կարգերի նկատմամբ պահանջներով ամրագրված կարգավորումները, այնուամենայնիվ, լրացուցիչ ջանքեր չի գործադրել շուկայում առկա բոլոր առաջարկները վերհանելու, և մրցույթի թափանցիկությունը ապահովելու համար, արդյունքում նախկինում նշված կցորդիչները ձեռք բերելով շուկայական արժեքից բարձր գնով, և նույնը նախատեսելով նաև 2025 թվականի համար: Ավելին, համացանցում առկա տեղեկատվության ուսումնասիրության արդյունքում հայտնի է դառնում, որ, օրինակ, «Մետադոր» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը հիմնադրվել է դեռևս 2018 թվականին, իսկ «Կոնեկտոր» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը դեռևս 2016 թվականից հանդիսանում է ջերմանստեցնող կցորդիչների արտադրությամբ զբաղվող կազմակերպություն: Ընդ որում, նշված ընկերությունը դեռևս 2020 թվականին մասնակցել է կցորդիչների ձեռքբերման

համար հայտատարարված մրցույթին, ուստի վեջինիս ներկայությունը շուկայում գաղտնիք հանդիսանալ չէր կարող: Կարող ենք փաստել, որ շուկայում առկա ավելի մատչելի գներ առաջարկող մատակարարների առկայության պարագայում Ընկերության կողմից իրականացված շուկայի ուսումնասիրությունը կրել է ձևական բնույթ, ինչն էլ իր հերթին հանգեցրել է նշված պահանջների 3-րդ կետի 2-րդ ենթակետով սահմանված՝ պայմանագրի կնքման նպատակով մասնակիցների շրջանակի ընդլայնման ու նրանց միջև մրցակցության խրախուսման սկզբունքի չպահպանմանը:

Այս համատեքստում, հարկ է նշել, որ սույն կետում նշված ապրանքները մեծամասամբ օգտագործվում են Ընկերության ընթացիկ գործունեության շրջանակում իրականացվող վթարավերականգնողական աշխատանքներում, որի ուղղությամբ Ընկերության ծախսերը, համաձայն Լիցենզիայի պայմանների, ֆիքսված են Հանձնաժողովի կողմից: Նշվածը ենթադրում է, որ Ընկերության համար սահմանված՝ ֆիքսված ծախսերը փաստացի ծախսերից տարբերվելու դեպքում տարբերությունը Հանձնաժողովի կողմից հաշվի չի առնվում, այսինքն՝ տնտեսումները դառնում են Ընկերության օգուտը, իսկ ավել կատարված ծախսերը՝ չեն փոխհատուցվում Ընկերությանը (սակագներում չեն ներառվում): Հետևաբար, ողջամտորեն ենթադրվում է, որ Ընկերությունն ինքը պետք է շահագրգռված լինի այդ ուղղություններով ֆիքսված ծախսային հոգվածներով նախատեսված աշխատանքները և ձեռքբերումները փաստացի իրականացնել հնարավորինս արդյունավետ, տնտեսապես հիմնավորված և համակարգված կերպով, իսկ տնտեսված դրամական միջոցներն ուղղել ոչ թե իր հետ ենթադրյալ ընդհանուր տնտեսական շահ ունեցող կազմակերպություններից թանկ ապրանքների ձեռքբերման միջոցով Ընկերությունից դրամական միջոցների արտահոսքին, այլ, օրինակ, ծառայեցնել բաշխման ցանցի զարգացմանը:

- 4) Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի սեպտեմբերի 25-ի ՌԵ-3321-25 գրությամբ հայտնել է, որ Ընկերության «Գեղամա» և «Դեբեդ» մասնաճյուղերում իրականացված ստուգումների արդյունքում պարզվել է, որ Ընկերության բազմաթիվ աշխատողներ, իրենց լիազորությունները կատարելու փոխարեն մասնաճյուղերի ղեկավար կազմի հանձնարարությամբ աշխատանքներ են իրականացնել մասնաճյուղի սպասարկման տարածքում գործունեություն ծավալած կազմակերպությունների («Ինտեկո Էներգո» և «Արև Քնսթրաքշն» փակ բաժնետիրական ընկերությունների) կարիքների համար: Բացի այդ, Ընկերությանը պատկանող հատուկ տեխնիկական ծառայեցվել է մասնաճյուղի սպասարկման

տարածքում գործունեություն ծավալած նույն կապալառու կազմակերպությունների կարիքների համար, ինչի արդյունքում դրանց սպասարկման և վերանորոգման համար գոյացել են մեծ ծախսեր: Գրությանը կից ներկայացվել է Ընկերության գլխավոր տնօրենի տեղակալ, անվտանգության և վերահսկողության տնօրենի տեղեկանքը, համաձայն որի՝

- «Դեբեդ» մասնաճյուղի տրանսպորտային ծառայության ենթակա տեխնիկայի և մեքենաների վերանորոգման և սպասարկման համար 2025 թվականի հունիս-հուլիս ամիսներին գոյացել է շուրջ 13.500.000 միլիոն ՀՀ դրամի պարտք, որի մեծ մասը առաջացել է Ընկերությանը պատկանող տեխնիկան մասնաճյուղի սպասարկման տարածքում գործունեություն ծավալած կապալառու կազմակերպության՝ «Ինտեկո էներգո» փակ բաժնետիրական ընկերության կարիքների համար ծառայեցնելու հետևանքով:
- «Գեղամա» մասնաճյուղում կատարված ստուգումների արդյունքում պարզվել է, որ 2024թ. դեկտեմբեր-2025թ. օգոստոս ամիսների ընթացքում Ընկերությանը պատկանող հորատող մեքենա-մեխանիզմները հիմնականում ծառայեցվել են մասնաճյուղի սպասարկման տարածքում գործունեություն ծավալած կապալառու կազմակերպությունների («Ինտեկո էներգո» և «Արև Քնսթրաքշն» փակ բաժնետիրական ընկերությունների) կարիքների համար, ինչի արդյունքում դրանց սպասարկման և վերանորոգման համար գոյացել է 10.530.000 ՀՀ դրամի ծախս, այնինչ կատարված վերլուծությամբ՝ արդյունավետ կառավարման արդյունքում նշված աշխատանքները հնարավոր կլիներ կատարել 180.000-240.000 ՀՀ դրամի սահմաններում:

Հաջորդիվ, Ժամանակավոր կառավարիչը խնդրո առարկա խախտումների վերաբերյալ համապատասխան հիմնավորումներ է ներկայացրել 2025 թվականի հոկտեմբերի 2-ի ՌԵ-3491-25, հոկտեմբերի 27-ի ՌԵ-3879-25 և նոյեմբերի 4-ի ՌԵ-4028-25 գրություններով: Մասնավորապես, Ընկերության գլխավոր տնօրենի տեղակալ, անվտանգության և վերահսկողության տնօրենի կողմից կազմված զեկուցագրերի համաձայն՝

- «Դեբեդ» մասնաճյուղի տրանսպորտային ծառայությանը տրամադրված մեծաքանակ վառելիքի և տրանսպորտային միջոցների սպասարկման ու վերանորոգման խոշոր ծախսերի պատճառը հանդիսացել է մասնաճյուղի ենթակայությամբ գործող տրանսպորտային միջոցներն այլ կազմակերպության՝ «Ինտեկո» փակ բաժնետիրական ընկերության կարիքների համար ծառայեցնելը, որը կատարվել է մասնաճյուղի նախկին

գլխավոր ճարտարագետ Գևորգ Բեգոյանի հանձնարարությամբ: Միաժամանակ, 2024 թվականի դեկտեմբերից մինչև 2025 թվականի օգոստոս ամիսը Ընկերության կողմից ստացված 1829 հատ երկաթբետոնյա հենասյունից 1673 հատը տեղադրվել է կապալառու («Ինտեկո Էներգո» ՓԲԸ, «Արև Քնսթրաքշն» ՓԲԸ) կազմակերպությունների կողմից տարբեր ծրագրերի շրջանակներում:

- Ընկերության «Գեղամա» մասնաճյուղի տրանսպորտային տնտեսությունում հաշվառված թվով 7 հատուկ տեխնիկա (հորատող մեքենա-մեխանիզմներ), ինչպես նաև 2024 թվականի դեկտեմբերից մինչև 2025 թվականի օգոստոս Ընկերության կողմից ստացված 4377 երկաթբետոնյա հենասյուններից 4284-ը ծառայեցվել է մասնաճյուղի սպասարկման տարածքում գործունեություն ծավալած կապալառու ընկերությունների՝ «Ինտեկո Էներգո» և «Արև Քնսթրաքշն» փակ բաժնետիրական ընկերությունների կարիքների համար, ինչի արդյունքում դրանց սպասարկման և վերանորոգման համար գոյացել են ծախսեր (10 530 000 մլն դրամ)՝ ներկայացնելով համապատասխան հիմնավորող փաստաթղթեր:

Գրություններին կից ներկայացվել են նաև Ընկերության մի շարք աշխատակիցների բացատրություններ, մասնավորապես՝

- 1) Վարորդ Արեն Բաղդասարյանի բացատրությունն առ այն, որ մի շարք վայրերում «Ինտեկո Էներգո» փակ բաժնետիրական ընկերության համար կատարել է հորատման աշխատանքներ, ստացել 20 000-30 000 ՀՀ դրամ վարձատրություն,
- 2) վարորդ Ռ.Նահապետյանի բացատրությունն առ այն, որ աշխատանքներ է կատարել կապալառու «Ինտեկո Էներգոյի» համար Արմեն Սարգսյանի ցուցումով: Կատարած աշխատանքի համար վճարվել է պարզևավճարի հետ միասին,
- 3) վարորդ Կ.Գրիգորյանի բացատրությունն առ այն, որ հաճախակի հանձնարարությամբ գնացել է «Ինտեկո Էներգո» փակ բաժնետիրական ընկերության համար աշխատանքի, մի շարք վայրերում կատարել է հենասյունների հորատման աշխատանքներ,
- 4) «Դեբեդ» մասնաճյուղի տրանսպորտի ծառայության տնօրեն Արմեն Սարգսյանի բացատրությունն առ այն, որ 2025 թվականի ընթացքում գլխավոր ճարտարագետ Ի. Բաղդյանի հայտերի համաձայն իր ավտոտնտեսության վարորդները հատուկ տեխնիկայով գնացել են մասնաճյուղի տարբեր շրջաններ և «Ինտեկո Էներգո» փակ բաժնետիրական ընկերության միասին կատարել են փոսային աշխատանքներ,

հենասյունների տեղադրում, լարերի անցկացում: Վարորդները Ինտելկոյի համար կատարած աշխատանքի դիմաց վճարվել են Ինտելկոյի կողմից վարորդների քարտերին գումար փոխանցելով: Նշված աշխատանքները կատարելու մասին տեղյակ է պահել Ընկերության ավտոտնտեսության պետ Ա. Սարոյանին, ով իրեն ասել է՝ տեխնիկաները սարքին վիճակում պահել, որպեսզի աշխատանքները նորմալ կատարվեն,

- 5) Ի. Բադիյանի բացատրությունն առ այն, որ 2025 թ. ապրիլից մինչև սեպտեմբեր «Դեբեդ» մասնաճյուղի գլխավոր ճարտարագետ աշխատել է Գևորգ Բեգոյանը, ում որոշմամբ ամեն օր իր կողմից լրացվել է տրանսպորտային միջոց տրամադրելու հայտը: Իր գիտությամբ տրանսպորտի վառելիքը տրամադրվել է մասնաճյուղի կողմից, ներկայացվել է ծախսված վառելիքի փոխադարձ ակտը, որի հիման վրա «Ինտելկոն» պետք է գումար փոխանցեր Ընկերությանը: Տրանսպորտի վերանորոգումը, տեխսպասարկումը, վարորդների աշխատավարձերը տրվել են մասնաճյուղի կողմից, միաժամանակ վարորդների և «Ինտելկոյի» միջև կնքված պայմանագրի հիման վրա վարորդների հաշիվներին գումար է փոխանցվել որպես աշխատավարձ:

Վարչական վարույթի արդյունքում ներկայացված տեղեկատվության և դրանք հիմնավորող փաստաթղթերի ուսումնասիրության արդյունքում պարզվել է, որ Ընկերության բազմաթիվ աշխատակիցներ և լիցենզավորված գործունեության համար անհրաժեշտ մեքենա-մեխանիզմներ օգտագործվել են Ընկերության լիցենզավորված գործունեության հետ չառնչվող կարիքների համար համար: Ավելին, Ընկերությունն իր բնական մենաշնորհային դիրքից և վերապահված բացառիկ իրավունքներից բխող հսկայածավալ ռեսուրսներն օգտագործել է իր հետ ենթադրյալ ընդհանուր տնտեսական շահ ունեցող այն անձանց տնտեսական բնականոն գործունեության ապահովման համար, որոնք հանդիսացել են իր կապալառու ընկերությունները: Արդյունքում, վերջիններիս համար ստեղծվել է տնտեսապես չհիմնավորված արտոնյալ պայմաններ՝ արհեստականորեն բարելավելով այդ ընկերությունների շուկայական դիրքը և դրա արդյունքում ստեղծելով նպաստավոր պայմաններ Ընկերության կարիքների համար հայտարարված գնման գործընթացներում հաղթող ճանաչվելու և տնտեսական փակ շղթա ստեղծելու համար՝ իր հետ բերելով նաև Ընկերությունից դրամական միջոցների արտահոսքին:

- 5) Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի սեպտեմբերի 25-ի ՌԵ-3348-25, հոկտեմբերի 30-ի ՌԵ-3942-25 գրություններով հայտնել է, որ Վարչական վարույթի

շրջանակում իրականացվել են Ընկերության և կապալառու կազմակերպությունների հետ կնքված տրանսպորտային միջոցների վարձակալության, և սև ու գունավոր մետաղների, ինչպես նաև այլ տիպի թափոնների վաճառքի պայմանագրերի ուսումնասիրություններ, որի արդյունքում արձանագրվել է, որ Ընկերությունն ունի խոշոր դեբիտորական պարտավորություններ: Կից ներկայացվել են համապատասխան պայմանագրեր, հաշվապահական փաստաթղթեր, համաձայն որոնց 2025 թվականի հուլիսի 18-ի դրությամբ կուտակված պարտավորություններն են՝

- «Կասկադ Էներգո սերվիս» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության հետ 2025 թվականի փետրվարի 1-ին և 2018 թվականի մարտի 15-ին կնքված թիվ A-120/25 և թիվ A-94/18 պայմանագրերի գծով՝ 16 743 031 դրամ,
- «Ինտեկո Էներգո» փակ բաժնետիրական ընկերության հետ 2024 թվականի մարտի 14-ին կնքված A-134/24 պայմանագրի գծով՝ 37 777 428 դրամ,
- «Լոյս Էներջի» փակ բաժնետիրական ընկերության հետ 2018 թվականի ապրիլի 20-ին կնքված թիվ A-96/18 պայմանագրի գծով՝ 38 920 001 դրամ,
- «Արև Քնսթրաքշն» փակ բաժնետիրական ընկերության հետ 2018 թվականի ապրիլի 1-ին կնքված թիվ A-95/18 պայմանագրի գծով՝ 39 840 000 դրամ,
- «Նեֆտառոդուկտինվեստ» փակ բաժնետիրական ընկերության հետ 2024 թվականի մարտի 28-ին կնքված թիվ A-118/24 պայմանագրի գծով՝ 52 935 986 դրամ:

Գրություններին կից ներկայացված պայմանագրերի և հաշիվների համաձայն՝ նշված պայմանագրերի գծով 2025 թվականի հուլիսի 18-ի դրությամբ կուտակված պարտավորությունները կազմել են շուրջ 190 միլիոն դրամ, որից Ժամանակավոր կառավարչի ներկայացրած պահանջների արդյունքում մարվել է ավելի քան 100 միլիոն դրամը:

Այս համատեքստում հարկ է նշել, որ ցանկացած ընկերության արդյունավետ կառավարման ցուցիչներից է դեբիտորական պարտքերի հավաքագրումը և կայուն դրամական հոսքերի ապահովումը: Այսինքն, չհավաքագրելով դեբիտորական պարտավորությունները ընկերությունը ռիսկի տակ է դնում իր դրամական հոսքերը և իր ընթացիկ գործունեության ապահովման համար ստիպված է լինում ներգրավել փոխառու միջոցներ: Տվյալ պարագայում Ընկերությունը ջանքեր չի գործադրել իր հետ ենթադրյալ ընդհանուր տնտեսական շահ ունեցող ընկերությունների պարտավորությունների գանձման ուղղությամբ՝ այդ չափով

չկրճատելով փոխառու միջոցների ներգրավումը, ինչից ակնհայտ է անարդյունավետ և տնտեսապես ոչ հիմնավոր վարքագծի դրսևորումը:

6) Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի օգոստոսի 13-ի ՌԵ-2913-25, հոկտեմբերի 3-ի ՌԵ-3534-25 ու հոկտեմբերի 9-ի ՌԵ-3644-25 գրություններով հայտնել է, որ 2025 թվականի սեպտեմբերի 1-ի դրությամբ Ընկերության սպասարկման տարածքում առկա են ԲԷԱՀ համակարգում ընդգրկված, միջստուգաչափման ժամկետն անցած շուրջ 64 հազար հաշվիչներ, որոնց նորոգումը պետք է իրականացվի «Կասկադ Էներգո» ՍՊԸ-ի կողմից: Սակայն նշված աշխատանքները դադարեցվել են օգոստոսի 4-ից և վերսկսվել են ցածր տեմպով հոկտեմբերի 8-ից, որի արդյունքում Ընկերության պահեստում կուտակվել են 20 հազար նորոգման ենթակա հաշվիչներ:

➤ ԷԲՑ կանոնների 2-րդ կետի 20-րդ ենթակետի համաձայն՝ հաշվառքի սարքը մեկ միակցության սարքվածքների համախումբ է, որը նախատեսված է էլեկտրաէներգիայի (հզորության) չափման և հաշվառման համար, ներառյալ՝ էլեկտրական էներգիայի հաշվիչ կամ էլեկտրական էներգիայի հաշվիչի, հոսանքի և լարման չափիչ տրանսֆորմատորների միացությունների համախումբ՝ **ստուգաչափված Չափագիտական մարմնի կողմից**, առկայության դեպքում նաև՝ իմպուլսային տվիչները, մոդեմները, գումարիչները, դրանց միացնող հաղորդալարերը և ավտոնոմ էլեկտրական սնումը առնվազն 1,5 ժամի ընթացքում ապահովող անխափան սնման սարքերը,

➤ ԷԲՑ կանոնների 236-րդ կետի համաձայն՝ **առևտրային հաշվառքի սարքերի (բացառությամբ՝ սպառողի սեփականությունը հանդիսացող 6 կՎ և բարձր լարման հոսանքի ու լարման չափիչ տրանսֆորմատորների)** ձեռքբերման, տեղակայման, փոխարինման և շահագործման (ներառյալ՝ սպասարկման, աշխատանքի ճշտության ստուգման, **ստուգաչափման, նորոգման և պահպանման)** ծախսերն ու **պատասխանատվությունը՝ անկախ դրանց պատկանելությունից**, կրում է Բաշխողը, բացառությամբ ԷԲՑ կանոնների 270-րդ և 271-րդ կետերով սահմանված դեպքերի,

➤ ԷԲՑ կանոնների 261-րդ կետի համաձայն՝ Առևտրային (վերստուգիչ) հաշվիչի, հոսանքի, լարման չափիչ տրանսֆորմատորների հերթական ստուգաչափումը իրականացվում են ՀՀ օրենսդրության համաձայն:

Այսինքն, Ընկերությունը ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի կարևորագույն բաղադրիչ համարվող՝ ամբողջ հաշվառման համակարգի տեղադրումն ու սպասարկումը պատվիրակել է մի ընկերության, որի հետ ունի ենթադրյալ ընդհանուր տնտեսական շահ, որով պայմանավորված էլ ստեղծված իրավիճակում վերջինիս հնարավորություն է տվել կամայականորեն չկատարել պարտավորությունը և ռիսկի տակ դնել ԲԷԱՀ-ի աշխատանքը: ԲԷԱՀ-ի թերի կամ սխալ գործունեության արդյունքում աներկբայորեն վտանգվում է նաև գումարների հավաքագրման (billing) գործառույթը, իսկ Ընկերության կողմից էլեկտրաէներգետիկական համակարգում սպառողներից գումարների հավաքագրման, վճարումների կատարման գործառույթը մաս է կազմում «էլեկտրական էներգիայի արտադրություն–հաղորդում (փոխադրում)–ծառայությունների մատուցում–էլեկտրական էներգիայի բաշխում (մատակարարում) սպառողներին–սպառողներից գումարների հավաքագրում–վճարումներ համակարգի ընկերություններին» գործառնական շղթայի, որի անխափան աշխատանքով է նաև պայմանավորված էլեկտրաէներգետիկական համակարգի ֆինանսական կայունությունը, համակարգի ընկերությունների անընդհատ և շարունակական գործունեությունը:

Այսպիսով, Ընկերությունը բաշխման ցանցի նշված կարևորագույն բաղադրիչի հուսալի և անվտանգ աշխատանքի ապահովման տեսանկյունից ցուցաբերել է չհիմնավորված, ոչ արդյունավետ մոտեցում, ըստ էության «Կասկադ-էներգո» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության հետ ներգրավվելով այնպիսի ոչ բարենպաստ պայմաններով իրավահարաբերությունների մեջ, որով վտանգել է ոչ միայն Ընկերության, այլ նաև ամբողջ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի հուսալի և անխափան աշխատանքը:

- 7) Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի հոկտեմբերի 3-ի ՌԵ3531-25 գրությամբ հայտնել է, որ ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզ է դարձել, որ 2016 թվականի փետրվարի 24-ի Ընկերության և «Արդշինբանկ» փակ բաժնետիրական ընկերության միջև կնքվել է «**Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի հատուկ հաշվի վարման մասին» պայմանագիր**, որն ըստ գործող ընթացակարգերի համաձայնեցվել է Հանձնաժողովի հետ: Ի տարբերություն նշվածի՝ Ընկերության և «ՎՏԲ-Հայաստան Բանկ» փակ բաժնետիրական ընկերության միջև 2011 թվականի փետրվարի 15-ին և 2013 թվականի ապրիլի 4-ին կնքված համաձայնագրերով հատուկ հաշվում եղած դրամական միջոցներն օգտագործելու դիմաց բանկի կողմից վճարվել են համապատասխան տոկոսներ, մասնավորապես 1-ին դեպքում՝

օրական մնացորդի նկատմամբ 11% տարեկան տոկոսադրույքով՝ անկախ մնացորդի չափից, իսկ երկրորդ դեպքում՝ 8% տարեկան տոկոսադրույքով՝ անկախ մնացորդի չափից:

Վարչական վարույթի շրջանակում ներկայացված հիմնավորումներով և Հանձնաժողովում առկա՝ Ընկերության վարկային պայմանագրերի ուսումնասիրմամբ փաստվել է, որ սպառողներից հավաքագրված և հատուկ հաշվին մուտքագրված գումարները Ընկերության համար որևէ լրացուցիչ հասույթ չեն գեներացրել, հատուկ հաշիվը սպասարկող բանկի կողմից Ընկերության համար արտոնյալ պայմաններ չեն ապահովվել՝ ինչը ևս վկայում է Ընկերության ոչ արդյունավետ և տնտեսապես ոչ հիմնավորված կառավարման մասին:

8) Վարչական վարույթի շրջանակում արձանագրվել է նաև Ընկերության կողմից ԷԲՑ կանոնների խախտում մատակարար՝ «Էներեքս» փակ բաժնետիրական ընկերության նկատմամբ: Մասնավորապես, Ընկերությունը, խախտելով ԷԲՑ կանոնների 139-րդ կետի 1.2-րդ ենթակետի պահանջը, համաձայն որի մատակարարի գրավոր պահանջի և առաջարկվող ժամկետի ներկայացման պարագայում Բաշխողը պարտավոր է անջատել մատակարարի սպառողի էլեկտրամատակարարումը, չի կատարել «Էներեքս» փակ բաժնետիրական ընկերության՝ «Գոլդեն ֆիշ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության էլեկտրամատակարարումը դադարեցնելու վերաբերյալ պահանջը: Նշվածը հիմնավորվում է «Էներեքս» փակ բաժնետիրական ընկերության ներկայացրած հիմնավորումներով և ժամանակավոր կառավարչի ներկայացրած փաստական տվյալներով և ապացույցներով, այդ թվում՝ բացատրություններով:

9) Ժամանակավոր կառավարիչը 2025 թվականի հոկտեմբերի 7-ի ՌԵ3577-25 գրությամբ հայտնել է, որ ՀՀ քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային տեսչական մարմնի կողմից 2025 թվականի օգոստոսի 21-25-ը Ընկերության մի շարք ենթակայաններում իրականացվել է զննում՝ էներգետիկայի և էներգասպառման, ինչպես նաև հրդեհային անվտանգության բնագավառում նորմատիվ ակտերի պահանջների կատարման նկատմամբ: Կից ներկայացվել է տեսչական մարմնի ղեկավարի 2025 թվականի հոկտեմբերի 3-ի թիվ Կ-26409-2025-Ա կարգադրագիրը, որի համաձայն՝ տեսչական մարմնի մասնագետների կողմից 2025 թվականի օգոստոսի 21-25-ը Ընկերության «Աշտարակ» 110/35/10կՎ, «Պուրակ» 35/6կՎ, «Մասիս» 110/35/6կՎ, «Կոմիտաս» 35/6կՎ, Ն. Շենգավիթ ՏԵ493, Հալաբյան 47 ՏԵ610, Ն. Շենգավիթ 1-ին փող. ՏԵ824, Նժդեհի 30/2 ՏԵ1085, Դավիթաշեն գյուղ 2-րդ փողոց ՏԵ417, Սարյան 38 ՍՏԵ540, Բաշինջաղյան 188 ՏԵ1120, Սիլիկյան 1 և 10 խաչմերուկ ՏԵ729, Շիրազի

48 ՏԵ961, Սարյան 1 ՏԵ540, Կոմիտաս 58 ՏԵ382, Էմինենսկի փող., ՏԵ793, Գրիբայեդովի փողոցի վերջնամաս ՏԵ1613, Ա-1 թաղ., 118 ՏԵ1241, Ա-2 թաղ. 238 ՏԵ1061, Ա-2 թաղ. 223 ՏԵ1060, Բ-1 թաղ. 79 ՏԵ1380, 16 թաղ. 185 դպրոցի մոտ ՏԵ 1456, Բաշինջաղյան փող., ՏԵ1817, Սարյան-Պուշկին խաչմերուկ ՏԵ203, Արամի 64 ՏԵ53, Մոսկովյան փող., ՏԵ194 ենթակայաններում իրականացված էներգետիկայի և հրդեհային անվտանգության ոլորտին առնչվող նորմատիվ իրավական ակտերի և փաստաթղթերի պահանջների կատարման նկատմամբ զննման արդյունքում հայտնաբերվել են բազմաթիվ խախտումներ, տրվել դրանք վերացնելու հանձնարարականներ:

Ողջ վերոգրյալի արդյունքում փաստվել է, որ Ընկերության կողմից խախտվել է Լիցենզիայի պայմանների 5-րդ կետի 3-րդ ենթակետով որպես բաշխման գործունեության գործառույթ սահմանված՝ Բաշխողի կողմից սպառողների անխափան էլեկտրամատակարարումը նվազագույն ծախսումներով երկարաժամկետ կտրվածքում ապահովելու նպատակով Բաշխման ցանցի կառուցումը (վերակառուցումը), բաշխման ցանցի սպասարկումը, շահագործումը, կառավարումը, պահպանումը, բարելավումը՝ արդյունավետ, տնտեսապես հիմանվորված և համակարգված եղանակով իրականացնելու պահանջը:

«Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի ընդհանուր վերլուծություն

«Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ Հանձնաժողովն օրենքով իրեն վերապահված իրավասությունների սահմաններում ընդունում է որոշումներ՝ ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտեր, անհատական իրավական ակտեր, ներքին իրավական ակտեր:

«Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 35-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ կարգավորվող անձի աշխատողի աշխատանքային գործունեության ընթացքում դրսևորած վարքագիծը դիտարկվում է որպես կարգավորվող անձի վարքագիծ:

«Լիցենզավորման մասին» օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ Լիցենզիաները տալիս են միայն սույն հոդվածով նախատեսված լիազորված պետական մարմինները:

Նույն հոդվածի 1.1-ին մասի համաձայն՝ ... Էներգետիկայի, էլեկտրոնային հաղորդակցության բնագավառներում և ջրային ոլորտում լիցենզավորման առանձնահատկությունները սահմանվում են համապատասխանաբար «Էներգետիկայի մասին», «Էլեկտրոնային հաղորդակցության մասին» Հայաստանի Հանրապետության

օրենքներով, Հայաստանի Հանրապետության ջրային օրենսգրքով և դրանց համաձայն ընդունված լիցենզավորման կարգերով:

«Լիցենզավորման մասին» օրենքի 34-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ Լիցենզիայի գործողության կասեցումը որոշակի ժամկետով կամ որոշակի պայմաններով լիցենզավորված անձին լիցենզավորման ենթակա գործունեությունը կամ այդ գործունեության առանձին գործառույթները կամ լիցենզիայով վերապահված առանձին գործողություններն իրականացնելու իրավունքից ժամանակավորապես զրկումն է:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ լիցենզիայի գործողության կասեցման ընթացքում լիցենզավորված անձն իրավունք չունի իրականացնել կասեցման որոշմամբ սահմանված գործունեություն, գործառույթ կամ գործողություն, բացառությամբ նրանց, որոնք ուղղված են լիցենզիայի գործողության կասեցման պատճառները վերացնելուն, ինչպես նաև կասեցման մասին որոշմամբ նախատեսված անհետաձգելի միջոցառումներն իրականացնելուն:

Նույն հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ Լիցենզիայի գործողությունը կասեցնելու որոշմամբ պետք է հստակ սահմանվեն կասեցվող գործողությունը, գործառույթը կամ գործողությունները, ինչպես նաև կասեցման պատճառները, իրավական հիմքերը և ժամկետները:

Եթե, խախտման բնույթից ելնելով, դրանք կամ դրանց հետևանքները հնարավոր է վերացնել լիցենզավորված անձին լիցենզավորման ենթակա գործունեության առանձին գործառույթները կամ լիցենզիայով վերապահված առանձին գործողություններն իրականացնելու իրավունքից ժամանակավորապես զրկելու միջոցով, ապա այդ դեպքերում լիցենզիայի ողջ գործողության կասեցում չի կիրառվում:

Եթե լիցենզիայի գործողության կասեցման հետևանքով ուղղակի վնաս կհասցվի պետական և հասարակական անվտանգությանը, հասարակական կարգին, հանրության առողջությանն ու բարքերին, այլոց իրավունքներին և ազատություններին, պատվին ու բարի համբավին, ապա լիցենզիայի գործողությունը կասեցնելու մասին որոշմամբ պետք է նախատեսվեն լիցենզավորված անձի կողմից լիցենզավորման ենթակա գործունեությունը կասեցնելու հետևանքով երրորդ անձանց շահերի պաշտպանության երաշխիքները և դրա հետևանքով նրանց պատճառված վնասների հատուցման կարգը կամ հետևանքների վերացման ժամկետը:

«Էներգետիկայի մասին» օրենքի 1-ին հոդվածի համաձայն՝ սույն օրենքը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետության պետական մարմինների, սույն օրենքին համապատասխան էներգետիկայի բնագավառում գործունեություն իրականացնող անձանց և էլեկտրական, ջերմային էներգիա ու բնական գազ սպառողների փոխհարաբերությունները:

«Էներգետիկայի մասին» օրենքի 2-րդ հոդվածի համաձայն՝ սույն օրենքի նպատակը Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի բնագավառում պետական քաղաքականության սկզբունքների և դրանց իրագործման մեխանիզմների սահմանումն է:

«Էներգետիկայի մասին» օրենքի 4-րդ հոդվածի համաձայն՝ սույն օրենքի իմաստով օգտագործված հիմնական հասկացություններն են՝ ... 14) **լիցենզիա**՝ հանձնաժողովի որոշմամբ տրամադրված պաշտոնական փաստաթուղթ, որը հավաստում է էներգետիկայի բնագավառում սույն օրենքով նախատեսված գործունեություն իրականացնելու կամ ծառայություններ մատուցելու անձի իրավունքը, իսկ սույն օրենքով և լիցենզիայով նախատեսված դեպքերում՝ նաև պարտականությունը. 21) **հանձնաժողով**՝ Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողով:

«Էներգետիկայի մասին» օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ էներգետիկայի բնագավառում պետական քաղաքականության հիմնական սկզբունքներն են՝ ա) էներգետիկայի բնագավառում մրցակցության և արդյունավետ գործունեության խթանումն ու մրցակցային միջավայրի զարգացման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծումը. բ) էներգետիկայի բնագավառի գործունեության կարգավորումը. գ) տնտեսական գործունեության, պետական կառավարման և կարգավորման գործառույթների տարանջատումը. դ) սպառողների և էներգետիկայի բնագավառի տնտեսավարող սուբյեկտների իրավունքների պաշտպանության ապահովումը և շահերի հավասարակշռումը. ե) տեղական էներգետիկական պաշարների, էներգիայի վերականգնվող աղբյուրների արդյունավետ օգտագործումը և դրան ուղղված տնտեսական ու իրավական մեխանիզմների կիրառումը. զ) էներգետիկայի բնագավառում ներդրումների խրախուսումը. է) էներգետիկայի բնագավառում լիցենզավորված գործունեության թափանցիկության ապահովումը. ը) էներգետիկայի բնագավառի անվտանգության ապահովումը. թ) հանրապետության էներգետիկական անկախության խթանումը, այդ թվում՝ ներկրվող և տեղական էներգետիկ պաշարների տարատեսականցման և արտադրական հզորությունների առավելագույնս օգտագործման ապահովումը. ժ) շրջակա միջավայրի պահպանման ապահովումը. ժա) գիտատեխնիկական առաջընթացի և նոր՝

Էներգաարդյունավետ ու էներգախնայող տեխնոլոգիաների ներդրման, կադրերի պատրաստման ու վերապատրաստման խրախուսումը. ժբ) էներգետիկական շուկաների ձևավորման և զարգացման խթանումը. ժգ) խոցելի սպառողների շահերի պաշտպանությունը. ժդ) հաղորդման և բաշխման ցանցերին ոչ խտրական մուտքի և միացման երաշխավորումը:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի բնագավառում պետական կառավարման և կարգավորող մարմիններն իրենց իրավասությունների սահմաններում պետական քաղաքականություն իրականացնելիս ղեկավարվում են սույն հոդվածով սահմանված սկզբունքներով:

«Էներգետիկայի մասին» օրենքի 8-րդ հոդվածի համաձայն՝ էներգետիկայի բնագավառի կարգավորումը պետական քաղաքականության մի մասն է, որի նպատակն է հանձնաժողովին վերապահված իրավասությունների իրականացմամբ հավասարակշռել սպառողների և լիցենզիա ունեցող անձանց շահերը, լիցենզիա ունեցող անձանց համար ստեղծել գործունեության միատեսակ պայմաններ և նպաստել մրցակցային շուկայի ձևավորմանն ու զարգացմանը՝ երաշխավորելով սպառողների իրավունքները:

«Էներգետիկայի մասին» օրենքի 10-րդ հոդվածի համաձայն՝ Կարգավորման հիմնական միջոցներն են՝ ա) գործունեության լիցենզավորումը, լիցենզիայի պայմանների սահմանումը և դրանց վերահսկումը...:

«Էներգետիկայի մասին» օրենքի 25-րդ հոդվածի համաձայն՝ գործունեության լիցենզիայի պայմանները սահմանում է հանձնաժողովը:

Հանձնաժողովի 2013 թվականի նոյեմբերի 1-ի թիվ 374-Ն որոշմամբ հաստատված՝ էներգետիկայի բնագավառում գործունեության լիցենզավորման կարգի (այսուհետ՝ Լիցենզավորման կարգ) 3-րդ կետի 3-րդ ենթակետի համաձայն՝ էներգետիկայի բնագավառում լիցենզավորման ենթակա գործունեության տեսակներից է էլեկտրական էներգիայի բաշխումը:

Լիցենզավորման կարգի 5-րդ կետի համաձայն՝ սույն կարգի 3-րդ կետով սահմանված լիցենզավորման ենթակա գործունեությունների էությունը կազմող գործառույթները սահմանվում են համապատասխան գործունեության լիցենզիաներով: Լիցենզիայի անբաժանելի մասն են համարվում լիցենզավորված գործունեության իրականացման պայմանները:

«Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ գործունեության լիցենզիա ունեցող անձանց կողմից սույն օրենքի դրույթները, հանձնաժողովի ընդունած

իրավական ակտերը չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու դեպքերում հանձնաժողովն իրավասու է կիրառելու սույն օրենքով նախատեսված պատասխանատվության միջոցները, վերականգնելու մինչև խախտումը եղած դրությունը, կատարելու դրանից բխող գործողություններ (այդ թվում՝ հաշվարկ, վերահաշվարկ և այլն), ինչպես նաև տալ դրանց կամ խախտումը վերացնելու վերաբերյալ հանձնարարականներ՝ հաշվի առնելով «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված առանձնահատկությունները:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ Էներգետիկայի բնագավառում գործունեության լիցենզիա ունեցող անձի կողմից, բացառությամբ սույն հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված զրկվել են օբյեկտիվորեն անձանց, «Էներգետիկայի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված պահանջը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելն առաջացնում է նախազգուշացում:

Նույն հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ Էներգետիկայի բնագավառում գործունեության լիցենզիա ունեցող անձի կողմից, բացառությամբ սույն հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված անձանց, սույն հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված արարքը կատարելը, որի հետևանքով վտանգվել է կամ կարող էր վտանգվել համակարգի անվտանգությունը կամ հուսալիությունը, կամ այն ուղղակիորեն հանգեցրել է մի խումբ սպառողների իրավունքների կամ օրինական շահերի խախտման կամ լիցենզիայի պայմանների կոպիտ խախտման կամ Էներգետիկայի բնագավառում այլ լիցենզավորված անձի օրինական շահերի խախտման կամ լիցենզավորված գործունեության խոչընդոտմանը կամ լիցենզիայի պայմանների չկատարմանը կամ ոչ պատշաճ կատարմանը, կամ սույն հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված արարքը վարչական տույժ նշանակելու մասին որոշման անբողոքարկելի դառնալուց հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում, կրկին կատարելն առաջացնում է տուգանք՝ քսան միլիոն դրամից քառասուն միլիոն դրամի չափով, կամ լիցենզիայի գործողության կասեցում կամ լիցենզիայի գործողության դադարեցում:

Նույն հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ Էներգետիկայի բնագավառում գործունեության լիցենզիա ունեցող անձի կողմից, բացառությամբ սույն հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված անձանց, կարգավորող հանձնաժողովի՝ Էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված իրավական ակտով սահմանված պահանջը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, եթե արարքը չի պարունակում սույն հոդվածի այլ մասերով վարչական իրավախախտման հատկանիշներ, առաջացնում է նախազգուշացում:

Նույն հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ Էներգետիկայի բնագավառում գործունեության լիցենզիա ունեցող անձի կողմից, բացառությամբ սույն հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված անձանց, սույն հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված արարքը վարչական տույժ նշանակելու մասին որոշման անբողոքարկելի դառնալուց հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում, կրկին կատարելն առաջացնում է տուգանք՝ հինգ միլիոն դրամից տասը միլիոն դրամի չափով, կամ լիցենզիայի գործողության կասեցում կամ լիցենզիայի գործողության դադարեցում:

Նույն հոդվածի 6-րդ մասի համաձայն՝ Էներգետիկայի բնագավառում գործունեության լիցենզիա ունեցող անձի կողմից, բացառությամբ սույն հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված անձանց, սույն հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված արարքը կատարելը, որի հետևանքով վտանգվել է կամ կարող էր վտանգվել համակարգի անվտանգությունը կամ հուսալիությունը, կամ այն ուղղակիորեն հանգեցրել է մի խումբ սպառողների իրավունքների կամ օրինական շահերի խախտման կամ լիցենզիայի պայմանների կոպիտ խախտման կամ Էներգետիկայի բնագավառում այլ լիցենզավորված անձի օրինական շահերի խախտման կամ լիցենզավորված գործունեության խոչընդոտմանը կամ լիցենզիայի պայմանների չկատարմանը կամ ոչ պատշաճ կատարմանը կամ խոչընդոտել է կարգավորող մարմնի՝ կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացմանն առաջացնում է տուգանք՝ տասը միլիոն դրամից քսան միլիոն դրամի չափով, կամ լիցենզիայի գործողության կասեցում կամ լիցենզիայի գործողության դադարեցում:

Նույն օրենքի 25-րդ հոդվածի համաձայն՝ գործունեության լիցենզիայի պայմանները սահմանում է հանձնաժողովը:

Վերոգրյալ նորմերի վերլուծությունից հետևում է. որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետության պետական մարմինների, Էներգետիկայի բնագավառում գործունեություն իրականացնող անձանց և էլեկտրական էներգիա սպառողների փոխհարաբերությունները, և դրա նպատակը Հայաստանի Հանրապետության Էներգետիկայի բնագավառում պետական քաղաքականության սկզբունքների և դրանց իրագործման մեխանիզմների սահմանումն է:

Էներգետիկայի բնագավառում պետական քաղաքականության հիմնական սկզբունքներն են, այդ թվում՝ **Էներգետիկայի բնագավառի գործունեության կարգավորումը, սպառողների և Էներգետիկայի բնագավառի տնտեսավարող սուբյեկտների իրավունքների պաշտպանության ապահովումը և շահերի հավասարակշռումը, Էներգետիկայի բնագավառում լիցենզավորված գործունեության թափանցիկության ապահովումը, Էներգետիկայի բնագավառի**

անվտանգության ապահովումը, էներգետիկական շուկաների ձևավորման և զարգացման խթանումը, հաղորդման և բաշխման ցանցերին ոչ խտրական մուտքի և միացման երաշխավորումը:

Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի բնագավառում Հանձնաժողովն իր իրավասությունների սահմաններում պետական քաղաքականություն իրականացնելիս ղեկավարվում է վերը նշված սկզբունքներով: Էներգետիկայի բնագավառի կարգավորումը պետական քաղաքականության մի մասն է, որի նպատակն է Հանձնաժողովին վերապահված իրավասությունների իրականացմամբ հավասարակշռել սպառողների և լիցենզիա ունեցող անձանց շահերը, լիցենզիա ունեցող անձանց համար ստեղծել գործունեության միատեսակ պայմաններ և նպաստել մրցակցային շուկայի ձևավորմանն ու զարգացմանը՝ երաշխավորելով սպառողների իրավունքները:

Հանձնաժողովն օրենքով իրեն վերապահված իրավասությունների սահմաններում՝ էներգետիկայի բնագավառում ընդունում է ինչպես ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտեր, այնպես էլ անհատական իրավական ակտեր: Նշվածի հաշվառմամբ Հանձնաժողովի կողմից Էներգետիկայի բնագավառում էլեկտրական էներգիայի բաշխման գործունեության լիցենզավորումն իրականացվում է Հանձնաժողովի որոշմամբ: Հանձնաժողովի կողմից գործունեության լիցենզավորումը ենթադրում է ինչպես լիցենզիայի տրամադրումը, այնպես էլ դրա անբաժանելի մաս հանդիսացող լիցենզիայի պայմանների սահմանումը և դրանց նկատմամբ վերահսկողության իրականացումը՝ որպես Հանձնաժողովի կողմից իրականացվող կարգավորման հիմնական միջոցների կիրառում: Այսինքն, Հանձնաժողովը ընդունում է լիցենզիա տրամադրելու մասին որոշում, սահմանում է լիցենզիայի անբաժանելի մաս հանդիսացող լիցենզիայի պայմանները, դրանց նկատմամբ իրականացնում վերահսկողություն՝ լիցենզավորված անձանց իրավաչափ վարքագծի ապահովման նպատակով, խախտման դեպքում կիրառում համապատասխան պատասխանատվության միջոցներ:

Օրենսդիրը նախատեսել է լիցենզավորված անձի կողմից ոչ իրավաչափ վարքագծի դրսևորման հնարավոր երկու տարբերակ՝

1. «Էներգետիկայի մասին» օրենքի կամ Հանձնաժողովի՝ էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված իրավական ակտով սահմանված պահանջի խախտում, որը չի հանգեցրել կամ չէր կարող հանգեցնել որևէ հետևանքի:

2. «Էներգետիկայի մասին» օրենքի կամ Հանձնաժողովի՝ Էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված նորմատիվ կամ անհատական իրավական ակտով սահմանված պահանջի խախտում, որը հանգեցրել է կամ կարող էր հանգեցնել որոշակի հետևանքների:

Առաջին տարբերակը, ըստ էության, օրենսդիրը գնահատել է որպես նվազ վտանգավորություն ունեցող և որպես իմպերատիվ պատասխանատվության տեսակ նախատեսել է «նախազգուշացում»-ը, բացառությամբ նույն արարքը վարչական տույժ նշանակելու մասին որոշման անբողոքարկելի դառնալուց հետո մեկ տարվա ընթացքում կրկին կատարելու դեպքի:

Երկրորդ տարբերակը, ըստ էության, օրենսդրի կողմից գնահատվել է որպես ոչ նվազ վտանգավորություն ունեցող և Հանձնաժողովի համար սահմանել է հայեցողական լիազորություն, որի կիրառումը ենթադրում է կա՛մ սահմանված նվազագույն և առավելագույն սահմանաչափ ունեցող տուգանք, կա՛մ լիցենզիայի գործողության կասեցում կա՛մ լիցենզիայի գործողության դադարեցում:

Յուրաքանչյուր դեպքում, երբ առկա է Հանձնաժողովի կողմից իր իրավասությունների շրջանակներում պատասխանատվության միջոցի կիրառման հիմք, Հանձնաժողովը, առաջնորդվելով մարդու և քաղաքացու՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ ամրագրված իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության անհրաժեշտությամբ, նրանց իրավահավասարության, վարչարարության իրականացման համաչափության և կամայականության արգելքի սկզբունքներով, ինչպես նաև հետապնդելով օրենքով կանխորոշված այլ նպատակներ, պետք է գնահատի՝ որ պատասխանատվության միջոցի կիրառմամբ է հնարավոր ապահովել Էներգետիկայի բնագավառի գործունեության կարգավորումը, երաշխավորել սպառողների իրավունքները, հաղորդման և բաշխման ցանցերին միացումը, ապահովել Էներգետիկայի բնագավառի անվտանգությունը, խթանել Էներգետիկական շուկաների ձևավորումը և զարգացումը:

Օրենսդիրը «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածով սահմանել է պատասխանատվության նվազագույն չափ՝ նախազգուշացում պատասխանատվության միջոցի ձևով, և առավելագույն չափ՝ լիցենզիայի գործողության դադարեցման ձևով: Այսինքն, պատասխանատվության նախատեսված միջոցները հարաբերական-որոշակի են, ինչով օրենսդիրը տարբերակել է պատասխանատվության չափը՝ Հանձնաժողովին հնարավորություն տալով ապահովել համաչափություն կատարված արարքի և նշանակվող պատասխանատվության

միջոցի միջև: Համաչափության սկզբունքը պահանջում է ապահովել արդարացի հավասարակշռություն սահմանվող պատասխանատվության միջոցի ու չափի և պատասխանատվության սահմանմամբ հետապնդվող իրավաչափ նպատակի միջև:

«Էներգետիկայի մասին» օրենքի վերը նշված նորմերի բովանդակության հաշվառմամբ հարկ է փաստել, որ նույն օրենքով սահմանված որևէ պատասխանատվության միջոցի ընտրության իրավաչափ նպատակը պետք է լինի այդ պատասխանատվության միջոցի կիրառմամբ էներգետիկական համակարգի անվտանգության և հուսալիության ապահովումը, սպառողների և էներգետիկայի բնագավառում այլ լիցենզավորված անձանց իրավունքների և օրինական շահերի ապահովումը, լիցենզիայի պայմանների կատարումը, էներգետիկայի բնագավառի գործունեության կարգավորումը, սպառողների և էներգետիկայի բնագավառի տնտեսավարող սուբյեկտների իրավունքների պաշտպանության ապահովումը, էներգետիկայի բնագավառում ներդրումների խրախուսումը, էներգետիկայի բնագավառի անվտանգության ապահովումը, հաղորդման և բաշխման ցանցերին ոչ խտրական մուտքի և միացման երաշխավորումը:

Նշվածի հաշվառմամբ, անդրադառնալով պատասխանատվության միջոցներից յուրաքանչյուրին, հարկ է արձանագրել հետևյալը. տուգանքը հանդիսանում է պատասխանատվության միջոց, որն իրենից ներկայացնելով ֆինանսական որոշակի բեռ, ուղղված է նախ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածով սահմանված պահանջների խախտում թույլ տված, ապա նաև այլ լիցենզավորված անձի կողմից հետագա ոչ իրավաչափ վարքագիծը կանխելուն, այսինքն՝ լիցենզավորված անձի հետագա իրավաչափ վարքագիծը ապահովելուն, այդ կերպ նաև պատասխանատվության միջոցի կիրառմամբ հետապնդվող վերը նշված մյուս իրավաչափ նպատակների իրագործումն ապահովելուն: Տուգանքը որպես պատասխանատվության միջոց կիրառելիս, ելնելով նաև համաչափության սկզբունքից, պետք է կիրառվի օրենսդրի կողմից նախանշված միջակայքում գտնվող այն սահմանաչափով, որպիսի սահմանաչափը կարող է հանդիսանալ այնպիսի ներգործության միջոց, որն ունակ է լիցենզավորված անձին «ստիպել» խուսափել ոչ իրավաչափ վարքագծի կրկնությունից, վերանայել իր վարքագիծը, գիտակցել իր դրսևորած և հետագա դրսևորելիք ոչ իրավաչափ վարքագծի հնարավոր հետևանքների հնարավոր ազդեցությունը ինչպես իր, այնպես էլ ողջ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի մյուս մասնակիցների, այդ թվում՝ սպառողների իրավունքների և օրինական շահերի վրա, և ամեն կերպ խուսափել ինչպես իր իսկ տնտեսական

շահին կրկին վնասելուց, այնպես էլ համակարգի անվտանգությունը կամ հուսալիությունը վտանգելուց, սպառողների իրավունքները կամ օրինական շահերը խախտելուց, լիցենզիայի պայմանների կոպիտ խախտումից կամ էներգետիկայի բնագավառում այլ լիցենզավորված անձի օրինական շահերի խախտելուց կամ լիցենզավորված գործունեությանը խոչընդոտելուց կամ լիցենզիայի պայմանները չկատարելուց կամ ոչ պատշաճ կատարելուց կամ Հանձնաժողովի կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացմանը խոչընդոտելուց:

Տուգանք կիրառելիս նաև պետք է ելնել ինչպես լիցենզավորված անձի՝ ոչ իրավաչափ վարքագծի արդյունքում ստացած նյութական օգուտի չափից, այնպես էլ լիցենզավորված անձի նյութական վիճակից: Հանձնաժողովի գնահատմամբ չի կարող պատասխանատվության միջոց տուգանքի չափը նվազ լինել ոչ իրավաչափ վարքագծի արդյունքում ստացված նյութական օգուտից, քանի որ այդ կերպ տուգանքը որպես պատասխանատվության միջոց կկորցնի իր նշանակությունը, դրա կիրառումը չի հետապնդի օրենքով կանխորոշված նպատակ, հակառակ դեպքում ցանկացած լիցենզավորված անձ անկախ այդ վարքագծի իրական դրդապատճառներից կդրսևորի ոչ իրավաչափ վարքագիծ՝ «հետապնդելով նյութական շահ»: Միաժամանակ, հաշվի առնելով պատասխանատվության միջոցի կիրառմամբ հետապնդվող իրավաչափ նպատակները, համաչափության համատեքստում չի կարող անտեսվել լիցենզավորված անձի տնտեսական վիճակը, այսինքն՝ ունեցած ֆինանսական կարողությունները, հակառակ պարագայում նույն արարքի համար տարբեր լիցենզավորված անձինք կկրեն փաստացի ոչ համարժեք բացասական հետևանքներ, ինչը չի լինի արդարացի:

Լիցենզիայի գործողության կասեցումը համաձայն «Լիցենզավորման մասին» օրենքի 36-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ լիցենզավորված գործունեության, այդ գործունեության առանձին գործառույթների կամ լիցենզիայով վերապահված առանձին գործողությունների իրականացման իրավունքից ժամանակավորապես զրկումն է որը, ոչ միայն, բայց առավելապես կարող է և պետք է վրա հասնի բոլոր այն դեպքերում, երբ լիցենզավորված անձի կողմից դրսևորած ոչ իրավաչափ վարքագիծը և/կամ դրա արդյունքում առաջացած հետևանքները ժամանակավորապես բացառում են լիցենզավորված գործունեության, այդ գործունեության առանձին գործառույթների կամ լիցենզիայով վերապահված առանձին գործողությունների իրականացման հնարավորությունը: Միաժամանակ, լիցենզավորված գործունեության, այդ գործունեության առանձին գործառույթների կամ լիցենզիայով վերապահված առանձին գործողությունների ժամանակավոր դադարեցումը պետք է ուղղված լինի ոչ իրավաչափ վարքագծի հետագա շարունակության

բացառմանը, հետևանքների կանխմանն ու վերացմանը, մինչև խախտումը եղած դրության վերականգնմանը:

Հաշվի առնելով նաև վարչարարության համաչափության սկզբունքը՝ լիցենզիայի գործողության կամ դրա առանձին գործառույթի կասեցումը չի կարող լինել ինքնանպատակ. այն պետք է ունենա հստակ նպատակ, այն է՝ վերացնել խախտումը և/կամ դրա հետևանքները: Այսինքն, լիցենզիայի գործողության կամ դրա առանձին գործառույթի կասեցմամբ հետապնդվող իրավաչափ նպատակը պետք է լինի լիցենզավորված գործունեության կամ դրա առանձին գործառույթի իրականացումը բացառող (խոչընդոտող) հանգամանքների և/կամ դրանց հետևանքների վերացումը. այլ կերպ՝ այնպիսի «պայմանների ապահովումը», որոնք մի կողմից թույլ կտան կանխել լիցենզավորված գործունեության կամ դրա առանձին գործառույթի իրականացումը բացառող (խոչընդոտող) հանգամանքների և/կամ դրանց հետևանքների շարունակությունը, մյուս կողմից «կշահագրգռեն» լիցենզավորված անձին վերացնել այդ հանգամանքները:

Միաժամանակ, որևէ խախտման հիմքով լիցենզիայի գործողության կամ դրա առանձին գործառույթի կասեցման հնարավորություն նախատեսելու կանոնից ուղղակիորեն հետևում է, որ այս գործիքակազմը պետք է բացառի լիցենզիայի գործողության կամ դրա առանձին գործառույթի կասեցման պատճառ հանդիսացող խախտման՝ կասեցման ընթացքում կրկնվելու հնարավորությունը, ինչն իր հերթին ենթադրում է, որ պետք է կասեցվի այն գործառույթը, որի չիրականացման կամ ոչ պատշաճ իրականացման արդյունքում թույլ է տրվել կոնկրետ խախտումը:

Այսինքն՝ չի կարող որևէ խախտմամբ պայմանավորված կասեցվել լիցենզիայի գործողությունը կամ դրա առանձին գործառույթը, եթե այդ կասեցումն ինքնին չի կարող ենթադրել այդ գործառույթի իրականացում կամ դրա հետևանքների վերացում և միաժամանակ օբյեկտիվորեն ենթադրելու է նույն խախտման կրկնություն, առանց այդ խախտումը կրկնելու հնարավորության բացառվելու է խախտման կամ դրա հետևանքների վերացումը: *Օրինակ՝ սպառողներին բաշխման ցանցին միացման գործառույթների ընթացքում թույլ տրված խախտման դեպքում կասեցումը չի կարող համարվել համաչափ պատասխանատվության միջոց, քանի որ այդ գործառույթի կասեցումը կենթադրի այլ սպառողների՝ բաշխման ցանցին միացման սպառողների իրավունքների խախտման:*

Անդրադառնալով լիցենզիայի գործողության կասեցման հետևանքով պետական և հասարակական անվտանգությանը, հասարակական կարգին, հանրության առողջությանն ու բարքերին, այլոց իրավունքներին և ազատություններին, պատվին ու բարի համբավին ուղղակի վնաս հասցվելու դեպքում լիցենզիայի գործողությունը կասեցնելու մասին որոշմամբ լիցենզավորված անձի կողմից լիցենզավորման ենթակա գործունեությունը կասեցնելու հետևանքով երրորդ անձանց շահերի պաշտպանության երաշխիքները և դրա հետևանքով նրանց պատճառված վնասների հատուցման կարգ կամ հետևանքների վերացման ժամկետ նախատեսելու պահանջին, Հանձնաժողովը գտնում է, որ թեև այն հանդիսանում է լիցենզիայի գործողությունը կասեցնելու մասին որոշմանը ներկայացվող պահանջ, այնուամենայնիվ, այդ երաշխիքների սահմանումը պետք է բխի օրենքից և օբյեկտիվ իրականության մեջ հնարավոր լինի դրանց ապահովումը:

Միաժամանակ, լիցենզիայի գործողության կասեցումը որպես պատասխանատվության միջոց չի կարող ունենալ բացառապես «պատժիչ» նշանակություն: Այսինքն՝ լիցենզավորված անձի գործունեության կասեցումը որպես պատասխանատվության միջոց պետք է դիտարկվի, երբ տուգանքի առավելագույն սահմանաչափը համաչափ պատասխանատվության միջոց չէ, այն չի կարող հանդիսանալ օրենքով հետապնդվող իրավաչափ նպատակի հասնելու բավարար միջոց, և միաժամանակ լիցենզիայի գործողության կասեցումը չպետք է հետապնդի լիցենզավորված անձին եկամուտ ստանալու հնարավորությունից ժամանակավորապես զրկելու քողարկված նպատակ, հակառակ տրամաբանությամբ այս պատասխանատվության միջոցի կիրառմամբ կխաթարվի օրենսդրի հետապնդած նպատակը՝ հանգեցնելով կամայականության դրսևորման, մասնավորապես՝ որոշակի ժամկետով գործունեության կասեցմամբ, ինչը ենթադրում է նաև իր գործունեությամբ եկամուտ ստանալու հնարավորությունից ժամանակավորապես զրկում, լիցենզավորված անձի համար ստեղծել առավել մեծ ֆինանսական բեռ, քան արդեն իսկ օրենսդիրը սահմանել է: Այսինքն՝ տուգանքի առավելագույն շեմի սահմանմամբ արդեն իսկ օրենսդիրը նախանշել է այն սահմանաչափը, որի ոչ համարժեք լինելու պայմաններում Հանձնաժողովը պետք է դիտարկի այլ պատասխանատվության միջոցների կիրառման հնարավորությունը:

Լիցենզիայի գործողության դադարեցումը ենթադրում է լիցենզավորված անձի կողմից իր լիցենզավորված գործունեության իրականացման «հնարավորությունից զրկում». այսինքն՝ տվյալ պատասխանատվության միջոցի կիրառումը պետք է վրա հասնի լիցենզավորված անձի

դրսևորած վարքագծի, դրա առաջացրած հետևանքների, ինչպես նաև մյուս պատասխանատվության միջոցների կիրառելիության «անհնարինության» դեպքում: Մասնավորապես՝ բոլոր այն դեպքերում, երբ լիցենզավորված անձը դրսևորել է այնպիսի վարքագիծ, որի դեպքում օրենքով սահմանված տուգանքի առավելագույն չափն առավել քան ոչ համաչափ է, իսկ լիցենզավորված գործունեության կասեցումը չի ապահովի այն իրավաչափ նպատակը, որին ուղղված պետք է լինի պատասխանատվության միջոցի կիրառումը, Հանձնաժողովը պետք է ընտրի հենց այս պատասխանատվության միջոցը՝ ղեկավարվելով ոչ միայն այլ պատասխանատվության միջոցների բացառման, այլ նաև կոնկրետ պատասխանատվության միջոցի համաչափության սկզբունքով:

Հատկանշական է, որ օրենսդիրը «կամ» շաղկապով տարանջատել է այն վավերապայմանները՝ հետևանքները, որոնցից յուրաքանչյուրի վրա հասնելն ինքնին, պայմանավորված կոնկրետ գործի հանգամանքներով, կարող է բավարար լինել լիցենզիայի գործողությունը դադարեցնելու համար: Հանձնաժողովի նման եզրահանգումը բխում է «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 16-րդ հոդվածի 2-րդ մասի և 3-րդ մասի բովանդակությունից, որոնց համաձայն՝ *«եթե նորմատիվ իրավական ակտում թվարկված բոլոր պայմանների առկայությունը պարտադիր է, ապա **չի կարող կիրառվել «կամ» շաղկապը**, և «Նորմատիվ իրավական ակտում նորմի կիրառման համար թվարկված բոլոր պայմաններից բավական է միայն մեկի կամ թվարկված պայմաններից առնվազն մեկի առկայությունը, եթե իրավական ակտում՝ 1) նշված նորմի կիրառումը պայմանավորված է «կամ» շաղկապով բաժանված պայմաններով, կամ 2) նշված նորմի կիրառումը պայմանավորված է ստորակետերով և «կամ» շաղկապով բաժանված պայմաններով*»:

Անդրադառնալով Հանձնաժողովի՝ պատասխանատվության միջոց կիրառելուն զուգահեռ մինչև խախտումը եղած դրությունը վերականգնելու, դրանից բխող գործողություններ կատարելու, ինչպես նաև խախտումը վերացնելու վերաբերյալ հանձնարարականներ տալու իրավասությամբ օժտված լինելու հանգամանքին, Հանձնաժողովը գտնում է, որ դրանք առանձին գործիքներ են և որևէ կերպ ուղղված չեն պատասխանատվության չափը կամ միջոցը փոխելուն կամ մեղմելուն:

Սահմանադրական դատարանն իր՝ 2010 թվականի հոկտեմբերի 12-ի ՍԴՈ-920 որոշման մեջ, անդրադառնալով համաչափության սկզբունքի բովանդակությանը, նշել է, որ. «...համաչափության սկզբունքը պահանջում է ապահովել արդարացի հավասարակշռություն

սահմանվող պատասխանատվության միջոցի ու չափի և պատասխանատվության սահմանմամբ հետապնդվող իրավաչափ նպատակի միջև»:

Սահմանադրական դատարանն իր՝ 16.11.2010թ. ՍԴԴ-924 որոշման մեջ, անդրադառնալով համաչափության սկզբունքի բովանդակությանը, նշել է, որ. «... Իրավաբանական պատասխանատվության հիմքում ընկած համաչափության սահմանադրական սկզբունքը պահանջում է նաև, որ սահմանված պատասխանատվության չափը լինի տարբերակված՝ ելնելով կատարված արարքի ծանրությունից, հանրային վտանգավորության աստիճանից, պատճառված վնասից, մեղքի աստիճանից և այլ էական հանգամանքներից»:

Հանձնաժողովի գնահատմամբ համաչափ պատասխանատվության միջոցի ընտրությունը պետք է բխի նաև պատասխանատվության ենթարկվող սուբյեկտի՝ էլեկտրաէներգետիկական համակարգում ունեցած դերից, այդ թվում՝ դրանից բխող պարտականություններից ու համակարգի անվտանգության կամ հուսալիության, սպառողների իրավունքների և/կամ էներգետիկայի բնագավառում այլ լիցենզավորված անձանց օրինական շահերի համար ունեցած «պատասխանատվության» աստիճանից, նրա նյութական վիճակից:

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական և վարչական պալատը 22.04.2016 թվականի թիվ ՎԴ/6329/05/12 վարչական գործով կայացված որոշմամբ, անդրադառնալով հայեցողական լիազորությունների իրացման առանձնահատկություններին, արտահայտել է հետևյալ իրավական դիրքորոշումը. «... պետաիշխանական լիազորություններով օժտված ցանկացած մարմնին, վերջինիս գործառնական կարգավիճակին համապատասխան, օրենքով կարող են վերապահվել ինչպես պարտադիր, այնպես էլ հայեցողական լիազորություններ՝ պայմանավորված 27.11.2005 թվականի խմբագրությամբ ՀՀ Սահմանադրության 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասում ամրագրված հիմնադրույթի իրացման անհրաժեշտությամբ, ըստ որի՝ պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններն ու պաշտոնապար անձինք իրավասու են կատարելու միայն այնպիսի գործողություններ, որոնց համար լիազորված են Սահմանադրությամբ կամ օրենքներով: Վերոգրյալի հիման վրա ՀՀ վճռաբեկ դատարանը կարևորել է «հայեցողություն» կատեգորիայի իրավական բովանդակության բացահայտման անհրաժեշտությունը: Ըստ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի՝ «հայեցողությունը» թույլատրելի իրավաչափ վարքագծի ընտրության կամ դրսևորման հնարավորությունն է: Որպես ուղենիշ հիմք ընդունելով իրավունքի գերակայության սկզբունքը, մարդու և քաղաքացու՝ ՀՀ Սահմանադրությամբ ամրագրված իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության

գաղափարը՝ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը գտել է, որ «հայեցողություն» եզրույթի ներքո պետք է նկատի ունենալ նպատակահարմարության և օրինականության ողջամիտ հարաբերակցություն: Այսինքն՝ պետախիշխանական լիազորություններով օժտված որևէ պետական մարմին հայեցողական լիազորություն իրականացնելիս պարտավոր է թույլատրելի իրավաչափ վարքագծի ընտրությունն իրականացնել՝ առաջնորդվելով մարդու և քաղաքացու՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ ամրագրված իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության անհրաժեշտությամբ, նրանց իրավահավասարության, կամայականության արգելքի սկզբունքներով՝ ապահովելով գործի ըստ էության ճիշտ քննությունը և լուծումը (տե՛ս, օրինակ, ՀՀ ֆինանսների նախարարության Շենգամիթի հարկային տեսչությունն ընդդեմ անհատ ձեռնարկատեր Գուրգեն Այվազյանի և այլոց թիվ ԵՇԴ/3780/02/14 քաղաքացիական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 27.11.2015 թվականի որոշումը):

Վերահաստատելով նշված իրավական դիրքորոշումները՝ Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասում ամրագրված վարչական մարմնի հայեցողական լիազորության հասկացությունից հետևում է, որ.

- 1) հայեցողական լիազորությունը պետք է վարչական մարմնին վերապահված լինի օրենքով,
- 2) հայեցողական լիազորությունը հանգում է մի քանի լուծումներից մեկն ընտրելու և այն իրացնելու՝ վարչական մարմնի հնարավորությանը,
- 3) վարչական մարմնի կողմից ընտրվող և իրացվող բոլոր լուծումները պետք է լինեն իրավաչափ. վարչական մարմինը չի կարող ընտրել որևէ լուծում, որը դուրս է հայեցողական լիազորությունների՝ օրենքով սահմանված շրջանակներից և ուղղված չէ օրենքով հետապնդվող նպատակներին:

Վճռաբեկ դատարանը փաստում է, որ իրավական պետությունում պետախիշխանական լիազորություններով օժտված բոլոր սուբյեկտներին վերապահված հայեցողական լիազորությունները կարող են գործադրվել միայն իրավունքի սահմաններում: Հետևաբար հայեցողական վարչարարությունը ևս կաշկանդված, սահմանափակված է իրավունքով: Այդ իսկ պատճառով «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի 2-րդ մասում օրենսդիրն ամրագրել է, որ հայեցողական լիազորություն իրականացնելիս վարչական մարմինը պարտավոր է առաջնորդվել՝

- մարդու և քաղաքացու՝ ՀՀ Սահմանադրությամբ ամրագրված իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության անհրաժեշտությամբ,

- իրավահավասարության սկզբունքով,

- վարչարարության իրականացման համաչափության սկզբունքով,

- կամայականության արգելքի սկզբունքով:

«Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի 2-րդ մասը սահմանում է նաև, որ հայեցողական լիազորություն իրականացնելիս վարչական մարմինը պարտավոր է հետապնդել օրենքով կանխորոշված այլ նպատակներ: Նշված իրավադրույթից հետևում է, որ վարչական մարմինները հայեցողական լիազորություններ իրականացնելիս կաշկանդված են նաև հայեցողության այն նպատակով, որն ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն ամրագրված է հայեցողություն վերապահող օրենքում: Այսինքն՝ վարչական մարմինը յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում պարտավոր է պարզել իրեն հայեցողություն վերապահող օրենքի նպատակը և իր հայեցողությունն իրականացնել օրենքի սահմաններում՝ այդ նպատակին հասնելուն ուղղված միջոցների օգտագործմամբ:

Վճռաբեկ դատարանի գնահատմամբ վարչական մարմինների կողմից օրենքով ամրագրված սահմանների խախտմամբ կամ օրենքով կանխորոշված նպատակին ոչ համահունչ կերպով հայեցողական լիազորությունների իրականացումը հանգեցնում է հայեցողական հետևյալ սխալների.

1) սխալ ենթադրություն հայեցողության բացակայության մասին (հայեցողության չօգտագործում),

2) տվյալ փաստակազմի համար օրենքով չնախատեսված իրավական հետևանքի կիրառում կամ հայեցողության չարաշահում (վերազանցում),

3) հայեցողության կիրառման ժամանակ փաստական հանգամանքների ոչ ամբողջական պարզում:

Հետևաբար վարչական մարմիններին վերապահված հայեցողական լիազորությունների կիրառման իրավաչափության նկատմամբ դատական վերահսկողություն իրականացնելիս դատարանը պետք է ստուգի հայեցողության կիրառման ժամանակ այնպիսի սխալների առաջացման հարցը, որոնք պայմանավորված են հայեցողության՝ օրենքով ուրվագծված սահմանների կամ օրենքով նախանշված նպատակի անտեսմամբ: Այլ կերպ ասած՝ հայեցողական լիազորությունների իրավաչափության գնահատման համար դատարանը, մասնավորապես,

պետք է պարզի արդյոք վարչական հայեցողությունը հետևողականորեն է կիրառվել, թե՛ ոչ, և արդյոք վարչական մարմինը թույլ է տվել վերը նշված հայեցողական սխալներից որևէ մեկը, թե՛ ոչ»:

«Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ հայեցողական լիազորությունն օրենքով վարչական մարմնին վերապահված իրավունք է՝ ընտրելու մի քանի հնարավոր իրավաչափ լուծումներից որևէ մեկը:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ հայեցողական լիազորություն իրականացնելիս վարչական մարմինը պարտավոր է առաջնորդվել մարդու և քաղաքացու՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ ամրագրված իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության անհրաժեշտությամբ, նրանց իրավահավասարության, վարչարարության իրականացման համաչափության և կամայականության արգելքի սկզբունքներով, ինչպես նաև հետապնդել օրենքով կանխորոշված այլ նպատակներ:

Այսինքն՝ վարչական մարմինը, կրելով մարդու և քաղաքացու՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ ամրագրված իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության անհրաժեշտությամբ, նրանց իրավահավասարության, վարչարարության իրականացման համաչափության և կամայականության արգելքի սկզբունքներով առաջնորդվելու պարտականություն, իրեն վերապահված հայեցողական լիազորությունն իրականացնելիս ճիշտ պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար պետք է միաժամանակ քննարկման առարկա դարձնի և՛ պատասխանատվության միջոցի՝ կատարված արարքին համաչափությունը, և՛ պատասխանատվության միջոցի ընտրության միջոցով օրենքով կանխորոշված նպատակների իրագործման հնարավորությունը, և՛ անձի համար առավել բարենսպաստ կամ մեղմ պատասխանատվության միջոցի կիրառման հնարավորությունը: Եվ յուրաքանչյուր առավել բարենպաստ պատասխանատվության միջոցի ընտրությունը բացառի միայն այն դեպքում, երբ կեզրահանգի, որ այդ պատասխանատվության միջոցն ուղղված չէ օրենքով հետապնդվող նպատակներին:

Ողջ վերոգրյալի հաշվառմամբ Հանձնաժողովը ստորև կանդրադառնա վարչական վարույթի ընթացքում հաստատված իրավախախտումներից յուրաքանչյուրի առաջացրած հետևանքներին և դրանց հաշվառմամբ համարժեք պատասխանատվության միջոցի ընտրությանն առանձին առանձին:

1.1 ԲԷԱՀ-ի մասով՝

Վարչական վարույթի արդյունքում հաստատվել է Ընկերության կողմից Հանձնաժողովի՝ էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված և ԲԷԱՀ-ի բնականոն աշխատանքի ապահովմանն ուղղված **ԷԲՑ կանոնների 245-րդ կետով սահմանված՝ հաշվառքի սարքերից ստացվող տվյալների գրանցման, դրանց պաշտպանվածության և հասանելիության ապահովման պահանջի չկատարելը, որը**

- 1) ուղղակիորեն հանգեցրել է ԲԷԱՀ-ին միացած շուրջ 700 հազար սպառողների՝ իրենց հաշվառքի սարքերով սահմանված կարգով գրանցված և պաշտպանված տվյալներ ունենալու իրավունքի, ինչպես նաև սպառողների համար սահմանվող սակագներում հիմնավորված ծախսեր ներառվելու օրինական շահի խախտմանը: Ավելին, նշված խախտումների արդյունքում, շուրջ 700 հազար սպառողներ զրկվել են օբյեկտիվորեն իրենց սպառման վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվություն կամ դրա հասանելիություն ստանալու իրավունքի իրացման հնարավորությունից,
- 2) խոչընդոտել է կարգավորող մարմնի՝ կարգավորման **գործառույթների պատշաճ իրականացմանը՝ ուղղակիորեն զրկելով վերջինիս մշտադիտարկման գործառույթի պատշաճ իրականացման համար անհրաժեշտ՝ ԲԷԱՀ համակարգի միջոցով սպառողների հաշվառքի սարքերով գրանցված և պաշտպանված տվյալներին հասանելիությունից:**

Փաստված խախտումը Հանձնաժողովի գնահատմամբ հանդիսանում է լրջագույն խախտում, քանի որ ԲԷԱՀ-ի տվյալների անդառնալի կորստի արդյունքում խախտվել են և՛ հարյուր հազարավոր սպառողների իրավունքներ, և՛ խոչընդոտվել է կարգավորողի կարգավորման գործառույթը: Խախտման և դրա հետևանքի ծանրության կարևոր ցուցիչ է այդ համակարգի ներդրմանն ու կայացմանն ուղղված դրամական միջոցների չափը և Ընկերության կողմից իրականացված ներդրումների ծավալում դրա կշիռը: Այսինքն, առնվազն այդ ներդրումների չափն ինքնին վկայում է համակարգի կարևորագույն նշանակության և հետևաբար դրանում առկա տվյալների բացակայության հետևանքների ծանր ազդեցության մասին:

Հանձնաժողովը հատկանշական է համարում, որ նման հետևանքները վրա են հասել ոչ թե մեկ գործողության արդյունքում, այլ, ինչպես հետևում է Վարչական վարույթի նյութերի և վկայակոչված իրավական նորմերի վերլուծությունից, տևական ժամանակահատված դրսևորած անգործության, հետևաբար նաև համակարգի նկատմամբ, չնայած դրա կարևորությանը,

դրսևորած ոչ պատշաճ ուշադրության և դրանից բխող անգործության հետևանքով մասնավորապես՝ ԲԷԱՀ-ի երեք ամիսը մեկ արխիվացում, գաղտնիության ապահովում և այլն:

Հանձնաժողովի գնահատմամբ, սույն խախտման առաջացրած հետևանքները, նաև Ընկերության բացառիկ դերի հաշվառմամբ, չեն կարող հանգեցնել տուգանք պատասխանատվության միջոցի ընտրության, քանի որ խնդրո առարկա դեպքում այն, որպես ընդամենը ֆինանսական բեռ, չի կարող հանդիսանալ՝ առանց էլեկտրական էներգիայի (հզորության) գնման ծախսի ավելի քան 70 միլիարդ անհրաժեշտ հասույթ (ավելի քան 30 միլիարդ շահույթ) ունեցող Ընկերության հետագա ոչ իրավաչափ վարքագիծը կանխող, ինչպես նաև վերջինիս և այլ լիցենզավորված անձանց կողմից հետագա հնարավոր ոչ իրավաչափ վարքագիծը բացառող բավարար ներգործության միջոց:

Հակառակ դեպքում, Հանձնաժողովը համակարգի անվտանգության և հուսալիության համար «պատասխանատու», ողջ ազգաբնակչությանը բացառիկ ծառայություն մատուցող և հետևաբար բոլոր սպառողների իրավունքներին առնչվող մյուս լիցենզավորված անձանց անուղղակիորեն կուղղի նաև ազդակ առ այն, որ համանման կոպտագույն խախտումները, որոնց հետևանքները հնարավոր չէ վերացնել, կարող է հանգեցնել ընդամենը տուգանքի առաջացման: Նման ազդակն ինքնին կարող է նախադրյալ ստեղծել այլ լիցենզավորված անձանց կողմից՝ կարգավորող մարմնի կարգավորման առանցքային գործառույթներին խոչընդոտող, ինչպես նաև հարյուր հազարավոր սպառողների իրավունքները կամ օրինական շահերը խախտող վարքագծի դրսևորման համար:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Ընկերության կողմից թույլ տրված խախտումը առաջացրել է «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված հետևանքներից միաժամանակ թվով երկուսը, ինչպես նաև հաշվի առնելով ողջ բաշխման ցանցի քնականոն աշխատանքի ապահովման համար ԲԷԱՀ-ի ունեցած կարևորագույն նշանակությունը, խախտման հետևանքները, ավելի քան 73 մլրդ դրամի կապարված և սակագնում ներառված ներդրում հանդիսացող դրամական միջոցների ծախսման անարդյունավետությունը, շուրջ 700 հազար սպառողների՝ իրենց հաշվառքի սարքերով սահմանված կարգով գրանցված և պաշտպանված տվյալների անվերականգնելի կորուստը, դրանից ուղղակիորեն բխող և դրանից ածանցվող՝ այդ սպառողներին իրենց սպառման վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվություն կամ դրա հասանելիություն ստանալու իրավունքի իրացման, ինչպես նաև Հանձնաժողովի կողմից սահմանված կանոններով նախատեսված դեպքերում վերահաշվարկ կատարելու

հնարավորությունից զրկված լինելու, Հանձնաժողովի՝ կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացմանը խոչընդոտելու հանգամանքները, Հանձնաժողովը գտնում է, որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված քսան միլիոն դրամ տուգանքն էապես ոչ համարժեք պատասխանատվության միջոց է, քանի որ այն չի կարող հետապնդել օրենքով կանխորոշված իրավաչափ նպատակ:

Անդրադառնալով լիցենզիայի գործողությունը կասեցնելու հնարավորությանը և հաշվի առնելով նաև պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար նշանակություն ունեցող վերը նշված բոլոր հանգամանքները, այդ թվում՝ արարքի ծանրությունը, հանրային վտանգավորության աստիճանը, պատճառված վնասը և այլ՝ վերը նշված էական հանգամանքները, Հանձնաժողովը գտնում է, որ սույն դեպքում «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված լիցենզիայի գործողության կասեցումը ևս ոչ համաչափ պատասխանատվության միջոց է, քանի որ սույն խախտման հիմքով լիցենզիայի կասեցումը կլինի ինքնանպատակ՝ հաշվի առնելով խախտումը և/կամ դրա հետևանքները վերացնելու օբյեկտիվ անհնարինությունը. այսինքն՝ կասեցումը որպես պատասխանատվության միջոց չի հետապնդի օրենքով նախատեսված իրավաչափ նպատակ:

Միաժամանակ, լիցենզիայի գործողության կասեցումը՝ որպես պատասխանատվության միջոց, կիրառելի չէ Ընկերության նկատմամբ, քանի որ՝

- լիցենզավորված գործունեության ամբողջական կասեցումն օբյեկտիվորեն կհանգեցնի Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ողջ ազգաբնակչությանը էլեկտրական էներգիայի բաշխման ժամանակավոր դադարեցման, այն է՝ *ավելի քանի մեկ միլիոն սպառողների համար կենսապահովման առաջնային նշանակության ծառայության՝ անխափան և որակյալ էլեկտրական էներգիա ստանալու իրավունքի խախտման*, ինչը ինքնին անթույլատրելի է,
- էլեկտրական էներգիայի բաշխման գործունեության առանձին գործառույթի կամ լիցենզիայով վերապահված առանձին գործողության կասեցման մասով առկա չէ այնպիսի առանձին գործառույթ կամ գործողություն, որի ժամանակավոր դադարեցմամբ հնարավոր կլիներ ապահովել դրանով հետապնդվող իրավաչափ նպատակի իրագործումը:

Ավելին, Ընկերության բացառիկ դերով պայմանավորված, որևէ այլ անձ չունի ինչպես լիցենզիա, այնպես էլ անհրաժեշտ ռեսուրսներ, այդ թվում՝ անհրաժեշտ գույք և փորձառություն, հիշյալ գործառույթների իրականացումը թեկուզև ժամանակավորապես պատշաճ

իրականացնելու/շարունակելու համար, ուստի առկա է վերը նշված հետևանքները կանխող երաշխիքներ սահմանելու օբյեկտիվ անհնարինություն: Ավելին՝ այդ հետևանքները ողջամտորեն կարող են վրա հասնել այնքան արագ և ունենալ այնչափ անդառնալի հետևանքներ, որ դրանց վերացումը լինի անհնար:

Ուստի, հաշվի առնելով պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար նշանակություն ունեցող վերը նշված բոլոր հանգամանքները, Հանձնաժողովը գտնում է, որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված լիցենզիայի գործողության կասեցումը ևս էապես ոչ համաչափ պատասխանատվության միջոց է, քանի որ այն նաև ենթադրում է Ընկերության կողմից իր լիցենզավորված գործունեությունը հետագայում շարունակելու հնարավորություն՝ չնայած այսչափ ծանր և անվերականգնելի հետևանքներ առաջացրած վարքագծին:

Ինչպես արդեն իսկ նշվեց Ընկերությունը, որպես բաշխող ունի բացառիկ կարևոր դեր և նշանակություն: Նրա լիցենզավորված գործունեությունն ապահովող՝ օրենքի և Հանձնաժողովի իրավական ակտերի պահանջները հետապնդում են համակարգի անվտանգությունը կամ հուսալիությունը չվտանգող, կարգավորողի կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացմանը չխոչընդոտող, սպառողների իրավունքները կամ օրինական շահերը չխախտող կամ լիցենզիայի պայմանները կոպիտ չխախտող կամ Էներգետիկայի բնագավառում այլ լիցենզավորված անձի օրինական շահերի չխախտող կամ լիցենզավորված գործունեությունը չխոչընդոտող կամ լիցենզիայի պայմանների կատարում կամ պատշաճ կատարում ենթադրող վարքագիծ ապահովելու, իսկ այդ կերպ՝ նաև Էներգետիկայի բնագավառի գործունեությունը կարգավորելու, սպառողների և Էներգետիկայի բնագավառի տնտեսավարող սուբյեկտների իրավունքների պաշտպանությունն ապահովելու և շահերը հավասարակշռելու, Էներգետիկայի բնագավառի անվտանգությունն ապահովելու նպատակ:

Սույն դեպքում հաշվի առնելով, որ Ընկերության կողմից թույլ տրված խախտումը հանգեցրել է Հանձնաժողովի՝ Էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված և ԲԷԱՀ-ի բնականոն աշխատանքի ապահովմանն ուղղված պահանջների չկատարման, որն առաջացրել է «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված՝ միաժամանակ թվով երկու հետևանքների՝ այն է՝ Հանձնաժողովի գործառույթների պատշաճ իրականացման խոչընդոտմանը և հարյուր հազարավոր սպառողների՝ իրավունքների և օրինական շահերի խախտմանը, ինչպես նաև հաշվի առնելով պատասխանատվության միջոցի

ընտրության համար նշանակություն ունեցող վերը նշված բոլոր հանգամանքները, տուգանքի առավելագույն սահմանաչափի կամ լիցենզիայի գործողության կասեցման՝ կատարված արարքին համարժեք չլինելու հանգամանքը, Հանձնաժողովը գտնում է, որ սույն դեպքում արարքի համար համաչափ պատասխանատվության միջոցը լիցենզիայի գործողությունը դադարեցումն է:

2.1 Թերգրանցումների և հավելագրումների մասով՝

Վարչական վարույթի արդյունքում հաստատվել է Ընկերության կողմից Հանձնաժողովի՝ էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված իրավական ակտով՝ ԷՄԱ կանոնների 75-րդ կետով սահմանված՝ **սպառողի սպառած և արտադրած էլեկտրական էներգիայի իրական քանակի ճշգրիտ գրանցման պահանջը** խախտած լինելու հանգամանքը, որն ուղղակիորեն հանգեցրել է շուրջ հազար սպառողների իրավունքների կամ օրինական շահերի խախտմանը և **խոչընդոտել է կարգավորող մարմնի՝ կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացմանը:**

Ընկերությունը՝ որպես բաշխող, այսինքն՝ ողջ հանրապետությունում ավելի քան մեկ միլիոն սպառողներին մատակարարված և սպառած էլեկտրական էներգիայի քանակի և արժեքի, իսկ ինքնավար էներգաարտադրողների դեպքում՝ նաև ինքնավար էներգաարտադրության շրջանակում հաշվարկային ամսվա արդյունքով երաշխավորված մատակարարին մատակարարված էլեկտրական էներգիայի քանակի և արժեքի ճիշտ հաշվառում իրականացնելու միակ պարտականություն ունեցող անձ, շարունակաբար և համակարգված կերպով կամ ոչ բավարար ջանք գործադրած լինելու, այդ թվում՝ անգործություն դրսևորելու արդյունքում խախտել է նշված պարտականությունների կատարմանն ուղղված իրավական ակտերի պահանջները, իսկ ինքնավար էներգաարտադրողների դեպքում, մասնավորապես՝ ինքնավար էներգաարտադրության շրջանակում հաշվարկային ամսվա արդյունքով երաշխավորված մատակարարին մատակարարված էլեկտրական էներգիայի քանակի հաշվառման մասով համակարգված և ուղղակի դիտավորությամբ երաշխավորված մատակարարին, սույն դեպքում՝ հենց իրեն մատակարարված էլեկտրական էներգիայի քանակի էականորեն պակաս քանակի հաշվառում է իրականացրել:

Արդյունքում, ընդհանուր առմամբ արձանագրվել է՝

➤ 110969 կՎտ·ժ հավելագրում, որը տվյալ սպառողների համար՝ 0.38 կՎ լարման սպառողներ լինելու դեպքում՝ ցերեկային և գիշերային 50.15 դրամ/կՎտ·ժ միջին գնի

պարագայում առաջացրել է շուրջ 5.6 միլիոն դրամի (ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը) լրացուցիչ ծախս, իսկ 6(10) կՎ լարման սպառողներ լինելու դեպքում՝ ցերեկային և գիշերային 47.15 դրամ/կՎտժ միջին գնի պարագայում՝ շուրջ 5.2 միլիոն դրամի (ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը) լրացուցիչ ծախս,

➤ 1207710 կՎտ-ժ թերգրանցում, որը տվյալ ինքնավար էներգաարտադրող սպառողներին՝ 2024 թվականի մայիսի 1-ից մինչև 2025 թվականի ապրիլի 30-ը հաշվարկային տարվա ընթացքում գործող հաշվեկշռման ծառայության նվազագույն 13.1688 դրամ/կՎտժ սակագնի պարագայում, պատճառել է շուրջ 15.9 միլիոն դրամի (ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը) վնաս,

➤ Ընկերության էլեկտրական ցանցերի թվով 7 վարչական շենքերի սեփական կարիքների համար էլեկտրական էներգիայի փաստված 727000 կՎտ-ժ և գնահատված 3132319 հավելյալ ծախսերը, ինչը 2023-2025 թվականների ընթացքում ձեռքբերված էլեկտրական էներգիայի շուրջ 21 դրամ/կՎտժ միջին գնի պարագայում բոլոր սպառողների համար ձևավորել է շուրջ 80 միլիոն դրամի (ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը) հավելյալ բեռ:

Հատկանշական է, որ ըստ Վարչական վարույթում առկա և վերը նշված գրավոր բացատրություններով հաստատվում է նշված ոչ իրավաչափ վարքագծի, այսինքն՝ և՛ չմատուցված ծառայության մասով, և՛ փաստացի ստացած բայց չհաշվառած էլեկտրական էներգիայի մասով ֆինանսական օգուտ ենթադրող, և՛ անձանց համար ֆինանսական կորուստներ ենթադրող վարքագծի՝ համակարգված լինելու, այն ուղղակի դիտավորությամբ կամ անգործության արդյունքում կատարված լինելու հանգամանքը:

Հանձնաժողովի գնահատմամբ սույն խախտման առաջացրած հետևանքները, նաև Ընկերության բացառիկ դերի հաշվառմամբ, չեն կարող հանգեցնել տուգանք պատասխանատվության միջոցի ընտրության, քանի որ այն, որպես ընդամենը ֆինանսական բեռ, չի կարող հանդիսանալ՝ առանց էլեկտրական էներգիայի (հզորության) գնման ծախսերի ավելի քան 70 միլիարդ անհրաժեշտ հասույթ (ավելի քան 30 միլիարդ շահույթ) ունեցող Ընկերության հետագա ոչ իրավաչափ վարքագիծը կանխող, ինչպես նաև վերջինիս և այլ լիցենզավորված անձանց կողմից հետագա հնարավոր ոչ իրավաչափ վարքագիծը բացառող բավարար ներգործության միջոց: Տուգանք պատասխանատվության միջոցի կիրառմամբ Հանձնաժողովը նաև անուղղակիորեն համակարգի անվտանգության և հուսալիության համար «պատասխանատու», որը ազգաբնակչությանը ծառայություն մատուցող և հետևաբար բոլոր

սպառողների իրավունքներին առնչվող մյուս լիցենզավորված անձանց կուղղի ազդակ առ այն, որ իրենց լիցենզավորված գործունեության շրջանակներում հազարավոր սպառողների իրավունքների՝ այդ թվում դիտավորությամբ խախտելը, մեծ թվով անձանց համար անհարկի ֆինանսական բեռ ստեղծելը, անձանց ֆինանսական վնաս պատճառելը, այդ կերպ ֆինանսական չհիմնավորված օգուտներ ստանալը կարող է հանգեցնել ընդամենը տուգանքի առաջացման: Նման ազդակն ինքնին կարող է ստեղծել բավարար հիմքեր այլ լիցենզավորված անձանց կողմից մի խումբ սպառողների իրավունքները կամ օրինական շահերը՝ առնվազն որոշ դեպքերում դիտավորությամբ և պարբերաբար խախտող վարքագծի դրսևորման համար:

Հաշվի առնելով Ընկերության ոչ իրավաչափ վարքագիծը, այն համադրելով ղեկավար կազմի կողմից տրված ցուցումներից ելնելով իրականացված լինելու, այդ ցուցումը կոնկրետ՝ կորուստների ցուցանիշը նվազեցնելու նպատակով իրականացված լինելու և վարքագծի շարունակական բնույթ ունենալու հանգամանքի հետ, հաշվի առնելով խախտման համատարած և համակարգված բնույթը և/կամ Ընկերության անգործությունը, արարքի հետապնդած նպատակը, ինչպես նաև այն հանգամանքը, որ օրենսդիրը որպես պատասխանատվության միջոց կիրառելու հիմք նախատեսել է օրենքով սահմանված նույնիսկ մեկ հետևանքի հանգեցնող իրավական ակտի պահանջի խախտումը, իսկ սույն դեպքում Ընկերության ոչ իրավաչափ վարքագծով խախտվել է Հանձնաժողովի՝ էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված իրավական ակտի պահանջը, որն ուղղակիորեն հանգեցրել են մի խումբ սպառողների իրավունքների կամ օրինական շահերի խախտման, դրա արդյունքում Ընկերության համար առաջացած ֆինանսական օգուտների և անձանց պատճառված նյութական վնասի չափերը, Ընկերության շուրջ 30 մլդ դրամի շահույթը, Հանձնաժողովը գտնում է, որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված նույնիսկ քսան միլիոն դրամի չափով տուգանքն էապես ոչ համարժեք պատասխանատվության միջոց է, քանի որ այն չի կարող հետապնդել օրենքով կանխորոշված իրավաչափ նպատակ:

Անդրադառնալով լիցենզիայի գործողությունը կասեցնելու հնարավորությանը և հաշվի առնելով նաև պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար նշանակություն ունեցող վերը նշված բոլոր հանգամանքները, այդ թվում՝ արարքի ծանրությունը, հանրային վտանգավորության աստիճանը, պատճառված վնասը և այլ՝ վերը նշված էական հանգամանքները, Հանձնաժողովը գտնում է, որ սույն դեպքում «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով

սահմանված լիցենզիայի գործողության կասեցումը ևս ոչ համաչափ պատասխանատվության միջոց է, քանի որ սույն խախտման հիմքով լիցենզիայի կասեցումը կլինի ինքնանպատակ՝ հաշվի առնելով խախտումը վերացնելու և դրա, նաև համատարած լինելու հանգամանքով պայմանավորված, կասեցումը որպես պատասխանատվության միջոց չի հետապնդի օրենքով նախատեսված իրավաչափ նպատակ:

Միաժամանակ, լիցենզիայի գործողության կասեցումը՝ որպես պատասխանատվության միջոց, կիրառելի չէ Ընկերության նկատմամբ, քանի որ՝

- լիցենզավորված գործունեության ամբողջական կասեցումն օբյեկտիվորեն կհանգեցնի Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ողջ ազգաբնակչությանը էլեկտրական էներգիայի բաշխման ժամանակավոր դադարեցման, այն է՝ *ավելի քան մեկ միլիոն սպառողների համար կենսապահովման առաջնային նշանակության ծառայության՝ անխափան և որակյալ էլեկտրական էներգիա ստանալու իրավունքի խախտման*, ինչը ինքնին անթույլատրելի է,
- էլեկտրական էներգիայի բաշխման գործունեության առանձին գործառույթի կամ լիցենզիայով վերապահված առանձին գործողության կասեցման մասով առկա չէ այնպիսի առանձին գործառույթ կամ գործողություն, որի ժամանակավոր դադարեցմամբ հնարավոր կլիներ ապահովել դրանով հետապնդվող իրավաչափ նպատակի իրագործումը:

Ավելին, Ընկերության բացառիկ դերով պայմանավորված, որևէ այլ անձ չունի ինչպես լիցենզիա, այնպես էլ անհրաժեշտ ռեսուրսներ, այդ թվում՝ անհրաժեշտ գույք և փորձառություն, հիշյալ գործառույթների իրականացումը թեկուզև ժամանակավորապես պատշաճ իրականացնելու/շարունակելու համար, ուստի առկա է վերը նշված հետևանքները կանխող երաշխիքներ սահմանելու օբյեկտիվ անհնարինություն: Ավելին՝ այդ հետևանքները ողջամտորեն կարող են վրա հասնել այնքան արագ և ունենալ այնչափ անդառնալի հետևանքներ, որ դրանց վերացումը լինի անհնար:

Ուստի, հաշվի առնելով պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար նշանակություն ունեցող վերը նշված բոլոր հանգամանքները, Հանձնաժողովը գտնում է, որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված լիցենզիայի գործողության կասեցումը ևս էապես ոչ համաչափ պատասխանատվության միջոց է, քանի որ այն նաև ենթադրում է Ընկերության կողմից իր լիցենզավորված գործունեությունը հետագայում

շարունակելու հնարավորություն՝ չնայած այսչափ ծանր և համատարած հետևանքներ առաջացրած վարքագծին:

Ինչպես արդեն իսկ նշվեց Ընկերությունը, որպես բաշխող ունի բացառիկ կարևոր դեր և նշանակություն: Նրա լիցենզավորված գործունեությունն ապահովող՝ օրենքի և Հանձնաժողովի իրավական ակտերի պահանջները հետապնդում են համակարգի անվտանգությունը կամ հուսալիությունը չվտանգող, կարգավորողի կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացմանը չխոչընդոտող, սպառողների իրավունքները կամ օրինական շահերը չխախտող կամ լիցենզիայի պայմանները կոպիտ չխախտող կամ էներգետիկայի բնագավառում այլ լիցենզավորված անձի օրինական շահերի չխախտող կամ լիցենզավորված գործունեությունը չխոչընդոտող կամ լիցենզիայի պայմանների կատարում կամ պատշաճ կատարում ենթադրող վարքագիծ ապահովելու, իսկ այդ կերպ՝ նաև էներգետիկայի բնագավառի գործունեությունը կարգավորելու, սպառողների և էներգետիկայի բնագավառի տնտեսավարող սուբյեկտների իրավունքների պաշտպանությունն ապահովելու և շահերը հավասարակշռելու, էներգետիկայի բնագավառի անվտանգությունն ապահովելու նպատակ:

Սույն դեպքում հաշվի առնելով, որ Ընկերության կողմից թույլ տրված խախտումն իր բնույթով համակարգված է և ունի դիտավորություն, հետևաբար նաև խիստ վտանգավոր է, շարունակական, արդյունք է Ընկերության կողմից իր դերից բխող պատասխանատվության աստիճանի գիտակցման բացարձակ բացակայության կամ գիտակցելով հանդերձ՝ անձանց իրավունքները խախտող, ինչպես նաև հաշվի առնելով պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար նշանակություն ունեցող վերը նշված բոլոր հանգամանքները, տուգանքի նույնիսկ առավելագույն սահմանաչափի կամ լիցենզիայի գործողության կասեցման՝ կատարված արարքին համարժեք չլինելու հանգամանքը, Հանձնաժողովը գտնում է, որ սույն դեպքում արարքի համար համաչափ պատասխանատվության միջոցը լիցենզիայի գործողությունը դադարեցումն է:

Հանձնաժողովի գնահատմամբ այս պատասխանատվության միջոցի ընտրությունն ինքնին նաև պետք է ազդակ հանդիսանա բոլոր այն կարգավորվող անձնաց համար, որոնք կարող են իրենց նույնատիպ գործողություններով, այն է՝ դիտավորությամբ, համակարգված գործողություններով խախտել մի խումբ սպառողների իրավունքները, այդ կերպ նրանց պատճառել ֆինանսական վնաս, նրանց համար ստեղծել ֆինանսական բեռ, չմատուցված ծառայության դիմաց ստանալ ֆինանսական օգուտներ: Այդ կերպ նաև յուրաքանչյուր

կարգավորվող անձ պետք է գիտակցի համակարգում իր դերը և նշանակությունը, իր լիցենզավորված գործունեության կարևորությունը և զերծ մնա համանման վարքագիծ դրսևորելուց:

«Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 34-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետի համաձայն՝ Հանձնաժողովը վարչական վարույթ կարող է չհարուցել, իսկ հարուցված վարչական վարույթը կարճել, եթե կարգավորվող անձը սպառողին կամ դիմող անձին վճարել է խախտման համար հանձնաժողովի հաստատած կանոններով նախատեսված տույժը:

ԷՄԱ կանոնների 103-րդ կետի 1-ին ենթակետի համաձայն՝ Բաշխոռը (Երաշխավորված մատակարարը) Սպառողին վճարում է տույժ՝ հաշվարկային փաստաթղթում Սպառողի փաստացի սպառած էլեկտրական էներգիայի քանակից ավել քանակ նշելու փաստի հաստատման դեպքում:

Վերոգրյալ նորմերի վերլուծությունից հետևում է, որ հավելագումների համար Հանձնաժողովի հաստատած կանոններով նախատեսվում է վճարել տույժ, իսկ բոլոր այն դեպքերում, երբ կարգավորվող անձի կողմից այդ տույժը վճարվել է, Հանձնաժողովը ոչ թե պարտավոր է, այլ որպես հայեցողական լիազորություն, կարող է կարճել հարուցված վարչական վարույթը:

Հանձնաժողովը, հաշվի առնելով Ընկերության՝ դիտավորությամբ, համակարգված և դիտավորությամբ դրսևորած ոչ իրավաչափ վարքագիծը, դրա՝ սույն խախտմանը վերաբերելի հատվածում նշված հետևանքները, գտնում է, որ Ընկերության վարքագիծն ունի այնպիսի բնույթ, որ այն չի կարող ենթադրել պատասխանատվությունից ազատում՝ անկախ Հանձնաժողովի հաստատած կանոններով նախատեսված տույժերի վճարման հանգամանքից:

3.1 Միացումների մասով՝

Վարչական վարույթի արդյունքում սույն որոշմամբ նշված 3-րդ խախտման մասով հաստատվել է Ընկերության կողմից Հանձնաժողովի՝ էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված իրավական ակտով՝ ԷԲՑ կանոնների 170-րդ կետով սահմանված պահանջը խախտած լինելու հանգամանքը, որն ուղղակիորեն հանգեցրել է հարյուրավոր սպառողների իրավունքների կամ օրինական շահերի խախտմանը:

Ընկերությունը՝ որպես բաշխող, այսինքն՝ ողջ հանրապետությունում ցանկացած անձի նոր կամ վերակառուցվող սպառման համակարգը բաշխման ցանցին միացնելու

պարտականություն ունեցող միակ սուբյեկտ, շարունակաբար և բազում դեպքերով խախտել է նշված պարտականության կատարմանն ուղղված իրավական ակտի պահանջը:

Հանձնաժողովի 2022 թվականի հուլիսի 13-ի N297-Ա, 2023 թվականի հունիսի 30-ի N217-Ա և 2024 թվականի մարտի 13-ի N66-Ա որոշումներով միացման ժամկետների խախտման համար Ընկերությունը տուգանվել է «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված տուգանքի առավելագույն՝ քսան միլիոն դրամի չափով:

Հանձնաժողովը, հաշվի առնելով 2022 թվականին հաջորդող ժամանակահատվածում միացման դիմումների աննախադեպ աճով պայմանավորված խնդիրները, ելնելով սպառողների շահերի պաշտպանության տեսանկյունից հիմնային համարվող միացման գործընթացի հնարավորինս արդյունավետ ապահովման անհրաժեշտությունից՝ ԷԲՑ կանոնների լրամշակմամբ կատարել է գործընթացը «բնականոն ռեժիմի բերելուն» ուղղված մի շարք փոփոխություններ, այդ թվում՝ սահմանելով անցումային մեկ տարվա ժամանակահատված՝ միացման առավել երկար ժամկետների նախատեսմամբ, հստակեցնելով ընթացակարգերն ու սպառողների հետ հանդիպական պարտավորությունների հետ կապված կարգավորումները: Մինչդեռ, ի հակառակ վերը նշվածի՝ միացման գործընթացի ներկա պատկերը, Հանձնաժողովի գնահատմամբ, վկայում է Բաշխողի կողմից միացման գործընթացի մասով իր պարտականությունների կատարմանն ուղղված ոչ բավարար ջանքերի գործադրման մասին: Հետևաբար, նման պայմաններում, պետությունը, ի դեմս կարգավորողի, չի կարող այլևս թույլ տալ Բաշխողի նման գործելակերպի հետագա շարունակություն՝ ընդամենը սահմանափակվելով Ընկերության համար տուգանքի տեսքով որոշակի «ֆինանսական բեռ» առաջացնելով:

Հակառակ դեպքում Հանձնաժողովը նաև անուղղակիորեն համակարգի անվտանգության և հուսալիության համար «պատասխանատու», ողջ ազգաբնակչությանը ծառայություն մատուցող և հետևաբար բոլոր սպառողների իրավունքներին առնչվող մյուս լիցենզավորված անձանց կողմից ազդակ առ այն, որ իրենց լիցենզավորված գործունեության շրջանակներում հարյուրավոր սպառողների իրավունքները տևական խախտելը կարող է հանգեցնել ընդամենը տուգանքի առաջացման և պետության՝ ի դեմս կարգավորողի, միջամտությունը պետք է լինի հարյուրավոր քաղաքացիների իրավունքների խախտման փաստի հետ «համակերպվել» և միայն տուգանք պատասխանատվության միջոցը կիրառելը, այն իր հերթին քաղաքացիների համար կլինի ազդակ առ այն, որ կարգավորողը, որը կոչված է երաշխավորելու սպառողների

իրավունքների իրացումը, համարում է թույլատրելի շարունակաբար հարյուրավոր սպառողների իրավունքները խախտող վարքագիծը: Նման ազդակն ինքնին կարող է նախադրյալ ստեղծել նաև այլ լիցենզավորված անձանց կողմից մի խումբ սպառողների իրավունքները կամ օրինական շահերը պարբերաբար խախտող վարքագծի դրսևորման համար:

Հաշվի առնելով վերը նշվածը, մասնավորապես այն, որ Բաշխողի կողմից բաշխման ցանցին միացման ժամկետների խախտումը ուղղակիորեն հանգեցրել է հարյուրավոր սպառողների իրավունքների կամ օրինական շահերի խախտման, ինչպես նաև այն, որ նշված խախտման համար Հանձնաժողովի կողմից նախկինում բոլոր դեպքերով կիրառված տուգանքի առավելագույն չափի պայմաններում Ընկերության ոչ իրավաչափ վարքագիծը կրում է տևական բնույթ՝ Հանձնաժողովը գտնում է, որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված նույնիսկ քսան միլիոն դրամի չափով տուգանքը որպես ընդամենը ֆինանսական բեռ, չի կարող հանդիսանալ՝ առանց էլեկտրական էներգիայի (հզորության) գնման ծախսերի ավելի քան 70 միլիարդ անհրաժեշտ հասույթ (ավելի քան 30 միլիարդ շահույթ) ունեցող Ընկերության հետագա ոչ իրավաչափ վարքագիծը կանխող, ինչպես նաև վերջինիս և այլ լիցենզավորված անձանց կողմից հետագա հնարավոր ոչ իրավաչափ վարքագիծը բացառող բավարար ներգործության միջոց, այն այլևս էապես ոչ համաչափ պատասխանատվության միջոց է, քանի որ այն ակնհայտորեն չի կարողանում ապահովել Ընկերության՝ սպառողների իրավունքները չխախտող իրավաչափ վարքագիծը, և հետևաբար չի կարող հետապնդել օրենքով կանխորոշված իրավաչափ նպատակ:

Անդրադառնալով լիցենզիայի գործողությունը կասեցնելու հնարավորությանը և հաշվի առնելով պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար նշանակություն ունեցող՝ վերը նշված բոլոր հանգամանքները, Հանձնաժողովը գտնում է, որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված լիցենզիայի գործողության կասեցումը ևս էապես ոչ համաչափ պատասխանատվության միջոց է, քանի որ այն նախ ենթադրում է Ընկերության կողմից իր լիցենզավորված գործունեությունը հետագայում շարունակելու հնարավորություն՝ չնայած սպառողների համար այսչափ տևական, բազմաթիվ և ուղղակի անբարենպաստ հետևանքներ առաջացրած վարքագծին:

Միաժամանակ, լիցենզիայի գործողության կասեցումը՝ որպես պատասխանատվության միջոց, կիրառելի չէ Ընկերության նկատմամբ, քանի որ՝

➤ լիցենզավորված գործունեության ամբողջական կասեցումն օբյեկտիվորեն կհանգեցնի Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքում էլեկտրական էներգիայի բաշխման ժամանակավոր դադարեցման, այն է՝ *ավելի քան մեկ միլիոն սպառողների, այդ թվում՝ պետության համար կենսապահովման առաջնային նշանակության ծառայության՝ անխափան և որակյալ էլեկտրական էներգիա ստանալու իրավունքի խախտման՝* դրան բնորոշ անդառնալի հետևանքներով,

➤ էլեկտրական էներգիայի բաշխման գործունեության առանձին գործառույթի կամ լիցենզիայով վերապահված առանձին գործողության կասեցման մասով առկա չէ այնպիսի առանձին գործառույթ կամ գործողություն, որի ժամանակավոր դադարեցմամբ հնարավոր կլիներ ապահովել դրանով հետապնդվող իրավաչափ նպատակի իրագործումը. ավելին՝ սույն դեպքում խախտումը տեղի է ունեցել «անձի նոր կամ վերակառուցված սպառման համակարգը կամ կայանը ոչ խտրական պայմաններով բաշխման ցանցին միացնելու» գործառույթի շրջանակներում, իսկ այդ գործառույթի կասեցումը ընդամենը կստեղծի օբյեկտիվ պայմաններ սպառողների՝ բաշխման ցանցին միանալու իրավունքների/դրա իրացման ժամկետների խախտման համար:

Միաժամանակ, Հանձնաժողովը գտնում է, որ խնդրո առարկա դեպքում կասեցման կիրառմամբ համակարգի անվտանգության և հուսալիության համար «պատասխանատու», ողջ ազգաբնակչությանը բացառիկ ծառայություն մատուցող և հետևաբար բոլոր սպառողների իրավունքներին առնչվող մյուս լիցենզավորված անձանց անուղղակիորեն կուղղի նաև ազդակ առ այն, որ համանման կոպտագույն խախտումները կարող են հանգեցնել ընդամենը տուգանքի առաջացման: Նման ազդակն ինքնին կարող է նախադրյալ ստեղծել այլ լիցենզավորված անձանց կողմից՝ կարգավորող մարմնի կարգավորման առանցքային գործառույթներին խոչընդոտող, ինչպես նաև բազմաթիվ սպառողների իրավունքները կամ օրինական շահերը խախտող վարքագծի դրսևորման համար:

Սույն դեպքում հաշվի առնելով, որ Ընկերության կողմից թույլ տրված խախտումը հանգեցրել է միացման ժամկետների սահմանված պահանջի չկատարման, որն առաջացրել է «էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված՝ հարյուրավոր սպառողների՝ իրավունքների և օրինական շահերի խախտմանը, ինչպես նաև հաշվի առնելով պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար նշանակություն ունեցող վերը նշված բոլոր հանգամանքները, տուգանքի առավելագույն սահմանաչափի կամ լիցենզիայի գործողության

կասեցման՝ կատարված արարքին համարժեք չլինելու, Հանձնաժողովի 2022 թվականի հուլիսի 13-ի N297-Ա, 2023 թվականի հունիսի 30-ի N217-Ա և 2024 թվականի մարտի 13-ի N66-Ա որոշումներով միացման ժամկետների խախտման համար Ընկերությանը «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված տուգանքի առավելագույն չափով՝ քսան միլիոն դրամի չափով տուգանած լինելու պայմաններում վերջինիս վարքագծի կրկնության հանգամանքը, Հանձնաժողովը գտնում է, որ սույն դեպքում արարքի համար համաչափ պատասխանատվության միջոցը լիցենզիայի գործողությունը դադարեցնելն է:

Հանձնաժողովի գնահատմամբ այս պատասխանատվության միջոցի ընտրությունն ինքնին նաև պետք է ազդակ հանդիսանա բոլոր այն կարգավորվող անձնաց համար, որոնք կարող են իրենց նույնատիպ գործողություններով, այն է՝ տարիներ շարունակ խախտել մի խումբ սպառողների իրավունքները, ստանալ ծառայության մատուցման համար սահմանված վճարներ և չկատարել դրանից բխող պարտականությունները: Այդ կերպ նաև յուրաքանչյուր կարգավորվող անձ պետք է գիտակցի համակարգում իր դերը և նշանակությունը, իր լիցենզավորված գործունեության կարևորությունը և զերծ մնա նույնատիպ վարքագիծ դրսևորելուց:

4.1 Ոչ հավաստի տեղեկատվության տրամադրման մասով՝

Վարչական վարույթի արդյունքում որոշմամբ նշված 4-րդ խախտման մասով հաստատվել է Ընկերության կողմից Հանձնաժողովի՝ Էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված նորմատիվ և անհատական իրավական ակտերով սահմանված՝ Լիցենզիայի պայմանների 37-րդ կետի պահանջը ոչ պատշաճ կատարելու հանգամանքը, որի արդյունքում ուղղակիորեն խոչընդոտվել է կարգավորող մարմնի՝ կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացումը. մասնավորապես՝ հաշվետվությունների և ներկայացված այլ տեղեկատվության զանգվածային ոչ հավաստի լինելու հանգամանքով պայմանավորված խոչընդոտել է կարգավորող մարմնի՝ կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացմանը, ինչի արդյունքում սխալ են գնահատվել բաշխման ցանցի ընթացիկ վիճակը, ընդհատումների իրական քանակը, կորուստների մեծությունները, ներդրումների փոխհատուցման ենթակա ծավալը, նոր սպառողների էլեկտրական ցանցին միացման խնդիրները, ինքնավար էներգաարտադրողների կողմից առաքված էլեկտրաէներգիայի քանակը: Սխալ ազդակների ստացման հետևանքով սակագների հաշվարկում ներառվել են անավարտ կամ անորակ աշխատանքների արժեքները:

Թեև Ընկերության ոչ իրավաչափ վարքագծի՝ միայն Հանձնաժողովի կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացմանը խոչընդոտելու հանգամանքն ինքնին բավարար է պատասխանատվության ենթարկելու համար, այնուամենայնիվ պատասխանատվության ենթարկելու և պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար էական է նաև դրա առաջացրած ուղղակի հետևանքները:

Հատկանշական է, որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ Էներգետիկայի բնագավառում գործունեության լիցենզիա ունեցող անձի կողմից, բացառությամբ սույն հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված անձանց, կարգավորող հանձնաժողովի՝ Էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված իրավական ակտով սահմանված պահանջը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, եթե արարքը չի պարունակում սույն հոդվածի այլ մասերով վարչական իրավախախտման հատկանիշներ, առաջացնում է **նախազգուշացում**:

Նույն հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ Էներգետիկայի բնագավառում գործունեության լիցենզիա ունեցող անձի կողմից, բացառությամբ սույն հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված անձանց, սույն հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված արարքը վարչական տույժ նշանակելու մասին որոշման անբողոքարկելի դառնալուց հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում, կրկին կատարելն առաջացնում է տուգանք՝ հինգ միլիոն դրամից տասը միլիոն դրամի չափով, կամ լիցենզիայի գործողության կասեցում կամ լիցենզիայի գործողության դադարեցում:

Նույն հոդվածի 6-րդ մասի համաձայն՝ Էներգետիկայի բնագավառում գործունեության լիցենզիա ունեցող անձի կողմից, բացառությամբ սույն հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված անձանց, սույն հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված արարքը կատարելը, որի հետևանքով վրանգվել է կամ կարող էր վրանգվել համակարգի անվտանգությունը կամ հուսալիությունը, կամ այն ուղղակիորեն հանգեցրել է մի խումբ սպառողների իրավունքների կամ օրինական շահերի խախտման կամ լիցենզիայի պայմանների կոպիտ խախտման կամ Էներգետիկայի բնագավառում այլ լիցենզավորված անձի օրինական շահերի խախտման կամ լիցենզավորված գործունեության խոչընդոտմանը կամ լիցենզիայի պայմանների չկատարմանը կամ ոչ պատշաճ կատարմանը կամ խոչընդոտել է կարգավորող մարմնի՝ կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացմանն առաջացնում է տուգանք՝ տասը միլիոն դրամից քսան միլիոն դրամի չափով, կամ լիցենզիայի գործողության կասեցում կամ լիցենզիայի գործողության դադարեցում:

Վերոգրյալ նորմերի վերլուծությունից հետևում է, որ Հանձնաժողովի՝ էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված իրավական ակտի պահանջը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, եթե արարքը չի առաջացնում այլ հետևանքներ, առաջացնում է **նախազգուշացում, իսկ նույն՝ հետևանքներ չառաջացնող արարքը** փոյժ նշանակելու մասին որոշման անբողոքարկելի դառնալուց հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում, կրկին կատարելն առաջացնում է տուգանք՝ հինգ միլիոն դրամից տասը միլիոն դրամի չափով, կամ լիցենզիայի գործողության կասեցում կամ լիցենզիայի գործողության դադարեցում: Իսկ հանձնաժողովի՝ էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված իրավական ակտի պահանջը չկատարելը, որն առաջացրել է օրենքով սահմանված հետևանքներ, առաջացնում է տուգանք՝ տասը միլիոն դրամից քսան միլիոն դրամի չափով, կամ լիցենզիայի գործողության կասեցում կամ լիցենզիայի գործողության դադարեցում:

Սույն դեպքում Ընկերությունը Հանձնաժողովի 2024 թվականի օգոստոսի 28-ի N287-Ա և 2025 թվականի մարտի 26-ի N93-Ա որոշումներով Լիցենզիայի պայմանների 37-րդ և 38-րդ կետերի խախտման համար տուգանվել է համապատասխանաբար 20.000.000 և 10.000.000 ՀՀ դրամի չափով: Ընկերության կողմից դրանք չեն բողոքարկվել և համապատասխանաբար օրենքով սահմանված կարգով դարձել են անբողոքարկելի:

Այսինքն՝ Ընկերությունը նախորդիվ՝ երկու տարի անընդմեջ խախտել է Հանձնաժողովին հավաստի տեղեկատվություն հայտնելու պահանջը և դրանք հանգեցրել են օրենքով նախատեսված հետևանքների, և նման պայմաններում Հանձնաժողովը կիրառել է և՛ նվազագույն, և՛ առավելագույն տուգանքը, սակայն Ընկերությունը շարունակել է դրսևորել ոչ իրավաչափ վարքագիծ, և բոլոր դեպքերում այն կերպ, որ այդ վարքագիծը հանգեցրել է օրենքով նախատեսված՝ վերը նշված հետևանքների:

Հանձնաժողովի գնահատմամբ սույն խախտման առաջացրած հետևանքները, նաև Ընկերության բացառիկ դերի հաշվառմամբ, չեն կարող հանգեցնել տուգանք պատասխանատվության միջոցի ընտրության, քանի որ այն, որպես ընդամենը ֆինանսական բեռ, չի կարող հանդիսանալ՝ առանց էլեկտրական էներգիայի (հզորության) գնման ծախսերի ավելի քան 70 միլիարդ անհրաժեշտ հասույթ (ավելի քան 30 միլիարդ շահույթ) ունեցող Ընկերության հետագա ոչ իրավաչափ վարքագիծը կանխող, ինչպես նաև վերջինիս և այլ լիցենզավորված անձանց կողմից հետագա հնարավոր ոչ իրավաչափ վարքագիծը բացառող բավարար ներգործության միջոց: Տուգանք պատասխանատվության միջոցի կիրառմամբ

Հանձնաժողովը նաև անուղղակիորեն համակարգի անվտանգության և հուսալիության համար «պատասխանատու», ողջ ազգաբնակչությանը ծառայություն մատուցող և հետևաբար բոլոր սպառողների իրավունքներին առնչվող մյուս լիցենզավորված անձանց կողմից ազդակ առ այն, որ իրենց լիցենզավորված գործունեության շրջանակներում կարգավորող մարմնի՝ կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացմանը խոչընդոտելը և հատկապես պարբերաբար ոչ հավաստի տեղեկատվություն հայտնելը, ինչի արդյունքում կարգավորողի կողմից սխալ են գնահատվել իր գործառույթների իրականացման համար առանցքային ելակետային տվյալները, կարգավորողին զրկել են իր պատասխանատվության տիրույթը ճիշտ գնահատելու, այդ կերպ անհրաժեշտ քայլեր իրականացնելու, կարգավորվողի գործունեությանն օրենքով սահմանված կարգով միջամտելու հնարավորությունից, ինչպես նաև կարգավորվողն իրեն «դուրս է դրել» իր համար իմպերատիվ կարգավորումներից, կարող է հանգեցնել ընդամենը տուգանքի առաջացման: Նման ազդակն ինքնին կարող է ստեղծել նախադրյալներ այլ լիցենզավորված անձանց կողմից համանման վարքագծի դրսևորման համար:

Հաշվի առնելով Ընկերության ոչ իրավաչափ վարքագիծը, դրա՝ օբյեկտիվ իրականության մեջ շարունակական բնույթը, դրա առաջացրած հետևանքները, տեղեկատվություն հայտնելիս դրա համար որոշակի վերլուծական աշխատանք իրականացնելու, հետևաբար ոչ հավաստի տեղեկատվությունը «պատահաբար/անզգուշությամբ» կարգավորողին հայտնած լինելու անհնարինությունը, այն համադրելով Ընկերության դերի հետ, ինչպես նաև Ընկերության՝ առանց էլեկտրական էներգիայի (հզորության) գնման ծախսերի ավելի քան 70 միլիարդ անհրաժեշտ հասույթ (ավելի քան 30 միլիարդ շահույթ) ունենալու, միաժամանակ նաև Հանձնաժողովի 2024 թվականի օգոստոսի 28-ի N287-Ա և 2025 թվականի մարտի 26-ի N93-Ա որոշումներով նույն արարքի համար «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված ինչպես նվազագույն, այնպես էլ առավելագույն չափով տուգանված լինելուց հետո նույն վարքագիծը շարունակելու հանգամանքը, Հանձնաժողովը գտնում է, որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված քսան միլիոն դրամի չափով տուգանքն էապես ոչ համարժեք պատասխանատվության միջոց է, քանի որ այն չի կարող հետապնդել օրենքով կանխորոշված իրավաչափ նպատակ:

Անդրադառնալով լիցենզիայի գործողությունը կասեցնելու հնարավորությանը և հաշվի առնելով պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար նշանակություն ունեցող վերը

նշված բոլոր հանգամանքները, Հանձնաժողովը գտնում է, որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված լիցենզիայի գործողության կասեցումը ևս էապես ոչ համաչափ պատասխանատվության միջոց է, քանի որ այն նախ ենթադրում է Ընկերության կողմից իր լիցենզավորված գործունեությունը հետագայում շարունակելու հնարավորություն՝ չնայած սպառողների համար այսչափ լուրջ բնույթ ունեցող խախտմանը:

Միաժամանակ, լիցենզիայի գործողության կասեցումը՝ որպես պատասխանատվության միջոց, կիրառելի չէ Ընկերության նկատմամբ, քանի որ՝

➤ լիցենզավորված գործունեության ամբողջական կասեցումն օբյեկտիվորեն կհանգեցնի Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքում էլեկտրական էներգիայի բաշխման ժամանակավոր դադարեցման, այն է՝ *ավելի քան մեկ միլիոն սպառողների, այդ թվում՝ պետության համար կենսապահովման առաջնային նշանակության ծառայության՝ անխափան և որակյալ էլեկտրական էներգիա ստանալու իրավունքի խախտման՝* դրան բնորոշ անդառնալի հետևանքներով, ինչն անթույլատրելի է,

➤ էլեկտրական էներգիայի բաշխման գործունեության առանձին գործառույթի կամ լիցենզիայով վերապահված առանձին գործողության կասեցման մասով առկա չէ այնպիսի առանձին գործառույթ կամ գործողություն, որի ժամանակավոր դադարեցմամբ հնարավոր կլիներ ապահովել դրանով հետապնդվող իրավաչափ նպատակի իրագործումը. ավելին՝ սույն դեպքում առկա չէ այնպիսի գործառույթ, որի շրջանակներում կատարվել է խախտումը և որի կասեցումը կլինի իրագործելի, այսինքն՝ կասեցումը կլինի ինքնանպատակ:

Միաժամանակ, Հանձնաժողովը գտնում է, որ խնդրո առարկա դեպքում կասեցման կիրառմամբ համակարգի անվտանգության և հուսալիության համար «պատասխանատու», ողջ ազգաբնակչությանը բացառիկ ծառայություն մատուցող և հետևաբար բոլոր սպառողների իրավունքներին առնչվող մյուս լիցենզավորված անձանց անուղղակիորեն կուղղի նաև ազդակ առ այն, որ համանման կոպտագույն խախտումները կարող է հանգեցնել ընդամենը տուգանքի առաջացման: Նման ազդակն ինքնին կարող է նախադրյալ ստեղծել այլ լիցենզավորված անձանց կողմից նմանատիպ խախտումներ ենթադրող վարքագծի դրսևորման համար:

Սույն դեպքում հաշվի առնելով, որ Ընկերության կողմից թույլ տրված խախտումն օբյեկտիվ իրականության մեջ կրել է շարունակական բնույթ, Ընկերությունն արդեն իսկ երկու տարի անընդմեջ ենթարկվել է պատասխանատվության Հանձնաժողովին ոչ հավաստի տեղեկատվություն ներկայացնելու համար, կատարված խախտմամբ Ընկերությունը խոչընդոտել

է կարգավորող մարմնի՝ կարգավորման գործառույթների պատշաճ իրականացմանը, ինչի արդյունքում սխալ են գնահատվել բաշխման ցանցի ընթացիկ վիճակը, ընդհատումների իրական քանակը, կորուստների մեծությունները, ներդրումների փոխհատուցման ենթակա ծավալը, նոր սպառողների էլեկտրական ցանցին միացման խնդիրները, ինքնավար էներգաարտադրողների կողմից առաքված էլեկտրաէներգիայի քանակը, սխալ ազդակների ստացման հետևանքով սակագների հաշվարկում ներառվել են անավարտ կամ անորակ աշխատանքների արժեքները, ինչպես նաև հաշվի առնելով պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար նշանակություն ունեցող վերը նշված բոլոր հանգամանքները, Հանձնաժողովը գտնում է, որ սույն դեպքում արարքի համար համաչափ պատասխանատվության միջոցը լիցենզիայի գործողությունը դադարեցնելն է:

Հանձնաժողովի գնահատմամբ այս պատասխանատվության միջոցի ընտրությունն ինքնին նաև պետք է ազդակ հանդիսանա բոլոր այն կարգավորվող անձնաց համար, որոնք կարող են իրենց նույնատիպ գործողություններով կարգավորողին «թողնել առանց գործիքների», նրան զրկել իր պատասխանատվության տիրույթը ճիշտ գնահատելու, այդ կերպ անհրաժեշտ քայլեր իրականացնելու, կարգավորվողի գործունեությանն օրենքով սահմանված կարգով միջամտելու հնարավորությունից, իրենց և կարգավորողի համար ստեղծել «այլ՝ միմյանցից էապես տարբերվող իրականություններ»: Այդ կերպ նաև յուրաքանչյուր կարգավորվող անձ պետք է գիտակցի համակարգում իր դերը և նշանակությունը, իր լիցենզավորված գործունեության կարևորությունը և զերծ մնա նույնատիպ վարքագիծ դրսևորելուց:

5.1 Երաշխավորությունների մասով՝

Վարչական վարույթի արդյունքում սույն որոշմամբ նշված 5-րդ խախտման մասով հաստատվել է Ընկերության կողմից «**Էներգետիկայի մասին» օրենքի 27-րդ հոդվածով սահմանված՝ Հանձնաժողովի նախնական համաձայնությունը չստանալու պահանջի խախտումը, որը Ընկերության տարիներ շարունակ դրսևորած ոչ իրավաչափ գործողությունների արդյունքում կարող էր վրանգել էներգետիկայի բնագավառի բաղկացուցիչ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի անվտանգությունը և հուսալիությունը**, այսպես՝ Ընկերությունն այն միակ սուբյեկտն է, ում սեփականության իրավունքով պատկանում է Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքում սպառողներին էլեկտրական էներգիայի բաշխման համար նախատեսված ամբողջ էլեկտրական ցանցը, այսինքն՝ էլեկտրական

Էներգիայի բաշխման գծերի, ենթակայանների և այլ սարքավորումների միասնական միակ համակարգը, որի միջոցով էլեկտրական էներգիան բաշխվում է սպառողներին: Հետևաբար այն պայմաններում, երբ Ընկերության **արդյունավետ և իրավաչափ վարքագծից է մեծապես կախված ողջ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի կայունությունը, հուսալիությունն ու անվտանգությունը, միլիոնավոր սպառողների համար կենսապահովման առաջնային նշանակության ծառայության՝ անխափան և որակյալ էլեկտրական էներգիայի մատակարարման երաշխավորումը, իսկ Ընկերությունը գիտակցված և հետևողականորեն տարիներ շարունակ իր լիցենզավորված գործունեության, հետևաբար նաև ողջ հանրապետության տարածքում էլեկտրական էներգիայի բաշխման համար նախատեսված ողջ գույքով երաշխավորել է ինչ որ սուբյեկտների ֆինանսական պարտավորությունների համար կարող էր վտանգել էներգետիկայի բնագավառի բաղկացուցիչ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի անվտանգությունը և հուսալիությունը:**

Հանձնաժողովի գնահատմամբ սույն խախտման առաջացրած հետևանքները, նաև Ընկերության բացառիկ դերի հաշվառմամբ, չեն կարող հանգեցնել տուգանք պատասխանատվության միջոցի ընտրության, քանի որ այն, որպես ընդամենը ֆինանսական բեռ, չի կարող հանդիսանալ՝ առանց էլեկտրական էներգիայի (իզոլյացիայի) գնման ծախսերի ավելի քան 70 միլիարդ անհրաժեշտ հասույթ (ավելի քան 30 միլիարդ շահույթ) ունեցող Ընկերության հետագա ոչ իրավաչափ վարքագիծը կանխող, ինչպես նաև վերջինիս և այլ լիցենզավորված անձանց կողմից հետագա հնարավոր ոչ իրավաչափ վարքագիծը բացառող բավարար ներգործության միջոց:

Տուգանք պատասխանատվության միջոցի կիրառմամբ Հանձնաժողովը նաև անուղղակիորեն համակարգի անվտանգության և հուսալիության համար «պատասխանատու», ողջ ազգաբնակչությանը ծառայություն մատուցող և հետևաբար բոլոր սպառողների իրավունքներին առնչվող մյուս լիցենզավորված անձանց կողմի ազդակ առ այն, որ իրենց լիցենզավորված գործունեության համար անհրաժեշտ և միաժամանակ ողջ հանրապետության համար բնական մենաշնորհի հանդիսացող բացառիկ նշանակության գույքի կորստի ռիսկերի ստեղծումը, այդ կերպ հանրապետության ողջ էներգետիկայի բնագավառի բաղկացուցիչ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի անվտանգությունը և հուսալիությունը վտանգելը, ամբողջ հանրապետության ու ազգաբնակչության համար կենսական նշանակություն ունեցող ծառայության մատուցումը կասկածի տակ դնելը, կարող է հանգեցնել ընդամենը տուգանքի

առաջացման: Նման ազդական ինքնին կարող է ստեղծել նախադրյալներ այլ լիցենզավորված անձանց կողմից համանման վարքագծի դրսևորման համար:

Հաշվի առնելով արարքի՝ համակարգվածությամբ և դիտավորությամբ կատարված լինելու հանգամանքից բխող ծանրությունը, դրա հանրային վտանգավորության աստիճանը, Ընկերության՝ տարիներ շարունակ հետևողականորեն դրսևորած ոչ իրավաչափ վարքագիծը, որը դրսևորվել է **«Էներգետիկայի մասին» օրենքով սահմանված պահանջի չկատարմամբ, որն իր հերթին որպես հետևանք կարող էր վտանգել** էներգետիկայի բնագավառի բաղկացուցիչ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի անվտանգությունը և հուսալիությունը, ինչպես նաև հաշվի առնելով ոչ իրավաչափ վարքագծի շարունակական բնույթը, իր դերից բխող պատասխանատվության աստիճանի գիտակցման բացարձակ բացակայությունը կամ գիտակցելով՝ համակարգի համար նման ռիսկեր ստեղծելը, հաշվի առնելով նաև Հանձնաժողովի՝ պատասխանատվության միջոց կիրառելուն զուգահեռ մինչև խախտումը եղած դրությունը վերականգնելու, դրանից բխող գործողություններ կատարելու, ինչպես նաև խախտումը վերացնելու վերաբերյալ հանձնարարականներ տալու անհնարինությունը, Հանձնաժողովը գտնում է, որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված քառասուն միլիոն դրամ տուգանքն էապես ոչ համարժեք պատասխանատվության միջոց է, քանի որ այն չի կարող հետապնդել օրենքով կանխորոշված իրավաչափ նպատակ:

Անդրադառնալով լիցենզիայի գործողությունը կասեցնելու հնարավորությանը և հաշվի առնելով պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար նշանակություն ունեցող վերը նշված բոլոր հանգամանքները, Հանձնաժողովը գտնում է, որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված լիցենզիայի գործողության կասեցումը ևս էապես ոչ համաչափ պատասխանատվության միջոց է, քանի որ այն նախ ենթադրում է Ընկերության կողմից իր լիցենզավորված գործունեությունը հետագայում շարունակելու հնարավորություն՝ չնայած այսչափ լուրջ բնույթ ունեցող խախտմանը:

Միաժամանակ, լիցենզիայի գործողության կասեցումը՝ որպես պատասխանատվության միջոց, կիրառելի չէ Ընկերության նկատմամբ, քանի որ՝

➤ լիցենզավորված գործունեության ամբողջական կասեցումն օբյեկտիվորեն կհանգեցնի Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքում էլեկտրական էներգիայի բաշխման ժամանակավոր դադարեցման, այն է՝ *միլիոնավոր սպառողների, այդ թվում պեդրության համար կենսապահովման առաջնային նշանակության ծառայության՝ անխափան և որակյալ*

էլեկտրական էներգիա ստանալու իրավունքի խախտման՝ դրան բնորոշ անդառնալի հետևանքներով, ինչն անթույլատրելի է,

➤ էլեկտրական էներգիայի բաշխման գործունեության առանձին գործառույթի կամ լիցենզիայով վերապահված առանձին գործողության կասեցման մասով առկա չէ այնպիսի առանձին գործառույթ կամ գործողություն, որի ժամանակավոր դադարեցմամբ հնարավոր կլիներ ապահովել դրանով հետապնդվող իրավաչափ նպատակի իրագործումը. ավելին, սույն դեպքում առկա չէ այնպիսի գործառույթ, որի շրջանակներում կատարվել է խախտումը և որի կասեցումը կլինի իրագործելի, այսինքն՝ կասեցումը կլինի ինքնանպատակ:

Միաժամանակ, Հանձնաժողովը գտնում է, որ խնդրո առարկա դեպքում կասեցման կիրառմամբ համակարգի անվտանգության և հուսալիության համար «պատասխանատու», ողջ ազգաբնակչությանը բացառիկ ծառայություն մատուցող և հետևաբար բոլոր սպառողների իրավունքներին առնչվող մյուս լիցենզավորված անձանց անուղղակիորեն կուղղի նաև ազդակ առ այն, որ համանման կոպտագույն խախտումները կարող է հանգեցնել ընդամենը լիցենզիայի գործողության կասեցման: Նման ազդակն ինքնին կարող է նախադրյալ ստեղծել այլ լիցենզավորված անձանց կողմից նմանատիպ խախտումներ ենթադրող վարքագծի դրսևորման համար:

Սույն դեպքում հաշվի առնելով, որ Ընկերության կողմից թույլ տրված խախտումն իր բնույթով խիստ վտանգավոր է, շարունակական, որևէ կերպ լիցենզավորված գործունեության հետ չկապված, արդյունք է Ընկերության կողմից իր դերից բխող պատասխանատվության աստիճանի գիտակցման բացարձակ բացակայության կամ գիտակցելով հանդերձ՝ համակարգի համար նման ֆինանսական և դրանից բխող անվտանգային լրջագույն ռիսկեր ստեղծող, ինչպես նաև հաշվի առնելով պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար նշանակություն ունեցող վերը նշված բոլոր հանգամանքները, տուգանքի նույնիսկ առավելագույն սահմանաչափի կամ լիցենզիայի գործողության կասեցման՝ կատարված արարքին համարժեք չլինելու հանգամանքը, Հանձնաժողովը գտնում է, որ սույն դեպքում արարքի համար համաչափ պատասխանատվության միջոցը լիցենզիայի գործողության դադարեցնելն է:

Հանձնաժողովի գնահատմամբ այս պատասխանատվության միջոցի ընտրությունն ինքնին նաև պետք է ազդակ հանդիսանա բոլոր այն կարգավորվող անձնաց համար, որոնք կարող են իրենց նույնատիպ գործողություններով շրջանցել կարգավորողին, այդ կերպ վտանգի տակ դնել Էներգետիկայի բնագավառի բաղկացուցիչ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի

անվտանգությունը և հուսալիությունը: Այդ կերպ նաև յուրաքանչյուր կարգավորվող անձ պետք է գիտակցի համակարգում իր դերը և նշանակությունը, իր լիցենզավորված գործունեության կարևորությունը և զերծ մնա նույնատիպ վարքագիծ դրսևորելուց:

Ավելին՝ Հանձնաժողովը գտնում է, որ հաշվի առնելով Ընկերության դերը, դրա հաշվառմամբ արարքի վտանգավորությունը, դրանից բխող հնարավոր հետևանքների անթույլատրելիությունը, թեկուզև մեկ պայմանագրի առկայությունը՝ պայմանավորված նաև ստանձնած պարտավորությունների չափով, բավարար էր լիցենզիայի գործողության դադարեցման պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար:

6.1 Ցանցային և շուկայի կանոնների խախտումների մասով՝

Սույն որոշման 6-րդ կետում նշված խախտման մասով հաստատվել է, որ Ընկերության կողմից Տաշիր ընկերությունների խմբում ընդգրկված մի շարք կազմակերպությունների երաշխավորությունների տրամադրումը, մի շարք դեպքերում ուռճացված և ոչ արդյունավետ գնման գործընթացները, Ընկերության բազմաթիվ աշխատակիցների և լիցենզավորված գործունեության համար անհրաժեշտ մեքենա-մեխանիզմների, այդ թվում՝ այլ ընկերությունների կարիքների համար ծառայեցնելը, դեբիտորական պարտքերի հավաքագրմանն ուղղված բավարար ջանքեր չգործադրելը, ԲԷԱՀ-ի սպասարկման աշխատանքների մասով Ընկերության համար ակնհայտ ոչ բարենպաստ պայմաններով իրավահարաբերությունների մեջ ներգրավվելը, սպառողներից հավաքագրված և հատուկ հաշվին մուտքագրված գումարներից Ընկերության համար որևէ լրացուցիչ հասույթ չգեներացնելը հանգեցրել են Ընկերության կողմից Լիցենզիայի պայմանների 5-րդ կետի 3-րդ ենթակետով որպես բաշխման գործունեության գործառույթ սահմանված՝ Բաշխողի կողմից սպառողների անխափան էլեկտրամատակարարումը նվազագույն ծախսումներով երկարաժամկետ կտրվածքում ապահովելու նպատակով բաշխման ցանցի կառուցումը (վերակառուցումը), բաշխման ցանցի սպասարկումը, շահագործումը, կառավարումը, պահպանումը, բարելավումը՝ արդյունավետ, տնտեսապես հիմանվորված և համակարգված եղանակով իրականացնելու պահանջի խախտման:

Ավելին, Ընկերությունն իր բնական մենաշնորհային դիրքից և վերապահված բացառիկ իրավունքներից բխող հսկայածավալ ռեսուրսներն ուղղել է իր հետ ենթադրյալ ընդհանուր տնտեսական շահ ունեցող անձանց տնտեսական բնականոն գործունեության ապահովման համար օգտագործմանը, վերջիններիս համար ստեղծել տնտեսապես չհիմնավորված

արտոնյալ պայմաններ՝ արհեստականորեն բարելավելով այդ ընկերությունների շուկայական դիրքը և դրա արդյունքում ստեղծելով նպաստավոր պայմաններ Ընկերության կարիքների համար հայտարարված գնման գործընթացներում հաղթող ճանաչվելու և տնտեսական փակ շղթա ստեղծելու համար՝ արդյունքում բերելով նաև Ընկերությունից դրամական միջոցների արտահոսքին:

Վարչական վարույթի արդյունքում սույն որոշմամբ նշված 6-րդ խախտման մասով հաստատվել է Ընկերության կողմից Հանձնաժողովի՝ էներգետիկայի բնագավառում օրենսդրության համաձայն ընդունված իրավական ակտով սահմանված՝ բաշխման ցանցի կառուցումը (վերակառուցումը), բաշխման ցանցի սպասարկումը, շահագործումը, կառավարումը, պահպանումը, բարելավումն արդյունավետ, տնտեսապես հիմնավորված և համակարգված եղանակով իրականացնելու պահանջի խախտման հանգամանքը, որի հետևանքով ուղղակիորեն խախտվել են սպառողների իրավունքներն ու օրինական շահերը և կարող էր վտանգվել համակարգի անվտանգությունը կամ հուսալիությունը:

Մի շարք դեպքերում ուռճացված և ոչ արդյունավետ գնման գործընթացների արդյունքում Ընկերության բազմաթիվ աշխատակիցների և լիցենզավորված գործունեության համար անհրաժեշտ մեքենա-մեխանիզմների, այդ թվում՝ այլ ընկերությունների կարիքների համար ծառայեցնելը հանգեցրել է սպառողների իրավունքների ու օրինական շահերի խախտման, քանի որ այդ ուղղությամբ Ընկերության ծախսերը ներառվել են սպառողների համար սահմանված սակագնով փոխհատուցման ենթակա ներդրումների ծավալներում:

Համակարգի անվտանգության կամ հուսալիության հնարավոր վտանգման հիմնավորման նկատմամբ կիրառելի են սույն որոշման 6-րդ և 5.1 կետերում բերված հիմնավորումները:

Սույն դեպքում վերը նշված արարքներն առավելապես իրականացվել են և/կամ կարող էին իրականացվել համակարգված ձևով, դրանք կրել են շարունակական բնույթ, ներառել են Ընկերության ամենատարբեր պատասխանատվության աստիճան ունեցող մեծաթիվ աշխատակիցների և տնօրենների խորհրդին (երաշխավորությունների մասով): Նշված բոլոր դեպքերը, անկախ Ընկերության կառավարման պատասխանատու անձանց անմիջական մասնակցության հանգամանքից, վկայում են Ընկերության ոչ պատշաճ կառավարման, արդյունքում նաև իր առանցքային գործառույթները տնտեսապես հիմնավորված և արդյունավետ իրականացնելու անկարողության մասին:

Նշված՝ ակնհայտ անարդյունավետ և տնտեսապես չհիմնավորված վարքագիծը, դիտավորության կամ բարձիթողի կառավարման հետևանք հանդիսանալու հանգամանքներից անկախ, լրջագույն ցուցիչ են Ընկերության հետագա գործունեության շարունակության թույլատրելիության վերաբերյալ եզրահանգման գալու համար:

Հաշվի առնելով Ընկերության՝ տարիներ շարունակ հետևողականորեն դրսևորած ոչ իրավաչափ, Ընկերության շահի իմաստով ոչ արդյունավետ, տնտեսապես չհիմնավորված վարքագիծը, ինչպես նաև պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար էական նշանակություն ունեցող վերը նշված հանգամանքները, Հանձնաժողովը գտնում է, որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված քսան միլիոն դրամ տուգանքն էապես ոչ համարժեք պատասխանատվության միջոց է, քանի որ այն չի կարող հետապնդել օրենքով կանխորոշված իրավաչափ նպատակ:

Հանձնաժողովի գնահատմամբ սույն խախտման առաջացրած հետևանքները, նաև Ընկերության բացառիկ դերի հաշվառմամբ, չեն կարող հանգեցնել տուգանք պատասխանատվության միջոցի ընտրության, քանի որ այն, որպես ընդամենը ֆինանսական բեռ, չի կարող հանդիսանալ Ընկերության հետագա ոչ իրավաչափ վարքագիծը կանխող, ինչպես նաև վերջինիս և այլ լիցենզավորված անձանց կողմից հետագա հնարավոր ոչ իրավաչափ վարքագիծը բացառող բավարար ներգործության միջոց: Հակառակ դեպքում Հանձնաժողովը նաև անուղղակիորեն համակարգի անվտանգության և հուսալիության համար «պատասխանատու», ողջ ազգաբնակչությանը ծառայություն մատուցող և հետևաբար բոլոր սպառողների իրավունքներին առնչվող մյուս լիցենզավորված անձանց կողմից ազդակ առ այն, որ համանման վարքագիծը կարող է հանգեցնել ընդամենը տուգանքի առաջացման: Նման ազդակն ինքնին կարող է ստեղծել նախադրյալ այլ լիցենզավորված անձանց կողմից համակարգի անվտանգությունը կամ հուսալիությունը վտանգող, լիցենզիայի պայմանների կոպիտ խախտման հանգեցնող վարքագծի դրսևորման համար:

Հաշվի առնելով պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար նշանակություն ունեցող վերը նշված բոլոր հանգամանքները, Հանձնաժողովը գտնում է, որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված լիցենզիայի գործողության կասեցումը ևս ոչ համարժեք պատասխանատվության միջոց է, քանի որ այդ կերպ չի ապահովվի արդարացի հավասարակշռություն սահմանվող պատասխանատվության միջոցի և պատասխանատվության

սահմանմամբ հետապնդվող իրավաչափ նպատակի միջև, այն չի բխի կատարված արարքների ծանրությունից, առաջացրած հետևանքներից և այլ էական հանգամանքներից:

Միաժամանակ, լիցենզիայի գործողության կասեցումը՝ որպես պատասխանատվության միջոց, կիրառելի չէ Ընկերության նկատմամբ, քանի որ՝

➤ լիցենզավորված գործունեության ամբողջական կասեցումն օբյեկտիվորեն կհանգեցնի Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքում էլեկտրական էներգիայի բաշխման ժամանակավոր դադարեցման, այն է՝ ավելի քան մեկ միլիոն սպառողների, այդ թվում՝ պետության համար կենսապահովման առաջնային նշանակության ծառայության՝ անխափան և որակյալ էլեկտրական էներգիա ստանալու իրավունքի խախտման՝ դրան բնորոշ անդառնալի հետևանքներով, ինչն անթույլատրելի է,

➤ էլեկտրական էներգիայի բաշխման գործունեության առանձին գործառույթի կամ լիցենզիայով վերապահված առանձին գործողության կասեցման մասով առկա չէ այնպիսի առանձին գործառույթ կամ գործողություն, որի ժամանակավոր դադարեցմամբ հնարավոր կլիներ ապահովել դրանով հետապնդվող իրավաչափ նպատակի իրագործումը, ավելին, սույն դեպքում առկա չէ այնպիսի գործառույթ, որի շրջանակներում կատարվել է խախտումը և որի կասեցումը կլինի իրագործելի, այսինքն՝ կասեցումը կլինի ինքնանպատակ:

Միաժամանակ, Հանձնաժողովը գտնում է, որ խնդրո առարկա դեպքում կասեցման կիրառմամբ համակարգի անվտանգության և հուսալիության համար «պատասխանատու», ողջ ազգաբնակչությանը բացառիկ ծառայություն մատուցող և հետևաբար՝ բոլոր սպառողների իրավունքներին առնչվող մյուս լիցենզավորված անձանց անուղղակիորեն կուղղի նաև ազդակ առ այն, որ համանման կոպտագույն խախտումները կարող են հանգեցնել ընդամենը լիցենզիայի գործողության կասեցման: Նման ազդակն ինքնին կարող է նախադրյալ ստեղծել այլ լիցենզավորված անձանց կողմից նմանատիպ խախտումներ ենթադրող վարքագծի դրսևորման համար:

Սույն դեպքում հաշվի առնելով, որ Ընկերության կողմից թույլ տրված խախտումն իր բնույթով խիստ վտանգավոր է, շարունակական, որևէ կերպ լիցենզավորված գործունեության հետ չկապված, արդյունք է Ընկերության կողմից իր դերից բխող պատասխանատվության աստիճանի գիտակցման բացարձակ բացակայության կամ գիտակցելով հանդերձ՝ համակարգի համար նման ֆինանսական և դրանից բխող անվտանգային լրջագույն ռիսկեր ստեղծող, ինչպես նաև հաշվի առնելով պատասխանատվության միջոցի ընտրության համար նշանակություն

ունեցող վերը նշված բոլոր հանգամանքները, տուգանքի նույնիսկ առավելագույն սահմանաչափի կամ լիցենզիայի գործողության կասեցման՝ կատարված արարքին համարժեք չլինելու հանգամանքը, Հանձնաժողովը գտնում է, որ սույն դեպքում արարքի համար համաչափ պատասխանատվության միջոցը լիցենզիայի գործողության դադարեցնելն է:

Հանձնաժողովի գնահատմամբ այս պատասխանատվության միջոցի ընտրությունն ինքնին նաև պետք է ազդակ հանդիսանա բոլոր այն կարգավորվող անձնաց համար, որոնք կարող են իրենց նույնատիպ գործողություններով շրջանցել կարգավորողին, այդ կերպ վտանգի տակ դնել էներգետիկայի բնագավառի բաղկացուցիչ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի անվտանգությունը և հուսալիությունը: Այդ կերպ նաև յուրաքանչյուր կարգավորվող անձ պետք է գիտակցի համակարգում իր դերը և նշանակությունը, իր լիցենզավորված գործունեության կարևորությունը և զերծ մնա նույնատիպ վարքագիծ դրսևորելուց:

Անդրադառնալով Վարչական վարույթը կասեցնելու միջնորդությանը, Հանձնաժողովը գտնում է, որ այն ենթակա չէր կասեցման հետևյալ պատճառաբանությամբ.

«Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 33-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի համաձայն՝ Հանձնաժողովի կողմից իրականացվող վարչական վարույթը կասեցվում է, եթե անհնարին է տվյալ վարույթի շրջանակում որոշման ընդունումը մինչև սահմանադրական, վարչական, քաղաքացիական, քրեական դատավարության կամ մեկ այլ վարչական վարույթի կարգով քննվող գործով կայացված ակտն ուժի մեջ մտնելը:

Տվյալ դեպքում օրենսդիրը որպես վարչական վարույթի կասեցման հիմք դիտարկել է վարույթի արդյունքում որոշման ընդունման անհնարինությունը, մինչդեռ Հանձնաժողովի գնահատմամբ սույն վարչական վարույթի շրջանակում առկա չէ որոշման ընդունման անհնարինություն: Հանձնաժողովի գնահատմամբ որոշման ընդունման անհնարինությունը, կոնկրետ դատական գործերի առկայությամբ պայմանավորված, այն օբյեկտիվ հանգամանքի առկայությունն է, որը վարչական մարմնին զրկում է կոնկրետ վարչական վարույթի շրջանակում իր կողմից քննարկվող կոնկրետ փաստական հանգամանքներին գնահատականներ տալու, դրանց հաշվառմամբ օրենքով իրեն վերապահված լիազորություններից բխող գործողություններ կատարելու հնարավորությունից:

Բացի այդ, «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 30-րդ հոդվածի համաձայն՝ Հանձնաժողովը չի կարող հանրային ծառայությունների ոլորտում հայտնաբերված իրավախախտման համար կարգավորվող անձի նկատմամբ կիրառել

պատասխանատվության միջոց, եթե իրավախախտման կատարման օրվանից անցել է տասը տարի:

Հանձնաժողովը կարող է հանրային ծառայությունների ոլորտում իրավախախտման համար կարգավորվող անձի նկատմամբ կիրառել պատասխանատվության միջոց իր կողմից խախտման հայտնաբերման օրվանից հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում:

«Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 34-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ ենթակետի համաձայն՝ Հանձնաժողովը վարչական վարույթ չի հարուցում, իսկ հարուցված վարույթը կարճում է, եթե՝ լրացել է վարչական պատասխանատվության ենթարկելու վաղեմության ժամկետը:

Վերոգրյալ նորմերի վերլուծությունից հետևում է, որ օրենսդիրը սահմանել է կարգավորվող անձին պատասխանատվության ենթարկելու առավելագույն ժամկետ, այն է՝ Հանձնաժողովի կողմից խախտման հայտնաբերման օրվանից հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում: Միաժամանակ, բոլոր այն դեպքերում, երբ իրավախախտման կատարման օրվանից անցել է տասը տարի, անկախ այդ խախտումը Հանձնաժողովի կողմից հայտնաբերվելու պահից, Հանձնաժողովը չի կարող հանրային ծառայությունների ոլորտում հայտնաբերված իրավախախտման համար կարգավորվող անձի նկատմամբ կիրառել պատասխանատվության միջոց:

Միաժամանակ, այն դեպքում, երբ Հանձնաժողովը հանրային ծառայությունների ոլորտում հայտնաբերել է իրավախախտում և հայտնաբերման օրվանից անցել է ավելի քան մեկ տարի, Հանձնաժողովը պարտավոր է կարճել հարուցված վարույթը:

Հետևաբար, ներկայացված միջնորդությամբ վկայակոչված դատական գործերի հիմքով սույն վարչական վարույթը կասեցնելու դեպքում, հաշվի առնելով դրանց քննության համար հստակ ժամկետներ սահմանված չլինելու, իրավախախտումները Հանձնաժողովի կողմից վարչական վարույթի ընթացքում հայտնաբերված լինելու հանգամանքները, ինչպես նաև «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 33-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին ենթակետի իրավակարգավորումներն առ այն, որ դատական գործի հիմքով վարչական վարույթը կասեցվում է մինչև քննվող գործով կայացված ակտն ուժի մեջ մտնելը, Ընկերությունը ուղղակիորեն կարող էր ազատվել պատասխանատվությունից վաղեմության ժամկետը լրանալու հիմքով, մինչդեռ վարչական վարույթի կասեցման վերաբերյալ իրավակարգավորումներն ուղղված չեն այդ նպատակին:

Ինչ վերաբերում է ժամանակավոր կառավարչի լիազորությունները կասեցնելու մասին միջնորդությանը, ապա Հանձնաժողովը գտնում է, այն վարույթի կասեցմամբ պայմանավորված լինելու և վարույթը կասեցման ենթակա չլինելու, ինչպես նաև օրենքով նման իրավասություն Հանձնաժողովին վերապահված չլինելու պայմաններում բավարարվել չի կարող:

Ուստի, հիմք ընդունելով «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 1-ին մասը, 19-րդ հոդվածի 2-րդ մասը, «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-ին հոդվածի 1-ին, 3-րդ և 6-րդ մասերը, Հանձնաժողովը **որոշում է՝**

1. Սույն որոշման 1-ին, 2-րդ, 3-րդ, 4-րդ և 6-րդ կետերով արձանագրված խախտումների համար «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 6-րդ մասի հիմքով, իսկ 5-րդ կետով արձանագրված խախտման համար «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 42-րդ հոդվածի 3-րդ մասի հիմքով՝ որպես յուրաքանչյուր խախտման համար առանձին պատասխանատվության միջոց դադարեցնել Ընկերության Լիցենզիան՝ Լիցենզիան ուժը կորցրած ճանաչելու միջոցով:
2. Ընդունել ի գիտություն, որ «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 52.1-ին հոդվածի 6-րդ մասի համաձայն՝ ժամանակավոր կառավարչի գործունեության ժամանակահատվածը շարունակվում է մինչև նույն օրենքի 52-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված գործընթացների ավարտը, հաշվի առնելով, որ լիցենզիայի գործողությունը դադարեցնելու վերաբերյալ որոշմամբ Հանձնաժողովը չի նշանակում այլ կառավարիչ:
3. Որոշումն ուժի մեջ մտնելու պահից 2 ամսվա ընթացքում կարող է բողոքարկվել Հանձնաժողով կամ այն ստանալու պահից տասնհինգօրյա ժամկետում՝ Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատարան, և դրա բողոքարկումը չի կասեցնում որոշման գործողությունը կամ կատարումը:
4. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում ... թվականից:

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ
ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ
ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ՝**

Մ. ՄԵՍՐՈՊՅԱՆ

ք. Երևան
-- նոյեմբերի 2025թ.